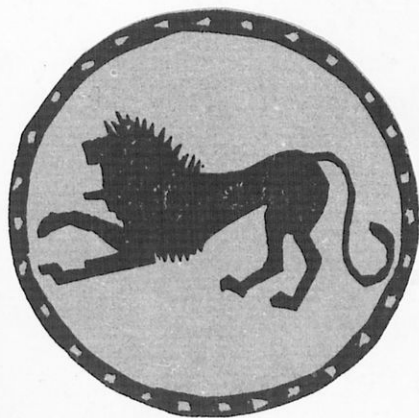


ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ - ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ Β/Γ = 26



ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1970

ΣΤ

89

ΣΧΒ

Στοιχά

26

ΑΡΧΑΙΑ Β/Γ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)



ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΙΣΤΑΝΑ ΣΟΤΙΦΟΝΕ
ΕΝΟΦΟΝΤΟΣ ΑΝΒΑΣΙΣ
(ΕΛΛΟΤΑ)

ΣΤ'

89.

ΣΧΒ

(ΚΥΡΙΑΚΟΥ) ΚΟΣΜΑ

Εργογών

Εργογών

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ



ΕΛΛΑΣ



21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟ

Πρ. Τ. Δ. Δ. Β. Γ. Λ. Ζ.
α. Ε. Λ. Δ. Φ. Ε. Ι. Α. Γ. 330 τοῦ ἔτους 1941

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1970

002
4NE
ET2B
296

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

(ΕΚΛΟΓΕΣ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ



1. Βίος τοῦ Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π.Χ. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Ὅτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π.Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κύρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἰδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατάρθωσε μετ' ἐκείνους τοὺς κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάρους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἐβοήθησε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἐπεισαν νὰ προσέλθῃ μετὰ τὸν στρατὸν τοῦ εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τὸ 396 π.Χ. ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖν του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνεῖα (394 π.Χ.)

κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὅποιοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, οἱ δὲ Σπαρτιάται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἐν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἥλιδος, πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλεόν ἔτη μὲ τὴν σύζυγόν του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (τὸ 370 π.Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμεεν ἐν Κόρινθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κόρινθῳ τὸ 355 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περιπυεῖται.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ **Κύρου Ἀνάβασις** διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ **κάθοδος** (ἡ ἐπιστροφή) τῶν **Μυρίων**.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

...the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...

... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...

... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...
... the ... of ... in ...

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(Μάρτιος - Σεπτέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)



1. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαί δι' αὐτήν.

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1-2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδε
ἀμφοτέρῳ παρῆναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγ-
χανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σα-
τράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων,
ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων
ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα- § 3
σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται, § 4-5
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται,
βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε
τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρτα-
ξέρξην. Ὅστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν,

πάντας οὕτω διατιθεῖς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6-7 Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκεινύτατον λάβοι βασιλέα. Ὡς οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλευόντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

§ 8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνῃ ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνῃ δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9 Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ

ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, § 10 καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῇται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόν- § 11 τα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεῦσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

2. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.
Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ
διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας.

(2, 1 - 18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1 φασιν ἐποιεῖτο, ὥς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὥς ἐπὶ τούτους τό τε βαρ-

βαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2 - 3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεῦσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστάς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὥς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἧ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5 - 6 Κύρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὥρματο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλῆθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶ ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμόν ἕνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην.

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν § 7 - 8 εἰς Κελαινὰς τῆς Φρυγίας, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιοτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέ- § 9 - 10 αρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θοῤῥακας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρηῖτας διακοσίους. Ἀμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλῖται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσεν καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἤσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριά- § 11 - 13 κοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔ-

μεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κίλικων βασιλέως παρὰ Κύρον καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειῖναι τὸ στρατεύμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειῖναι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαινον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον

τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θᾶττον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἢ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Ἀπὸ τὸ Τυριάειον ὁ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ἰκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποίαν ὡς ἐχθρὰν τῆς σατραπείας του ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσουν. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ὁ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μένωνος τὴν Ἐπύαξαν εἰς τὴν πατρίδα της, αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρσοὺς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας.

Ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Συνένεσις ἀκούσας, ὅτι ὁ περικὸς καὶ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Κύρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύουσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος ὀχυρὸν ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πεισθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐπύαξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κύρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χορήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ ὁ Κῦρος τὸν τιμᾷ μὲ πολύτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει ὁ Κῦρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ἐπώπτεον πλέον, ὅτι βαδίζουσιν ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀγοῦνται νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν. Ὁ Κλέαρχος τότε καταφεύγει εἰς πανουργίαν. Προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῶ εὐηγοεῖται ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐνῶ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῇ χορήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει ὅμως, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτοῦς, ὅπου καὶ ἂν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ

καταδεικνύει τὴν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φανερώς πλέον ἡρνήθησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κύρον, ἡ ὁποία νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν, εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιοῦσιν τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Κύρος ἀποκρίνεται, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατράπην τῆς Φοινίκης, καὶ ὑπόσχεται αὔξῃσιν μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ἂν καὶ ὑπώπτευν, ὅτι οὗτος σκοπεύει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς ὁ Κύρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρον καὶ Πύραμον, φθάνει εἰς Ἰσσοὺς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλέει ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἀπὸ τοὺς Ἰσσοὺς, ἀφοῦ διῆλθε τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυριάondon, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικὴν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν Θάψακον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Ἐδῶ ὁ Κύρος φανερώνει εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ πείσουν τοὺς στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τοὺς ἀπέκρυπτον ἀπὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἀδξῇσιν ὁ μισθὸς των. Ὁ Κύρος ὑπόσχεται αὔξῃσιν μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἂν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ οὕτω διαβαίνουν πεζοὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσου μεγάλης, ὁμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουν εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτήν, ὅπου μένουν ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦν τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν πορεύονται διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακονχίας δι' ἑλλειψιν τροφίμων· ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαρμάνδην, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδιάς δερματίνας.

Μετά πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσου τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος, ἐπειδὴ ἤλπιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρατὸν του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὐρίσκονται ὀπλίται μὲν Ἕλληνες 10.400 καὶ πελτασται 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα ὁρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως — κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων — ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρόαν καὶ τὸν Ἀοβάκην, εἰς ὁρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεις ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην· ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρενυρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ ὁρεπανηφόρα ἄρματα 150.

Μετά τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν πρωΐαν ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτρέπει νὰ φανοῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν· ἐξαίρων δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει: « τὴν ἐλευθερίαν ἐλοιμὴν ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων ».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατὸν του συνετετάγμενον, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως· ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη νοτιώτερον ἀφήσας ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρείαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ ὀχυρώματος. Ὁ Κῦρος, ἀφοῦ παρήλθε τὴν τάφρον αὐτήν, μάτην ἀναμένει τὸν ἀδελφόν· διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ ὀλιγωτέραν προσοχήν.]

3. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.

(8, 1 - 27)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἐλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4 - 7

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἐξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὦπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίῳ καὶ κράνεσι πάντες πλήν Κυρού· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8 - 11

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν ποδῆρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἕκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξό-

νων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι § 12 - 13 τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· « κὰν τοῦτ' », ἔφη, « νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται ». Ὅρῳν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνετο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14 - 16 ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερά καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὃς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη ». Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας « Ἀλλὰ δέχομαί τε », ἔφη, « καὶ τοῦτο ἔστω ». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χῶραν ἀπήλαυε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὴν φάλαγγα § 17 - 20 ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινε

τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεισπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἐξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἐξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἐξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἐξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25 - 27

Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπεύρονται καὶ οἱ Κύρου ἐξα-

κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκείνῳ στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν « τὸν ἄνδρα ὁρῶ » ἔτετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑατέρου· καὶ ὁπόσοι μὲν τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

[Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου : Ὁ Κῦρος κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλίκων του, εὐπειθὴς πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους του, φιλομαθὴς καὶ μελετηρὸς· ἠγάπα τὴν ἱππασίαν, τὴν θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺ ριψοκίνδυνος.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σατωάτης, ὑπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγάς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. Ἦγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ περιποιεῖτο τοὺς δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἦτο εὐγνώμων εἰς τοὺς εὐεργέτας του καὶ μεγαλόδοτος εἰς τὰς εὐεργεσίας του. Δι' ὅλα αὐτὰ τόσον εἰλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ ριψοκινδυνεύουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1 - 19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κῦρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν στα-

θμόν, ἔνθεν ὥρμηντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπά-
ζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ
Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ'
αὐτούς, οἱ δ' ἄρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε
Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτούς καὶ
εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν
ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος
ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαιέτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμ-
ποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

§ 6 - 8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς ἐδό-
κει, ὀπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες, παρεσκευά-
ζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτῃ προσιόντα· ὁ δὲ βασιλεὺς
ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἥ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρα-
τος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς
τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ
ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας
πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκτανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ'
οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ
Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γε-
νέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη,
πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμε-
νος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ
πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9 - 10 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας,
ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περι-
πτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐ-
τοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν πο-
ταμόν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελ-

θὼν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος ἦει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατετα- § 11 - 15
γμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τι-
νός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποι-
ούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὁρᾶν ἔφα-
σαν αἰτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λό-
φου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα § 16 - 19
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρῆι· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἰκάζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ κατα-
ληψόμενόν τι προσεληλακέναι· ἅμα δ' ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπίεναί· καὶ ἀφικνῶνται περὶ δείπνου ὥραν ἐπὶ τὰς σκιηάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημά-
των τὰ πλεῖστα διηρηπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο

Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, δια-
δοίη τοῖς Ἕλλησιν — ἦσαν δ' αὖται τετρακόσiai ἅμαξαι —,
καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. "Ὡστε ἄδειπνοι
ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν
γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφά-
νη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος τοῦ 401 π. Χ.)

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.

(1, 2 - 23)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2-3
ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημαίνοντα, ὅτι χρῆ ποιεῖν,
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ
εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύ-
ρω συμμείξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι
ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗ-
τοι ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγώς
ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προ-
τεραίᾳ ὥρμηντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περι-
μενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες § 4-5
πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· « Ἄλλ’
ὠφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀ-
ριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς
ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν
ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ,
εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ
νικόντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί ». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς

ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6 Οἱ μὲν ὦχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βόους καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψόντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἕλλην, Φαλῆνος, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· « ἄλλ' », ἔφη, « ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω ». Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὦν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· « Ἄλλ' ἐγὼ », ἔφη, « ὧ Φαλῆνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ

ὄπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὥς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα ; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ». Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· « Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἐτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται ; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὺς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι ».

Μετά τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· « ὦ Φαλῖνε, § 12 - 14
νῦν, ὥς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα ». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμέτεραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως ».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκε- § 15 - 18
κριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· « Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις ». Ὁ δ' εἶπεν· « Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἶμαι, πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον αἰετὸν λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλεσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι

ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλευσῆς ». Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

§ 19

Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· « Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλευώ μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δ' ὅμως μηδεμίᾳ σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλευώ σφῆζεσθαι ὑμῖν, ὅπῃ δυνατόν ».

§ 20 - 28

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλω παραδόντες ». Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· « Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶναι, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πόλεμός ἐστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· « Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ ». « Τί οὖν ταῦτά ἐστιν ; », ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· « Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ εἰσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· « Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ ; » Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· « Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμνηε.

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέφαντες οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσφορος λέγουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὁ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει ὁμως αὐτοὺς νὰ ἔλθουν ταύτην τὴν νύκτα, ἂν θέλουν ν' ἀναχωρήσουν. Ὁ Κλέαρχος ὀριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοινήν ἀπόφασιν τῶν

στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρχονται πρὸς τὸν Ἀριαῖον καὶ ἐδῶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲ αὐτὸν φιλίαν καὶ συμβαχίαν καὶ ὀρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσουν ἀλλήλους· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ πλέον ὀρκίζονται νὰ τοὺς ὁδηγοῦν χωρὶς δόλον.

Μετὰ τοὺς ὅρκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀριαίου ἀποφασίζουσιν νὰ μὴ ἐπιστρέψουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μὲν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀφθονα τροφίμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν σημεῖα, ὅτι οἱ πολέμοι δὲν ἀπείχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲ πολλὴν θόρυβον εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρπάσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δ' αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμοι ἀφήρουν τὰς σκιναῖς τῶν καὶ φεύγουν· ἐτρόμαξε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος.]

6. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1-14, 17-29)

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1-2 δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεῦειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὁρᾶσθαι πάντῃ § 3-5 φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδὲνα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς

τοῖς ἀγγέλοις, ἀνθρώπα, τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· « Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον ».

§ 6 - 7

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἤκον ταχύ· ὃ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγὺς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ὃ ἐπετέκτατο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μετασθησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· « Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἕως ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἷμαί γε μέντοι », ἔφη, « καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι ». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

§ 10 - 14

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δ' εἶπετο ἔχων τὸ στράτευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠΰρισκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῇν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄζος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

§ 15 - 20

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι-

λέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπῆντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γινούς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπραῖξασθαι ».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· « Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὥς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἡύρισκεν, ὥς καὶ σὺ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβῃ καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγῃ. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις ἡμᾶς

21 - 23

καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες ».

§ 24 - 27 Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, « Ταῦτα », ἔφη, « ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν ». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφῆξιν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὥς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· « Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἐξῇ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὥς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια ».

§ 28 - 29 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδωκαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· « Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὥς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἃ δέομαι, ἥξω ὥς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν ».

[Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος περιμένουν τὸν Τισσαφέρνην ἑστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔρχονται εἰς τὸν Ἀριαῖον οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέρουν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ φανῇ μνησίκακος πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐκστρατείαν των μετὰ τοῦ Κύρου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄνθρωποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μαζί των δυνηρεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς ἔλεγον, ὅτι εὐθὺς πρέπει ν' ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς αὐτούς, πού ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον των νὰ διαλύουν τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζί μὲ τοὺς στρατοὺς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀριαῖος ἐπορεύετο μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου μαζί μὲ τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ὀρόνταν καὶ ἐστρατοπέδευε μαζί μὲ ἐκείνους· οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἐπειδὴ ὑπόπτευν αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνοι των καὶ ἐστρατοπέδευον μακρὰν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ διῆλθον αὐτὸ καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιττάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῷ οἱ βάρβαροι προηγηθέντες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες, φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὡπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κόμας τῆς Παρυσάτιδος, τὰς ὁποίας ἐπέτρεψεν ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσουν οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Καινάς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

7. α) Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

(5, 1 - 21, 24-26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, § 1-2 τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλὴ. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλεάρχος τάδε· « Ἐγὼ, § 3-6

ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγεννημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὀρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους οἳ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἳ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὗτε μέλλοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

§ 7 » Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8 - 11 » Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄρ' οὐκ ἂν, τὸν εὐεργέ-

την κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἄγωνιζοίμεθα ; "Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σέ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφάζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμίας ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι ;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σέ § 12 - 14
βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη, πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποῖα δύναμις συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε ἢ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσῃ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἳ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαν- § 15
μαστὸν εἶναι τὸ σέ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὥς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν ».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε § 16 - 19
ἀπεκρίνατο· « Ἀλλ' ἡδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἰνα δὲ μάθης, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ

ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἄρα δοκοῦμέν σοι ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλί-
σεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἶμεν ἄν, ἀντιπάσχειν
δὲ οὐδεὶς κίνδυνος ; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι
ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν ; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς
φίλια ὄντα σὺν πολλῶ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη
ὁράτε, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν,
τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι,
ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι ; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ'
ἄν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ
δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον
τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυνάμεθ' ἄν κατακαύσαντες λι-
μὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴτε μάχε-
σθαι ἄν δύνασθε.

§ 20 - 21 » Πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πο-
λεμεῖν, καὶ τούτων μηδὲνα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τού-
των πάντων τοῦτον ἄν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν
πρὸς θεῶν ἀσεβήης, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός ; Παντά-
πασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων,
καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορκίας τε πρὸς
θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτω
ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν ».

§ 24 - 26 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν καὶ εἶπεν·
« Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πει-
ρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοι εἰσι τὰ
ἔσχατα παθεῖν ; » « Καὶ ἐγὼ μὲν γε », ἔφη ὁ Τισσαφέρνης,
« εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν
τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβου-
λεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ ». « Ἐγὼ δέ », ἔφη ὁ Κλέαρ-
χος, « ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ
ἀκούω ». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρο-

νούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

β) Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν .

(5, 27 - 42)

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27 - 30 δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι αὐτῷ Τισσαφέρνῃν, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνῃν, οὓς ἐκέλευε, καί, οἱ ἂν ἐλεγχοῦσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπώπτει δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ἦ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἕως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγοράν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ § 31 - 34 μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ὥτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλ-

λῆνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες καί, ὅ,τι ἐποιοῦν, ἡμφεγνῶν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄρᾶν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγός ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλῃσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθῃσι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38

Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· « Κλέαρχος μὲν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μέγαλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπεὶπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου ».

§ 39 - 42

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· « ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς, οἷς ὤμνου-

τε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε ; » Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· « Κλέαρχος πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντᾳ καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις ». Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· « Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυσεν τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιорκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέιπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλευσαι ». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμός τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν :

Ὁ Κλέαρχος ὑπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήτει τοὺς πολέμους, καὶ ὅτε ἀκόμη ἦτο δυνατόν καὶ ὤφειλε νὰ ζῇ ἐν εἰρήνῃ· ὅχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐρρίπτετο εἰς αὐτούς. Ἦτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του. Ἐλεγεν, ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερον τὸν ἀρχηγόν του, παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὀλίγον τὸν ἡγάπων οἱ στρατιῶται· εἰς τὰς δυσκόλους ὁμῶς περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἦτο περίπου πενήκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτίος ἦτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε τὸ καθεὶν ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμιότητα. Νὰ ἀρχὴ χρηστῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων εἶχε τὴν δύναμιν· δὲν ἦτο ὁμῶς ἱκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἀπεναντίας ἐντρέπετο περισσότερον αὐτὸς τοὺς στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χρηστοὶ καὶ τίμιοι τὸν ἡγάπων, ἀλλ' οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἦτο περίπου τριάκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεξήτει τὴν ὑπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιτορκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαβολῆς. Συνεκράτει τοὺς στρατιώτας του ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθανατώθη ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ δι'

ἀποκεφαλισμοῦ, ὃ ὁποῖος θεωρεῖται τάχιστος θάνατος, ἀλλ' ὥς κακὸς ἄνθρωπος ἐβασανίσθη ὁλόκληρον ἔτος καὶ ἔτσι εὗρε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Ὁ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ἦσαν καὶ οἱ δύο περίπου τριάκοντα πέντε ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανον.]

BIBΛION TPITON

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(Ὀκτώβριος - Νοέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

8. α) Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων . Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν
τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος .

(1, 2 - 25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχα- § 2
γῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν
πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐννοούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ
ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιοι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέ-
ξειν ἔμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στά-
δια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιά-
βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμ-
μένοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεά οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον
ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ
αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐ- § 3
τῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυ-
σαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνε-
παύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν
ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4-5 Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλευεῖ τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6-7 Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. Καὶ ἀνέειλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἡτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα, πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν. « Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ' », ἔφη, « χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν ».

§ 8-10 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνέειλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μεῖναι αὐτὸν καὶ ὁ Κῦρος συμπrouθυμεῖτο, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κι-

λικίαν ἦλθον, σαφές πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὁμῶς οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ § 11 - 12 οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὦν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργετο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ὅποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι § 13 - 14 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· « τί κατὰκειμαι ; ἡ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἤξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν ; Ὅπως δ' ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν ; Ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω ; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίους ».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ- § 15 - 18 τον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· « Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἴμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷσι πράγμασιν ἐσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-

λεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδείς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι ; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἱ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν ; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν ; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19 - 20 » Ἐγὼ μὲν οὖν, ἕως μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃ μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, ὅσον δὲ χρυσόν, ὅσῃ δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὧν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πῶς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἥδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21 - 23 » Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ στεργῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἐτι δ'

ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάληπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμαῖν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τὰττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

**β) Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
τῶν Ἑλλήνων . Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ
ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν .**

(1, 32 - 47)

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32
ἐκέλευον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρα-
τηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο,
τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων § 33 34
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λο-
χαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν
νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτερος ὢν τῶν
Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε· « Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες
στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς
συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι
δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ' », ἔφη, « καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν,
ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς ».

§ 35 - 36 Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἡδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἣν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἣν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι.

§ 37 - 38 » Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗ, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθεῖητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὥς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39 - 42 » Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἣν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὥς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δέ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ὥς μὴ

τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμῃμαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι § 43 - 44 μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν ». Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· « Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45 - 47 ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν », ἔφη, « μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν », ἔφη, « καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαινοίτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

9. Γενική συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις.

(2, 1-39)

α) Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνωρος.

(2, 1-6)

§ 1-3 Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἦκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι καὶ μὴ ὑφίστασθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφῶμεθα· εἰ δὲ μή, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσιν ».

4-6 Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτορλίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἡδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τε-

θνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πᾶσχειν ».

β) Λόγος Ξενοφῶντος.

(2, 7 - 32)

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾷν πρόπειν, εἴτε τελευτᾷν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιῶσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε·

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέ- § 8 γει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας ».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' § 9 οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· « Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ τοῦτ' », ἔφη, « ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ηὔξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο, πάλιν ᾧδε·
 « Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν
 σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν
 θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς
 παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰκὸς
 τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμ-
 μάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς
 ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, καὶ ἐν δεινοῖς ὥσι, σφάζειν εὐπετῶς,
 ὅταν βούλωνται.

§ 11 - 13 » Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν
 ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει
 εἶναι σφάζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγα-
 θοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμ-
 πληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐ-
 τοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐζάμενοι
 τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας
 χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν,
 ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν
 ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀνα-
 ρίθμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων
 οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια,
 μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς
 ἐγένεσθε καὶ ἐτρέφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ
 τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

§ 14 - 16 » Οὐκ ἔρῳ δ' ὅμως τοῦτο, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς·
 ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς
 ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς.
 Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες
 ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν
 ἔστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυ-

μοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὀρώντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

» Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξητε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου § 17 πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. Ἐτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων· ἔφυγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν.

» Εἰ δὲ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, § 18 - 19 τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ ἀρείσιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μῦριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μῦριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευξόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

» Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, ὅτι § 20 - 21 οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς

ἀγορᾶς, ἥς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἥνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται ;

§ 22

» Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἐστι τὸ μωρότατον, ὦν πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ᾧσι, προῖοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23 - 24

» Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμόν τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκῆσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἂν ἐποίει, εἰ ἐώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25 - 26

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἄργοι ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄρᾶν.

§ 27 - 28

» Ἀλλὰ γάρ, ᾧ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοί-

μεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν », ἔφη, « δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναὶς συγκατακαῦσαι. Αὐταὶ γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

» Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον, νομίζω εἶναι. § 29 - 31
 Ὅρατε καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσιν νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσασθαι τὸν αἰεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32 αὐτίκα παρέρσονται. Ὅτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῇ σωτηρίας δεόμεθα ».

γ) Προτάσεις Χειρισόφου καὶ Ξενοφώντος. Ἀποφάσεις
τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ. Τελευταῖαι συστάσεις
τοῦ Ξενοφώντος πρὸς τὸ στράτευμα.

(2, 33 - 39)

§ 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ
πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκο-
πεῖν· ἃ δὲ νῦν εἶρηκε, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι ὡς τάχιστα
ψηφίσασθαι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ».
Ἀνέτειναν πάντες.

§ 34 - 36 Ἀναστάς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· « ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε
ῶν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου
ἐξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον
εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ
πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί
τε καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν,
εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἴσως οὖν ἀσφα-
λέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλιτῶν,
ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέῳ εἴῃ. Εἰ
οὖν νῦν ἀποδειχθῇ, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ
πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐκ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι,
τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὁπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν,
βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθὺς τοῖς στρατιώ-
ταις τεταγμένοις.

§ 37 - 38 » Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή,
Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμονίος ἐστὶ· τῶν
δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμε-
λείσθων· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τι-
μασίων, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τά-
ξεως βουλευσόμεθα, ὅ,τι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. Εἰ δὲ τις
ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω ». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν·
« Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἐδοξε ταῦτα.

« Νῦν τοίνυν », ἔφη, « ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω
ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις
τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ
κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἔστι· καὶ εἴ
τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νι-
κῶντων ἔστι καὶ τὰ ἑαυτῶν σῶζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων
λαμβάνειν ».

[Οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
γούμενον κεφάλαιον, ὅτε προσέρχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης, ὁ ὁποῖος
προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκο-
ποὺς των. Οἱ Ἕλληνες ὁμῶς ἐννοήσαντες, ὅτι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ
ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτοὺς, ἀποφασίζουσιν νὰ ἔχουν
πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχωνται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ
Μιθραδάτης μὲ ἱππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας, οἱ ὁποῖοι ἐπιτίθεν-
ται κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τραυματίζουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἕλλη-
νες στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Ξενοφῶντος
καταρτίζουσιν καὶ αὐτοὶ σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν, προσ-
βάλλονται πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκρούουσιν τὴν προσβο-
λὴν μὲ τοὺς σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς, τοὺς ὁποῖους εἶχον παρασκευά-
σει τὴν προηγουμένην ἡμέραν. Ἀνενόχλητοι φθάνουσιν εἰς τὴν παρὰ τὸν
Τύγρητα μεγάλην πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν
πόλιν Μέσπιλα.

Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐνῶ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρνης
μὲ πολυάριθμον στρατόν· ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ, μετα-
βάλλουσιν τὴν παράταξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνεταί ἡ πόρεία των ἀσφα-
λεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὑψηλῶν λόφων στε-
νοχωροῦνται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουσιν εἰς κώμας,
ὅπου μένουσιν τρεῖς ἡμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πάλιν ἐνε-
φανίσθη ὁ Τισσαφέρνης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουσιν εἰς κώμην καὶ

ἀναμένονν ἐκεῖ τοὺς πολεμίους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύονν εἰς πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακρὰν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουν θέσιν τινα ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσκοπευον νὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχὴν τινα ὄρους, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἦτο ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρετήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξευρε, τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως ἀνακαλύπτει κορυφὴν τινα τοῦ ὄρους ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲ πελταστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ὅτε εἶδον οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμοι, ὁρμοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμυλλόμενοι προκαταλαμβάνουν αὐτήν.]

10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων.

Ἀποφασίς αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1-18)

§ 1-3 Ἐνθα δὲ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ἥ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὤχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα δ' ἦν δεῖλη, ἐξαίφνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκευασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, ὁπόθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμοι καίειεν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4 - 6
 τὰς τάξεις ἔλεγεν· « Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τοὺς πολε-
 μίους ἑδῶντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι ; Ἄ γάρ, ὅτε
 ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώ-
 ραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἄλλοτρίαν. Ἄλλ’
 ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ
 ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἄλλ’, ὦ Χειρίσοφε », ἔφη, « δο-
 κεῖ μοι ἐπιέναι ἐπὶ τοὺς καίοντας ». Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν·
 « Οὐκ οὐκ ἐμοίγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς », ἔφη, « καίωμεν, καὶ
 οὕτω θᾶττον παύσονται ».

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ § 7
 τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ
 ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύ-
 ψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μηδὲ τὰ
 δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.

Ἀπορουμένοις δ’ αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶ- § 8 - 11
 πεν· « Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνὰ τετρακισ-
 χιλίους ὀπλίτας, ἐάν ἐμοί, ὣν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαν-
 τον μισθὸν πορίσητε ». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο, « Ἀ-
 σκῶν », ἔφη, « δισχιλίῳν δεήσομαι· πολλὰ δ’ ὀρῶ πρόβατα
 καὶ αἶγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα
 ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν,
 οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκους
 πρὸς ἀλλήλους, ὁρμίσας ἕκαστον ἄσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν
 δήσας ἐπιβαλὼ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ κατα-
 δύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἄσχος δύο ἄνδρας ἕξει
 τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ
 σχήσει ».

Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χα- § 12
 ρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ’ ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύ-

σοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13 - 14 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπα-
λιν εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας κατακχύσαντες, ἔνθεν ἐξῆσαν
ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλκυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι
ἦσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί
ἐν νῶ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπι-
τήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγα-
γόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς
ἐκάστη εἴη.

§ 15 - 16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βαβυλῶνα
καὶ Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἑὼ ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτα-
να, ἔνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὁρέων καὶ πρὸς ἄρκτον
τετραμμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ
τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ
καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δώδεκα μυ-
ριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17 - 18 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς
φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἐκασταχόσε ὁδὸν οὐδὲν δῆλον ποιή-
σαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς
ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὁρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν·
τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἥξειν εἰς Ἀρμενίαν, χώραν
μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἧς Ὀρόντας ἦρχεν. Ἐντεῦθεν δ' εὐ-
πορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλοι, πορεύεσθαι. Ἐπὶ τού-
τοις ἐθύσαντο, ἵνα, ὁπνίκα δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῖντο·
τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταλη-
φθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμέ-
νους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἥνικ' ἂν τις παραγ-
γέλλῃ.

BIBΛION TETARTON

ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(Νοέμβριος τοῦ 401 - Φεβρουάριος τοῦ 400 π. Χ.)

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

(1, 5 - 28)

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5-7
τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα
ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ
στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάν-
τας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐ-
δένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μή τις
ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ
ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθέσθαι τῶν πο-
λεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον
τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγχεσί τε καὶ
μυχοῖς τῶν ὁρέων.

Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχον· § 8-9
τες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτή-
δεια πολλὰ ἐξῆν λαμβάνειν· ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλ-
λοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες,
οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελή-
σειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας,
ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις

ἐπιτυχῆται, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπῆκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

§ 10 - 11

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατὰβασις —, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαῖναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ἡλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

§ 12 - 14

Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καί, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπείθοντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18

Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἶπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε

ἡναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῶτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸ αἷτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκὰς διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ὁ § 19 - 22 Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ῥητιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἡναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. « Καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα ». Ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· « Βλέψον », ἔφη, « πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβρατα πάντα ἐστί· μία δ' ὁδὸς ἐστὶν αὕτη, ἣν ὀρεῖς, ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὀρεῖν ἔξεστί σοι ὅχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατελλήφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν ». Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· « Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινες αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα ».

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἡλεγχον διαλαβόν- § 23 - 25
τες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ

οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσασθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὅ, εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσσεσθαι παρελθεῖν.

§ 26 - 28

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν ὀπλιτῶν καὶ τοὺς ταξιάρχους τῶν πελταστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. Ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· « ἐγὼ γάρ », ἔφη, « οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου ». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2

Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευον τοὺς ἐθελοντὰς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν· ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἀναβαίνοντες, ὥς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι

οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἤγειτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέ-
χοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τούτους οἱ περιόντες.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἦν ἔδει § 3-4
διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους, οἳ φερόμενοι, πρὸς τὰς πέτρας πταίνοντες, διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποιοῦν, μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ὦντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἐξῆν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιόντες καταλαμ- § 5-6
βάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὐ μέντοι κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἐφοδος δ' ὅμως αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἳ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέ- § 7-8
φαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες ἔεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὗζωνοι γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἔεντο κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἧ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνεῖλκον ἀλλήλους τοῖς

δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

§ 9 - 12

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτῃ γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἡ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἷόν τ' ἦν ἄλλη ἢ ταύτῃ ἀναβῆναι. Ἐνθα δὴ παρακλευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. Καὶ ἕως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, ὅπη ἐδύνατο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐ δέχονται αὐτούς, ἀλλὰ φυγῇ λείπουνσι τὸν λόφον. Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13

Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἐαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.

§ 14 - 16

Ἐτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἣ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουνσι οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτευν δέισαντας αὐτούς, μὴ κυκλω-

θέντες πολιορκοῖντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαιναν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμείξαιαν, καὶ προσελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος § 17 - 18 πεφευγώς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνήσκει Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆτει. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρῆει, οἱ δὲ ταῦτα § 19 - 21 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνερρήσαν ἐνταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο, ἔντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαιναν, ἐκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἑνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστὴς ὁ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· ὁ ὀπλίτης δ' Εὐρύλοχος ὁ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὁμαλῷ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐσκή- § 22 - 23 νησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν

τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2 Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς κόμαις ταῖς ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπειχε δὲ τῶν ὁρέων τῶν Καρδούχων ὁ ποταμός ἐξ ἧ ἐπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τὰπιτῆδεα ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρελθλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν καὶ ἔπαθον κακά, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

§ 3 - 5 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπειχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες.

§ 6 - 7 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμός μεγάλους λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὗτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἐξῆν ἔχειν — εἰ δὲ μή, ἥρπαζεν ὁ ποταμός· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη —, ἀνεχώρησαν

καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὕπισθεν.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ § 8 - 9 ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν, ὅποσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἤδετό τε καί, ὥς τάχιστα ἕως ὑπέφαιεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἀπίνοντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί- § 10 - 12 σκοι· ἤδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κᾶπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμόν γέροντά τε καὶ γυναιῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀνθρώδει. Ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν· καὶ διαβάντες λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν.

Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί- § 13 - 15 σκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε

ὄνειράτα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Σπείσας δ' εὐθὺς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτά. Ἀκούσας δὲ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλευόντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπίσθεν μὴδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

§ 16 - 19 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο — ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι — ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν. Ὀδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ἄλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάαζον.

§ 20 - 22 Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινεν εἰς τὸν ποταμόν καὶ οἱ σὺν ἐκεῖνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἱππέας. Οἱ δὲ πολέμιοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δέισαντες μὴ ἀποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν

ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἵποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συναναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος.

Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας οὐκ ἐδίω- § 23
κεν, εὐθὺς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς κατηκούσας ἐπὶ τὸν ποταμόν ὄχθας ἐπῆει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶντες δ' ὀπλίτας ἑαυτοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

[Ὁ Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξειλίσσοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντες, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον μείνει ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, ὁρμοῦν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντροίτην μὲ πληγωμένους ὀλίγους.]

**14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας.
Εἰρηνικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ
ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.**

(4, 1 - 22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο- § 1 - 3
ρεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδῖον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδοῦχους. Ἡ δὲ κόμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῇ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τήγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.

Οὗτος δ' ἦν καλὸς μέν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

§ 4 - 6 Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων, τί θέλει. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιο, ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, ὥσων δέοιντο. Ἐδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

§ 7 - 9 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρὰσάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει σὺν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὥς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἶχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10 - 14 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαθιράζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γὰρ αὐτοῖς ἀλεεινὸν ἦν ἢ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα, εἰ μὴ

παραρρυσίη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς καὶ ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρίσκετο χρῖμα, ὃ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σηςάμινον καὶ ἀμυγδάλινον καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ἠύρισκετο. Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας § 15 - 18 δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἡδὴ ἀληθεῦσαι τοιαῦτα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν ἤκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φασέτραν καὶ σάγαριν, οἶανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα, ὁπόσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρίβαζος εἶη ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Τάχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἶη πορεία.

Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα § 19 - 22 συναγαγεῖν καὶ εὐθὺς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπίστας,

ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθρον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφρουγον ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

15. α) Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1 - 22)

§ 1 - 2 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ὅπῃ δύναιτο τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβάζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὁμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

§ 3 - 6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίας ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὲ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὲ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιὰ· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρα-

τιωτῶν ὥς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἤκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐξῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ § 7 - 8 χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμιάσαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόμενός, ὅτι τὸ πάθος εἶη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, καὶν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ ποὺ τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς § 9 - 11 κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὀψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12 - 14 μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν

οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἴ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπῆγγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιτημένοι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

§ 15 - 16 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἤτμιζεν ἐν νάπη. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὥς ἤσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαιναν. Οἱ δὲ σφάττειν ἑαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ θορύβῳ περὶ ὧν ἤρπασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσιν τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμέ-

νοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προΐοιεν. Ὁ δὲ παριών καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς § 21 - 22 τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεναι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωκαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, πρὶν εἶκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο.

β) Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας § 23 - 24 ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ἃς ἐώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ὥχετο θηράσων καὶ οὐχ ἐάλω ἐν τῇ κώμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέα- § 25 - 27 τος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυ-

καί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κρίθινος οἶνος, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

§ 28 - 29 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίαςιν, ἣν ἀγαθὸν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται, ἕως ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθναι γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες κατὰ τὰς κώμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

§ 30 - 32 Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παριοὶ κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμας καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσταν, πρὶν παραπεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθια σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιτο προπιεῖν, εἵλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφούντα πίνειν ὥσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅτι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ κεί- § 33 - 34
 νους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις
 καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρिकाῖς
 στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅτι δέοι
 ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ
 Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
 ζοντος ἐρμηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία.
 Καὶ πάλιν ἠρώτων, τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι
 βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χα-
 λύβων καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἥ εἴη.

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὦχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς § 35 - 36
 ἑαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν
 εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ
 τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων
 λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ ταῦτῃ ἵπποι μείο-
 νες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα δὴ
 καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγω-
 σιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστρούς.

[Ἀφοῦ διέμειναν οἱ Ἕλληνες ἐπτὰ ἡμέρας εἰς τὰς κόμας τῆς
 δυτικῆς Ἀρμενίας, ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου ὄρεινῆς
 χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν κωμάρχη καὶ διευθυνόμενοι
 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειρίσοφος ἐξ-
 οργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὠδήγησεν εἰς κόμας,
 τὸν κακοποιεῖ· διὰ τοῦτο οὗτος δραπετενεῖ τὴν νύκτα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἄνευ ὁδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέ-
 ρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμόν· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ πο-
 ρεῖαν δύο ἡμερῶν εὐρίσκονται ἐνώπιον ὄρους καὶ βλέπουν, ὅτι Χάλυ-
 βες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἕλλη-
 νες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιπόνους ἐπιθέσεις τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυ-

γὴν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ ὄρος καταβαίνουν εἰς κώμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τροφίμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηγάλωσαν τὰ τροφίμα καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πορισθοῦν ἄλλα· διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία ὄχυρὰ οὐδὲν παρεῖχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τινος τοιοῦτου χωρίου· κατορθώνουν δὲ μετὰ ἐπίμονον ἀγῶνα νὰ κυριεύσουν αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀρπασον· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσον τῆς χώρας τῶν Σκυθηῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπρομηθεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γυμνιάδα.]

**16. Ἀφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ
ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.**

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20 Ὁ δὲ ταύτης ἄρχων τοῖς Ἑλλήσιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτούς πέντε ἡμερῶν εἰς ὄρος, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο καίειν καὶ φθεῖρειν τὴν χώραν· ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἔνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

§ 21 - 24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολέμιους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐξώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ

εἵκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν « θάλαττα, θάλαττα » καὶ παρεγγυώντων. Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ πε- § 25 - 27
ριέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. Καὶ ἐξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνέτιθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοσείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρεάν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἥτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ὥχετο ἀπιών.

[Ἀφοῦ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ ὄρος Θήγην, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Μακρώνων· ἐδῶ ἀπαντοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὄχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρα. Τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιωτῆς πελταστής, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἕως ὅτου τοὺς φέρουν εἰς τὰ ὄρια τῶν Κόλχων· ἐδῶ εὐρίσκουν μέγα ὄρος καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπίθεσιν τρέπουν καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν· ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, κατασκηνοῦν εἰς κώμας, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἄφθονα τὰ τροφίμα.]

17. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἑπτὰ καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν τοῖς τῶν Κόλχων κώμασι· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδωσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.

§ 25 - 26 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ἠϋζαντο, παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠϋζαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθα περ ἐσκήνουν. Εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προσταῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωκαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἴη. Ὁ δὲ δείξας, οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, « Οὗτος ὁ λόφος », ἔφη, « κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται ». « Πῶς οὖν », ἔφασαν, « δυνήσονται παλαίειν ἐν οὕτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ ; » Ὁ δ' εἶπε· « Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών ».



Θάλαττα! Θάλαττα!
(Οι στρατιῶται τοῦ Ξενοφῶντος βλέποντες τὸν Πόντον)

§ 27 - 28

Ἦγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὀρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακéléυσις ἐγίγνετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάιος τοῦ 400 π. Χ.)



[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις οὗτου ταῦτα ἔλθουν, συμβουλευεὶ ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύωνται τροφίμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἄν δὲ τυχὸν ὁ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλευεὶ νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοιορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν ὁδοιορίαν· κρυφίως δὲ μὴ Ξενοφῶν καταπεῖθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς. Μετὰ ταῦτα καταπλέουν μερικὰ πλοῖα εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τροφίμα ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφοῦ ἔκανσαν ὅλα τὰ ἐδολοκυρίεστα χωρία των, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὀχυρόν, τὸ ὅποιον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Ταύτην οἱ Ἕλληνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ πυρπολοῦν τὴν δ' ἐπομένην ἐπανερχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

§ 27 - 28 Ἡγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θεὰ ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλή φιλονικία ἐγένετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάϊος τοῦ 400 π. Χ.)



[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις οὗτοι ταῦτα ἔλθουν, συμβουλεύει ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύωνται τροφίμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἄν δὲ τυχόν ὁ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλεύει νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιπορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοιπορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν ὁδοιπορίαν κρυφίως ὁμοῦς ὁ Ξενοφῶν καταπεῖθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς. Μετὰ ταῦτα καταπλέουν μερικὰ πλοῖα εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τροφίμα ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφ' οὗ ἔκαυσαν ὅλα τὰ εὐκολοκυρίευστα χωρία των, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὀχυρὸν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Ταύτην οἱ Ἕλληνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ πυρπολοῦν· τὴν δ' ἐπομένην ἐπανερχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

18. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασσοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1-13)

§ 1-3 Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναιῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆρει σὺν Ἀγγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῇ, αὐτῷ ἀποδοῦναι·

ἦν δέ τι πάθη, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατῴκει ἤδη ἐν Σκιλ- § 7 - 8
 λουντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀ-
 λυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ.
 Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ
 θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς.
 Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς
 ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες ἐν ἀμφοτέροις ἐνεῖσι καὶ κόγ-
 χαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν
 θηρίων, ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα.

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου § 9 - 10
 καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραϊα
 θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχω-
 ροὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ
 θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ
 τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομέ-
 νων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιῶντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενο-
 φῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ
 βουλόμενοι συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ
 ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἧ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν § 11 - 13
 πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς
 ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων
 μεστά, ἰκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε
 καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ
 δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Ὁ δὲ
 ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξόα-
 νον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη
 ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα.

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡ-
ΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΓΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.
ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ
ΜΗ ΠΟΙῃ ΤΑΥΤΑ, Τῇ ΘΕῳ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Ἀπὸ τὴν Κερασοῦντα οἱ Ἕλληνες ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν
φθάνουν εἰς τὰ ὄρια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἶ-
χον μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς χώρας των, δὲν ἤθε-
λον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ
Ἕλληνες διὰ τῆς μεσιτείας ἑνὸς Τραπεζοντίου συμμαχοῦν μὲ τοὺς
δυτικούς Μοσσυνοίκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, τῶν
ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἐπι-
τίθενται κατὰ τῶν ἀνατολικῶν Μοσσυνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν
χώραν παραδίδουν εἰς τοὺς συμμάχους των.

Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς
χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρητῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ
διήλθον εἰρηνικῶς φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν
Κοτύωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένουν τεσσαράκοντα πέν-
τε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς
καὶ τελοῦν ἱερὰς τελετὰς καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας· τὰ δὲ τροφίμα ἐλάμ-
βανον διὰ τῆς βίας, ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περι-
χώρων τῶν Κοτυωριτῶν· διότι οἱ Κοτυωριταὶ οὔτε τροφὰς πρὸς ἀγο-
ρὰν παροῖχον εἰς τοὺς Ἕλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν των τοὺς
ἀσθενεῖς.]

19. Αἱ ἐν Κοτύωροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι
περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως — ἣν γὰρ ἀποικία ἐκεί-
νων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερε - καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤ-
κουον δηρουμενῇ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλή-
νων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος

εἶναι λέγειν· « Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσωμένοι παρεγένεσθε. Ἀξιοῦμεν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πρόποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

» Κοτυωρεῖται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10 - 12
 χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτοις κακὸν ποιήσῃτε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ εἰσεληλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιῆσθαι ».

Πρὸς ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν § 13 - 15
 εἶπεν· « Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγαπῶντες, ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολέμοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολέμιους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. Ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν.

» «Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρ- § 16 - 19

βαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβερούς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγοράν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἵτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγοράν ἔπεμπον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἷτιον εἶναι.

§ 20 - 21

» «Ὁ δὲ λέγεις βία εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἥ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτην εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἥ κομίσασθαι αὐτοὺς, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23

» «Α δὲ ἡπείλησας, ὡς, ἣν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἣν μὲν ἀνάγκη ἦ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἡδὴ γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθλαστιῶν —, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι ».

§ 24 - 25

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ

Ἑκατοννύμφω χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείζοντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. « Καὶ ξενίοις, ἣν μὲν ἔλθῃτε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε ». Ἐκ τούτου ξενία τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένην συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσχεφθοῦν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας, ἣν πρέπει νὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζουσιν νὰ γίνῃ ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀναλαμβάνουσιν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ξενοφὼν κατηγορηθεὶς, ὅτι ἐκτύπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ὕβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, ὡς ἂν ἤναγκάσθῃ νὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ βίαν, τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π.χ. λέγει, ὅτι ἐκτύπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφίηνοντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἤθελον νὰ ἀρπάζουν λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δικαίως μετεχειρίσθῃ βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παράπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, ὅσα ἔπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλὰ, τὰ ὁποῖα ἔλαβον παρ' αὐτοῦ λησμονοῦν. « Ἀλλὰ μὴν », λέγει, « καλὸν γε καὶ δίκαιον καὶ ὀσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνήσθαι »./

BIBAIION EKTON

(1, 1 - 22, 24 - 33)

§ 1 - 3. ἐν τῇ διατριβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοτυώροις). — ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα. — λήζομαι διαρπάζω. — κλωπεύω κλέπτω, ληστεύω. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι μακρὰν ἀπὸ τινος μέρους, ἀπομακρύνομαι. — πρόσω μακρὰν. — κακουργῶ βλάπτω. — πολεμικῶς ἔχω ἐχθρικῶς διάκειμαι. — ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, διὰ τὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγούς των Ἑλλήνων ὡς δῶρα. — δέχομαι τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ τινα. — παρακαλῶ προσκαλῶ. — δοκῶ νομίζω. — δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖσθαι) = δικαιοτάτον εἶναι (παρακαλεῖν).

§ 4 - 6. αἰχμάλωτοι (βόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες). — ἱερεῖον ζῶον σφαζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον. — εὐωχία ἀρκοῦσα συμπόσιον πλούσιον. — κατακεῖμενοι, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ καθήμενοι, ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος. — σκίμπους χαμηλὴ κλίνη. — κεράτινος καμωμένος ἀπὸ κέρας (βοός). — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· ἐδῶ παιᾶν ᾄσμα ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. — πρὸς αὐλὸν κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλὴν ὅμοιος πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας ὁπὰς· ἐνίοτε ἀποτελεῖτο ἐκ δύο σωλῆνων συνδεδεμένων ἀναμεταξύ των. — ὀρχοῦμαι χορεύω. — ἄλλομαι πηδῶ. — κούφως ἐλαφρῶς. — παίω κτυπῶ. — τεχνικῶς πως μὲ κάποιαν τέχνην. — ἀνέκραγον, ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν (τρόμου). — σκυλεύω ἀφαιρῶ τὰ ὄπλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. — ἐξῆι, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ. — τὸν Σιτάλκαν, πολεμικὸν ᾄσμα, τὸ ὅποῖον ἐξύμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7 - 8. Αἰνιᾶνες (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). —

παῖσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήκει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὥρ- § 7 - 8
χοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν ταῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπεῖρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδῃ, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύζας ὀπίσω τῷ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων § 9 - 11
πέλτην καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὅψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ρυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρχάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἤσαν τε ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

Ὅρωντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς § 12 - 13
ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὥρων ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

§ 14 - 16

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στρατευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὥχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίῳ δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πενταχόσια. Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ' ἤγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

§ 17 - 18

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτοὺς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοντο. Ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἥττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

§ 19 - 21

Ὡς δὲ ταῦτα διεννοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι παρὰ τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μεῖζον ἀφίξε-

σθαι, ἴσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἷτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἠπορεῖτο.

Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς § 22 - 24 ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἰροῦντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· § 25 - 28 καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προὔβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεγε τάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἀνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἷτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἥττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίου καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, αὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρχησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδὼς ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀζίωμα, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθῇην.

» Ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἥττον ἂν στάσις εἶη, ἐνὸς ἄρ- § 29 χοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στα-

σιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλθῃσθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὐροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον ».

§ 30 - 31 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, ὥς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι· « ἡ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται ; ἐπεὶ, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει », ἔφη, « οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὥς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν ». Ἐνταῦθα δὴ ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες », ἔφη, « ὥς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνῶ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἥ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθανόμην, ἐθυρόμην, εἰ βέλτιον εἶη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ ».

§ 32 - 33 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἡρέθη, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε », ἔφη, « καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ὥς αὖριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴ ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα ».

[Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν· ἐδῶ ἀπὸ τούτων Ἡρακλεώτας, οἱ ὅποιοι προθύμως τούτους ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χειρίσοφος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἠγοροῦντο νὰ ἐξαναγκάσουν πόλιν ἐλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στρατόν καὶ διαίρεσις αὐτοῦ. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν περὶ τούτους 4.500, ἐκ-

λέγουν δέκα στρατηγούς καὶ λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέον εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ξηρᾶς ἀνὰ τὴν παραλίαν καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Θυράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὥς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζουν εἰς τὰς πλησίον κειμένας θαλασσινὰς κόμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ κατορθώνουν νὰ λάβουν πολλὰ λάφυρα· ἀλλ' οἱ Θυῤῥακες συναθροισθέντες καταδιώκουν αὐτοὺς καί, ἀφοῦ ἐφόβησαν πολλοὺς, ἀναγκάζουν τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τινα λόφον καὶ ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦν.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν μαθὼν ὁ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας του καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θυῤῥακες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγουν τὴν νύκτα καὶ οὕτως οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπροσδοκίτως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, ὅπου συναντοῦν τὸν Χειρίσοφον· μετ' ὀλίγον δὲ καταφθάνει ἐδῶ καὶ ὁ Ξενοφῶν καὶ χαίρουν ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν καὶ συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουν ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δ' ἐπομένην ἐξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, διὰ νὰ εὔρουν τροφὰς καὶ διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς. Ἀφοῦ δ' ἔθαψαν αὐτοὺς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιῶται πρῶτον μὲν ἀποφασίζουν νὰ θανατώσουν πάντα, ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγουν καὶ πάλιν ὥς ἄρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρίσοφου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει, τὸν Νέωνα.

Ὁ Νέων βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν δι' ἔλλειψιν τροφίμων ἐξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυραγωγίαν· ἀλλὰ οἱ Βιθυνοὶ Θυῤῥακες βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαυραβάζου τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ φονεύουν περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἠναγκάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς ὄχρυν θέσιν καὶ ἐδῶ ὄχρουονται διὰ τάφρον καὶ χαρκαώματος· ἀφοῦ δὲ ἀφῆκαν εἰς τὸ ὠχυρωμένον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἔρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ θάπτουν τοὺς νεκροὺς. Ἀλλὰ βλέπουν ἀπέναντί των ἐπὶ τινων λόφων συντεταγμένους τοὺς Βιθυνοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Φαυ-

ναβάζον· ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὁρμοῦν κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς τρέπον ἐῖς φυγὴν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἔστησαν τρόπαιον, ἐπιστρέφον ἐῖς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διαμένουν ἐῖς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἐξερχόμενοι δὲ ἐῖς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον ἐῖς τὸ στρατόπεδον ἀφθόγους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφὰς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα ἐῖς τὸν λιμένα πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Κλέανδρος, ὁ ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας ἐῖς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάζων διὰ τὴν πορείαν δὲν εἶχε τὰς θυσίας εὐνοϊκὰς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, ὅσον δύναται καλύτερα, ὅταν φθάσουν ἐῖς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὗτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες πεζῇ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι μετὰ ἑξ ἡμέρας φθάνουν ἐῖς τὴν Χρυσόπολιν.]

22. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1-33)



Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1 - 2
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς
δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν ἔασαι, τὸ δὲ στρά-
τευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος·
οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἄν- § 3 - 6
δρες, διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις
ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους πορεύ-
εσθαι· ἣν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλή-
σειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι
ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ
νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύ-
θης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσιν ὑμᾶς. Νῦν
οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσεσθε
ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ
ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ
ἀργυρίου ἐῷσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν
οἱ ἥττους ἐῷσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἀκούον-
τας, ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅ,τι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτι-
στον εἶναι. Καὶ ὅτῳ », ἔφη, « ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα ».
Ἀνέτειναν ἅπαντες. « Ἀπιόντες τοίνυν », ἔφη, « συσκευά-
ζεσθε, καὶ ἐπειδὰν παραγγέλλῃ τις ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ ».

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων § 7 - 9
δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ

δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προσελήθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστων ἀκουόντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· « Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ξενίζεσθαι ». Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· « Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολὺ ». « Ἡγοῦ τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12 Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτάς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· « Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεῦσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δέ τις ἀνθιστῇται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι ». Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· « Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα ; » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ ».

§ 13 - 14 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὔτε οἶκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα

γεννημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυνάμεθα ; Τοῦτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι ;

» Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μὴδ' αἰσχροῦς ἀπολώμεθα πο- § 29-31
λέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρῶτην, εἰς ἣν ἤλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας κατὰ τῆς γῆς ὀργυιάς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεσθηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἣν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μή, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα ».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἐ- § 32
ροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ὥχοντο ἐροῦντες.

[Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸ στράτευμα, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸ κάποιος Θηβαῖος τοξοδιώκτης, ὁ Κοιρατάδας, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτοὺς ἄφθονα τὰ τρόφιμα· οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ ὁ Ἀναξίβιος οὐδὲν ὠρισμένον ἀπήντησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ὁ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-

νατο νὰ παρέχῃ τροφὴν δι' ὅλον τὸ στράτευμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς κώμας τῆς Θράκης κειμένας πέριξ τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἐγνώριζεν εἰς ποῖον μέρος νὰ διευθυνθῇ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόουν, διότι ἄλλος μὲν ἤθελε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, ἄλλος δὲ ἤθελε νὰ διαβιβασθῇ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ γθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ ἄρμοστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ναύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀναξίβιον· τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, ἀφοῦ ἐπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ, ὅτι τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῇ. Ἀλλ' ὁ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, ὅτι ἦλθεν ἄλλος ἄρμοστής εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Ἀρίσταρχος, καὶ ὅτι ὁ Ἀναξίβιος δὲν ἦτο πλέον ναύαρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκρίνεται εἰς τὸν Ἀναξίβιον, διεξάγει δὲ μὲ τὸν Ἀρίσταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρίου στρατεύματος. Τότε ὁ Ἀναξίβιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφοῦ ὀδηγήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους εἰς τὴν Πέρινθον, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρναβάζου.

Ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προθυμῶτα τοὶ νὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ νέος ἄρμοστής Ἀρίσταρχος, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἐμποδίζει αὐτοὺς νὰ διαβιβασθοῦν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν ἐφθεβεῖς ὁ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲ ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθην, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐπανελημμένως εἶχε παρακληθῇ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἀρχήν, τὴν ὁποίαν εἶχε στερηθῇ, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ὅτι καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ ἄλλα θὰ δώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐὰν τὸν βοηθήσουν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θωράκης.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες § 15 - 17 τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὥς πάλιν εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἑτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὥς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολέμιους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰμὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἳ ἔτι ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὥς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίταις τὸν μοχλόν, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὥς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18 - 20 παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὥς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὥς ἐν ταῖς τριήρεσι σφάζοντο, πάντες δὲ ὦντο ἀπολωλέναι, ὥς ἑλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἑτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ὥς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21 - 24 πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι.» Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσοῦτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς ὀνήσεις

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν ». Ὁ δ' ἀπεκρίνατο « Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα ». Καὶ αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὕφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἷ τε ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστίν, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25 Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατρημίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· « Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27 » Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριῆρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὥς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28 » Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἐχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγε-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

(Ὀκτώβριος τοῦ 400 - Μάρτιος τοῦ 399 π. Χ.)

21. Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2 - 32)



Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ § 2 - 4
ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς
Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν —
ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο
πάντα ποιῆσαι αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμ-
ψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπι-
σχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις.
Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν
δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ
βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδια-
βάνα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιῆσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5 - 6
φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη
οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δ' εἶπεν·
« Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μὴδὲν
τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μὴδεν· ἐπειδὴν δὲ διαβῇ, ἐγὼ
μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους
ὄντας προσφέρέσθω, ὥς ἂν αὐτῷ δοκῇ ».

§ 7 - 10 Ἐκ τούτου διαβαίνουνσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή τοὺς στρατιώτας ἐξίεναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγεννημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· « Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή », ἔφη, « αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινες ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρχεται τὸ στράτευμα ». Ὁ δ' εἶπεν· « Αἷτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρατιῶται αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον ». « Ἀλλ' ὅμως », ἔφη, « ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι ». « Ταῦτα τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν, « ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα ». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11 - 14 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξίεναι τὴν ταχίστην συσχευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπότε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλὼν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· « Τὰ μὲν ἐπιτήδεια », ἔφη, « λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλὰι κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει ». Ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ποίας ἐσκόπεον, ἀφοῦ προμηθευθοῦν ἀφθονώτατα τὰ πρὸς συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὗται εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ κῶμαι του ἐλεηλατοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Σεύθου νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ὁ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς ἄρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτησαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῇ εἰς τὸ στράτευμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, ὁ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἀναθέσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεύθην.

Ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεύθην ἀποδεικνύει δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποχρεώσεις του. Ὁ Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδίδει τὰ ὀφειλόμενα, τὰ ὁποῖα οἱ Λακεδαιμόνιοι παραδίδουν εἰς τὸ στράτευμα.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπεῖθουν νὰ παραμείνῃ, ἕως ὅτου παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

23. Ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1 - 8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσεν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξε- § 1 - 4
νοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλειάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἥ μὴν ἔξειν μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσεν τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης εἶπεν,

ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. « Ἄλλ' οἶδα », ἔφη, « ὅτι, κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μὴδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι », καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, « ὥσπερ οἴκοι », ἔφη, « εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν ». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

§ 5 - 6 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὀλοκαυτεῖ χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

§ 7 - 8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες καὶ Ἰδην εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδῖον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδῖον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24 Ἐν τούτῳ Οἰβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρατεύμα καὶ συμμείζας αὐτὸ τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

ένεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα « ἵνα καὶ ἐγώ », ἔφη, « ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν ».

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν § 29 - 31 ὥς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξει τὸν οἶνο-
χόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξιόμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· « Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμούς τού-
τους ἐταίρους φίλους πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάν-
τας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν
πάρεισιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ
πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν
οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρίαν
οὖσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήξεσθαί σε δεήσει, ἀλλ'
αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σέ δῶρα ». Ἀναστὰς ὁ Σεύ-
θῃς συνεξέπτε τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷσις σημαίνουσιν αὐ- § 32 - 33
λοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοεῖαις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγά-
διδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε
πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο, ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα
ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται
εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθῃς καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπι-
πίπτουν ἀνεπιρίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν
ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ξύα συλλαμβάνουν.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σεύθῃς κατακαίει τὰς κώμας καὶ στρατοπεδεύει
εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὗτοι δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλεί-
πουν τὰς κώμας τῶν καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὄρη. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡ-
μέρας συνάπτουν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθῃν καὶ δίδουν ὁμήρους. Ἀλλὰ κατὰ
τινα νύκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θynoὶ ἐπιτίθενται κατὰ τινας
ὑπ' αὐτὸ ὑψηλότερον κειμένης κώμης, ὅπου κατεσκήρωνεν ὁ Ξενοφῶν,
καὶ πυρπολοῦν αὐτήν.



Τὴν ἐπομένην ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατὸν τοῦ καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθου καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους εἶδον νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον των τόσον πολυ-ἀριθμὸς στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ ὄρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσαρέσκαια μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθου, διότι ὁ ταμίας τοῦ Σεύθου Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσαρέσκαια διελέθησαν καὶ ἐκστρατεύουν ὅλοι μαζί εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν πλησίον τοῦ Εὐξεινίου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησοῦ. Ταύτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφουν καὶ στρατοπεδεύουν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἔχρειάζετο πλέον τοὺς Ἕλληνας, ἔπαιψε νὰ παρέχῃ μισθόν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀποφασίζουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τιτσαφέρνηος καὶ ἀποστέλλουν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐφεσον τὸν Θίβρωνα. Οὗτος ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀρκετὸν στρατὸν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἕλληνας.

Ὅτε ἔμαθον τοῦτο ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης, οἱ ὁποῖοι ἐπεθύμουν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὀδηγοῦν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατέυμα. Οἱ στρατιῶται μετ' εὐχαριστήσεως ἀκούουσιν τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας τοῦ τοῦ στρατέυμα, ἐνῷ θὰ ἦδύνατο νὰ εὐρίσκειται ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡναγκάσθη νὰ ὑπηρετῇ ἐν μέσῳ πολλῶν κακουχιῶν τὸν Σεύθην, ὅστις αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστρεφεῖ.

Ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγου. Κατόπιν ὁμιλοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπαιτοῦν νὰ εἰσπραχθῇ ὁ μισθός, τὸν ὁποῖον κατεκράτει ὁ Σεύθης. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθης ματαίως προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κατασκηνώνουν εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁ-

εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· « Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφίω ἐγὼ ταῦτα ». Ἐπεὶ δὲ οὐδείς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσονται αὐτῷ.

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρα- § 15 - 17
τηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνείτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσιὼν ἐνὶ ἐκάστῳ, οὐστίνας ὥστε ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ', ἐπεὶ τὸ στρατεύμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. « Γεῖτων οὖν ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῷ πρόσω οἰκοῦντι, διδῶτε ». Τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν.

Αὐθις δὲ Τιμασίῳνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκου- § 18 - 20
σεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθῃς, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. « Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι ». Τοιαῦτα παρῆνει ἐκάστῳ προσιῶν. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· « Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τεῖχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθῃν. Εὐνους δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει ». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· διεβεβήκει γάρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

§ 21 - 22 Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰετίνοντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τότε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23 - 25 Ἀρκὰς δὲ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἷα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχόινικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, « Ἐκείνῳ », ἔφη, « δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω ». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἡρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

§ 26 - 28 Ἐπεὶ δὲ προὔχῳρι ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· « Προπίνω σοι, ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσῃ τὸν πολέμιον ». Ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίῳ προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἄξιαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς

τασιν. — **τάχα** δὴ εὐθὺς πλέον. — **ἐχόμενοι** (δηλ. τούτων ἦσαν) κατόπιν τούτων ἦσαν. — **γεροφόροι** στρατιῶται φέροντες γέρρα· τὰ γέρρα ἦσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἱτέας ἢ λύγου· μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτάς με ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — **ἀσπίς ποδῆρης** ἀσπίς μακρὰ ἕως εἰς τοὺς πόδας κάτω. — **πλαίσιον** παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — **διαλείπω** ἀπέχω. — **συχνὸν** (ἐπίρρ.) πολὺ. — **ἀποτεταμένα**, πρkm. τοῦ ἀποτείνομαι προεκτείνομαι. — **δίφρος** τὸ κύριον μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἐστέκετο ὁ ὀδηγῶν τὸ ἄρμα, ὁ ἡνίοχος (βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἄρματος, πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **βλέποντα** ἐστραμμένα. — **ὥς διακόπτειν = ὥστε διακόπτειν**· διακόπτω κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12 - 13. **παρελαύνω** διέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος. — **πάντα ἡμῖν πεποιήται** τὸ πᾶν ἔχομεν κατορθώσει. — **τὸ μέσον στίφος** τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐχθρικής παρατάξεως στίφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἐξακισχιλίους ἵππεῖς). — **περιῆν**, πρτκ. τοῦ **περίειμι** εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω. — **τοῦ Κύρου εὐωνύμου** ἔξω ἦν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἀποσπῶ** ἀπομακρύνω. — **ἐκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. — **μέλει μοι** φροντίζω. — **ὅπως καλῶς ἔχοι** (τὸ πρᾶγμα) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἡ μάχη) ν' ἀποβῇ καλῶς.

§ 14 - 16. **ὁμαλῶς** με κανονικὸν βᾶδισμα. — **προῆι**, πρτκ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **ἔτι ἀκόμη**. — **ἐν τῷ αὐτῷ** (τόπῳ) εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. — **οὐ πάνυ πρὸς τινι** οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός. — **καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς. — **ἐκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. — **ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου. — **ὕπελάσας**, ἄορ. τοῦ **ὕπελαύνω** προστρέχω πλαγίως ἔφιππος. — **ὥς συναντῆσαι = ὥστε συναντῆσαι**. — **ἤρετο**, ἄορ. β' τοῦ **ἔρωτῶ**. — **ἐπιστήσας**, δηλ. τὸν ἵππον· **ἐφίστημι** σταματῶ. — **ἱερὰ** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα· εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν θυσιαζομένων ζώων. — **σφάγια** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν. — **ἰόντος** νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ). — **τὸ σύνθημα** **παρέρχεται** **δεύτερον** τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέραν φοράν· τὸ σύνθημα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἱσταμένους πλησίον τοῦ ἀνδρας καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν ἓνα

εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδετο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγῶ. — καὶ ὅς καὶ οὗτος. — θαυμάζω ἀπορῶ, παραξενεύομαι. — παραγγέλλω (τὸ σύνθημα) δίδω τὸ σύνθημα. — χώρα θέσις.

§ 17 - 20. στάδιον ἀρχαία μονὰς μήκους· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 185 περίπου μέτρα. — τῷ φάλαγγε διειχέτην = αἱ δύο φάλαγγες διειχον· διέχω ἀπέχω, εὐρίσκομαι μακράν. — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· παιᾶν ἄσμα πολεμικόν, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως. — ἤρχοντο, πρτκ. τοῦ ἄρχομαι ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν. — ἀντίος ἐρχομαι τινι ἐπέρχομαι ἀντιμέτωπος κατὰ τινος. — ἐκκυμαίνει τι τῆς φάλλαγος μέρος τι τῆς παρατάξεως ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς κύμα. — θέω τρέχω· δρόμῳ θέω προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμόν (τροχάδην). — φθέγγομαι ἐκβάλλω κραυγὴν. — οἶον ὅπως, καθώς. — τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι ἀλαλάζουν (φωνάζουν ἀλαλὰ) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον· ὁ Ἐνυάλιος ἦτο θεὸς τοῦ πολέμου. — τόξευμα ἐξικνεῖται ριπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν του. — ἐκκλίνω στρέφω τὰ νῶτα. — ἐνταῦθα δὴ τότε πλέον. — κατὰ κράτος μὲ ὅλην των τὴν δύναμιν. — προΐδοιεν, ἀόρ. τοῦ προορῶ βλέπω ἐμπρός μου. — δίσταμαι διαχωρίζομαι, ἀφῆνω διάστημα. — ἔστιν ὅστις τίς, κάποιος. — κατελήφθη ὑπὸ ἄρματος· ἀόρ. τοῦ καταλαμβάνομαι προφθάνομαι. — ἵππόδρομος ἵπποδρόμιον. — ἐκπλαγεῖς, ἀόρ. μτχ. τοῦ ἐκπλήττομαι τὰ χάνω.

§ 21 - 24. τὸ καθ' αὐτοὺς τὸ ἀπέναντί των στράτευμα (τῶν πολεμίων). — οὐδ' ὥς οὐδὲ οὕτως, ἐν τούτοις δέν. — ἐξήχθη, ἀόρ. τοῦ ἐξάγομαι παρασύρομαι. — συνεσπειραμένην, πρκμ. μτχ. τοῦ συσπειρῶμαι συμπυκνῶμαι. — ἐπιμελοῦμαι παρατηρῶ μὲ προσοχήν. — ἥδει, πρτκ. τοῦ οἶδα γνωρίζω. — ἡγοῦμαι διοικῶ. — ἰσχύς δύναμις, στρατός. — χρήζω ἔχω ἀνάγκην. — αἰσθάνομαι λαμβάνω γινώσκω. — γίγνομαι ἔξω τινὸς εὐρίσκομαι ἔξω τινός. — ἐκ τοῦ ἀντίου ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. — τοῖς ἐμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις, ἐννοεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην 6.000 ἵππεῖς. — ἐπικάμπτω κάμνω καμπήν, στροφὴν. — ὡς εἰς κύκλωσιν ἵνα περικυκλώσῃ, καθὼς φαίνεται. — δέσας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι. — γίγνομαι ὀπισθεν ἔρ-

μαι ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν : συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέρχομαι εἰς. — Πέλ-
ται πόλις τῆς Φρυγίας. — τὰ Λύκαια ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου
Διὸς τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους ἐν Ἀρκαδίᾳ· θύω τὰ Λύκαια
μὲ θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια. — τίθημι ἀγῶνα διοργανῶν (ἀθλητι-
κὸν) ἀγῶνα. — στλεγγίς κόσμημα τῆς κεφαλῆς ἐν εἶδει κτενίου. —
θεωρῶ τὸν ἀγῶνα παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11 - 13. Καῦστρου πεδίον πόλις τῆς Φρυγίας. — ἰόντες, μτχ.
τοῦ ἔρχομαι. — αἱ θύραι (Κύρου) ἡ σκηνή (τοῦ Κύρου). — ἐλ-
πίδας λέγων διήγε διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτοὺς) νὰ ἐλπίζουν. — δη-
λός εἰμι μετὰ μτχ. : εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ... — ἀνιώμαι λυποῦμαι,
στενοχωροῦμαι. — πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου σύμφωνον πρὸς
τὸν χαρακτήρα (ἴδιον τοῦ χαρακτήρος) τοῦ Κ. — ἀποδίδωμι πλη-
ρώνω τὰ ὀφειλόμενα. — δ' οὖν ὅπωςδῆποτε. — ἡ Κίλισσα ἡ βασιλίσσα
τῆς Κιλικίας. — φυλακὴ σωματοφυλακή. — Ἀσπένδιος ὁ ἐκ τῆς
'Ασπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

§ 14 - 16. δεηθῆναι, ἄορ. τοῦ δέομαί τινος (βλ. κεφ. 1, § 10,
σελ. 115). — νόμος (ἐστὶ) τινι ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθί-
ζει τις. — ἐπὶ τεττάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σει-
ράς. — θεωρῶ, ἐδῶ : ἐπιθεωρῶ. — παρελαύνω περνῶ ἔμπροσθεν. —
ἢλη τμήμα ἵππικου 64 ἀνδρῶν. — τάξις τμήμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν.
— ἄρμα πολεμικὸν ὄχημα μὲ δύο τροχούς, ὀπίσω μόνον ἀνοικτὸν καὶ
ἀσκεπές. — ἄρμάμαξα ὄχημα μὲ τέσσαρας τροχούς, ὀπίσω καὶ ἐπάνω
κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπετάσματα, χρησιμεῦον εἰς
τὰς ὁδοιπορίας πρὸς μεταφορὰν ἐπιφανῶν προσώπων, ἰδίως δὲ γυναι-
κῶν. — φοινικοὺς κόκκινος. — ἐκκαλύπτομαι ξεσκεπάζομαι· ἀσπίς
ἐκκεκαλυμμένη ἀσπίς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμά της.

§ 17 - 18. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθεν τινος. — πρὸ τῆς
φάλαγγος μέσης πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος· φάλαγξ δὲ ὁ ὅλος
στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην. — προβάλλομαι προτείνω. —
τὰ ὄπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς
ἄμυναν). — ἐπιχωρῶ προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν. — προλέγω τί τινι
ἀνακοινῶν τι εἰς τινα. — ἐπῆσαν, πρτκ. τοῦ ἐπέρχομαι. — ἐκ

τούτου μετὰ τοῦτο. — τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπει-
δὴ οἱ στρατιῶται ἐπροχώρουν ταχύτερον (παρ' ὅσον ἔπρεπεν). — ἀπὸ
τοῦ αὐτομάτου μόνοι των, χωρὶς καμὴν διαταγὴν. — δρόμος ἐγένε-
το αὐτοῖς = ἔτρεξαν αὐτοί : τροχάδην διηυθύνθησαν αὐτοί. — οἱ ἐν
τῇ ἀγορᾷ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι. — τὰ ὦνια τὰ (πρὸς
πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἐμπορεύματα. — ἥσθη, ἀόρ. τοῦ ἡδομαι εὐχα-
ριστοῦμαι.

(8, 1 - 27)

§ 1 - 3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσας
ἦτο ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους
(δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9 - 11½ π.μ. περίπου). — σταθμός κατάλυμα,
τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — καταλύω σταθμεύω. — ἡνίκα
ὁπότε. — προφαίνομαι φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω. — ἐλαύνω
τρέχω ἔφιππος. — ἀνὰ κράτος ὀλοταχῶς. — ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ μὲ
ἰδρωμένον τὸν ἵππον του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — τάρα-
χος ταραχή. — δοκῶ νομίζω. — (βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι
σφίσιν ἀτάκτοις (οὔσι) ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ'
αὐτῶν εὐρισκομένων εἰς ἀταξίαν. — παλτὸν ἀκόντιον. — καθίσταμαι
τοποθετοῦμαι.

§ 4 - 7. σπουδὴ βία. — ἐχόμενος (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) πλη-
σίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἔσχε, ἀόρ. τοῦ
ἔχω καταλαμβάνω. — τὸ πελταστικὸν οἱ πελτασταί. — ὕπαρχος
ὑπαρχηγός. — ὅσον περίπου. — παραμηρίδια μετάλλινα καλύμματα
προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς. — ψιλὴ ἀπροφύλακτος (ἄνευ δηλ. κρά-
νους). — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην. —
προμετωπίδια καὶ προστερνίδια ταῦτα ἦσαν μετάλλινα καλύμματα
προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στήνιον (τὸ στῆθος) τῶν πολεμι-
κῶν ἵππων. — Ἑλληνικὴ μάχαιρα αὕτη ἦτο ξίφος ὀλίγον κυρτὸν μὲ
μὴν κόμην.

§ 8 - 11. μέσον ἡμέρας μεσημβρία. — δεῖλη τὸ μετὰ μεσημ-
βρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ ὅποιον ἐχωρίζετο ἐξ ἡμισείας
εἰς δεῖλην πρωτὴν καὶ δεῖλην ὀψίαν. — χρόνῳ συχνῶ ὕστερον
μετὰ πολὺν χρόνον. — μελανία μαυρίλα. — ἐπὶ πολὺ εἰς μεγάλην ἐκ-

τοῦ συγγίγνομαι τινι σχετίζομαι μέ τινα. — ἡγάσθη, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ ἄγαμαι ἐκτιμῶ πολύ. — μύριοι δέκα χιλιάδες. — δαρεικός περσικὸν νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου· εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (ἡ ἀττικὴ δραχμὴ=8 σημεριναὶ χρυσᾷ). — χρυσίον χρυσᾷ νομίσματα, χρήματα. — ὀρμῶμαι ἐκ Χερρονήσου ἔχω τὴν Χερσόνησον ὡς ὀρμητήριον. — ὑπὲρ Ἑλλησποντον ὑπὲρ ἄνω τοῦ Ἑλλησπόντου. — συμβάλλομαι τινι εἰς τὴν τροφήν συνεισφέρω εἰς τινα διὰ τὴν συντήρησιν. — ἐκὼν, ἐκούσα, ἐκὸν θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς. — τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς).

§ 10. ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας). — οἶκοι ἐν τῇ πατρίδι. — ἀντιστασιώτης ἀντίπαλος πολιτικός. — αἰτῶ τινα ζητῶ παρὰ τινος. — εἰς, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν : ἕως. — ξένος, ἐδῶ : μισθοφόρος. — τριῶν μηνῶν μισθὸν χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τούτων, τῶν δισχιλίων περὶπου μισθοφόρων) τριῶν μηνῶν. — περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά. — δέομαι τινος παρακαλῶ τινα. — πρόσθεν πρότερον. — καταλύω πρὸς τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα. — συμβουλεύομαι τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. κελεύω τινὰ παραγγέλλω εἰς τινα. — παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός). — ὡς βουλόμενος διότι τάχα ἤθελε. — Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας. — πράγματα παρέχω τινὶ ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — Στυμφάλιος ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρχαδίας. — ὡς πολεμήσων διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.

(2, 1 - 18)

§ 1. δοκεῖ μοι φαίνεται εἰς ἐμέ καλόν, ἀποφασίζω. — ἤδη πλέον. — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας. — τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι προφασίζομαι. — ὡς βουλόμενος, ἐδῶ : ὅτι τάχα ἤθελε. — ὡς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων. — ἤκειν νὰ ἔλθῃ. — συναλλαγέντι, ἀόρ. μτχ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα. — οἱ οἶκοι (ἀντιστασιῶται) οἱ ἐν τῇ πατρίδι πολιτι-

κοὶ ἀντίπαλοι. — προειστήκει ἤτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλ. τοῦ προ-
 ἵσταμαι. — ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς. — τὸ ξενικὸν τὸ
 μισθοφορικὸν στράτευμα.

§ 2 - 3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρασ. — ἐφ' ἃ ἐκεῖνα, διὰ
 τὰ ὅποια. — παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμον. — κατα-
 γάγοι, ἀόρ. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6 - 7, σελ. 114). — οἱ-
 καδε εἰς τὴν πατρίδα. — πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα. —
 παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἦλθον εἰς τὰς Σάρδεις — παραγίγνομαι (βλ.
 κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο ὁ ἐλαφρῶς
 ὠπλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὁ ὅποῖος ἔφερεν ἡ σφενδόνην (σφενδο-
 νήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξότης). — πελ-
 ταστῆς ἐκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισελήνοειδῆ ἀσπί-
 δα, τὴν πέλτην. — στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴν Μί-
 λητον.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω. — ἡ ὥς ἐπὶ Πισίδας παρὰ ὅση θὰ ἐχρειάζε-
 το ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — ἡ ἐδύνατο = ὥς ἐδύνατο (κεφ. 1, § 6 - 7,
 σελ. 114). — στόλος ἡ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατεῖαν. — ἀντιπαρασκευ-
 ᾶζομαι παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευαζομένου.

§ 5 - 6. ὁρμῶμαι ξεκινῶ. — ἐξελαύνω... ἐπὶ ἡ εἰς προχωρῶ...
 καὶ φθάνω εἰς. — σταθμός, ἡ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διανυομένην ἐντὸς
 μιᾶς ἡμέρας. — παρασάγγης μονὰς μετρήσεως μήκους παρὰ τοῖς Πέρ-
 σαις· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 5 1/2 καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα. — εὖρος
 πλάτος. — πλέθρον μονὰς μήκους τριάκοντα καὶ ἐνὸς μέτρων. — ἐξευ-
 γμένη ἐπτὰ πλοίοις ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐπτὰ συνευγεγμένα πλοῖα. —
 Δόλοπες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον. — Αἰνιᾶνες λαὸς
 θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οὔτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ. — Ὀλύνθιοι κά-
 τοικοι τῆς Ὀλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7 - 8. βασιλεία ἀνάκτορα. — παράδεισος περιπεφραγμένος τό-
 πος ἀναψυχῆς καὶ διασκέδασης, κατὰφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων. —
 μέγας βασιλεὺς ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους. — ἐρυ-
 μνὸς ὀχυρός. — ἐμβάλλω, ἐπὶ ποταμοῦ = χύνομαι.

§ 9 - 10. ἐξέτασις ἐπιθεώρησις. — ἀριθμὸς ἀρίθμησις. — γίγνο-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(1, 1 - 11)

§ 1 - 2. γίγνομαι τινος γεννώμαι από τινα. — ὑποπτεύω τελευτήν τοῦ βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. — τῷ παῖδε ἀμφοτέρω = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους. — παρεῖναι, ἀπρμφ. τοῦ πάρεμι (παρὰ + εἰμι) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι. — μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — ἀρχή ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν διοικεῖ τις : ἡ σατραπεία. — σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος : ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.). — ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω. — Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων ἢ πεδιάς τοῦ Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ἐγίνοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου. — Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας. — ὀπλῖται ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται : οὗτοι ἔφερον κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — Παρράσιος ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας. — ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ καθίσταμαι καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλεὺς. — ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινά, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός. — ἀποκτενῶν, μέλλ. μτχ. τοῦ ἀποκτείνω : ὡς ἀποκτενῶν με σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ. — ἐξαί- τοῦμαι τινά ζητῶ ὡς ἰδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός : με τὰς πα- ρακλήσεις μου σφύζω τινά. — ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4 - 5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι. — βουλεύο- μαι σκέπτομαι. — ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. — δὴ ὡς

γνωστόν. — **ὑπάρχω** τινὶ εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπέρ τινος, ὑποστηρίζω τινά. — **φιλῶ** ἀγαπῶ. — **ἀφικνούμαι** ἔρχομαι. — **ἀποπέμπομαι** κατευδώνω ἀπὸ πλησίον μου. — **διατιθεῖς**, ἐνεστ. μτχ. τοῦ **διατίθηναι** διαθέτω. — **οἱ παρ' ἑαυτῷ βάρβαροι** οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του. — **ἐπιμελοῦμαι** τινος φροντίζω διὰ τινα. — **εὐνοϊκῶς ἔχω** τινὶ εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρὸς τινα.

§ 6 - 7. **δύναμις** στρατιωτικὴ δύναμις, στράτευμα. — **ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος** ὅσον ἤμποροῦσε περισσότερον κρυφίως. — **ὅτι ἀπαρασκευότατον** ὅσον τὸ δυνατόν ἀπαράσκευον. — **λαμβάνω** καταλαμβάνω, εὐρίσκω. — **συλλογὴ** συνάθροισις στρατοῦ, στρατολογία. — **φυλακὴ** φρουρά. — **τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις** = **ἐκάστω τῶν φρουράρχων** (τοῦτων, δηλ. τῶν φυλακῶν). — **λαμβάνω**, ἐδῶ : στρατολογῶ, προσλαμβάνω ὡς μισθοφόρους. — **ὅτι πλείους καὶ βελτίστους** ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους καὶ γενναϊότερους. — **ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ.** ταῖς πόλεσι διότι δῆθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτὰς) τὰς πόλεις. — **καὶ γὰρ** καθόσον μάλιστα. — **τὸ ἀρχαῖον** ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς. — **ἀφειστήκεσαν**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **ἀφίσταμαι** ἀποστατῶ. — **προαισθόμενος**, ἀόρ. μτχ. τοῦ **προαισθάνομαι**. — **ἐκβάλλω** ἐξορίζω. — **ὑπολαμβάνω** τοὺς φεύγοντας λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τοὺς ἐξορίστους. — **πειρῶμαι** προσπαθῶ. — **κατάγω** τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ (ἐξορίστον) εἰς τὴν πατρίδα του. — **ἐκπεπτωκότας**, πρκμ. μτχ. τοῦ **ἐκπίπτω** ἐξορίζομαι. — **καὶ αὕτη** καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον). — **αὖ** πάλιν.

§ 8. **ἀξιῶ** προβάλλω τὴν ἀξίωσιν. — **οἱ** = **αὐτῷ** (τῷ Κύρῳ). — **συμπράττω** τινὶ τι βοηθῶ τινὰ εἰς τι. — **ἐπιβουλή** πρὸς τινὰ ἐχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός. — **ἀμφὶ τὰ στρατεύματα** εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων. — **οὐδὲν ἄχθομαι** διόλου δὲν δυσχερεστοῦμαι. — **οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ** οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. — **ἐκ τῶν πόλεων, ὧν** = **ἐκ τῶν πόλεων, ἃς**.

§ 9. **αὐτῷ** χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). — **Χερρόνησος** ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. — **καταντιπέραν** ἀπέναντι. — **Ἄβυδος** ἀρχαία πόλις τῆς Τρωάδος εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἑλλήσποντου. — **φυγὰς** ἐξόριστος. — **συγγενόμενος**, ἀόρ. μτχ.

διαλύω. — ἐροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω. — χρήζω ἐπιθυμῶ. — ἐτοίμως προθύμως.

§ 3-6. δεξιάι (χεῖρες) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραΐαί με διαβεβαιώσεις. — φυλάττομαι τινα προφυλάσσομαι ἀπό τινα. — ἀντιφυλαττόμεθα (ὑμᾶς) ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπό σᾶς. — σκοπῶ ἐξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα). — αἰσθέσθαι, ἄορ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν. — ἔρχομαι εἰς λόγους τινί ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος. — ἐξέλοιμεν, ἄορ. τοῦ ἐξαιρῶ ἐκβάλλω. — ἀπιστία δυσπιστία. — φθάνω προλαμβάνω. — κακόν (τι) ποιῶ τινι κάμνω κακόν εἰς τινα. — ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω. — ἀγνωμοσύνη παρνοήσεις, παρεξηγήσεις. — συνουσία συνομιλία. — ἦκω ἔχω ἔλθει. — διδάσκω τινά, ὡς ἀποδεικνύω (ἐξηγῶ) εἰς τινα ὅτι.

§ 7. σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι. — τὸν θεῶν πόλεμον ὡς πρὸς τὸν πόλεμον με τοὺς θεοὺς. — ἀπὸ ποίου τάχους με ποίαν ταχύτητα. — ἀποφεύγω ξεφεύγω. — ἀποδραΐν, ἄορ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι. — ὅπως πῶς. — ἐχυρὸν χωρίον ὄχυρος τόπος. — ἀποσταίη, ἄορ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — πάντη πανταχοῦ. — ἴσον ἐξ ἴσου. — κρατῶ τινος ἐξουσιάζω τι.

§ 8-11. οὕτω γινώσκω ταῦτα φρονῶ. — συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν. — κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι. — πᾶσα ὁδὸς κάθε ὁδός. — εὐπορος εὐκολοδιάβατος. — ἀπορία ἔλλειψις. — πᾶσα ἡ ὁδὸς ὁλόκληρος ἡ ὁδὸς (τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν). — διὰ σκότους σκοτεινὴ, ἄγνωστος. — ἐπίσταμαι γνωρίζω. — δύσπορος δυσκολοδιάβατος. — ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων. — ἐρημία ἀπομόνωσις. — μεστός πλήρης. — ἀπορία, ἐδὼ : ἀμηχανία, δυσκολία. — μανέντες, ἄορ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι. — ἔφεδρος ἀντίπαλος. — σῶζω διατηρῶ.

§ 12-14. Μυσοί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπέναντι τῆς Λέσβου. — λυπηρὸς ἐνοχλητικός. — ταπεινὸν παρέχω τινά ταπεινώνω, ὑποτάσσω τινά. — Πισίδαι (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — τεθυμωμένους, πρkm. τοῦ θυμοῦμαι τινι ἐξοργίζομαι κατὰ τινος. — μᾶλλον εὐκολώτερον. — κολάζομαι τινα

τιμωρῶ τινα. — ἀλλὰ μὴν, ἐδῶ : πρὸς δὲ τούτοις. — ἐν τοῖς μεταξύ τῶν. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — δεσπότης κυρίαρχος. — ἀναστρέφομαι (συμπεριφέρομαι). — ὑπηρέτης βοηθός. — χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.

§ 15. ἐνθυμοῦμαι βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι. — οὕτω θαυμαστὸν τόσον παράδοξον. — καὶ (ἐπιτατ.) ἥδιστα μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἱκανὸς ρήτωρ.

§ 16 - 19. ταῦτα γινώσκω = οὕτω γινώσκω (§ 8). — βουλεύω κακὸν τινὶ σκέπτομαι κακὸν κατὰ τινος. — κακόνους εἰμί τινι = βουλεύω κακὸν τινι. — ἀντακούω ἀκούω καὶ ἐγώ. — ἀπολέσαι, ἄορ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω. — ἀπορῶ στεροῦμαι. — ὅπλις ἐξὸπλις, ὀπλισμός. — ἐν οἷς μὲ τὰ ὅποια. — ἀντιπάσχω πάσχω ἕνεκα τῶν πράξεών μου. — χωρία ἐπιτήδεια θέσεις κατὰλληλοι. — διαπορεύομαι διέρχομαι. — ἔξεστιν ἡμῖν δυνάμεθα ἡμεῖς. — ἄπορος ἀδιάβατος. — ταμιεύομαι ἀποχωρίζω. — ὁπόσοις ὑμῶν = τοσούτους ὑμῶν, ὁπόσοις. — διαπορεύω τινὰ διαβιβάζω τινὰ, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν. — ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ... ἐστὶ ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως... — κρείττων ἰσχυρότερος. — λιμὸς πείνα. — ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 20 - 21. πόρος μέσον. — ἐξελοίμεθα, ἄορ. τοῦ ἐξαιροῦμαι ἐκλέγω, προτιμῶ. — πρὸς θεῶν ἐνώπιον τῶν θεῶν. — ἄπορος καὶ ἀμήχανος ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν. — ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι. — καὶ τούτων πονηρῶν καὶ μάλιστα πονηρῶν. — ἀπιστία ἀθέτησις ὑποσχέσεως. — ἀλόγιστος ἀπερίσκεπτος.

§ 24 - 26. τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἰσχυροὶ) λόγοι, διὰ τὰ νὰ εἴμεθα φίλοι. — πάσχω τὰ ἔσχατα ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι. — ἐν τῷ ἐμφανεῖ φανερά. — φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων. — σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος.

§ 27 - 30. ἐλέγχομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — συγγί-

§ 20 - 23. **δέοι**, εὐκτ. τοῦ **δεῖ** εἶναι ἀνάγκη. — **πλείονος ἄξιός** εἰμι εἶμαι χρησιμώτερος. — **σπονδαί** ἀνακωχή, εἰρήνη. — **διασημαίνω** δηλώνω καθαρά.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

§ 1 - 2. **ἔφοδος** προσέλευσις. — **τῷδε** ἀπὸ τὸ ἐξῆς. — **ἡ πρόσθεν ἡμέρα** ἡ προηγουμένη ἡμέρα. — **προφύλακες** φρουροί. — **ἐπισκοπῶ** ἐπιθεωρῶ. — **σκολάζω** εὐκαιρῶ.

§ 3 - 5. **καθίστημι** παρατάσσω. — **πάντη** καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν. — **προέρχομαι** προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — **εὖοπλος** ὁ ἔχων ὥραϊα ὅπλα. — **φράζω** λέγω, παραγγέλλω. — **εἰμι πρὸς τινι** εὐρίσκομαι πλησίον τινός. — **ἀνερωτῶ** ἐρωτῶ. — **μάχης δεῖ** εἶναι ἀνάγκη μάχης : πρέπει νὰ γίνῃ μάχη. — **πορίζω** παρέχω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. **ἀπελαύνω** ἀπέρχομαι ἔφιππος. — **ἦκον** ἐπέστρεψαν. — **ὧ ἐπετέτακτο** εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε δοθῇ διαταγή. — **πράττω τι** διαπραγματεύομαι τι. — **εἰκότα** λογικά. — **δοκῶ** φαίνομαι. — **ἡγεμῶν** ὁδηγός. — **ἔνθεν** (εἰς μέρος) ἀπὸ τὰ ὅποια.

§ 8 - 9. **μεθίσταμαί τινα** ἀπομακρύνω τινά. — **καθ' ἡσυχίαν** ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς. — **ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια** πηγαίνω εἰς μέρος, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα. — **διατρίβω** ἀργοπορῶ. — **ὀκνῶ μὴ** φοβοῦμαι μήπως. — **ἀποδόξῃ**, ἄορ. τοῦ **ἀποδοκεῖ** **ἀποδοκεῖ μοι** (μετ' ἀπρμφ.) ἀποφασίζω νὰ μὴ. — **σπένδομαι** δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχήν). — **ἡγοῦμαι** ὁδηγῶ.

§ 10 - 14. **ἐντυγχάνω τινὶ** συναντῶ τι. — **αὐλῶν** αὐλάκι. — **ὥς** = ὥστε. — **διάβασις** πρόχειρος γέφυρα. — **ἐκπεπτωκότες** ξεριζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς. — **ἀποδείκνυμι** δεικνύω, ὀρίζω. — **ἐψητὸς** βρασμένος.

§ 17 - 20. **πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα** περιπίπτω εἰς πολλὰς καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας. — **εὖρημα** ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημά μου. — **αἰτοῦμαι τινα** δοῦναί μοι ζητῶ ἀπὸ τινος νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ. — **ἀποσφύζω** τινά ἐπαναφέρω τινά σφῶν. — **ἀχαριστία μοι ἐστὶ πρὸς τινος** εὐρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός. — **γνούς**, ἄορ.

τοῦ γινώσκω· ταῦτα γινώσκω σχηματίζω ταύτην τὴν γνώμην. — αἰτοῦμαι βασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα. — χαρίζομαι τινι κάμνω χάριν εἰς τινα. — ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω. — κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων. — διήλασα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μὲ τὸ ἵππικόν μου διὰ μέσου τινός. — συνέμειξα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντῶμαι μέ τινα. — ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ. — μετρίως μὲ μετριοπάθειαν. — εὐπρακτος εὐκατόρθωτος· εὐπρακτότερόν μοί ἐστι εὐκολώτερον κατορθώνω. — διαπράττομαι κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21 - 23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — ἐπορεύομεθα = ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι. — λαμβάνω προλαμβάνω. — ἐν δεινῷ εἰμι εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν. — παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς αὐτόν· ἐνῷ ἐδεχόμεθα παρ' αὐτοῦ. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 9 - 11, σελ. 124). — οὔτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὔτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν ὅποιον. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — ἀδικῶ βλάπτω. — ἀμύνομαι ἀποκρούω. — ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα. — ἡττῶμαι τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερός τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας. — εἰς γε δύναμιν κατὰ τὴν δύναμίν μας τοῦλάχιστον.

§ 24 - 27. ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — φροντίζω ἀνησυχῶ. — ἄξιον ἀξιοπρεπές. — ἔξεστι εἶναι δυνατόν. — πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — ἢ μὴν τῷ ὄντι, ἀληθῶς. — ἀπάγω ὁδηγῶ. — ἐξῆ, ὑποτακτ. τοῦ ἔξεστι. — πρίασθαι, ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ. — ὥς διὰ φιλίας (χώρας) ὅπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας. — ἀσινῶς ἀβλαβῶς· χωρὶς νὰ προξενῇτε βλάβην. — σῖτα τροφαί.

§ 28 - 29. ἄπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — διαπράττομαι, ἃ δέομαι τελειώνω τὰς ὑποθέσεις μου.

(5, 1 - 21, 24 - 26, 27 - 42)

§ 1 - 2. Ζαπάτας, παραπόταμος τοῦ Τίγρητος. — ἐπιβουλή ἐχθρική ἐνέργεια. — συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μέ τινα. — παύω

BIBAIION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 2 - 23)

§ 2 - 3. ἅμα τῇ ἡμέρᾳ μαζί με τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ξημερώματα. — **σημανοῦντα**, μέλλ. τοῦ **σημαίνω** παραγγέλλω. — **χρῆ** πρέπει. — **συσκευάζομαι** ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου. — **προϊέναι**, ἀπρμρ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **εἰς τὸ πρόσθεν** πρὸς τὰ ἐμπρός. — **συμμείξειαν**, ἀόρ. τοῦ **συμμείγνυμι** τινι συναντῶμαι μέ τινα. — **ἐν ὁρμῇ** εἰμι εἰμαι ἐτοιμος νὰ ξεκινήσω. — **ὁ ἥλιος ἀνέχει** ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. — **Τευθρανία** χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ. — **Ταμῶς** Αἰγύπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κῦρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. — **ὠρμηντο**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **ὁρμῶμαι** ξεκινῶ. — **ἐπὶ Ἰωνίας** διὰ τὴν Ἰωνίαν. — **ὄθενπερ** ὁπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4 - 5. **βαρέως φέρω** πολὺ λυποῦμαι. — **ὦφελε** Κῦρος ζῆν εἶθε νὰ ἔζη ὁ Κ. — **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι. — **καθιῖν**, μέλλ. τοῦ **καθίζω**. — **τῶν νικῶντων ἐστὶ** εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει. — **τὸ ἀρχειν** ἡ ἐξουσία.

§ 6. **οἶχομαι** ἔχω ἀπέλθει· ὁ πρτκ. **ὥχόμην** εἶχον ἀπέλθει ἢ (ὅπως ἐδῶ) ἀπῆλθον. — **σῖτος** τρόφιμα. — **κόπτω** σφάζω. — **ξύλα** καύσιμα ξύλα. — **μικρὸν** ὀλίγον. — **οὐ** εἰς τὸν τόπον, ὅπου. — **οἰστός** βέλος. — **ἐκβάλλω** ρίπτω ἔξω ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην). — **γέρρα** (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — **πέλτη** μικρὰ ἀσπίς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων. — **φέρεισθαι** διὰ νὰ φέρονται : εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελώντων νὰ λάβουν αὐτάς. — **ἔψω** βράζω.

§ 7 - 8. **ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορὰν** (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 1 - 3, σελ. 118). — **κῆρυκες** ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἱερὰ καὶ ἀπαρχ-

βίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον ράβδον ἰδίου σχήματος, ἢ ὅποια ἐκαλεῖτο **κηρύκειον**. — **ἐντίμως ἔχω τιμῶμαι**. — **προσποιοῦμαι** ἰσχυρίζομαι. — **ἐπιστήμων** γνώστης. — **τὰ ἀμφὶ τάξεις** τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τακτικὴν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν. — **ὀπλομαχία**, κυρίως: **μάχη** δι' ὅπλων ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: **τέχνη** τοῦ πολέμου. — **ἀπέκτονε**, πρκμ. τοῦ **ἀποκτείνω**. — **αἱ βασιλέως θύραι** τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλή) τοῦ βασιλέως. — **εὕρισκεσθαι** νὰ προσπαθοῦν νὰ εὕρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτὸν των.

§ 9 - 11. **βαρέως** με ἀγανάκτησιν. — **οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ** δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν. — **κάλλιστον** ἀξιοπρεπέστατον. — **αὐτίκα** ἀμέσως. — **ἤξω** θὰ ἐπανεέλθω. — **τὰ ἱερὰ** τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. — **ἐξηρημένα** βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν) πρκμ. τοῦ **ἐξαιροῦμαι**. — **θαυμάζω** δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πότερα** διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων. — **ὡς κρατῶν** ὡς νικητῆς. — **τί δεῖ** τί ἀνάγκη εἶναι. — **ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίζωνται** ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν. — **ἀντιποιοῦμαι** **τινὶ τῆς ἀρχῆς** διαμφισβητῶ πρὸς **τινα** τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν). — **παρέχω** παραδίδω.

§ 12 - 14. **εἰ μὴ** (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — **ἀρετὴ** ἀνδρεία. — **τὸ σῶμα** ἢ ζωή. — **οἴου**, προσκτ. τοῦ **οἶομαι**. — **ἔοικα** ὁμοιάζω. — **οὐκ ἄχαρις** = **χαρίεις** χαριτωμένους, νόστιμος. — **ἴσθι**, προσκτ. τοῦ **οἶδα**. — **περιγίγνομαι** **τινος** ὑπερισχύω **τινός**, καταβάλλω **τινά**.

§ 15 - 18. **ὑπολαμβάνω** λαμβάνω τὸν λόγον. — **σὲ ἄσμενος ἐόρακα** με **χαρὰν** σὲ εἶδα. — **ἐν τοιούτοις πράγμασι** εἰς τοιαύτας περιστάσεις. — **συμβουλευομαι** **τινὶ** ζητῶ τὴν συμβουλὴν **τινός**. — **πρὸς θεῶν** δι' ὄνομα τῶν θεῶν. — **δοκεῖ** φαίνεται. — **οἶσει**, μέλλ. τοῦ **φέρω**. — **οἶσθα** γνωρίζεις. — **ταῦτα ὑπήγετο** (**αὐτόν**, δηλ. τὸν **Φαλῖνον**) με τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Φ. — **ὁ παρὰ βασιλέως πρεσβεύων** ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. **ὑποστρέφω** ἐπιτηδεύω **ξεφεύγω**. — **δόξα** προσδοκία. — **μυρία ἐλπίδες** ἄπειροι ἐλπίδες. — **ἄκοντος βασιλέως** ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως. — **ὅπη** με ὅποιον τρόπον.

χομαι ἐκ τῶν ὀπισθεν. — ἐλαύνω ἀντίος (τινὶ) ἐπέρχομαι κατ' εὐθεΐαν ἐναντίον (τινός). — ἐμβάλλω ἐφορμῶ.

§ 25 - 27. ὁμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Κύρου. — ἡνέσχετο, ἀόρ. τοῦ ἀνέχομαι συγκατατοῦμαι. — ἵεμαι ὁρμῶ. — παίω κτυπῶ. — τιτρώσκω πληγώνω. — Κτησίας, οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἔζησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π.Χ.) ἐν τῇ περσικῇ αὐλῇ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσματα μόνον σφύζονται. — ἰῶμαι θεραπεύω. — ἀκοντίζω παλτῶ ρίπτω ἀκόντιον καὶ μὲ αὐτὸ κτυπῶ. — βιαίως μὲ δύναιμι, δυνατά. — κεῖμαι κεῖμαι νεκρός.

(10, 1 - 19)

§ 1 - 4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). — ὠρμηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ ὁρμῶμαι ξεκινῶ. — διέσχον, ἀόρ. τοῦ διέχω (βλ. κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — τοὺς καθ' αὐτούς (βλ. κεφ. 8, § 21 - 24, σελ. 120, «τὸ καθ' αὐτούς»). — ὡς πάντα νικῶντες μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν παράταξιν ἦσαν νικηταί.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως: τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα τὰς ἀποσκευάς· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: αἱ ἀποσκευαί. — εἰς τὸ πρόσθεν οἴχομαι· περπαίνω (βαδίζω) πρὸς τὰ ἐμπρός. — ἰοιεν, εὐκτ. τοῦ ἔρχομαι. — ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6 - 8. ταύτη προσιόντα ἐὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (δηλ. ὀπισθεν). — ἄγω (ἀμτβτ.) προσέρχομαι, πορεύομαι. — ἦ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου. — παρέρχομαι προσπερνῶ. — ἀπάγω ἀποχωρῶ, ἀπέρχομαι. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — σύνοδος συμπλοκή. — διήλασε (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς μὲ τὸ ἵππικόν του διήλθε διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — κατέκανε, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — διαστάντες (τοῦ δίσταμαι) διανοίξαντες τὰς τάξεις των. — Ἀμφιπολίτης κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθη-

ναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ. — **φρόνιμος γίγνομαι** ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως. — **δ' οὖν** ὡπωσδήποτε. — **μείον ἔχω** μειονεκτῶ. — **ἀπαλλάττομαι** ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ. — **πάλιν** εἰς τὰ ὀπίσω. — **ἀναστρέφω** ἐπιστρέφω. — **δὴ** πλέον.

§ 9 - 10. **προσάγω** πρὸς τι ἐπέρχομαι κατὰ τινος. — **περιπτύσσω** περικυκλώνω. — **ἀναπτύσσειν τὸ κέρας** νὰ ἀναπτύξουν τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν· βλ. πίν. IX ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ποιοῦμαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν** παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὀπισθὲν μου. — **καὶ δὴ** τότε πλέον. — **παρελθόντων**, δηλ. τὸ εὐδυνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων. — **καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα** ἀντιπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11 - 15. **τὸ πρόσθεν** πρότερον. — **δέχομαι** ὑπομένω τὴν ἔφωδον, ἀνθίσταμαι. — **ἐκ πλείονος** ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. — **ἐπιδιώκω** καταδιώκω. — **κώμης τινός**, ἡ κώμη αὐτὴ ἦσαν τὰ Κούναξα. — **ἀναστρέφομαι**, ἐπὶ στρατιωτῶν : κάμνω στροφὴν καὶ στέκομαι ἀντιμέτωπος τοῦ ἐχθροῦ. — **ἐνεπλήσθη**, ἄορ. τοῦ **ἐμπίμπλαμαι** πληροῦμαι, γεμίζω. — **τὸ βασιλείον σημεῖον** ἡ βασιλικὴ σημαία. — **ἀνατεταμένος** ἀνυψωμένος. — **πέλτη**, ἐδῶ : δόρυ. — **ψιλῶ** ἀπογυμνῶνω, κενώνω. — **τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν**. — **ἐλαύνω** τρέχω ἔφιππος. — **ἀνὰ κράτος** ὀλοταχῶς.

§ 16 - 19. **τίθεμαι τὰ ὅπλα** θέτω κάτω (καταθέτω) τὰ ὅπλα μου. — **ἅμα μὲν... ἅμα δὲ** ἀφ' ἐνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — **θαυμάζω** ἐκπλήσσομαι. — **ἤδεσαν**, πρτκ. τοῦ **οἶδα**. — **παρῆει** ἤρχετο (πρὸς αὐτούς). — **εἰκάζω** συμπεραίνω. — **οἷχομαι** ἔχω ἀπομακρυνθῆ. — **τι** κάποιαν θέσιν. — **ἄγομαι** μεταφέρω. — **καταλαμβάνω** εὐρίσκω. — **χρήματα** πράγματα. — **σιτίον** τρόφιμον. — **σφοδρὰ** ἔνδεια μεγάλη ἔλλειψις. — **διαδίδωμι** διαμοιράζω. — **ἀνάριστοι** ἀγευματίστοι. — **δὴ** ὡς γνωστόν. — **ἄριστον** γεῦμα. — **διαγίγνομαι** διέρχομαι, περνῶ.

γνομαί τινι (βλ. ἄνωτέρω § 1 - 2, σελ. 126). — **στασιάζω τινί** ἀντιπολιτεύομαι τινά. — **τὸ στράτευμα λαμβάνω πρὸς ἑαυτὸν** λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα. — **ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινά** εἶμαι προσηλωμένος πρὸς τινά. — **παραλυπῶ** παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα. — **ἐκποδὼν εἰμι** ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω. — **ἰσχυρῶς κατατείνω** πολὺ ἐπιμένω. — **ὥς εἰς ἀγορὰν** (δηλ. ἰόντες) ὥς νὰ ἐπορεύοντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφάς (ἐπομένως ἄοπλοι).

§ 31 - 34. ἐπὶ ταῖς θύραις πρὸ τῆς σκηνῆς. — **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **εἶσω μέσα**. — **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου** κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου· τὸ σημεῖον ἦτο σημαία ἐρυθρὰ ἀνυψωθείσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ. — **ἡ ἵππασία** τὸ τρέξιμον τῶν ἱππέων. — **θαυμάζω τι** ἐκπλήσσομαι μέ τι. — **ἀμφιγνοῶ** ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πρὶν ἕως ὅτου**. — **Νίκαραχος**, εἷς ἐκ τῶν λοχαγῶν. — **τετρωμένος**, πρkm. τοῦ **τιτρώσκομαι** πληγώνομαι.

§ 35 - 37. **ἐπισιτίζομαι** προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. ἔστησαν, ἄορ. τοῦ ἵσταμαι· ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούεται ἡ ὁμιλία. — **φαίνομαι** (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — **ἔχει τὴν δίκην** ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39 - 42. ὁμόσαντες, ἄορ. τοῦ ὁμνυμι ὀρκίζομαι. — **νομίζω τινὰ φίλον** θεωρῶ τινά ὡς φίλον. — **ἄθεος** ἀσεβής. — **ἀπολωλέκατε**, πρkm. τοῦ **ἀπόλλυμι** καταστρέφω, φονεύω. — **Ὁρόντας** γαμβρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας. — **δεῦρο** ἐδῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

(1, 2 - 25, 32 - 47)

§ 2. συνεπισπόμενοι, ἄρ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ. — ἀπωλώλεσαν, ὑπερσυντλχ. τοῦ ἀπόλλυμαι. — ἐννοοῦμαι σκέπτομαι. — ἐπὶ ταῖς θύραις πλησίον τῆς πρωτευούσης. — πάντῃ πανταχοῦ. — ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — μείον ὀλιγώτερον. — ἡγεμὼν τῆς ὁδοῦ ὁδηγός. — διείργω ἐν μέσῳ κεῖμαι ἐν μέσῳ καὶ διαχωρίζω. — καταλελειμμένοι ἦσαν, ὑπερσυντλχ. τοῦ καταλείπομαι. — εὐδηλος ὀλοφάνερος. — κατακάνοιεν, ἄρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — λειφθεῖη, ἄρ. τοῦ λείπομαι ἀπομένω, μένω ἐν τῇ ζωῇ.

§ 3. ἀθύμως ἔχω ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι. — σίτου γεύομαι λαμβάνω τροφήν. — ἀνακαίω ἀνάπτω. — ἐπὶ τὰ ὄπλα εἰς τὸ στρατόπεδον. — ἀναπαύομαι κατακλίνομαι, πλαγιάζω. — ὄψεσθαι, μέλλ. τοῦ ὁρῶ. — οὕτω διάκειμαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν εὐρίσκομαι.

§ 4 - 5. μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — οἰκοθεν ἐκ τῆς πατρίδος. — κρείττων ὠφελιμώτερος. — ἀνακοινοῦμαί τινα συσκέπτομαι μετὰ τινος. — ὑποπτεύω φοβοῦμαι. — μὴ εἶη (Ξενοφῶντι) ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως μήπως δώσῃ κάποιαν ἀφορμὴν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ξεν. ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του. — ἀνακοινῶ τινα ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα.

§ 6 - 7. ἐπήρετο, ἄρ. τοῦ ἐπερωτῶ ἐρωτῶ. — ἔρχομαι τὴν ὁδὸν διανύω τὴν ὁδόν, κάμνω τὸ ταξίδι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν. — καλῶς πράττω ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπὸν μου. — ἀνείλε, ἄρ. τοῦ ἀναιρῶ χρησιμοδοτῶ. — πάλιν ἔρχομαι ἐπανέρχομαι. — μαντεία χρησμός. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — λῶον καλύτερον, συμφερότερον. —

ίτεόν εἶναι ὅτι ἔπρεπε νά ταξιδεύσῃ. — πυνθάνομαί τι ἐρωτῶ τι. — ἥρου, ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ.

§ 8 - 10. καταλαμβάνω εὕρισκω, συναντῶ. — ὁρμῶ τήν ἄνω ὁδόν πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια). — προθυμοῦμαι (μετ' ἀπρμφ.) προτρέπω νά. — ἐπειδὴν τάχιστα εὐθύς ὥς. — στόλος ἐκστρατεία. — ἥδει, πρτκ. τοῦ οἶδα. — ὁρμῇ πορεία, ἐκστρατεία. — τήν ὁδόν τὰς δυσχερείας τῆς ὁδοιπορίας.

§ 11 - 12. μικρὸν ὀλίγον. — λαχών, ἄορ. τοῦ λαγχάνω· λαγχάνω ὕπνου κοιμῶμαι. — ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ ἐφάνη. — σκηπτὸς κεραυνός. — τῇ μὲν . . . τῇ δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — πόνος τλαιπωρία. — (ἐφοβεῖτο) μὴ οὐ δύναίτο μήπως δὲν θὰ δύναται. — εἴργω ἐμποδίζω. — πάντοθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. — ἀπορίαι δυσκολίαι, προσκόμματα.

§ 13 - 14. ὁποῖόν τί ἐστὶ ποῖαν περίπου σημασίαν ἔχει. — ἔξεστι εἶναι δυνατόν. — σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω. — ἐννοία ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα. — τί κατάκειμαι διατὶ εἶμαι πλαγιασμένος. — γίγνομαι ἐπὶ τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — τί ἐμποδῶν (ἐστὶ) . . . μὴ οὐχὶ ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν τί ἐμποδίζει νά φονευθῶμεν μὲ ὀνειδισμούς (ἐξευτελισμούς). — τὰ χαλεπώτατα τὰ τρομερώτατα. — ἐπιδόντας ἀφοῦ ἴδωμεν. — ὅπως πῶς. — ἀμυνόμεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτὸν μου. — ὥσπερ ἔξόν = ὥσπερ εἰ ἔξῃ ὥς νά ἐπετρέπετο. — προσδοκῶ (ὑποτακ.) νά περιμένω; — ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ, ὅτε συνέβαινον ταῦτα ὁ Ξεν. ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν. — τήμερον σήμερον. — προδίδωμι παραδίδω.

§ 15 - 18. ἐν οἷσι πράγμασι εἰς ποῖαν κατάστασιν. — ἐξέφηναν, ἄορ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερά ἀρχίζω, κηρύττω πόλεμον. — οὐδέν, ἐπίρρ. — ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω ἐπίσης. — ὑφησόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἑαυτὸν μου. — πείσεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω. — ἀνασταυρῶ καρφώνω ἐπάνω εἰς μακρὸν ξύλον. — κηδεμὼν προστάτης. — ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι καταβάλλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω ὅ,τι ἡμπορῶ. — αἰκίζομαί τινα τὰ

ἔσχατα βασανίζω τινὰ σκληρότατα. — τοι βεβαίως. — ποιητέον (ἡμῖν ἐστι) πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19 - 20. διαθεῖμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ. — ὡς πόσον. — ἐσθῆς (περιληπτ.) ἐνδύματα. — ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι. — πριαίμεθα, ἄορ. τοῦ ὦνουμαι ἀγοράζω. — ὦν ὠνησόμεθα μετὰ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. ὕβρις αὐθαιρεσία. — ἀσάφεια ἀβεβαιότης. — ἄθλα ὡς βραβεῖα. — ὁπότεροι ἡμῶν διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ ὅποιοι. — ἀμείνων ἀνδρεύτερος. — ἀγωνοθέτης διοργανωτὴς ἀγῶνος, βραβευτής. — στερρῶς σταθερῶς. — ἐξεῖναι μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι ἐξεῖναι (ἡμῖν). — φρόνημα θάρρος. — θάλπος ζέστη. — τρωτὸς ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῇ. — θνητὸς ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῇ. — μᾶλλον εὐκολώτερον.

§ 24 - 25. ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως. — ἐφ' ἡμᾶς πρὸς ἡμᾶς. — παρακαλοῦντας, μέλλ. τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. — ἐξορμῶ παρακινῶ. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — ἀξιοστράτηγος ἄξιος στρατηγός. — βούλομαι εἶμαι πρόθυμος. — τάσσω διατάσσω. — ἡγεῖσθαι νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (ν' ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — οὐδέν, ἐπίρρ. — τὴν ἡλικίαν, τὴν σχετικῶς μικρὰν (§ 14) ἀπέναντι τῆς ἡλικίας τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — ἡγοῦμαι, ἐδῶ : νομίζω. — ἀκμάζω (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω ἀρκετὰς δυνάμεις, ὥστε νά. — τὰ κακὰ οἱ κίνδυνοι.

§ 32. παρακαλῶ προσκαλῶ. — ὁπόθεν ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (σῶμα στρατοῦ). — οἰχομαι ἔχω ἐξαφανισθῇ, ἔχω φονευθῇ.

§ 33 - 34. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.

§ 35 - 36. ἐπίσταμαι γνωρίζω. — ἡμῖν πάντα ποιητέα (ἐστὶ) τὰ πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν. — μέγιστον καιρὸν σπουδαιστάτην εὐκαιρίαν (νὰ φανῇτε ὠφέλιμοι εἰς τὸ στράτευμα). — βλέπω πρὸς τινα ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματά μου πρὸς τινα. — κακὸς δειλός. — ἴστε προσκτ. τοῦ οἶδα.

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος ὑπερέχω κατά τι ἀπό τινα. — τα-
ξίαρχος, οὗτος ἦτο ἀξιωματικός τῶν ἐλαφρῶς ὀπλισμένων στρατιω-
τῶν (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχα-
γόν, ὅστις ἦτο ἀξιωματικός τῶν ὀπλιτῶν. — χρήματα μισθός· ὁ μι-
σθὸς τοῦ λοχαγοῦ ἦτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ
μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἓνα δαρεικὸν (= 20
ἀττ. δρχμ.). — πλεονεκτῶ τινός τι ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον
ἀπὸ τινά τι. — ἀξιῶ κρίνω ἄξιον (δίκαιον). — προβουλεύω τινός
προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος. — προπονῶ τινος κοπιᾷζω ὑπὲρ τινος. —
μέγα ὠφελῶ πολὺ ὠφελῶ. — ὡς συνελόντι εἰπεῖν διὰ τὸ νὰ εἴπω
συντόμως. — εὐταξία πειθαρχία.

§ 39 - 42. καταστήσῃσθε, ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι ἐκλέγω διὰ τὸν
ἐαυτὸν μου. — παραθαρρύνω ἐνθαρρύνω. — πάννυ ἐν καιρῷ ποιῶ
πολὺ ἐπικάειρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ὠφελῶ. — ἐπὶ τὰ ὄπλα (βλ. § 3,
σελ. 130). — φυλακὴ φρουρά. — οὕτως ἔχω εὐρίσκομαι εἰς τοιαύ-
την (ψυχικὴν) κατάστασιν. — χρῶμαί τινί τι χρησιμοποιοῦ τινά εἰς
τι. — νυκτὸς ἐν καιρῷ νυκτός. — τρέπω τὴν γνώμην τινός μετα-
βάλλω τὴν σκέψιν τινός. — ἐννοοῦμαι σκέπτομαι. — πείσονται, μέλλ.
τοῦ πάσχω. — ἐρρωμένος θαρραλέος, τολμηρὸς. — οἱ ἀντίοι = οἱ πο-
λέμιοι. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43 - 44. ἐντεθύμῃμαι ἔχω παρατηρήσει. — ζῶ, ἐδῶ : φυλάττω
(σφάζω) τὴν ζωὴν μου. — ἐκ παντὸς τρόπου με κάθε τρόπον. —
ἐγνώκασι ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν. — ἀναγκαῖος ἀναπόφευκτος. —
καλῶς ἐνδόξως. — διάγω (τὸν βίον) ζῶ. — ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 45 - 47. μέλλω ἀναβάλλω, βραδύνω. — ἤδη εὐθύς. — αἰροῦμαι
ἐκλέγω. — δέομαι στεροῦμαι. — συγκαλοῦμεν, μέλλ. — περαίνω φέ-
ρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ. — Δαρδανεὺς ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου,
πόλεως τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

(2, 1 - 39)

§ 1 - 3. ἤρηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ αἰροῦμαι ἐκλέγομαι. — ἡμέρα
ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — προφύλακες φρουροί. — χαλεπὸς
δύσκολος. — τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὁπότε, ἐδῶ αἰτλγκ. :

ἐπειδή. — ὑφίεμαι ἀποδειλιῶ. — καλῶς ἐνδόξως. — ὑποχείριος γίγνομαι τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.

§ 4 - 6. **περί πλείστου ποιῶμαι** τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι. — **ξένιον**, ὁ Ζεὺς καλεῖται **ξένιος** ὡς προστάτης τῶν ξένων. — **ἡδέσθη**, ἄορ. τοῦ **αἰδοῦμαι** σέβομαι. — **ὁμοτράπεζος γίγνομαι τινι** τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος. — **αὐτοῖς τούτοις** δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων). — **λαμβάνω πιστὰ λαμβάνω** διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — **δεῖσας**, ἄορ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι. — **μάλιστα** ἐξαιρετικῶς, ὅπως ἰδιαιτέρως. — **οἱ ἔχθιστοι ἐκείνου** οἱ μισητότατοι ἐχθροὶ ἐκείνου. — **ἀποστάς** ἄορ. τοῦ **ἀφίσταμαι** ἀποστατῶ, πηγαινῶ μὲ τὸ μέρος ἄλλου. — **ἀποτείσαιντο**, ἄορ. τοῦ **ἀποτίνομαι** τιμωρῶ. — **κράτιστα** γενναϊότατα.

§ 7. **στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον** ἐξοπλίζομαι πρὸς μάχην : ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολὴν μου. — **κόσμος** στολισμός. — **πρέπει** ἀρμόζει. — **δεῖ τελευτᾶν** εἶναι πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ. — **τῶν καλλίστων** = τοῦ καλλίστου κόσμου. — **ἄρχομαι τοῦ λόγου** ἀρχίζω νὰ ὁμιλῶ.

§ 8. **φιλικῶς χρῶμαί τινι** ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τινα. — **διὰ πίστεως** ἐξ ἐμπιστοσύνης. — **ἐγχειρίζω ἑμαυτόν τινι** παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τινα. — **δίκην ἐπιτίθημί τινί τινος** τιμωρῶ τινα διὰ τι. — **τὸ λοιπὸν** εἰς τὸ ἐξῆς.

§ 9. **μιᾶ ὁρμῇ** μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως. — **οἰωνόν** σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον). — **εὐχομαι** τάζω. — **θύω σωτήρια** (ἱερὰ) προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν. — **συνεπεύχομαι** τάζω προσέτι. — **ὅτω δοκεῖ** ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — **ἀνατείνω** σηκώνω, ὑψώνω. — **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα· **παιᾶν** ἐδῶ : εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. **τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει** τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται. — **ἐμπεδῶ** φυλάττω, τηρῶ. — **δεινὰ** κίνδυνοι. — **εὐπετῶς** εὐκόλως.

§ 11 - 13. **ἀναμνήσω**, μέλλ. τοῦ **ἀναμνησκω** **τινά τι** ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι. — **προσῆκει τινί** ἀρμόζει εἰς τινα. — **πάνυ δει-**

νὰ μεγάλοι κίνδυνοι. — στόλος στρατός. — κατακάνοιεν, άόρ. τοῦ κατακάνω φονεύω. — χίμαιρα αἶξ, κατσίκά. — καταθύω θυσιάζω. — ἔχω (μετ' άπρμφ.) δύναμαι. — ψηφίζομαι άποφασίζω. — άποθύω προσφέρω τήν θυσίαν, τήν όποίαν ἔταξα. — άγείρω συναθροίζω. — ἔστι εἶναι δυνατόν. — τεκμήριον άπόδειξις. — τρόπαιον σημεῖον νίκης· άπετελεῖτο άπό όπλα τῶν πολεμίων, τά όποῖα άνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου. — μαρτύριον = τεκμήριον. — γίγνομαι γεννῶμαι. — δεσπότην ὡς κυρίαρχον.

§ 14 - 16. ἐρῶ θέλω νὰ εἶπω. — άφ' οὔ άφ' ότου. — ἔκγονος άπόγονος. — άμετρος άμέτρητος. — πάτριον φρόνημα γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων. — πεῖραν ἔχω τινός ἐκ πείρας γνωρίζω περί τινος. — δέχομαι (βλ. κεφ. 1, § 39 - 42, σελ. 133).

§ 17. μεῖον ἔχω τι μειονεκτῶ εἰς τι. — άφεστήκασι, πρkm. τοῦ άφίσταμαι. — κακός δειλός. — γοῦν τοῦλάχιστον. — άρχω κάμνω άρχήν.

§ 18 - 19. πώποτε ποτέ ἕως τώρα. — δηχθεῖς άόρ. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι. — δχημα πᾶν ὅ,τι φέρει ἢ ύποστηρίζει τι : βάσις, στήριγμα. — βέβηκα ἵσταμαι, πατῶ. — παίω κτυπῶ. — προσή, τοῦ προσέρχομαι. — μᾶλλον εύκολώτερον. — τευξόμεθα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινός) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι). — προέχω τινὶ ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20 - 21. θαρρῶ τι δέν φοβοῦμαι τι. — άχθομαι τοῦτο στενωχωροῦμαι διὰ τοῦτο. — εἶσονται, μέλλ. τοῦ οἶδα. — άμαρτάνω τι περί τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, άπατῶ, βλάπτω τινά. — ψυχή ζωή. — ἐκ τῆς άγορᾶς, ἥς = ; (πρβλ. βιβλ. 1, κεφ. 1 § 8, σελ. 114: ἐκ τῶν πόλεων, ὧν) — μέτρον ποσότης. — άργύριον χρήματα. — κρατῶ νικῶ.

§ 22. άπορον δυσκολία, έμπόδιον. — εἰ ἄρα ἂν τυχόν δέν. — πρόσω μακράν.

§ 23 - 24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διήμι ἐπιτρέπω τήν διάβασιν. —

ἡμῖν ἀθυμητέον (ἐστί) = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν. — βελτίων ἀνδρειότερος. — Λυκάονες, κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας, ΒΔ τῆς Κιλικίας. — τὰ ἐρυμνά αἱ ὄχυραί θέσεις. — καρποῦμαι τὴν χώραν διαρπάζω, λεηλατῶ τὴν χώραν. — ὀρμῶμαι οἰκαδε ξεικινῶ διὰ τὴν πατρίδα. — κατασκευάζομαι τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι. — ὡς οἰκήσοντας ὡς ἐὰν ἐμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν. — ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν ὀμήρους διὰ τὴν ἄνευ δόλου ἀποχώρησιν των (ἐκ τῆς χώρας του)· ὀμηρος δὲ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κρατεῖται ὡς ἐγγύησις. — ὁδοποιῶ τινι κατασκευάζω (ἐτοιμάζω) ὁδὸν διὰ τινα. — τέθριππον ἅμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. — τρισάσμενος μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25 - 26. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅμως. — ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — ἐπιλαθώμεθα, ἄορ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι τινος λησμονῶ τι. — ἐκὼν πένομαι θέλω νὰ εἶμαι πτωχός. — ἐξὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ ἔξεστιν αὐτοῖς ἐνῶ αὐτοὶ δύνανται. — σκληρῶς βιοτεύω ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27 - 28. ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ βεβαίως. — οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί. — ὅπως πῶς. — κράτιστα γενναιότατα. — ζευγος ὑποζύγιον. — στρατηγῷ τινος κανονίζω τὴν πορείαν τινός. — ὅπη ὅπου. — ὄχλος δυσκολία. — ἀπαλλάττω ἐξαφανίζω. — ἀλλότριος ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.

§ 29 - 31. λοιπὸν (ἐστί) μοι εἰπεῖν ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω. — ἐξενεγκεῖν, ἄορ. τοῦ ἐκφέρω· ἐκφέρω πόλεμον = ἐκφαίνω πόλεμον (κεφ. 1, § 15 - 18, σελ. 131). — περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ. — ἀταξία ἔλλειψις πειθαρχίας. — οἱ ἀρχόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται. — μᾶλλον πειθόμενοι εὐπειθέστεροι. — ἀεὶ ἐκάστοτε. — κολάζω τιμωρῶ. — σὺν τῷ ἄρχοντι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀρχοντος. — ἐψευσμένοι ἔσονται, τετελεσμένοι. — ψεύδομαι ἀπατῶμαι. — κακός (βλ. ἀνωτέρω § 17).

§ 32. περαίνω τελειώνω. — ὥρα καιρός. — αὐτίκα εὐθύς. — παρέσονται, μέλλ. τοῦ πάρεμι ἐμφανίζομαι. — ὅτῳ δοκεῖ ὅστις φρονεῖ. — ἔργῳ περαίνεται τι ἐκτελεῖται τι. — ἰδιώτης ἀπλοῦς στρατιώτης. — διδάσκω συμβουλεύω.

§ 33. δεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη. — καὶ αὐτίκα καὶ εὐθὺς κατόπιν. — σκοπῶ ἐξετάζω. — ὅτῳ δοκεῖ (βλ. ἀνωτέρω § 9).

§ 34 - 36. ὦν προσδεῖν δοκεῖ μοι ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται ἀκόμη. — οἱ παριόντες οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται. — ἐπακολουθῶ καταδιώκω. — πλαίσιον ἢ παρτάξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὀπλίται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περι- κλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον (τοὺς μὴ μαχίμους)· βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν ὀπλιτῶν παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ. — εἰ ἀποδειχθείη ἐὰν ἤθελεν ὀρίσθῃ. — ἡγοῦμαι προηγούμεναι. — τὰ πρό- σθεν τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως. — κοσμῶ διοικῶ.

§ 37 - 38. ἄλλως ἐχέτω κατ' ἄλλον τρόπον ἄς γίνη. — τὸ νῦν ἔχον ὅσο γιὰ τώρα. — τὸ λοιπὸν (βλ. § 8). — πειρῶμαί τιнос δοκι- μάζω τι. — ταύτης τῆς τάξεως, δηλ. τοῦ πλαισίου. — αἰ (βλ. § 31).

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισθέντα. — μέμνημαι (μετ' ἀπρμφ.) ἐνθυμούμαι νά, προσπαθῶ νά. — ἔστιν (βλ. § 11 - 13).

(5, 1 - 18)

§ 1 - 3. ἢ ὅπου. — τὸ ἄκρον ἢ κορυφή. — ἀποτρέπομαι ἄλλην ὁδὸν στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν. — οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ διεσκορπι- σμένοι. — νομαὶ ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4 - 6. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθέν τινος. — ὅτε ἐσπέν- δοντο (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. II, κεφ. 3, § 27, σελ. κειμ. 32). — διαπράττομαι ὁμολογῶ, ὀρίζω. — οὐκουν οὐδαμῶς.

§ 7. περὶ τὰ ἐπιτήδειά εἰμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν τῶν τροφίμων. — ἔνθεν μὲν... ἔνθεν δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — ὄρη, τὰ Καρδούχεια. — ποταμός, ὁ Τίγρης. — πειρῶμαί τιнос δοκιμάζω τι.

§ 8 - 11. δέομαί τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — τά- λαντον ποσὸν χρημάτων (ὅχι νόμισμα) 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν. —

ἀποδαρέντα καὶ φουσηθέντα ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν φουσκωθοῦν. — **παρέχω** ῥαδίως τὴν διάβασιν διευκολύνω τὴν διάβασιν. — **δεσμοὶ** σχοινία (τριχιές). — **ζεύγνυμι** δένω. — **ὀρμίζω** στερεώνω. — **ἀρτῶ** (-άω) κρεμῶ. — **ἀφείς**, ἀόρ. τοῦ **ἀφήμι** ἀφήνω, ρίπτω. — **διάγω** φέρω ἀπὸ τὴν μίαν ὁχθὴν εἰς τὴν ἄλλην. — **ἀμφοτέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὁχθας. — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ **δῶ** (-έω) δένω. — **ἐπιβάλλω** θέτω ἐπάνω. — **ὕλη** χαμόκλαδα, θάμνοι. — **γῆ** χῶμα. — **ἐπιφορῶ** ἐπισωρεύω. — **καταδύομαι** καταβυθίζομαι. — **αὐτίκα** μάλα τώρα ἀμέσως. — **εἴσεσθε**, μέλλ. τοῦ **οἶδα**. — **ἔξει** τοῦ **μὴ καταδύναι** (βαστάζων) θὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ καταβυθισθοῦν. — **σχήσει** = **κωλύσει**.

§ 12. ἐνθύμημα ἐπινόησις. — **χαρίεις** εὐφυής. — **τὸ ἔργον** ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13 - 14. **ἐπαναχωρῶ** εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) ἐπιστρέφω ὀπίσω. — **ἐνθεν** = ταύτας. **ἐξ ὧν**. — **θαυμάζω** ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **ὅποι ποτὲ** εἰς ποῖον μέρος ἄράγε. — **οἱ ἐαλωκότες** οἱ αἰχμάλωτοι· ἐννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ ὅποιοι εἶχον συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των. — **ἐλέγχω** τὴν χώραν ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15 - 16. **ἡ πρὸς ἔω** (ὁδὸς) ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὁδός. — **θερίζω** διέρχομαι τὸ θέρος. — **πρὸς ἐσπέραν** πρὸς δυσμάς. — **πειθαρχῶ** ὑπακούω. — **ἀπονοστῶ** ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου. — **δυσχωρία** κακὴ φύσις τοῦ τόπου, κακοτοπιὰ.

§ 17 - 18. **χωρὶς χωριστά**. — **φάσκων**, ἐνεστ. μτχ. τοῦ **φημί**. — **ἡ ἐκασταχόσε ὁδός** ἡ πρὸς ἐκάστην χώραν ὁδός. — **εὐπορον** εὐκλιν. — **ἐπὶ τούτοις** σχετικῶς μὲ τοῦτο (ἂν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων). — **ὀπνίκα δοκοίη** καθ' ὅποιαν ὥραν ἤθελε φανῇ καλόν. — **ὑπερβολὴ** διάβασις (ὑπεράνω ὁρέων).



(1, 5 - 28)

§ 5 - 7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή, ἡ ὁποία καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου) ἤρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. — **λείπομαι** ὑπολείπομαι. — **ὅσον=τοσοῦτον** (χρονικὸν διάστημα) ὥστε. — **σκοταῖος** μετὰ τὸ σκότος. — **τὸ πεδίον** τὸ μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ ὄρους. — **τηνικαῦτα** τότε. — **ἀπὸ παραγγέλλσεως** κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς. — **ἅμα τῇ ἡμέρᾳ** (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 - 3, σελ. 123). — **τὸ ἀμφ'** αὐτὸν (**στράτευμα**) οἱ στρατιῶταί του. — **ἐπίσποιτο** ἄορ. τοῦ ἐφέπομαι ἀκολουθῶ. — **τὸ ἄκρον** ἡ κορυφή. — **ὕψηλοῦμαι** προπορεύομαι βραδέως. — **τὸ αἰεὶ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος** τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ ὅποιον ἐκάστοτε διέβαινε (τὸ ὄρος). — **τὸ ἄγκος** ἡ κοιλάς. — **ὁ μυχὸς** ἡ χαράδρα.

§ 8 - 9. **χαλκῶματα** χαλκᾶ σκεύη. — **κατασκευάζω** ἐφοδιάζω. — **φέρω τι λαμβάνω** καὶ **φέρω τι μετ' ἐμοῦ**, ἀρπάζω. — **ὑποφείδομαι** φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικής). — **ὡς φιλίας** ὡς φιλικῆς. — **διέναι, τοῦ διήμῃ τινα** ἀφῆναι τινὰ νὰ διέλθῃ. — **ἐπι-τυγχάνω** εὐρίσκω. — **καλούντων**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων αὐτοῦς — **ὕπακούω** δίδω ἀπάντησιν, προσοχὴν.

§ 10 - 11. **ἐγένετο** διήρκεσε. — **τόξευμα** βέλος. — **κατατιτρώσκω** πληγώνω θανασίμως. — **ἐξ ἀπροσδοκῆτου** ἀπροσδοκῆτως, αἰφνιδίως. — **ἐπιπίπτω τινὶ** εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός. — **τὸ Ἑλληνικὸν (στράτευμα)** οἱ Ἕλληνες. — **αὐλίζομαι** διανυκτερεύω. — **συνορῶ**, κυρίως : βλέπω ὁμοῦ ἢ συγχρόνως· ἐδῶ : συνεννοοῦμαι (μετὰ πῦρά).

§ 12 - 14. **νεωστὶ** πρὸ ὀλίγου. — **ἀνδράποδον** δοῦλος. — **ἀφείναι** ἄορ. τοῦ ἀφίημι ἀφίημι. — **σχολαῖος** βραδύς. — **τὰ αἰχμάλωτα** οἱ αἰχμάλωτοι. — **οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες** οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες ταῦτα. — **ἀπόμαχος** ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην. — **φέρομαι** φέρω μαζί μου. — **ταῦτα ἔδοξε** ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. — **ἀριστῶ** γευματίζω. — **ὑποστήσαντες**, ἄορ. τοῦ ὑφίστημι τοποθετῶ κρυφίως. — **τὸ στενὸν ἢ στενὴ δίοδος**. — **τὰ μὲν. . . τὰ δὲ ἄλλοτε μὲν. . . ἄλλοτε δέ.**

§ 15 - 18. **χειμῶν** κακοκαιρία. — **χωρίον** τόπος. — **ἐπιδιώκω** καταδιώκω. — **ἀναχάζω** ἐπισθοχωρῶ. — **σχολῇ** βραδέως. — **θαμινὰ** συχνά. — **ὑπομένω** σταματῶ, περιμένω. — **παρεγγυῶτο**, εὐκτ. τοῦ **παρεγγυῶμαι**· **παρεγγυῶ** (-άω) παραγγέλλω, διατάσσω. — **ἄγω** προχωρῶ. — **πρᾶγμα** δυσκολία. — **σχολή τινί ἐστι** ἔχει τις καιρὸν. — **παρέρχομαι** προχωρῶ. — **σπολὰς** δερμάτινος θώραξ. — **διαμπερές** (ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19 - 22. **ὥσπερ εἶχε** ὅπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποθέσῃ τὴν πανοπλίαν του). — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον = καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθνᾶσι**. — **καλὸς καὶ ἀγαθὸς** εὐπατρίδης, εὐγενής. — **ἀνελέσθαι**, ἄορ. τοῦ ἀναιροῦμαι σηκώνω νεκρὰ σώματα (ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης). — **βλέπω** στρέφω τὸ βλέμμα μου. — **ἄβατος** ἀδιάβατος. — **ὄρθιος** ἀπότομος, ἀπόκρημνος. — **ὄχλος** πλῆθος. — **ἐκβασίς** ἔξοδος, πέρασμα. — **φθάνω** προφθάνω, προλαμβάνω. — **ὑπερβολή** ἔξοδος, πέρασμα. — **ἡγεμὼν** ὁδηγός. — **πράγματα παρέχω τινὶ** παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — **λαβεῖν = συλλαβεῖν**.

§ 23 - 25. **ἐλέγχω** ἀνακρίνω, ἐρωτῶ. — **διαλαμβάνω** λαμβάνω χωριστά. — **ἡ τὴν φανεράν, ὁδὸς φανερά** ἐννοεῖται ἡ ὁρθία ὁδός, τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες εἶχον ἔμπροσθέν των. — **φόβοι** μέσσα πρὸς ἐκφύβισιν. — **ἐκδίδωμι** θυγατέρα δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυγατέρα μου. — **ἡγοῦμαι ὁδὸν** ὁδηγῶ δι' ὁδοῦ. — **δυσπάριτος** δυσκολοδιάβατος. — **χωρίον** (βλ. ἀνωτέρω § 15). — **παρέρχομαι** διέρχομαι.

§ 26 - 28. **ταξίαρχος** (βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37 - 38, σελ. 133). —

τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὑποστάς ἄορ. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω. — Μεθυδριεύς, ὁ ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας. — Στυμφάλιος (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής. — Παρράσιος (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 1 - 2, σελ. 113). — ἔφονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι. — πολλαχοῦ πολλάκις. — πολλοῦ ἄξιος γίνομαι τινι σπουδαίας ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινα. — εἰς τὰ τοιαῦτα εἰς παρομοίας περιστάσεις.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2. ἐμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ. — δῆσαντες, ἄορ. τοῦ δῶ δένω. — συντίθεμαι συμφωνῶ. — σημαίνω τῇ σάλπιγγι δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος. — ἄνω ὄντας ὅταν εἶναι (πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφὴν). — φανερά ἔκβασις τὸ ἐπὶ τῆς φανερᾶς ὁδοῦ πέρασμα (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — αὐτοί, δηλ. ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Χειρίσοφος. — συμβοηθῶ συγχρόνως σπεύδω πρὸς βοήθειαν. — ὕδωρ βροχή. — προσέχω τὸν νοῦν τινι ἔχω τὴν προσοχὴν μου ἐστραμμένην εἰς τι. — ὡς μάλιστα ὅσον ἠδύναντο περισσότερον. — λανθάνω τινὰ διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος. — οἱ περιόντες οἱ κύκλῳ πορευόμενοι (δισχίλιοι ἐθελονταί).

§ 3 - 4. τὸ ὄρθιον ὁ ἀνωφερὴς τόπος, ὁ ἀνήφορος. — κυλινδῶ (-έω) κυλίω. — ὀλοίτροχος στρογγύλος λίθος. — ἀμαξιαῖος ἀρκετὰ μεγάλος (ὥστε νὰ πληρῶσῃ ὀλόκληρον ἀμαξάν). — φέρομαι κατρακυλοῦμαι. — πταίω προσκρούω (σκοντάπτω). — πέτρα βράχος. — διασφενδονῶμαι ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια. — οἶόν τέ ἐστὶ εἶναι δυνατόν. — πελάζω πλησιάζω. — ταύτη. . . ἄλλη εἰς τοῦτο τὸ μέρος... εἰς ἄλλο μέρος. — ἀνάριστοι ἀγευμάτιστοι. — τεκμαίρομαι τινι συμπεραίνω ἐκ τινος. — ψόφος κρότος.

§ 5 - 6. κύκλῳ περιόντες, διὰ τῆς στενῆς καὶ ὁμαλῆς ὁδοῦ, τῆς βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25) βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — κατακανόντες, ἄορ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — μαστὸς λόφος. — ἔφοδος ἐπὶ τοὺς πολέμους ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων. — αὐτόθεν ἀπὸ αὐτοῦ

(δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐκάθηντο οἱ φύλακες). — οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 7 - 8. **ἡμέρα ὑποφαίνει** ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — **ἐλαθον ἐγγὺς προσιώντες** ἐπλησίασαν χωρὶς νὰ ἐννοηθοῦν. — **ἡ σάλπιγξ φθέγγεται ἡ σάλπιγξ ἤχευ.** — **ἵεμαι ὁρμῶ.** — **δέχομαι** ὑπομένω τὴν ἐφοδον, ἀνθίσταμαι. — **εὐζωνος** ὁ ἐλαφρῶς ὀπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦτος δυνάμενος νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον). — **ἀτριβῆς ἀπάτητος.** — **ἦ ὅπου.** — **ἀνέλκω** ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — **συμμείγνυμι** τινι συνενώνομαι μέ τινα.

§ 9 - 12. **εὐδοος** εὐκολος πρὸς διάβασιν. — **ἀποκόπτω** ἐκδιώκω. — **διεξεύχθαι** (τοῦ διαζεύγνυμαι) (αὐτοὶ) νὰ μένουν διεzeugμένοι (κεχωρισμένοι). — **ἥπερ οἱ ἄλλοι**, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον, διὰ τῆς φανερᾶς. — **παρακελεύονται ἀλλήλοις** ἐνθαρρύνουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον (διὰ φωνῶν). — **προσβάλλω πρὸς τινα** ἐφορμῶ κατὰ τινος. — **ὀρθίοις τοῖς λόχοις**, τὸ στράτευμα κατὰ τὴν πορείαν ἐτάσσεται ὡς ἐξῆς: ὅχι μόνον αἱ ἐνωμοταί ἐβάδιζον ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς λόχος ὀπισθεν τοῦ ἄλλου (**πορεία κατὰ κέρας**). — βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. ὡσάνκεις ὅμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στράτευμα νὰ ἐπιτεθῇ (ὅπως ἐδῶ) κατὰ πολέμιων κατεχόντων ὑψωμά τι, τότε ἐσχηματίζοντο οἱ καλούμενοι **ὀρθιοὶ λόγοι**· κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοταί ἴσταντο ἡ μία ὀπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόγοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες ἐν τῷ μεταξύ μικρὰ κενὰ διαστήματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἄφοδος** μέρος ἀνοικτὸν πρὸς ὑποχώρησιν. — **ὄπη** ἀπὸ ὅποιον μέρος. — **ἕτερον λόφον**, τὸν δεύτερον (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. **ἐαλωκώς**, πρην. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι. — **παριοῦσι** καθ' ἣν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διήρχοντο : κατὰ τὴν διάβασίν των. — **ἐπὶ πολὺ ἦν** ἐπιανον (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἔκτασιν. — **ἄτε** πορευόμενα διότι ἐπορεύοντο. — **αἱρῶ** κυριεύω.

§ 14 - 16. **λοιπὸς ἦν** ὑπελείπετο. — **ὀρθιος** ἀπότομος. — **ἀμαχητὶ** χωρὶς μάχην. — **δείσαντας**, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια. — **ἄρα** ὅπως ἐφάνη κατόπιν. — **τὸ ἄκρον** = ὁ μαστός. — **ἐπὶ τοῦς ὀπισθο-**

φύλακας, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον. — ὑπάγω βραδέως προχωρῶ. — προσμείξιαν, ἄρ. τοῦ προσμείγνυμι πλησιάζω, προσέρχομαι. — οἱ τελευταῖοι λόχοι, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταλειφθέντες ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου (§ 13). — προέρχομαι προχωρῶ. — τὸ ὄμαλὸν ἡ πεδιάς (εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον καὶ αἱ δύο ὁδοί, ἡ φρανερά [§ 8] καὶ ἡ στενή· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — τίθεμαι τὰ ὄπλα ἵσταμαι (παρατεταγμένος καὶ ἀναμένων διαταγᾶς).

§ 17 - 18. ἀλάμενοι, ἄρ. τοῦ ἄλλομαι πηδῶ. — κατὰ τῆς πέτρας ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω. — πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας, τοὺς ἡμίσεις τοὺς τεταγμένους ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9). — ἀντίπορός τινι ἀπέναντί τινος κείμενος. — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρφ νά. — συνομολογῶ τι συναινῶ νά πράξω τι, ὑπόσχομαι τι.

§ 19 - 21. συνερρύησαν συνέρρευσαν· ἄρ. τοῦ συρρέω. — ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸν ἀντίπορον λόφον. — ἐνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶχον σταθῇ ἐν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ ὄμαλῳ· § 16). — γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς φθάνω εἰς τὴν κορυφήν. — πέτρος λίθος. — κατέαξαν, ἄρ. τοῦ κατάγνυμι σπάζω. — Λουσιεύς ὁ ἐκ τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενα). — πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22 - 23. ὁμοῦ γίγνομαι συνενώνομαι. — σκηνῶ (-έω) καταλύω. — δαψιλὴς ἄφθονος. — κονιατὸς ἀσβεστωμένος. — ἀποδίδωμι δίδω ὀπίσω. — πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανούσι ἀπονέμω πάσας τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας. — ἐκ τῶν δυνατῶν κατὰ τὸ δυνατόν. — νομίζεται συνήθεια εἶναι.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὀρίζω χωρίζω. — ἀναπνέω αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος. — ἄσμενος μὲ χαράν. — ἡδέως εὐχαρίστως. — μνημονεύω ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — διατελῶ μαχόμενος διαρκῶς μάχομαι. — τὰ σύμπαντα ὅλα ὁμοῦ, ἐν συνόλῳ. — ὡς ἀπηλλαγμένοι ἐπειδὴ, ὡς ἐνόμιζον, εἶχον ἀπαλλαγῇ.

§ 3 - 5. **που** κάπου, εἰς κάποιο μέρος. — **ὄχθαι**, ἐδῶ : ὑψώματα (εἰς μικράν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ). — **πεζοὺς**. . . **ἄνω τῶν ἱππέων** (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **Ὀρόντας**, -α (βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 39 - 42, σελ. 129). — **Ἀρτούχας**, -α, ἀρχηγὸς τῶν Μάρδων, ἔθνους ὀρεινοῦ καὶ ληστρικοῦ. — **Χαλδαῖοι**, φυλὴ Ἀρμενική. — **ἄλκιμος** ἀνδρεῖος. — **γέρρα** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — **πλέθρον** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — **ὁδὸς δὲ μία**. . . (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **χειροποίητος** διὰ χειρῶν κατεσκευασμένη, τεχνητὴ (ὄχι φυσική). — **ταύτη** εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ὁδὸς ἢ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6 - 7. **ἐφαίνετο**, κατ' ἔννοιαν : ἔφθανεν. — **τραχὺς** ἀνώμαλος. — **ὁ ποταμὸς** ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ. — **γυμνοὶ** ἀπροφύλακτοι, ἐκτεθειμένοι εἰς. — **ἀναχωρῶ** ἐπιστρέφω. — **ἐνθα** ἐκεῖ, ὅπου. — **ἐν τοῖς ὅπλοις** ἐνόπλους, ὠπλισμένους. — **δυσπορία** τὸ δυσκολοδιάβατον. — **ἐπικεισομένους**, μέλλ. μτχ. τοῦ ἐπικίμαι ἐπιτίθεμαι.

§ 8 - 9. **ἔδοξεν** (αὐτῷ) τοῦ ἐφάνη. — **πέδαι** (αἱ) δεσμά, ποδόδεσμα. — **δεδέσθαι** (τοῦ δοῦμαι) ὅτι ἦτο δεμένος. — **αὐται δέ** δηλ. **ἔδοξαν**. — **αὐτόματοι** μόναι των. — **περιρρυῆναι** (ἄορ. τοῦ περιρέω) ὅτι ἔπεσαν γύρω. — **διαβαίνω**, ἐδῶ : ἀνοίγω τὰ σκέλη μου. — **ὀρθρος** ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος : τὰ (γλυκο) χαράγματα. — **καλῶς ἔσεσθαι** ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἑκβασιν (θὰ πᾶνε καλὰ). — **ὥς τάχιστα** εὐθὺς ὥς. — **ἕως ὑποφαίνει** ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται : ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — **τὰ ἱερὰ** ἡ θυσία. — **τὸ ἱερεῖον** τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῶον. — **ἀριστοποιοῦμαι** = ἀριστῶ γευματίζω.

§ 10 - 12. **ἦδесαν**, πρτκ. τοῦ οἶδα. — **ἔξειη**, εὐκτ. τοῦ ἔξεστι ἐπιτρέπεται. — **ἐπεγείρω** σηκώνω ἐκ τοῦ ὕπνου. — **τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον** σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. — **φρυγανα** ξηροὶ κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καῦσιν). — **ὥς ἐπὶ πῦρ** διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιάν. — **κατίδοιεν**, ἄορ. τοῦ καθορῶ διακρίνω καλῶς. — **τὸ πέραν** τὸ ἀπέναντι μέρος. — **πέτρα** βράχος. — **καθήκω** ἐκτείνωμαι. — **παιδίσκη** νεαρὰ κόρη. — **μάρσιπος** μικρὸς σάκος. — **κατατίθεμαι** τοποθετῶ. — **ἀντρώδης** σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαίων. — **δόξαι** (ἔλεγον)

ὅτι ἐφάνη. — προσβατόν ἐστι τοῖς ἱππεῦσι εἶναι δυνατόν νὰ πλησιάσουν οἱ ἱππεῖς. — κατὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἐκδύντες, ἄορ. τοῦ ἐκδύομαι. — ἐγχειρίδιον μάχιρα. — νεύσομαι, μέλλ. τοῦ νέω κολυμβῶ· ὡς νευσόμενοι διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν νὰ) κολυμβήσουν. — διαβαίνειν ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν. — πρόσθεν πρὶν βρέξαι χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13 - 15. σπένδω κάμνω σπονδὴν (διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ)· σπονδὴ δὲ ἡ προσφορὰ ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον χάριν τῶν θεῶν ἔχουν ἐκ τοῦ ποτηρίου. — τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν νὰ χύσουν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ νὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ σπονδὴν). — φήνασι, ἄορ. τοῦ φαίνω φανερώνω. — πόρος διάβασις, πέρασμα. — καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν. — σπονδὰς ἐποίει = ἔσπενδε. — ὑπομένω μένω ὀπίσω. — ὄχλος οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16 - 19. ταῦτα καλῶς εἶχε ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν. — ὁδὸς ἀπόστασις. — ἐπὶ τὴν διάβασιν μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως. — ἀντιπαρῆσαν (τοῦ ἀντιπαρέρχομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὁχθὴν τοῦ ποταμοῦ). — αἱ τάξεις τῶν ἱππέων αἱ ἱλαίων (πολεμίων) ἱππέων. — τίθεμαι τὰ ὅπλα σταματῶ. — στεφανωσάμενος, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. — ἀποδύς (δηλ. τὸ ἱμάτιον) ἀφοῦ ἐβγάλε τὸ ἱμάτιόν του (τὸ ὁποῖον θὰ ἐφόρει ἔνεκα τοῦ χειμῶνος). — τοὺς λόχους ὀρθίους (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9 - 12, σελ. 142). — σφαγιάζομαι προσφέρω θυσίαν. — εἰς τὸν ποταμόν, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἐκάστῳ ποταμῷ κατέκειτο θεὸς τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, ὡσάκως ἤθελον νὰ διαβοῦν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως. — ἐξικνουῦντο, δηλ. τῶν Ἑλλήνων· ἐξικνουμαί τινας φθάνω, κτυπῶ τινα. — τὰ σφάγια (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14 - 16, σελ. 119). — παιανίζω (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — ἀναλαλάζω ἰσχυρῶς ἀλαλάζω, φωνάζω.

§ 20 - 22. εὐζωνος (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — ἀνὰ κράτος δρομαίως, τροχάδην. — πάλιν ὀπίσω. — ἐπὶ τὸν πόρον, ἐννοεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ 6). — τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὸ ὁποῖον (πέρασμα) εὐρίσκετο ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἔφε-

ρεν εἰς. — οἱ πολέμιοι, δηλ. ἱππεῖς. — εὐπετῶς εὐκόλως. — εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ ὀπίσω. — τείνω σπεύδω. — ἔπομαι, ἐδῶ : καταδιώκω. — οἱ δὲ στρατιῶται, δηλ. οἱ ὀπλῖται τοῦ Χειρισόφου. — ἀπολείπομαι μένω ὀπίσω. — συναναβαίνειν, δηλ. τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι· συναναβαίνω τινὶ συγχρόνως μέ τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὄχθαι = καθήκουσαι πέτραι. — ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους, ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἱππέων (§ 3· βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄκρα ὑψώματα.

(4, 1 - 22)

§ 1 - 3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης. — πεδῖον ἄπαν ὅλο πεδιάδα. — λεῖος ὁμαλός, ὄχι πετρώδης. — παρασάγγης (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6, σελ. 116). — βασιλεῖον ἀνάκτορον. — τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὀρόντῃ (βλ. σελ. 129). — τύρσις - εὼς καὶ -ιος, ἡ, πύργος. — σταθμός (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6, σελ. 116). — ὑπερῆλθον ὑπερέβησαν. — Τηλεβόας, παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4 - 6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική. — ὕπαρχος ὑποδιοικητής. — ὁπότε παρεῖη (βασιλεῖ) ὡσάκις ἦτο πλησίον τοῦ βασιλέως. — ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον. — προσελαύνω προσέρχομαι ἔφιππος. — εἰς ἐπήκοον (βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38, σελ. 129). — σπείσασθαι, ἄορ. τοῦ σπένδομαι, — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπαρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά. — ἀδικῶ βλάπτω. — δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — ἐπὶ τούτοις με τούτους τοὺς ὄρους, με αὐτὰς τὰς συμφωνίας.

§ 7 - 9. δύναμις στρατός. — γίγνεται χιὼν πίπτει χιὼν. — ἔωθεν ἀπὸ πρῶιας : πρῶι πρῶι. — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ἱερεῖον ζῶον πρὸς σφάγην. — παντοδαπὸς παντὸς εἶδους. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. — νύκτωρ, ἐπίρρ. : (κατὰ) τὴν νύκτα. — φαίνω φέγγω.

§ 10 - 14. διασκηνῶ (-όω) = διασκηνῶ (-έω). — ἐντεῦθεν, χρονικ. : μετὰ ταῦτα. — διαιθριάζει ξαστερώνει, καλυτερεύει ὁ καιρός. —

νυκτερεύω διανυκτερεύω. — ἄπλετος ἄφθονος. — ἀποκρύπτω σκεπάζω. — κατακειμένους ἐφόσον ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς. — συμποδίζω δένω τὰ πόδια. — ὄκνος ὀκνηρία, ἀπροθυμία. — ἄλειινός θερμαντικός· ἄλειινόν ἦν παρεῖχε θερμότητα. — εἰ μὴ παραρρυνεῖν (τοῦ παραρρέω) ἐάνδεν ἤθελε καταρρυνεῖν (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια. — γυμνός χωρὶς ἱμάτιον, μὲ χιτῶνα μόνον. — τάχα εὐθύς. — ἀφαιροῦμαι τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπὸ τινός τι. — χρίομαι ἀλείφομαι. — χρίμα χρῖσμα, ἄλειμμα. — σύειον ἀπὸ πάχος χοίρου. — σησάμινον ἀπὸ σουσάμι. — ἀμυγδάλινον ἀπὸ (πικρὰ) ἀμύγδαλα. — τερμίνθινον ἀπὸ τρεμεντίνα (ποῦ στάζει ὡς ρητίνη ἀπὸ τὴν τέρμιθον - δένδρον ρητινώδες). — μύρον ἔλαιον εὐώδες. — ἐνέπρησαν, ἄορ. τοῦ ἐμπύμπρημι καίω. — ἀτασθαλία ἀπερισκεψία. — δίκην δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15 - 18. Τημνίτης ὁ ἐκ τῆς Τήμνου, πόλεως αἰολικῆς. — ἀλθεύω δίδω ἀλθεῖς πληροφορία. — ἤκε ἐπανῆλθε. — σάγαρις δίστομος πέλεκυς. — Ἀμαζόνες, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνες (γλυπταὶ) Ἀμαζόνων, τὰς ὁποίας ὁ Ξεν. ἐβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὦν. — ποδαπὸς ἀπὸ ποῖον τόπον. — ἐπὶ τίνι πρὸς τίνα σκοπόν. — Χάλυβες - Τάοχοι, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν. — ὑπερβολὴ διάβασις. — ἡπερ μοναχῇ εἶη πορεία ἀπὸ ὅπου μόνον ἤμποροῦσε νὰ περάσῃ κανεῖς.

§ 19 - 22. ἐπὶ τοῖς μένουσι ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐμενον. — ἀλόντα (ἐάλων), ἄορ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λαφυραγωγοῦμαι, συλλαμβάνομαι. — μένω περιμένω. — ἀνακραγόντες ἄορ. τοῦ ἀνακράζω δυνατὰ φωνάζω. — ὑπομένω ἀνθίσταμαι. — ἐκπωμα ποτήριον. — ἀρτοκόπος ἀρτοποιός. — τὴν ταχίστην (ὁδὸν) τάχιστα. — ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

(5, 1 - 22, 23 - 36)

§ 1 - 2. ὅπη δύναιτο ὅσον ἠδύναντο. — πρὸς τὸν ὀμφαλὸν σχεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. — πρόσω μακράν.

§ 3 - 6. χαλεπὸς πλήρης κακουχιῶν. — ἀποκαίω, ἐπὶ ὑπερβολῇ κοῦ φύχους· παγώνω, καίω. — πήγνυμι παγώνω. — σφαγιάζομαι

προσφέρω θυσίαν. — περιφανῶς ὀλοφάνερα. — λήγω παύω, κοπάζω. — τὸ χαλεπὸν ἢ σφοδρότης. — πνεῦμα ἄνεμος. — ὄργυιᾱ μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρου καὶ 85 ἑκατοστῶν. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ. — ὀψέ ἀργά. — πάλαι πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας. — προσίσαν, πρτκ. τοῦ προσίημι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ. — ὀψίζω ἔρχομαι ἀργά. — μεταδίδωμι (μετὰ γνκ. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἐκ τινος. — ὁ πυρὸς ὁ σῖτος. — βρωτὸν φαγώσιμον. — ἔνθα δὲ ἐκεῖ δὲ ὅπου. — διατήκομαι διαλύομαι (λειώνω). — βόθρος λάκκος. — δάπεδον ἔδαφος.

§ 7 - 8. βουλιμῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πείναν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — τὸ πάθος ἢ ἀσθένεια. — σαφῶς προφανῶς, ἀναμφιβόλως. — περιῶν, μτχ. τοῦ περιέρχομαι. — διαδίδωμι διαμοιράζω.

§ 9 - 11. ἀμφὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός) : ὅτε ἐσκοτείνιαζε. — ἔρυμα τεῖχος. — ὅσον περίπου. — κωμάρχης ὁ προεστώς, ὁ ἄρχων τῆς κώμης. — διατελῶ τὴν ὁδὸν διανύω ὅλην τὴν ὁδόν.

§ 12 - 14. λείπομαι ὑπολείπομαι. — διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς βλάπτομαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. — ἀποσεσηπότες, πρkm. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω· οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πάθει κρυσπαγήματα). — ἐπικούρημα τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος. — ὑπολύομαι λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου. — ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου. — εἰσδύομαι εἰσχωρῶ, χάνομαι μέσα. — περιεπτήγνυντο ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας. — ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πλέον. — καρβάτιναι τσαρούχια. — νεόδαρτος βοῦς δέρμα βοῦς νεογδάрту.

§ 15 - 16. ἀνάγκαι ταλαιπωρίαί, κακουχίαι. — εἰκάζω συμπεραίνω. — τετηκέναι, πρkm. τοῦ τήκομαι διαλύομαι (λειώνω). — ἀτμίζω ἀναδίδω ἀτμούς. — νάπη κοιλάς δασώδης. — ἐκτρέπομαι τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος : λοξοδρομῶ. — πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον. — τελευτῶν τελευταῖον. — χαλεπαίνω ὀργίζομαι.

§ 17 - 18. ἐπίοιεν, εὐκτ. τοῦ ἐπέρχομαι. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς. — διαφέρομαι περί τινος φιλονικῶ διά τι. — ἤρπασαν (περί τοῦ πράγμ. βλ. § 12 - 14, σελ. κειμ. 73). — ἐξανίσταμαι σηκώνομαι. — ἦκαν, ἀόρ. τοῦ ἵημι ρίπτω. — κατὰ τῆς χιόνος κάτω διὰ τῆς χιόνος

§ 19 - 20. ἐπ' αὐτοὺς πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. — ἐγκαλύπτομαι σκεπάζομαι. — φυλακὴ φρουρά. — καθειστήκει, ὑπερσυντλκ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι. — προΐοιεν, εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — παριών, μτχ. τοῦ παρέρχομαι προχωρῶ. — παραπέμπω ἀποστέλλω. — σκέψασθαι, ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἐξετάζω, παρατηρῶ. — ὄλον τὸ στράτευμα, ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσοφον ἐμπροσθοφυλακῆς, ἡ ὁποία ἐστρατοπέδευεν ἐν τινι κώμῃ. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.

§ 21 - 22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε νὰ ξημερώσῃ. — ἄσμενοι μεῖ χαράν.

§ 23 - 24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνηνώθησαν. — σκηνῶ (-ὼ) κατασκηνῶ, καταλύω. — διαλαχόντες, ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω διαμοιράζω με κλῆρον. — κελεύω, ἐδῶ : παρακαλῶ. — εὐζωνος (βλ. κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — εἰλήχει, ὑπερσυντλκ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω με κλῆρον. — κωμήτης κάτοικος τῆς κώμης. — πῶλος ἵππος ἀδάμαστος, πουλάρι. — ἐνάτην ἡμέραν πρὸ ὁκτῶ ἡμερῶν. — ἐκδίδωμι θυγατέρα (βλ. κεφ. 1, § 23 - 25, σελ. 140).

§ 25 - 27. κατάγειος ὑπόγειος. — τὸ στόμα (ἦσαν αἱ οἰκίαι) ὥστερ (στόμα) φρέατος τὴν εἴσοδον εἶχον ὁμοίαν πρὸς στόμιον φρέατος. — ὀρυκτὸς ἐσκαμμένος. — οἷς (γνκ. οἶος) πρόβατον. — τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά. — χιλὸς χλωρὸν χόρτον. — οἶνος κριθίνος ζῦθος. — κρατῆρ ἀγγεῖον. — ἰσοχειλὴς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας με τὰ χεῖλη ἀγγείου κριθαὶ ἰσοχειλεῖς κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω ἐπάνω. — ἐνέκειντο, τοῦ ἔγκειμαι κεῖμαι (εὐρίσχομαι) ἐντός. — γόνυ κόμβος (τοῦ καλάμου). — μύζω βυζάνω, ρουφῶ. — ἄκρατος, κυρίως : ὁ οἶνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀναμεμιγμένος με ὕδωρ· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : δυνατός. — συμμανθάνω συνηθίζω.

§ 28 - 29. σύνδειπνον ποιουμαί τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος. —

άντεμπλήσαντες, άόρ. τοῦ άντεμπλήμην εἰς άνταμοιβήν γε-
μίζω. — άπίαςιν, μέλλ. τοῦ άπέρχομαι. — έξηγουμαι άγαθόν τι
παρέχω ώφέλιμόν τινα ύπηρεσίαν ώς όδηγός. — γίγνομαι έν τινι
φθάνω εἷς τι. — φιλοφρονοῦμαι δίδω άπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου
αἰσθημάτων. — έφρασε, άόρ. τοῦ φράζω δεικνύω, φανερώνω. —
κατορωρυγμένος (κατορύττομαι) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα
εἰς τήν γῆν). — διασκηνώ (-έω κατασκηνώ χωριστά. — έν πᾶσιν
άφθόνοις έχοντες τὰ πάντα άφθονα. — έν φυλακῇ ύπό φρούρησιν,
αὔστηράν έπιτήρησιν. — έν όφθαλμοῖς πρό τῶν όφθαλμῶν, ένώ-
πίόν τῶν.

§ 30 - 32. όπου παρίοι (τοῦ παρέρχομαι) κώμην άπ' όποιαν
κώμην έπερνοῦσε. — τρέπομαι πρός τινα έπισκέπτομαι τινα. — εὖω-
χοῦμαι τρώγω καί πίνω καλῶς. — εὖθυμοῦμαι εἶμαι εἰς εὖθυμίαν. —
πύρινος (άρτος) (άρτος) σιταρένιος. — τω = τινι. — προπίνω
τινί πίνω εἰς ύγείαν τινός. — έπικύπτω σκύπτω έπάνω.

§ 33 - 34. σκηνώ, έδῶ = εὖωχοῦμαι (§ 30). — ξηρός χιλός
ξηρόν χορτάρι, σανός· οἱ άρχαῖοι συνήθιζον κατά τὰ συμπόσια νά φο-
ροῦν στεφάνους άνθέων· έδῶ τὰ άνθη άντικατέστησεν ό ξηρός χι-
λός. — διακονῶ ύπηρετῶ. — ένεδς κωφάλalos. — φιλοφρονοῦμαι
τινα μέ φιλόφρονas λόγους χαιρετίζω τινά. — κοινῇ άπό κοινοῦ, καί
οἱ δύο μαζί. — περσίζω όμιλῶ τήν Περσικήν γλῶσσαν. — ἦ ποῦ.

§ 35 - 36. έαυτοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου. — οἰκέται οἰκογέ-
νεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καί γυνή). — παλαιτέρος όλίγον
παλαιός, γεροντικός. — ανατρέφω ἵππον τρέφω ἵππον καί τόν δυ-
ναμώνω πάλιν (παχύνω). — καταθύω θυσιάζω. — ιερός τοῦ Ἑλίου
άφιερωμένος εἰς τόν "Ἡλιον· τόν "Ἡλιον οἱ Πέρσαι έλάτρευον ώς θεόν
(Μίθραν) καί εἰς αὐτόν έθυσιάζον ἵππους. — έκεκάκωτο, ύπερσυντλκ.
τοῦ κακοῦμαι κακοπαθαίνω, ταλαιπωροῦμαι. — οἱ ταύτη ἵπποι οἱ
έν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι. — μείων μικρότερος. — θυμοειδής ζωη-
ρός. — σακίον μικρός σάκος (άπό χονδρόν ὕφασμα ἢ άπό δέρμα). —
καταδύομαι βυθίζομαι.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20. διά τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν. — τεθνάναι

ἐπηγγείλατο ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ. — ἐμβάλλω εἰσβάλλω. — παρακελεύομαι προτρέπω. — ᾧ καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21 - 24. γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὅρους φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους. — ζωγρῶ (- έω) συλλαμβάνω ζώντα. — γέρρα (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — ὠμοβόειος ὁ ἐξ ἀκατεργάστου δέρματος βοός. — οἱ αἰεὶ ἐπιόντες οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται). — θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — οἱ αἰεὶ βοῶντες οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες. — ὄσω δὴ ὅσον βέλβαια. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — παραβοηθῶ τρέχω εἰς βοήθειαν. — τάχα δὴ εὐθὺς πλέον. — παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω. — ἐλαύνω κτυπῶ (ζῶον), διὰ νὰ βαδίζῃ ταχέως.

§ 25 - 27. τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — περιβάλλω ἐναγκαλίζομαι. — κολωνός ὕψωμα, λόφος. — δέρματα ὠμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — ἀνατίθην ἐπιθέτω, ἐπισωρεύω. — αἰχμάλωτα λαφυραγωγθέντα. — κατέτεμνε τὰ γέρρα, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. — διακελεύομαι προτρέπω. — ἀποπέμπω ἀπολύω. — ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου : ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον. — σκευὴ ἐνδυμασία. — ᾧχετο ἀπιὼν ἀπῆλθε.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24. λήζομαι λεηλατῶ. — ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — ξένια δῶρα φιλοξενίας. — ἄλφιτα κρίθινα ἄλευρα. — συνδιαπράττομαι διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25 - 26. ἦν ἡὔξαντο ἐδῶ ὁ ἀόρ. μὲ σημασ. ὑπερσυντλκ. (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 9, σελ. κειμ. 49). — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — σωτήρια (ἱερὰ) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν. — ἡγεμόσυνα (ἱερὰ) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ) ὁδηγίαν. — δρόμος, ἐδῶ : στάδιον. — προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος, διευθύνω. — τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζώων (ὡς ἄθλα διὰ τοὺς νικητάς). — κάλλιστος καταλληλότητος. — δασὺς (τόπος) θαμνώδης (τόπος). — ἀνιῶμαι πονῶ.

§ 27 - 28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἀπλοῦν δρόμον (ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρματος). — δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἑπταπλάσιος τοῦ σταδίου. — παγκράτιον ἀγὼν πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως. — καλὴ θεά ὠραῖον θέαμα. — καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον : λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. — οἱ ἐταῖροι οἱ συστρατιῶται. — φιλονικία ἄμιλλα. — ἔθειον ἵπποι ἐγίνετο ἵπποδρομία. — τὸ πρηνὲς ἢ κατωφέρεια, ὁ κατήφορος. — ἐλαύνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον μου. — ὑποστρέφω (ἀμτβτ.) στρέφομαι ὀπίσω. — πρὸς τὸν βωμόν, οὗτος ὁ βωμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον γίνεαι αἱ θυσίαι, εἶχεν ὀρισθῇ ὡς ἀφετηρία καὶ τέρμα τοῦ ἀγῶνος. — κάτω εἰς τὴν κάθοδον, εἰς τὸν κατήφορον. — κυλινδοῦμαι κυλίομαι. — τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον ἢ λίαν ἀνωφερὲς θέσις, ὁ πολὺς ἀνήφορος. — παρακéléυσις παρόρμησις, ἐνθάρρυνσις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(3, 1 - 13)

§ 1 - 3. ἀπιτέον εἶναι = ὅτι ἔδει ἀπιέναι. — ὁδοποιοῦμαι, ἐπὶ ὁδῶν : κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χρῆσιν. — **τριταῖοι** τὴν τρίτην ἡμέραν. — **ἐξέτασις** σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὅπλων των. — **ἐγένοντο** συνεποσώθησαν, ἀνῆλθον εἰς. — **καὶ εἴ τις (ἀπώλετο) νόσω** καὶ μερικοὶ ἐκ νόσου.

§ 4 - 6. **διαλαμβάνουσι** μοιράζουσι μεταξὺ των. — **τὰ αἰχμάλωτα** ἢ λεία, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῶα, σκευὴ κ.ἄ.)· **ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων** ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων. — **ἀργύριον** χρήματα. — **γίγνομαι**, ἐπὶ χρημάτων : εἰσπράττομαι. — **ἡ δεκάτη (μερίς)** τὸ δέκατον μέρος. — **ἐξεῖλον**, ἀόρ. τοῦ **ἐξαιρῶ** (ξε) χωρίζω. — **τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν** διὰ τὸ φυλάττειν ἕκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος. — **Ἀσιναῖος** ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς. — **τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος** τὸ ὀρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων). — **ἀνάθημα** ἀφιέρωμα. — **ἀνατίθῃμι** ἀφιερώνω. — **ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς** ἦτο οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὅποιον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερώματα· τοιοῦτους θησαυροὺς εἶχον ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλαὶ πόλεις. — **ἀπῆει εἰς Β.**, τὸ 394 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). — **νεωκόρος** ἐπιμελητὴς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **χαριεῖσθαι**, μέλλ. τοῦ **χαρίζομαι** τινι εἶμαι ἀρεστὸς εἰς τινα.

§ 7 - 8. **φεύγω** εἶμαι ἐξόριστος. — **θεωρῶ (τοὺς ἀγῶνας)** παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας. — **παρακαταθήκη** τὸ ἐμπιστευθὲν χρῆμα. — **χωρίον** κτήμα. — **ὠνοῦμαι** ἀγοράζω. — **ἀνεῖλε**, ἀόρ. τοῦ **ἀναιρῶ** χρησιμοδοτῶ. — **ὁ θεός, ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων.** — **κόγχη** κογχύλιον. — **ἀγρευόμενα** θηράσιμα (τὰ ὅποια κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9 - 10. ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα. — δεκατεύω τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἔκ τινος. — ὠραῖος ὁ παραγόμενος ἢ γινόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους : ὠριμος· τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα οἱ ὠριμοὶ καρποὶ τοῦ κτήματός του. — οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι. — πρόσχωρος γείτων. — οἱ σκηνοῦντες οἱ συμποσιάζοντες. — τραγήματα ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα, κ.τ.τ.). — τὰ θυόμενα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς τὰ θυσιαζόμενα ζῶα, τὰ ὅποια ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἱερῶν βοσκημάτων (δηλ. τῶν ζώων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος). — λάχος μερίδιον. — Φολόη, ὄρος μεταξὺ Ἡλίδος καὶ Ἀρκαδίας. — σὺς ἄγριος χοῖρος. — δορκὰς ζαρκάδι.

§ 11 - 13. ἔστι κεῖται. — ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας. — ἐνι = ἐνεστι. — λειμῶν λιβάδι. — εὖωχοῦμαι, ἐπὶ ζώων : τρέφομαι ἀφθόνως. — εἰκασμαι εἶμαι ὅμοιος. — ξόανον ξύλινον ἄγαλμα. — ἱερός (ἐστι) τῆς Ἀρτέμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα. — τὸν ἔχοντα ... καταθύειν = ὁ ἔχων. ... καταθυέτω. — ἐκάστου ἔτους κάθε χρόνο. — τὸ περιττὸν τὸ περισσευμα. — τῇ θεῷ μελήσει ἡ θεὰ θὰ φροντίσῃ, δηλ. ἡ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9. φέρω πληρώνω. — δηῶ καταστρέφω. — προηγοῶ ἀγορεύω ἐξ ὀνόματός τινος. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς ρήτωρ. — συνησθησομένους, μέλλ. τοῦ συνήδομαι συγχαίρω. — πράγματα δυσχερεῖαι, κίνδυνοι. — σεσωσμένοι παρεγένεσθε σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ. — πάσχω ἀγαθὸν τι ἀπολαύω, λαμβάνω καλὸν τι. — πώποτε ποτὲ ἕως τώρα. — ὑπάρχω κάμνω ἀρχὴν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10 - 12. ἀφαιροῦμαί τινά τι ἀφαιρῶ παρὰ τινός τι. — βία... οὐ πείθοντας μὲ τὴν βίαν καὶ ὅχι μὲ τὸ καλό. — οὐκ ἀξιούμεν ἀποδοκιμάζομεν. — Κορύλας, ἄρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13 - 15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι. — χρήματα πράγματα, λάφυρα (ζῶα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.). — ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω (καὶ παίρνω μαζί μου). — ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς διὰ τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας μῶς ἔκαμαν. — ἀντιτιμῶ τιμῶ καὶ ἐγὼ (τὸν τιμῶντά με). —

ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους. — ποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ἡὔραν (καλοὺς ἢ κακοὺς).

§ 16 - 19. ὕβρει ἐξ ἀλαζονείας. — τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἄρμωστής διοικητής.

§ 20 - 21. ἴσθι, προσκτ. τοῦ οἶδα. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς. — ἡ... ταύτη ὅπου... ἐκεῖ. — ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ θέσις μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν). — εἰμι ἐπὶ τινι εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — κομίζομαι λαμβάνω μαζί μου. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντευποιῶ ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. — ἀλέξομαι ἀποκρούω.

§ 22 - 23. ὁ Παφλαγὼν ὁ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων. — συμπράττοντες αὐτῷ, δηλ. ταῦτα· συμπράττω τινὶ τι βοηθῶ τινα εἰς τι.

§ 24 - 25. χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις ὀργίζομαι ἐναντίον τινός διὰ τοὺς λόγους του. — παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον. — ξενίζω φιλοξενῶ. — τά τε ἄλλα καὶ καὶ μεταξὺ ἄλλων καί. — ἀναπυνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(Μάϊος - Ὀκτώβριος τοῦ 400 π.Χ.)

**20. Συνθήκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.
"Αφίξεις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογή ἐνὸς ἄρχοντος.**

(1, 1 - 22, 24 - 33)

§ 1 - 3 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἶη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσούντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

§ 4 - 6 Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποςιν ἐδείπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θοῤῃες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὥς

Μάγνητες, ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας. — **καρπαία** (δηλ. ὄρχησις), εἶδος ἀγροτικοῦ χοροῦ. — ὁ μὲν εἰς μὲν (ἐκ τῶν χορευτῶν). — **παρατίθεται τὰ ὄπλα** θέτω τὰ ὄπλα μου πλησίον μου κατὰ γῆς. — **πυκνά** συχνά. — **ληστής δὲ ἄλλος δὲ** (χορευτῆς) προσποιούμενος, ὅτι εἶναι ληστής. — **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **ἅπαντῷ ὁρμῷ** (κατὰ τινος). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω). — **τῷ χεῖρε** = τὰς χεῖρας. — **ἐλαύνω** ὁδηγῶ.

§ 9 - 11. **πέλτη** μικρὰ ἐλαφρὰ ἀσπίς. — **τοτὲ μὲν . . . τοτὲ δὲ** ἄλλοτε μὲν . . . ἄλλοτε δέ. — **ὡς δύο ἀντιπατομένων, μιμούμενος** μιμούμενος μάχην πρὸς δύο δῆθεν ἀντιπάλους. — **δινούμαι** περιστρέφομαι. — **ἐκκυβιστῶ** κἀνω τοῦμπες. — **ὄψις** θέαμα. — **τὸ περσικὸν ὀρχοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸν χορόν. — **ὀκλάζω** ἀάμπτω τὰ γόνατα. — **ἐξανίσταμαι** σηκώνομαι. — **ἦσαν ἐβάδιζον** τίνος ρῆμ. ; — **ἐνόπλιος** ρυθμὸς ρυθμὸς τῆς ἐνόπλου ὀρχήσεως. — **αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ. — **οἱ θεοί**, ἐδῶ : οἱ ναοὶ τῶν θεῶν. — **πρόσσοδος** ἱερὰ πομπή (εἰς τὸν ναὸν μὲ χοροὺς καὶ ἄσματα).

§ 12 - 13. **δεινὰ** ποιοῦμαι θεωρῶ ὡς φοβερά, ἐκπληκτικά : ἐκπλήττομαι. — **ὀρχηστρίς** χορεύτρια. — **ἐνσκευάζω** ἐνδύω, στολίζω. — **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορὸς. — **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκινήσιαν. — **κρότος** (**χειρῶν**) χειροκροτήματα.

§ 14 - 16. **προσάγω** παρουσιάζω. — **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι. — **ἡμέραν καὶ νύκτα** μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα. — **πνεῦμα** καλὸν ἄνεμος οὐριος. — **ὀρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **Ἀρμήνη**, λιμὴν τῆς Σινώπης. — **μέδιμνος**, μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου ὀκ. (52 1/2 λίτρ.). — **κεράμιον**, μέτρον χωρητικότητος ὑγρῶν = 30 περίπου ὀκ. (39 λίτρ.). — **ἦλθε**, ἐκ Βυζαντίου, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ νὰ ζητήσῃ πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17 - 18. **εἰσῆι** αὐτοὺς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των. — **ὅπως** ἂν ἀφίκοντο πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φθάσουν. — **χρῶμαι** τῷ στρατεύματι διοικῶ, χρησιμοποιοῦ τὸ στράτευμα. — **λανθάνω** τι μένω ἀπαρτήρητος ὡς πρὸς τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ. — **μᾶλλον** εὐκο-

λώτερον. — **φθάνω** προλαμβάνω. — **υστερίζω** καθυστερῶ, βραδύνω. — **τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ** τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἢ ἀπόφασις τοῦ ἐνὸς. — **περαίνομαι** ἐκτελοῦμαι. — **ἐκ τῆς νικώσης** (δηλ. γνώμης) κατὰ πλειοψηφίαν.

§ 19 - 21. **τρέπομαι ἐπὶ** τινα στρέφομαι πρὸς τινα (διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω). — **γινώσκω** φρονῶ. — **ἐνδείκνυμαι** δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις. — **ἐπειθεν** προσεπάθει νὰ πείσῃ. — **ὑποστῆναι**, ἄρρ. τοῦ **ὑφίσταμαι** ἀναλαμβάνω. — **τῇ μὲν ἀφ' ἐνὸς μὲν**. — **ἐνθύμημα** σκέψις. — **ἐπῆρεν**, πρτκ. τοῦ **ἐπαίρω** παρακινῶ. — **αὐτοκράτωρ ἄρχων** ἀπόλυτος, μόνος ἄρχων. — **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι. — **ὅπως ἔξει πῶς** θ' ἀποβῇ. — **πρόειργασμένος** ἀποκτηθεὶς πρότερον. — **ἀποβάλλω** χάνω. — **ἀποροῦμαι** εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν: δὲν ἠξεύρω, τί νὰ κάμω.

§ 22 - 24. **ἀνακοινῶ** τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα. — **παρίσταμαί** τι διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. — **δύο ἱερεῖα**, ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ἡ πρώτη δὲν ἀποβῇ εὐνοϊκή. — **διαφανῶς** ὀλοφάνερα. — **σημαίνω** δεικνύω διὰ σημείων, συμβουλεύω. — **προσδέομαί** τινος ἐπιζητῶ τι.

§ 25 - 28. **προβάλλομαι** προτείνω. — **ἐπιψηφίζω** θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. — **εἵπερ** ἀφοῦ βέβαια. — **χάριν ἔχω ὑμῖν** σᾶς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην: σᾶς εὐχαριστῶ. — **δοῦναί** μοι νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. — **προκρίνω** προτιμῶ. — **ἤττον** δυσκολώτερον. — **τυγχάνω** ἐπιτυγχάνω. — **δέομαί** τι ἔχω ἀνάγκην τινά, χρειάζομαι τι. — **οὐ πάνυ** τι οὐδόλως. — **πολεμοῦντες**, τὸν Πελοπονν. πόλεμον. — **ὠμολόγησαν**, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π.Χ. — **πέρα** μακρότερον. — **ἄκυρος** ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός. — **ποιεῖν** ὅτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω. — **σωφρονίζομαι** ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. **ἐννοῶ** σκέπτομαι. — **ἴστε**, προστκτ. τοῦ **οἶδα**. — **ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι.

§ 30 - 31. **σύνδειπνος** ὁ συνδειπνῶν, συνδαιτυμῶν. — **συμποσάρχος** πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οἷτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμπο-

τῶν διηύθουνε τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ. πόσον καὶ ποίου εἶδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουν, ποῖα ἄσματα νὰ ψάλλουν κ.τ.τ. — **λοχαγῶ** εἶμαι λοχαγός. — **ὥς ἔοικε** ὥς φαίνεται. — **ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου** ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὡμίλησεν ὁ Ἀγ. — **ἀναθορυβῶ** μὲ θορυβώδεις φωνὰς ἐπιδοκιμάζω. — **πλείονος ἐνδέον** = **ὅτι πλείονος ἐνδέοι**· **πλείονος ἐνδεῖ** ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιότερων ἐπιχειρημάτων. — **παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον. — **ὥς πάνυ εἰδῆτε** (τοῦ οἶδα) ἵνα βεβαιωθῆτε. — **ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας** σᾶς ὀρκίζομαι εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς. — **ἡ μὴν** βεβαίως. — **ἐπιτρέπω** ἀναθέτω. — **τὰ ἱερὰ** ἡ θυσία. — **ιδιώτης** ἄπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32 - 33. **ἐὰν πλοῦς ἦ** ἐὰν εἶναι οὕριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν. — **ἀνάγομαι** ἀποπλέω. — **Ἡράκλεια**, παράλιος πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον. — **κατέχω** προσορμίζομαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(1, 2 - 31)

§ 2 - 4. **μισθοφορά** μισθός. — **ἀπαλλάττομαι** ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5 - 6. **συμπροθυμοῦμαι** προθύμως ἐνεργῶ καὶ ἐγώ. — **μεταμέλει μοι** μετανοῶ. — **τελῶ** πληρώνω. — **τελείτω**, ὁ Σεύθης, ὅστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξ., ἂν οὗτος συνήρῃ εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος. — **οἱ ἐπικαίριοι** τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). — **προσφέρομαι** (συμπερι) φέρομαι.

§ 7 - 10. **κηρύττω** διὰ κήρυκος παραγγέλλω. — **ὡς ἀποπέμψων** διότι δῆθεν εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτοὺς ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). — **ἀριθμὸν ποιῶ** ἀριθμῶ. — **ἄχθομαι** δυσχερεστοῦμαι. — **ἐπισιτίζομαι εἰς τὴν πορείαν** προμηθεύομαι τροφίμα διὰ τὴν πορείαν. — **ἀσπάζομαι** ἀποχαιρετίζω. — **ὡς ἀποπλευσόμενος** διότι εἶχε σκοπὸν νά... — **αἰτίαν ἔχω** κατηγοροῦμαι. — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **ἄθυμῶ πρὸς τὴν ἔξοδον** δὲν ἔχω ὀρεξιν νὰ ἐξέλθω. — **ὡς συμπορευσόμενος** προσποιούμενος, ὅτι θά... — **ἔξω γίγνομαι** ἐξέρχομαι (ἐδῶ : ἐκ τοῦ Βυζαντίου). — **διαπράττομαι** τι κανονίζω τι.

§ 11 - 14. **τὴν ταχίστην** (ὁδὸν) τάχιστα. — **προσανειπεῖν** νὰ κηρύξουν προσέτι τοῦ ρ. **προσαναγορεύω**. — **ἐαυτὸν αἰτιάσεται** θὰ ἔχη νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του (κατόπιν, ὅταν θὰ τιμωρηθῇ). — **ἄρδην** ἐντελῶς. — **συγκλείω** κλείω καλῶς. — **μοχλὸς** ξύλον παχὺ τιθέμενον ὀπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα). — **πυρὸς** σιτάρι. — **Κυνίσκος**, Σπαρτιάτης ἀρμοστής ἐν Χερρονήσῳ. — **ἐπακούω** ἀκούω μακρόθεν. — **διαγγέλλω** δι' ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ. — **πυνθάνομαι** ζητῶ πληροφορίας. — **Ἱερὸν ὄρος**, ὄρος τῆς Θράκης. — **κύκλω** (τοῦ ὄρους) περὶ τὸ ὄρος.

§ 15 - 17. κόπτω κρούω, κτυπῶ. — κατασχίζω σπάζω, κάνω κομμάτια. — χηλή λίθοι προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος). — ἔνδον ἐν τῇ πόλει. — τὰ πράγματα τὰ συμβαίνοντα. — διακόπτω συντρίβω, θραύω. — ἀναπετάννυμι ἀνοίγω. — εἰσπίπτω εἰσορμῶ.

§ 18 - 20. ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — ὄχλος πλῆθος (στρατιωτῶν). — ἔνδον, ἐδῶ : εἰς τὰ σπίτια των. — καθέλκω σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. — Ἑτεόνικος, Λακεδαιμόνιος ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου. — ἀποφεύγω καταφεύγω. — σχεῖν (τοῦ ἔχω) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ.τ.τ.).

§ 21 - 24. προσπίπτω τινὶ προστρέχω, τροχάδην προσέρχομαι πρὸς τινα. — ἔξεστί σοι δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν. — ἀνὴρ γίγνομαι φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνὴρ. — ὀνήσαις, ἄορ. εὐκτ. τοῦ ὀνίνημι ὠφελῶ. — τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι. — παρεγγυῶ παραγγέλλω, διατάσσω. — εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο παρετάχθησαν εἰς βάθος ὀκτῶ ἀνδρῶν (εἰς ὀκτῶ σειράς). — ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον καὶ εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην. — παρεδεδραμήκεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ παρατρέχω προστρέχω. — τὸ χωρίον ὡς (ἐπιτατ.) κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλον εἰς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὄπλα εἶχε γίνεи ἡ παράταξις. — κατηρεμίζω κάμνω τινὰ ἐντελῶς ἤρεμον, καθησυχάζω, καταπραΰνω. — θαυμάζω παραξενεύομαι. — χαρίζομαι τῷ θυμῷ παρὰσυρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς μου. — τιμωροῦμαι τινα τῆς ἐξαπάτης ἐκδικουμαι τινα διὰ τὴν ἀπάτην. — ἐντεῦθεν μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26 - 27. ἀποδεδειγμένοι κεκηρυγμένοι. — εἰκάζω συμπεραίνω. — νῦν δὴ πρὸ ὀλίγου, τώρα δά. — ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον ἀρχίζω τὸν πόλεμον. — νεώριον, τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκευή : ναύσταθμος. — ἐν τῇ ἀκροπόλει, τότε — κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου — ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα. — πρόσδοδος εἰσόδημα. — τὰ ἔνδημα οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς). — ὑπερορία (γῆ) ἡ ἔξω τῶν συνόρων (τῆς Ἀτ-

τικῆς) χώρα : ἡ χώρα τῶν συμμάχων. — καταπολεμῶ διὰ πολέμου καταβάλλω, ὁλοσχερῶς νικῶ.

§ 28. τότε, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπονν. πόλεμον. — προσγίγνομαι τινι προστίθεμαι εἰς τινα. — πολεμιώτατος μέγιστος ἐχθρός. — ὁ ἄνω βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι κατὰ τοῦ ὁποίου ἐξεστρατεύσαμεν, διὰ νὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ. — τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ὅταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἡνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἡμῶν. — περιγίγνομαι ὑπερισχύω.

§ 29 - 31. μαίνομαι εἶμαι τρελός. — εἰ ἀφοῦ. — καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα. — κρατῶ εἶμαι νικητής. — ἐκπορθῶ λεηλατῶ, διαρπάζω. — πρὶν ἐπιθεῖν προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω. — μυρίαὶ ἀναρίθμητοι, ἄπειροι. — κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι χάνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω. — τῶν δικαίων τυγχάνω εὐρίσκω τὸ δίκαιόν μου. — γοῦν τοῦλάχιστον. — οὐδὲν βίαιον ποιήσαντες ὅχι διὰ νὰ διαπράξωμεν βίαια ἔργα. — εὐρίσκομαι εὐρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

(3, 1 - 33)

§ 1 - 2. δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀφοῦ ἀντήλλαξαν χειραψίαν : ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην. — γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον. — πλὴν οἱ Νέωνος, ὁ Νέων μαζί με ὀκτακous περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3 - 6. αὐτός = ὁ αὐτός. — κρατῶ τινος γίνομαι κύριός τινος. — ἐξαπατήσασθαι = ἐξαπατηθήσασθαι. — περιορῶ παραβλέπω, ἀνέχομαι. — νυνὶ τώρα δά. — τοῦτο βουλευέσεσθε θὰ ἀποφασίσετε περὶ τούτου (ἂν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀρίσταρχον ἢ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην). — εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας). — οἱ ἡττους οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθουν (κάτοικοι τῶν χωμῶν). — ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο). — ὅτῳ δοκεῖ ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — ἀράτω, ἄορ. προσκτ. τοῦ αἵρω ὑψώνω. — τὸ ἡγούμενον τὸ προπορευόμενον τμήμα (τοῦ στρατοῦ) : ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7 - 9. **ἐπειθον** = ἐπειρῶντο πείθειν (αὐτούς). — **ἀποτρέπομαι** ἐπιστρέφω. — **ὅσον** περίπου. — **προσελαύνω** πλησιάζω. — **ὅτι πλείστων ἀκουόντων** ἐνώπιον ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἀκροατῶν. — **κῶμαι ἄθροαι κῶμαι** (κείμεναι) ὅχι μακράν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

§ 10 - 12. **δέομαι ὑμῶν**, πρβλ. § 6 « ὅ,τι ἡμῶν δεῖται ». — **κυζικηνός**, νόμισμα Ἰσῆς ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. — **τὰ νομιζόμενα** τὸν συνήθη μισθὸν (δηλ. εἰς ἕκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς κατὰ μῆνα, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας). — **ἔξω ἐκτός**, πλὴν. — **τιμῶ** ἀνταμειβῶ. — **διατίθεμαι πωλῶ**. — **χειροῦμαι καταβάλλω**, ὑποτάσσω. — **ἀπὸ θαλάττης**, δηλ. τῆς Προποντίδος. — **οὐδαμῇ** εἰς κανὲν μέρος. — **πολλαχῇ** εἰς πολλὰ μέρη.

§ 13 - 14. **δίδωμί τινι λέγειν** ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — **κατὰ ταῦτά** κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως. — **παντὸς ἀξια** παντὸς λόγου ἀξια, ἀξιόλογα. — **διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ** (χώρᾳ) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. — **προσλαμβάνω** λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον. — **εὖρημα** κέρδος ἀνέλπιστον. — **ἀντιλέγω** ἔχω ἄλλην γνώμην. — **ἐπιψηφίζω ταῦτα** θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν.

§ 15 - 17. **σκηνῶ**, ἐδῶ = **εὖωχοῦμαι** τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — **πλησίον**, δηλ. τῶν κωμῶν, εἰς τὰς ὁποίας κατεσκήνουν οἱ Ἑλλ. — **ἐπὶ θύραις** παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κώμῃ κατοικίας τοῦ Σεύθου). — **ὥς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες** ἐτοιμαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον. — **Μαρωνεῖτης**, ὁ ἐκ τῆς Μαρωνείας, πόλεως τῆς Θράκης. — **Παριανοί**, κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. — **διαπράττομαι φιλίαν πρὸς τινα** συνάπτω φιλίαν μετὰ τινος. — **Ὀδρύσαι**, λαὸς θρακικός. — **ἄνω** εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης). — **ἄμεινον διακείσεται** (ἀπρόσ.) ὑμῖν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς. — **πρόσω** μακράν.

§ 18 - 20. **αὖθις δὲ** ἔπειτα δέ. — **ἐκπωμα** ποτήριον. — **τάπισ**, -ιδος τάπης. — **νομίζεται** συνήθεια εἶναι. — **δωροῦμαι** κάμνω (προσφέρω) δῶρα. — **καταγαγεῖν**, ὁ Τιμασίων ἤτο ἐξόριστος (περὶ τοῦ ρ. **κατάγω** βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 6 - 7 σελ. 114). — **τείχη** ὠχυρωμέ-

νοι τόποι, φρούρια. — ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — χώρα γῆ, κτῆμα. — ἄξιόν (ἐστὶ) = πρέπον (ἐστὶ) ἀρμόζει. — πείσει, μέλλ. τοῦ πάσχω· πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν. — εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — παῖς δοῦλος, ὑπηρέτης. — ἐφόδιον τὰ ἀναγκαιοῦντα ὁδοιπορικὰ ἔξοδα.

§ 21 - 22. οἱ κράτιστοι οἱ πρώτιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι. — τρίπους, - οδος, τραπέζι μὲ τρεῖς πόδας. — κρέα νενεμημένα κρέατα κομματιασμένα. — ζυμίτης ἐνζυμος. — προσπεπερονημένοι (τοῦ προσπερονῶμαι πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζί μὲ τὰ κρέατα εἰς ὀβελοὺς. — αἱ τράπεζαι, δηλ. οἱ τρίποδες. — κατὰ τοὺς ξένους πρὸ τῶν ξένων. — νόμος συνήθεια. — ἀναιροῦμαι σηκώνω, λαμβάνω. — διακλῶ (-άω) κόπτω. — κατὰ μικρὸν εἰς μικρὰ τεμάχια. — ριπτῶ (-έω) = ῥίπτω. — κατὰ ταῦτά (βλ. § 13). — καθ' οὓς, πρβλ. « κατὰ τοὺς ξένους ».

§ 23 - 25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγὰς. — διαρριπτῶ ρίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διανέμω. — ἔῷ τι χαίρειν ἀφήνω κάτι νὰ πάῃ στὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ περὶ τινος. — ὅσον τριχοίνικον ἄρτον ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων ἢ χοῖνιζ μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 315 δράμια σημερινά· ἢ μία χοῖνιζ σίτου ἦτο τὸ καθημερινὸν σιτηρέσιον ἀνδρός. — κέρας ποτήριον ἐκ κέρατος. — σχολάζω κάθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε. — οὐδέπω (σχολάζω) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26 - 28. αἱρῶ συλλαμβάνω. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθεὲς ποτήριον.

§ 29 - 31. ἀποροῦμαι εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν : δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω. — δίφρος, κάθισμα ἄνευ ἐρεισινώτου, « σκαμνὶ ». — ὀρέγω προτείνω, προσφέρω. — ἐταῖρος σύντροφος. — οὐδέν σε προσαιτῶ οὐδέν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ. — προῖμαι προσφέρω τὸν ἑαυτόν μου, ἀφοσιοῦμαι. — προκινδυνεύω ὑπὲρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπὲρ τινος. — ἀπολαμβάνω λαμβάνω ὀπίσω, ἀνακτῶ. — κτήσει, μέλλ. τοῦ κτῶμαι. — κατακτῶμαι ἀποκτῶ διὰ τὸν ἑαυτόν μου ἐντελῶς : ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχὴν μου. — παρέσσονται πρὸς σέ θὰ ἔλθουν πρὸς σέ. — συνεκπίνω τινὶ πίνω συγχρόνως μὲ κάποιον ὄλον (τὸ ποτόν).

§ 32 - 33. κέρασι. . . οἷσις σημαίνουσι με τοιαῦτα κέρατα, με τὰ ὁποῖα δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημειῖα. — σάλπιγγες ὠμοβό-
 ειαὶ σάλπιγγες καμωμέναι ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα· αὐται
 ἦσαν εἰδός τι ἀσκαύλου ἢ γάϊδας. — οἷος μαγάδιδι ὅπως με τὴν μά-
 γαδιν· ἢ μάγαδις ἦτο μουσικὸν ὄργανον με εἵκοσι χορδὰς, εἶδος ἄρ-
 πας. — ἀνακράζω πολεμικὸν ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν. — ἐξάλλ-
 ομαι ἀναπηδῶ. — ἐλαφρῶς με εὐκίνησιαν.

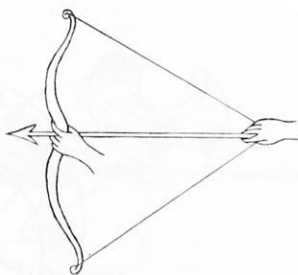
(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4. Λάμψακος, πόλις τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσπον-
 τον. — Φλειάσιος ὁ ἐκ τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως τῆς βορείου Πελο-
 πονήσου. — συνήδομαι τινι συγχαίρω τινά. — χρυσίον χρήματα. —
 ἐπομόσας εἶπε ἐβεβαίωσε μεθ' ὅρκου. — ἡ μὴν τῷ ὄντι, ἀληθῶς. —
 ἐφόδιον (βλ. κεφ. 3, § 18 - 20, σελ. 164). — ἀπόδοιτο, ἄορ. τοῦ
 ἀποδίδομαι πωλῶ. — ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχε, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύ-
 ματα, σκεύη, ὅπλα. — παρίσταμαι τινι προσκαλῶ τινι, ὅπως παρα-
 στῇ. — τὰ ἱερὰ τὰ σπλάγχχνα τῶν σφαγίων. — σὺ σαυτῷ, ὑπονοεῖ τὸν
 ἀφιλοχρήματὸν χαρακτῆρα τοῦ Ξεν. — μειλίχιος πρᾶος, εὐμενής. —
 οἴκοι, δηλ. ἐν Ἀθήναις. — ὀλοκαυτῷ προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυ-
 ρὸς ἀπὸ θύματα ὀλόκληρα. — συνοίσειν, μέλλ. τοῦ συμφέρε· συμ-
 φέρε ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀποβαίνει εἰς καλόν.

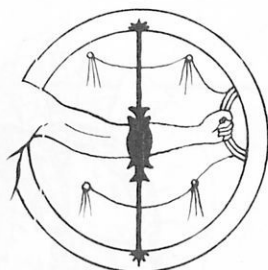
§ 5 - 6. Ὀφρύνιον, πόλις τῆς Τρωάδος. — πάτριος νόμος συν-
 ἦθεια τῆς πατρίδος. — καλλιερῶ ἔχω εὐνοϊκὰ σημεία ἐν τῇ θυσίᾳ. —
 Βίων καὶ Ναυσικλείδης, ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — ξε-
 νοῦμαι τινι φιλοξενοῦμαι ὑπὸ τινος. — πεπρακέναι, πρkm. τοῦ πω-
 λῶ. — λύομαι ἐξαγοράζω.

§ 7 - 8. Ἴδη, ὄρος τῆς Τρωάδος. — Ἄντανδρος, πόλις τῆς
 Τρωάδος. — Ἀδραμύττιον, πόλις τῆς Μυσίας. — Κυτώνιον αἱ σημε-
 ριναὶ Κυδωνίαι (τουρκ. Ἀϊβαλί). — Κάϊκος, ποταμὸς τῆς Μυσίας
 καὶ Λυδίας. — καταλαμβάνω Πέργαμον φθάνω εἰς τὴν Π.

§ 24. συμμείζας, ἄορ. τοῦ συμμείγνυμι τί τινι συνενώνω τι
 μέ τι.



Τόξον



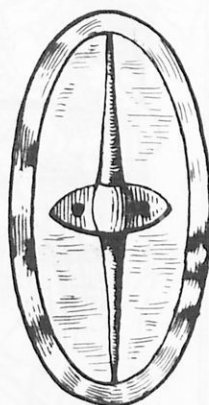
Ἀσπίς στρογγύλη



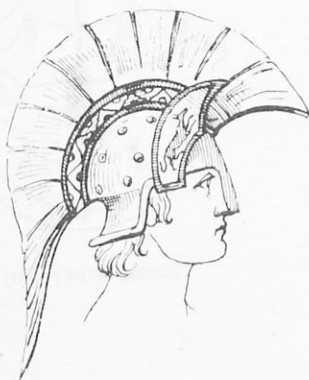
Δόρυ



Ἀκόντιον



Ἀσπίς φοειδής



Κράνη



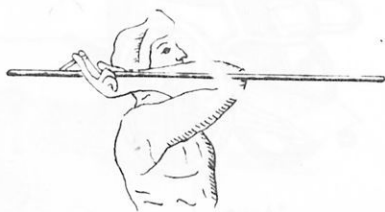
Θώραξ



Κνημῖς



Πελταστής



Ἀκοντιστής



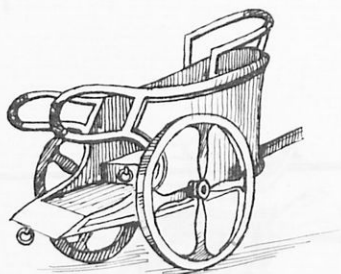
Σφενδονήτης



Τοξότης



Ὀπλίτης



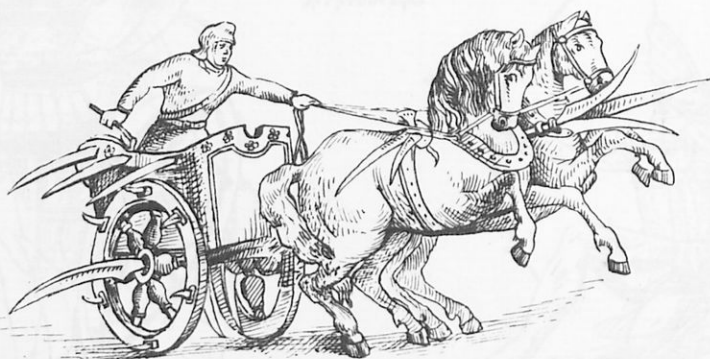
"Αρμα



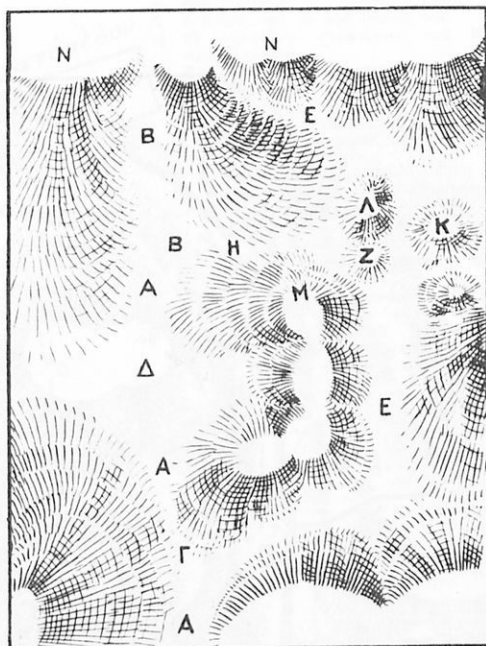
"Αμαξα



Δαρεικός

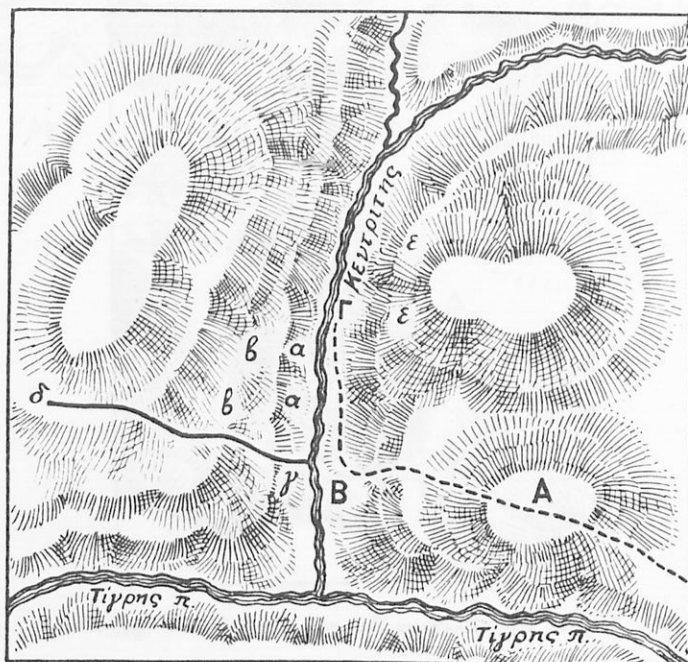


"Αρμα δρεπανηφόρον



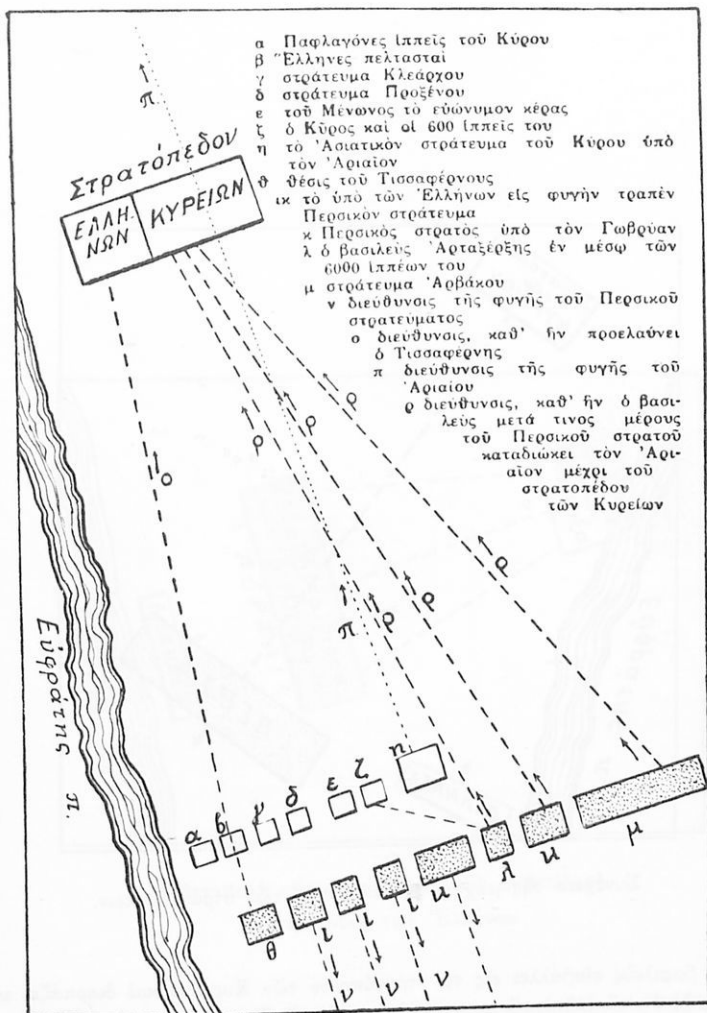
Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὄρεων

- | | | | |
|---|---|---|---------------------------------|
| Α | ἡ φανερά ὁδὸς | Η | ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔφοδος |
| Β | ἡ ὀρθία ὁδὸς ἢ ἡ φανερά ἐκβασίς | Θ | οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ πολέμιοι |
| Γ | ὁ σταθμὸς | Ι | ὁ πρῶτος λόφος |
| Δ | ἡ χαράδρα | Κ | ὁ δεύτερος λόφος |
| Ε | ἡ στενὴ ὁδὸς (εὐοδωτάτη τοῖς
ὕποζυγίοις) | Λ | ὁ τρίτος μαστὸς πολὺ ὀρθιώτατος |
| Ζ | οἱ φύλακες | Μ | ὁ ἀντίπορος λόφος |
| | | Ν | τὸ ὀμαλὸν |



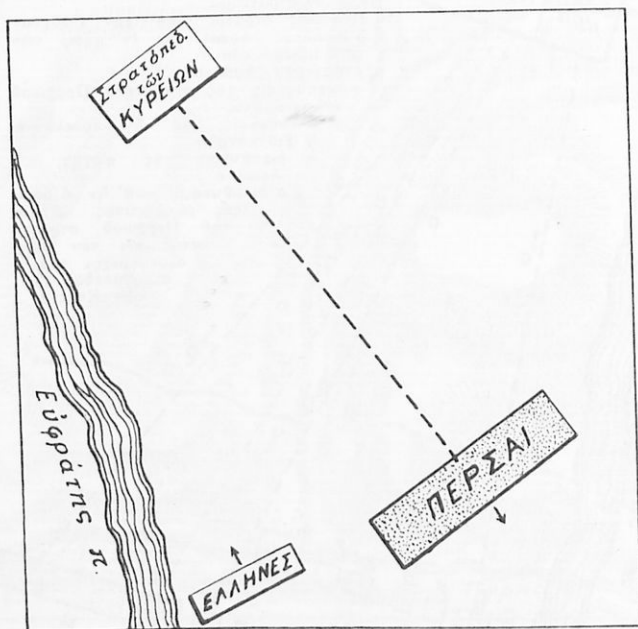
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- Α Αἱ ὑπεράνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ Ἕλλη-
νες
- Β Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ματαιωθεῖ-
σαν προσπάθειάν των νὰ διαβοῦν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ
ἢ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω
- Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο
νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἱππεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἱππέων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι



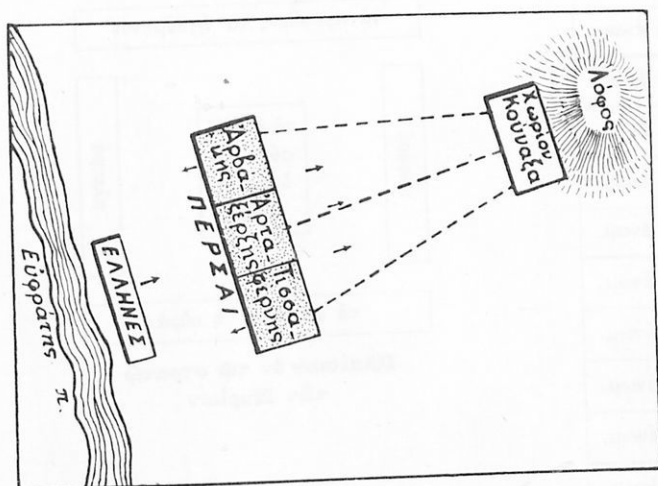
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὐθύς ὥς ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς (α-ε) ἤρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ἀπέναντι ἱστάμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν διεύθυνσιν ν, ἐνῷ συγχρόνως ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρος τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἐφιππος διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφορμᾷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαῖος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ρ, φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων.



Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων.

Ὁ βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἐνωθεὶς δὲ ἐν τῇ ἐλληνικῇ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνου ἀνασυντάττει τὸν στρατὸν τοῦ καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε προελάσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἕλληνες ἔπαυσαν ἐν τῷ μεταξύ τὴν καταδίωξίν των καὶ κάμνουν στροφὴν, ὅτε εἶδον τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας.



Μεταβολή τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιπάλων.
Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

Οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶδὴ παρετήρησαν, ὅτι ἐπερχόμενος ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ παρικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουσιν τὴν παρατάξιν των καὶ λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην ὀχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ' ὀπισθεν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη παρατάξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα νὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατὸν του εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐπῆρχετο, ἵνα πολεμήσῃ. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι κώμης τινὸς (τῶν Κουνάζων) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινός.

1 λόχος

1 ένωμ.
2 ένωμ.
3 ένωμ.
4 ένωμ.

2 λόχος

1 ένωμ.
2 ένωμ.
3 ένωμ.
4 ένωμ.

3 λόχος

1 ένωμ.
2 ένωμ.
3 ένωμ.
4 ένωμ.

4 λόχος

1 ένωμ.
2 ένωμ.
3 ένωμ.
4 ένωμ.

κτλ.

Σχηματισμός ὀρθίων λόχων

1 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
2 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
3 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
4 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

τὰ πρόσθεν, τὸ ἡγούμενον

πλευρά

τὰ σκευο-
φόρα καὶ
ὁ πολὺς
ὄχλος

πλευρά

τὰ ὀπίσθεν, ἡ οὐρά

Παίσιον ἐν τῷ στρατῷ
τῶν Μυρίων

κτλ.

Πορεία κατὰ κέρας

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ



Σελίς

Εισαγωγή

1.	Βίος τοῦ Ξενοφῶντος	5
2.	Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις	6

Βιβλίον πρῶτον

1.	Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαί δι' αὐτὴν (1, 1 - 11)	9
2.	Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεϊς. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1-18) Περὶληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19-27), 3, 4, 5 (§ 1-10) καὶ 7	11 15
3.	Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1-27)	17
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 9	21
4.	Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1-19)	21

Βιβλίον δεύτερον

5.	Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (1, 2-23)	25
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 2	28
6.	Σπονδαὶ μετὰ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1-14, 17 - 29)	29
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 4	32
7. α.	Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνης (5, 1 - 21, 24 - 26)	33
β.	Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνης πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις	

	Σελ.
αὐτῶν (5, 27 - 42)	37
Περίληψις τοῦ κεφ. 6	39

Βιβλίον τρίτον

8. α. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2 - 25) ..	41
β. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47)	45
9. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις (2, 1 - 39)	48
Περίληψις τῶν κεφ. 3 καὶ 4	55
10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων. Ἀποφάσεις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (5, 1 - 18)	56

Βιβλίον τέταρτον

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων (1, 5 - 28)	59
12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων (2, 1 - 23)	62
13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ (3, 1 - 23)	66
Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων (25 - 34) τοῦ 3ου κεφ.	69
14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Εἰρηνικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου (4, 1 - 22)	69
15. α. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας (5, 1 - 22)	72
β. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κόμας τῆς Ἀρμενίας (5, 23 - 36)	75
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1 - 18)	77
16. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19 - 27)	78

	Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1 - 21)	79
17.	"Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22 - 28)	80

Βιβλίον πέμπτον

	Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2	83
18.	"Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασσοῦντα. Διανομή τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων (3, 1 - 13)	84
	Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1 - 6)	86
19.	Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων (5, 7 - 25)	86
	Περίληψις τῶν κεφ. 7 (§ 1 - 14) καὶ 8	89

Βιβλίον ἕκτον

20.	Συνθῆκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων. "Αφιξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογή ἐνὸς ἄρχοντος (1, 1 - 22, 24 - 33)	90
	Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4, 5 καὶ 6	94

Βιβλίον ἑβδομον

21.	Οἱ Ἑλληνες ἐν Βυζαντίῳ (1, 2 - 32)	97
	Περίληψις τῶν κεφ. 1 (§ 33 - 40) καὶ 2	101
22.	Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1 - 33)	103
	Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34 - 48), 4, 5, 6 καὶ 7.	107
23.	'Επιστροφή εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα (8, 1 - 8, 24)	109

'Ερμηνευτικαὶ σημειώσεις	111
Πίνακες	167
Περιεχόμενα	177

109	109
110	110
111	111
112	112
113	113
114	114
115	115
116	116
117	117
118	118
119	119
120	120
121	121
122	122
123	123
124	124
125	125
126	126
127	127
128	128
129	129
130	130
131	131
132	132
133	133
134	134
135	135
136	136
137	137
138	138
139	139
140	140
141	141
142	142
143	143
144	144
145	145
146	146
147	147
148	148
149	149
150	150
151	151
152	152
153	153
154	154
155	155
156	156
157	157
158	158
159	159
160	160
161	161
162	162
163	163
164	164
165	165
166	166
167	167
168	168
169	169
170	170
171	171
172	172
173	173
174	174
175	175
176	176
177	177
178	178
179	179
180	180
181	181
182	182
183	183
184	184
185	185
186	186
187	187
188	188
189	189
190	190
191	191
192	192
193	193
194	194
195	195
196	196
197	197
198	198
199	199
200	200

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
(ΕΚΔΟΣΗ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1970

είχε καταλάβει από τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει κατὰ τῶν Ἀθηναίων στενωτάτον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀποκλεισμόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς. Εὐθύς ἀμέσως ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τῶν Ἀθηναίων με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν. Ἀλλ' εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρξεν ἀτυχής. Ὁ ὑπ' αὐτὸν ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου, λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχηγοῦ ἡττήθη πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου ναυάρχου Λυσάνδρου (407 π.Χ.). Ὁ Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγούς, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἰδιόκτητον ὠχυρωμένην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θέρος τοῦ 406 οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοί, συναντήσαντες παρὰ τὰς Ἀργινούσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλλικράτιδαν, συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήγαγον νίκην περιφανῇ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη, αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπνίγη. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ δὲν ἀπέλαυσαν τῆς δόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματός των. Κατηγορηθέντες, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγούς, εἰσέχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον.

Β' Ὀλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινουσῶν οἱ Σπαρτιαῖται, ἐπειδὴ ἡμποδίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου δις εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους μὲν τὸν Ἀρακὸν, πράγματι ὅμως τὸν ἐπιστολέα, τουτέστι τὸν ὑπονάαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

Ὁ Λύσανδρος ἐπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παράλια, ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Δι' ἐπιδεξίων ἐλιγμῶν κατώρθωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἀβυδον, ἔπειτα εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας, προσωρμίσθησαν με 180 πολεμικὰ σκάφη εἰς

τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Ἑλλησπόντου περιοχὴν, τὴν καλουμένην Αἰγὸς ποταμούς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δράμα τοῦ ὅλου πολέμου. Ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ ἄθηναικὸς στόλος μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων του περιῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χειρὰς του. Ἡ συμφορὰ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. Ὁ μακροχρόνιος καὶ ἐξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω ὀριστικῶς. Ὑπὸ τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπεχρέωθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὀλόκληρον τὸν στόλον των ἐκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθῶν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐξορίστων διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 4) νὰ συνδεθῶν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπὶ πλεον κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ καὶ αἰμοσταγῆς διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὀκτὼ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἐξορίστων Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς.

Γ' Οὕτω, μετὰ τὸν εὐτυχῆ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὄπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὑπαχθῆ ἤδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισσαφέρνους καὶ κατεπιέζοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιαῖται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανειλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κραταιᾶς μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφεραν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δ' Κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀντιζηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσαν ἐναντίον της τὰς σημαντικωτέρας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἄργος. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπιπρεμαμένου κινδύνου ἠναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν Ἰωνίᾳ δυνάμεις των.

Ἐν τῷ μεταξύ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται θεάτρα αἱματηροτάτων συγκρούσεων μεταξύ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὼν μὲ ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι, μολονότι ἡττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἰσθμόν.

Μὲ τὰ κατὰ ξηρὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ Ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων, διοικῶν τὸν περσικὸν στόλον, καταναυμαχεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π.Χ.). Εὐθὺς κατόπιν μὲ ἰσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἠρνοῦντο νὰ μετάσχουν αὐτῶν καὶ ἐξηκολοῦθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ε' Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπέστησαν ἐπανειλημμένως ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη ὁλοσχερῶς. Αἱ Ἀθηναὶ ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φοράν. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβόητον **ἀνταλκίδειον εἰρήνην** (387 π.Χ.), τὴν ὁποίαν κατήρτισεν ὁ μέγας βασιλεὺς. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφῆνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀντιτίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἀλλ' ἡ ἡσυχία, ἡ ὁποία ἐπεκράτησε εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην, δὲν διτηρήθη ἐπὶ μακρόν. Τὸ 383 οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμεῖαν σπαρτιατικὴν φρουράν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν ὀλιγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ πρῶν καθεστῶς Θηβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ ὠργάνωσαν συνωμο-

σίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἠνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Καδμείαν.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν ἐπανειλημμένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατῴρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

ΣΤ' Τὸ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσῆλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἠνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἄμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἔβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἠδύναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἀργότερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μετ' Ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήφθη εἰρήνη, τῆς ὁποίας οὐσιωδεστέρα διάταξις ἦτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἐκατέρωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἐζήτησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν ὅπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἔγινεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π.Χ.). Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν ὁλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὰν ἥτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειοῦντος, ἐνῶ οἱ εἰλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιαῖται μετὰ δυσκολίας κατῴρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἐβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν ὁποίων εἶχον ζητήσει τὴν συνδρομήν.

Ζ' Τὸ ἐπόμενον ἔτος (370 π. Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὀνειρουόμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδίωξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχεν τοῦ σκοποῦ τῆς· ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὅμως ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετὰ τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης θηβαῖκαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τὸ 362 ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδας εὔρει νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χρημάτων τοῦ « κοινοῦ » τῶν Ἀρκάδων, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισίν των, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετὰ τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἐξ ἄλλου συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς των, ἀλλ' ἡ σύστασις των δὲν εἰσηκούσθη. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀρκετὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐνεργείας εὗρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔρημος ὑπερασπιστῶν. Ἐγκαιρος ἐν τούτοις ἐλιγμὸς τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγισίλαον καὶ τὸν νεαρὸν υἱὸν του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτειχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχὺς, ἀλλ' ἔμεινεν ἄκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς πάλης, ἐνῶ ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφρονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐθεώρουν τοὺς ἑαυτοὺς των νικητάς, « ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι ».

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία (406 π.Χ.).

(6, 1 - 28, 32 - 38)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρε- § 1 - 3
ληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρα-
τίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ
Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδοίῃ καὶ ναυ-
μαχία νενικηκώς. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀρι-
στερᾷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὓς ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων
νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς, καὶ ὁμολογήσειν θα-
λαττοκρατεῖν. Οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυπρα-
γμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας, πρὸς αἷς
παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ
Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς.
Ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὕσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν,
παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθὼν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασια- § 4
ζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ δια-
θορούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα πα-
ραπίπτειν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνε-
πιτηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικά καὶ
ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γινωσκόντων, ἀπείρους θαλάτ-

της πέμποντες καὶ ἀγνώστας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο· ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

§ 5 « Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἶκοι μένειν καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικά βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελεύόμενα, ὥς ἂν δύνωμαι κράτιστα. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλευέτε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε ».

§ 6 - 7 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἶκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἦκοι, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἤτει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἂν σωθῇ οἴκαδε, κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατόν διαλλάξιν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κάκεῖθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν.

§ 8 - 11 « Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλησιοί, ἀνάγκη τοῖς οἶκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι· δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστα τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρω ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κύρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι,

ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. Ὑπischνοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσιν. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι ».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα § 12 - 13 αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ. Λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἐκάστῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἐπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμαναν πολεμίαν οὔσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφρούρων ὄντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικίζόντων, προσβαλὼν αἰρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν καὶ κελεύοντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο. Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν θαλαττοκρατοῦντα· κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγοι.

Κόνων δ' ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ § 16 - 18 πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἐβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθείς, ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι καὶ

ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα τὸν ἐκπλοὺν ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμψάμενος τοὺς Μυθημναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στράτευμα διαβιβάσας· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἤλθεν.

§ 19 - 20

Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ σίτου οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλὼν. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἶη, ἐξεβίβαζεν, ὥς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτη δὲ ἡμέρα εἰσθέμενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὥρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21 - 23

Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὥς ἕκαστοι ἦνυτον, τὰς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι· εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν· ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὠρμίσατο εἰς τὸν εὐριπὸν τὸν τῶν Μυτιληναίων. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24 - 25 ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα εἰσβιβάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριάκοντα ἡμέραις ἀπῆραν· εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἱππέων πολλοί. Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, ἀκείθην Σαμίας ναῦς ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων εἰσβαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαντας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὔσαι· ἐγένοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ § 26 - 28 οὔσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐτεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρα ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. Τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δὲ εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου. Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τινων αὐτῶ ἐξαγγειλάντων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὥς ἐξαπιναιῶς προσπέσοι· ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπλεῖ ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. Εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐρμων δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32 πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι. Αἱ γὰρ τριῆρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῶ πλείονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος, μὴ κάκιον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχροὺς ἐφη εἶναι.

Μετὰ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολὺν, πρῶτον μὲν § 33 - 34 ἄθροαι, ἔπειτα δὲ διεσκιεδασμένα. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε ἐμβαλούσης τῆς νεῶς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη, Πρωτόμαχος τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνί-

κησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἑννέα, τῶν πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ' ἄλλων συμμαχῶν πλείους ἢ ἐξήκοντα.

§ 35 Ἐδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὄντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδουκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας. Ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμὼν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ὑψιλίζοντο, τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλῃς πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

36 - 37 Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὐθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθουε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὐριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

§ 38 Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένους ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν

Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

2.- Ἀνάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.
Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς θάνατον.

(7, 1 - 15, 34)

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν § 1 - 3 πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἴλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἕξ καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος ὁ τοῦ δήμου τότε προεσθηκὼς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος Ἐρασινίδην ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγορεῖ ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἕξ Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὅντα τοῦ δήμου· κατηγορεῖ δὲ καὶ περὶ στρατηγίας· καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδρασε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησίᾳ ἐγένετο, ἐν ᾗ τῶν στρατηγῶν § 4 κατηγοροῦν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλονται τοὺς ναυαγούς. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἣν ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογή- § 5 - 7 σατο, (οὐ γὰρ προὔτεθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέ-

οιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιοῦτοις· καὶ εἶπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἷς προσετάχθη. Καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευδόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλύσαν τὴν ἀναίρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλούς. Τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, (τότε γὰρ ὁψὲ ἦν καὶ τὰς χειῖρας οὐκ ἂν καθεώρων), τὴν δὲ βουλὴν προβουλεύσασαν εἰσενεγκεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνουντο.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σῦνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένη παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῶ κεκαρμένους πολλούς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὥς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

§ 9 - 10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ἣν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλίξενου εἰπόντος τήνδε· « Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας· ὑφ' ἐκάστη δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μὴ, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ

ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι ».

Παρήλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους § 11 - 13 ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλονται τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάννακτος καὶ ἄλλοι τινές. Τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῆνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μὴ τις ἐάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεων τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν § 14 - 15 διαψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὖθις Καλλίξενος ἀναβάς κατηγορεῖ αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἄλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων § 34 στρατηγῶν ὅκτῳ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. Προὔβληθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὑστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ἣ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3.- Ὁ Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. Ἡ ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων (405 π. Χ.)

(1, 1 - 7, 10 - 30, 2, 1 - 2)

1 § 1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἑτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπὸ τε ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, ὅποσοι εἴησαν.

§ 2 - 4 Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἑτεόνικος, ἠπόρει μὲν, τί χρῆτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὄπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι, τὸ τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μὴ τίνα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ᾧσιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχὼν τινι ὀφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἰατροῦ, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε, θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτώντων τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἑτεό-

νικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. Κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐρρίπτουν πάντες, ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ ὁ ἀκούων δεδιώς, μὴ ὀφθείη ἔχων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρή- § 5
ματα ἐκέλευσε συνενεγεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσιν τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσήμηνεν εἰσβαίνειν· προσίων δὲ ἐν μέρει παρ' ἐκάστην ναῦν παρεθάρρυνέ τε καὶ παρήνει πολλά, ὥς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἐκάστῳ μηνὸς διέδωκε.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι συλλε- § 6 - 7
γόντες εἰς Ἐφεσον, ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταῦτά λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἀρακὸν· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δις τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδωσαν Λυσάνδρῳ.

Τῷ δ' ἀπὸντι ἔτει Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἐφεσον § 10 - 12
μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ ποῦ τις ἦν, καὶ ταύτας τ' ἐπεσκευάζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κύρον χρήματα ἤτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἶη, καὶ ἔτι πλείω πολλῶν, δεικνύων ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ' ἔδωκε· λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τ' ἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐ- § 13 - 14

τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἄρρωστών ἐκεῖνον καλοῖη, ὦν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφ'esτῶτας. Ἦκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἶα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῶ πλείους ναῦς ἔχη· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὥστε τούτου ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. Παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ πόλεων, οἳ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρὸς τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

§ 15 Λύσανδρος δ' ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἄρρωστοῦντα μετὰπεμptos ἐνέβαινε, μισθὸν διαδιδούς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρεΐαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἰρεῖ καὶ ἐξηνδραπύδισεν· ἦσαν δὲ μειζοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσαν εἰς Ῥόδον.

§ 16 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποιοῦν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

§ 17 - 21 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἐκπλούν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφ'esτηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῇ· ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος· προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἶνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύ-

σανδρος· οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμφακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμφάκου· διέχει δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίου ὥς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθιος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὥς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν, προεῖπεν, ὥς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὥς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος καὶ τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὗται ἤκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανάγγοντο.

Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιάλῳ ὁρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίου ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρῆναι πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν. « Οὐ ὄντες ναυμαχήσετε », ἔφη, « ὅταν βούλησθε ». Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ὥχετο.

Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένους, ἐπειδὴν κατίδω-

σιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποιοῦν πολὺ μᾶλλον καθ' ἐκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν· οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὥς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθύς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

§ 23 - 29 Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἑννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία. Καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

§ 30 Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. Τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἣ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστὴν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

2, § 1 - 2 Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῃ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος

δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι, ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοσούτῳ θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσοιτο. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἄρμοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσχεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν Ἀθήναις.

(2, 3 - 4)

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς § 3 - 4 ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἐτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καὶ Ἰστιάεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

5. Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

(2, 5 - 8, 10 - 19)

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφι- § 5 - 7 κόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνῃ· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψεν

Ἐτεόνικον δέκα τριήρεις ἔχοντα, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὐθύς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψεν ἄγγελον πρὸς Ἀγίν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα ἑρῶντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

§ 8 Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἐτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Πausανίου. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἰγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἠθροίσας, ὡσαύτως δὲ καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμῖνα ὠρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἰσπλου.

§ 10 - 12 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἠπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἐτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρ' Ἀγίν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα.

Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ πλησίον τῆς Λακωνικῆς § 13
καὶ ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἷάπερ καὶ
πρὸς Ἄγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἴ τι δέον-
ται εἰρήνης, κάλλιον ἦκειν βουλευσαμένους.

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἦκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα § 14 - 15
εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὦντο γὰρ ἀνδραποδι-
σθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἐτέρους πρέσβεις, πολλοὺς
τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως
οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλευεῖν. Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ
βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προὔκαλοῦντο,
εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προὔκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τει-
χῶν ἐπὶ δέκα σταδίοις καθελεῖν ἑκατέρου. Ἐγένετο δὲ ψήφι-
σμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτου συμβουλευεῖν.

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι, § 16 - 17
εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λα-
κεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμε-
νοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Πειμφθεὶς
δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν
ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅ-
παντα, ὅ,τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί,
ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέ-
χοι, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος
ὢν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους.

Μετὰ ταῦτα ἤρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτο- § 18 - 19
κράτῳ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν
ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλῃ φυγάδα
Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέ-
σβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λόγῳ
ἦκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ
ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς.

6. Οἱ ὄροι τῆς Εἰρήνης.

(2, 20 - 23)

§ 20 Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἡγῶνται.

§ 21 - 23 Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὕστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῦντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὥς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἰωνίαν.

(1, 1 - 8)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. Ἐκ δὲ § 1 - 2 τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἡξίου, οἷός-περ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι. Οἱ δ' ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμῖω τῷ τότε ναύ-ἀρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. Κάκεϊνος μέντοι προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος, ἔπραξεν· ἔχων γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συνένεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στρατεύμα τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὥς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὥς ἀπέθανε, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας § 3 γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὧν Κῦρος, εὐθὺς ἡξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. Αἱ δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαίμονα

δὲ ἔπεμπον πρέσβεις καὶ ἡζίου, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσὶν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δημοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.

- § 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμῶδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους· ἡτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἱππέας εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. Οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἱππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δήμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιτο.
- § 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπέθοντο, ὅτι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττει. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὄρων Θίβρων πρὸς τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ πεδῖον οὐ κατέβαιναν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνει ὢν, δύναίτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήωτον διαφυλάττειν.
- § 6 Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τιτσαφέρνει καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἦρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δὲ αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετρίων μηδίσας ἔφυγε.
- § 7 Τινὰς δ' ἀσθενεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. Ἐπεὶ δὲ

ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὥρυ-
 τεν, ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. Ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους
 ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λί-
 θους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεα-
 τίᾳ. Καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ
 κατέκαυσαν. Δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ
 ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευ- § 8
 σομένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ
 δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος.
 Ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε· κα-
 τηγόρουν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ
 στρατεύματι τοὺς φίλους.

8. Ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα

(1, 9, 16 - 28, 2, 1 - 2)

Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς § 9
 ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Φαρνάβα-
 ζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρ-
 ναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θάτέρῳ μᾶλλον ἢ
 ἅμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. Ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας
 πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἄρμωστής γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ
 ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου
 ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις
 Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημιώμα ἐστὶ. Καὶ διὰ ταῦτα
 δὴ πολὺ ἥδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ἦει. Καὶ εὐθὺς μὲν το-
 σούτῳ διέφερεν εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὥστε παρήγαγε
 τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου
 Αἰολίδος οὐδὲν βλάβας τοὺς συμμαχοὺς.

Καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ § 16 - 17



Κολωνάς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἡξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. Ὁ δ' ἐν Κεβρῆνι, μάλα ἰσχυρῶ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζω τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν· ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. Ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρναβάζον βοηθῆσαι, ἐγκρατὴς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18 - 19

Ἀθηνάδας δὲ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δὲ ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμών σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχοῦν. Οἱ δὲ ἔνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. Ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἶπον, ὅτι, ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίῃ, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλονται σὺν τοῖς Ἑλλήσι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. Ἐτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἦκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. Ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκῶς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα ἡγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. Καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα.

Ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν § 20 - 21
 δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι
 ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, εἰ ὁμήρους λάβοι. Ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ
 πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἓνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων,
 ὅπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιο. Ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε,
 καὶ συμμειξας τῷ Δερκυλίδῃ ἡρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος
 γένοιτο. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ᾧ τε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε
 καὶ αὐτονόμους ἔαν. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὴν Σκῆ-
 ψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο κωλύειν βία τῶν
 πολιτῶν, εἶασεν αὐτὸν εἰσιέναι. Ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ
 Ἀθηνᾶ ἐν τῇ Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου
 φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ
 παρακελευσάμενος, ὥσπερ Ἑλλήνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω
 πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἡγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. Συμπρούπεμπον
 δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἡδόμενοι
 τοῖς πεπραγμένοις.

Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἤξιου τὴν τῶν Γεργι- § 22
 θίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν,
 ὥς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχῆσαι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ἦει
 πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει
 αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψη-
 λῶν ὄντων ὀρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰ-
 πόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου « Κέλευσον, ὦ Μειδίᾳ, ἀνοῖξαι τὰς
 πύλας, ἵνα ἡγῇ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω κἀν-
 ταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾶ », ὁ Μειδίας ὥκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς
 πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῇ, ἐκέλευσεν
 ἀνοῖξαι.

Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς § 23 - 24
 τὴν ἀκρόπολιν. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε
 θέσθαι περὶ τὰ τεῖχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν
 ἔθουε τῇ Ἀθηνᾶ. Ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνείπε καὶ τοὺς Μειδίου

δορυφόρους θέσθαι τὰ ὄπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος ὡς μισθοφορήσοντας. Μειδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἐστὶ δεινὸν εἶναι. Ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅτι ποιόη, εἶπεν· « Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἄπειμι », ἔφη, « ξενιά σοι παρασκευάσων ». Ὁ δὲ « Οὐ μὰ Δί' », ἔφη, « ἐπεὶ αἰσχροὺς ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. Μένε οὖν παρ' ἡμῖν· ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν ».

§ 25 - 26

Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἡρώτα ὁ Δερκυλίδας· « Εἰπέ μοι, ὦ Μειδίᾳ, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ; » « Μάλιστα », ἔφη. « Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσαι δὲ νομαί ; » Ἀπογράφοντος δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· « Ψεύδεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδᾳ ». « Ὑμεῖς δὲ γ' », ἔφη, « μὴ λίαν μικρολογεῖσθε ». Ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρῶα, « Εἰπέ μοι », ἔφη, « Μανία δὲ τίνος ἦν; » οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. « Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης », ἔφη, « Φαρναβάζου; » « Μάλιστα », ἔφασαν. « Ἡμετερ' ἂν εἴη », ἔφη, « ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος· ἀλλ' ἡγείσθω τις », ἔφη, « ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ Φαρναβάζου ».

§ 27 - 28

Ἐγχομένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἦν παρειλήφει ὁ Μειδίᾳς, ἡκολούθει κάκεῖνος· ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὥς, εἴ τι κλέπτοντες ἀλώσονται τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσονται, οἱ δ' ἐδείκνυσαν. Ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξίων δέ, οὓς ἡῦρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· « Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν· ἂν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται ». Ταῦτα δ' εἶπε γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται. Ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου « Ἐ-

μέ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; » ἀπεκρίνατο· « Ἐνθαπερ καὶ δικαιοτάτον, ὦ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρώᾳ οἰκίᾳ ».

Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν 2 § 1 - 2 ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ τῇ φιλικῇ χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μὴ δ' αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἱππῶ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. Πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. Ὁ μέντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκῇσει Φρυγίᾳ, σπονδὰς εἴλετο. Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου· πολλάκις γάρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν.

9. Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(2, 6 - 20)

Ἀμα δὲ τῷ ᾗρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βι- § 6 - 7
θυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. Ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἀραχὸς τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. Οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τὰ τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδᾳ ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν. Καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὥς, ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἡδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἂν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. Ἐπεὶ μέντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προεστηκὼς ἀπεκρίνατο· « Ἀλλ' ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν· ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν,

ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. Τὸ οὖν αἷτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἤδη ἱκανοὶ ἔστε γιγνώσκειν ».

§ 8 Συσκηνοῦντων δὲ τῶν τε οἰκοθεν πρέσβειων καὶ τοῦ Δερκυλίδου ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἀρακὸν, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαιμόνι. Τοῦτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Εἰ δ' ἀποτευχισθεῖ ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὁπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων. Ὡστ' ἔφασαν οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθεῖ τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. Ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἔπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἡδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγοῦσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πόττερα βούλοιο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. Ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

§ 10 Ἦν καταμαθὼν πόλεις μὲν ἑνδεκα ἔχουσιν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὔσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ἡῦρε τοῦ ἰσθμοῦ ἐπτά καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἄθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτερίχισαι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὁπώρας. Καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ

τείχους ἑνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κα-
γαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ
παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέ-
βαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἐχού- § 11
σας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἰσχυ-
ρόν, καὶ ἐκ τούτου ὁρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν
Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. Πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῆτος
ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει καὶ ἐν ὀκτῶ
μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δρά-
κοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκ-
πλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴῃ αὐτῷ καταγωγὴ, ὅποτε
ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἑφεσον, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων ὀκτῶ
ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα- § 12
φέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἕλληνες καὶ βάρβα-
ροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν
Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴῃ ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βού-
λοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κα-
κῶς πάσχοι Καρία, ἐνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν
ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι·
ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ
ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν
καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. Οἱ μὲν
δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος § 13- 14
πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν
πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρούμενος,
ὅτι ἔτοιμος εἴῃ κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκ-
βάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλείας. Ὁ δ' ἀκούων « Πρῶ-
τον μὲν τοῖνον », ἔφη, « διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα

δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα ». Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν· ὥς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαϊάνδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι, ὥς ὀκνοίη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὔσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ὥς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέραν σκοποῦς ἐπὶ τῶν μνημάτων καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορῶσι παρατεταγμένους, ἧ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὅσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὅσον εἶχεν ἐκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἵππικόν μάλα πολὺ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τῷ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16 - 17 Ὡς δὲ ταῦτα ἦσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστάς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἱππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. Ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὥς μαχοῦμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλεῖου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαϊάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

§ 18 Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ὥς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν, εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιο αὐ-

τῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἶδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὄρατε. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. Ἄν μέντοι ταῦτα δέη ποιεῖν, πιστὰ καὶ ὁμήρους δοτέον καὶ ληπτέον ».

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19 - 20 ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λευκοφρυν. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐφῆ βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἀρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποίησαντο, ἕως ἀπαγγελεῖν τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν εἰς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

10. Ὁ Ἀγσιίλαος εἰς Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους.

(4, 1 - 10)

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὢν § 1 μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἰδὼν τριῆρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δεοὶ γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους τὸν στόλον τοῦτον παρσκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι.

Ἀνεπτειρωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμ- § 2 μάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσαν-

δρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἑλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὥς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμῶδων, ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς δὲ τούτῳ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἳ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3 - 4 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδῶσάι τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσαπερ ἤτησε, καὶ ἑξαμήνου σῆτον. Ἐπεὶ δέ, θυσάμενος ὅσα ἔδει, καὶ τᾶλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρῆναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἐνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. Ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιωτάρχαι, ὅτι θύοι, πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δ' ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβάς ἐπὶ τὴν τρίηρη ἀπέπλει. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γερastὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, ὅσον ἐδύνάτο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας ἤρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἦκοι. Ὁ δ' εἶπεν αὐτονόμως καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῶν Ἑλλάδι. Πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· « Εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἶμαι ἂν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο ». « Ἀλλὰ βουλοίμην ἂν », ἔφη, « εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἑξαπατᾶσθαι. Ἀλλ' ἕξεστιν », ἔφη, « σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως σοῦ

πράττοντος ταῦτα μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσιν ἐν ταῖς σπονδαῖς ».

Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης ὥμοσε τοῖς πεμφθεῖσι § 6 πρὸς αὐτὸν Ἡριπίδα καὶ Δερκυλίδα καὶ Μεγίλλω ἥ μὴν πράξιν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντῴμοσαν ὑπὲρ Ἀγῃσίλου Τισσαφέρνει ἥ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. Ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ὃ ὥμοσεν, εὐθύς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγῃσίλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ὡς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγῃσίλαος διέτριβε § 7 ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λυσάνδρου, ἅτε γινώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἄξιοντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγῃσίλου, ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα αἰὲ παμπληθὴς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν Ἀγῃσίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεὺς.

Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγῃσίλαον ταῦτα, ἐδήλω- § 8 σεν ὕστερον· οἳ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγῃσίλαον, ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγῃσίλῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἥττωμένους ἀπέπεμπεν. Ὡς δ' αἰὲ τὰ ἐναντία, ὧν ἐβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ τὸ γινόμενον· καὶ οὔτε ἐπεσθαι ἑαυτῷ εἶα ὄχλον τοῖς τε συμπρᾶξαι τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη.

Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· « ὦ Ἀγῃ- § 9 σίλαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἡπίστω ». « Ναὶ μὰ Δί' », ἔφη, « τοὺς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς

δέ γε αὖξοντας, εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν ». Καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· « Ἄλλ' ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἢ ἐγὼ ἔπραττον· τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι· ὅπως ἂν μὴτ' αἰσχύνομαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μὴτ' ἐμποδῶν σοι ὦ, ἀπόπεμφθόν ποί με· ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοι εἶναι ».

- § 10 Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπειν αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. Ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τοὺς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππέας ὡς διακοσίους· καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἦκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον· ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἤσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπύνητο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

**11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρνους. Ἡ παρὰ τὸν
Πακτωλὸν μάχη.**
(4, 11 - 24)

- § 11 Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιорκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτίησας, τοῖς δ' Ἑλλήσι συμμάχους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ᾗν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένων ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρα-

σκευάζειν. Ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἰωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἐφεσον τοὺς συστρατευομένους.

Ὁ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἱππῷ τοὺς Ἑλλήνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθύς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τὰς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβάλων ἀπροσδοκῆτοις παμπληθῇ χρήματα ἐλάμβανεν.

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. Οὐ πόρ- § 13 - 14
ρω δ' ὄντος Δασκυλείου προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τὰμπροσθεν εἴη· κατὰ τύχην δὲ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἱππεῖς ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἑλλησι τὸν ἀριθμὸν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. Ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλῆθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Ἕλληνες ἱππεῖς ὥσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. Ἐπειτα μέντοι πρόσθεν ὥρμησαν οἱ βάρβαροι. Ὡς δ' εἰς χεῖρας ἤλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανέϊνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἱππέας, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. Ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς. Βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ τῇ ὕστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. Τού- § 15

του μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἱππικὸν ἱκανὸν κτήσαιοτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὥς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν θέοι. Καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη.

§ 16 - 17 Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἕαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στρατεύμα εἰς Ἑφεσον, ἀσκήσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικάῃς τάξεσιν, ἣτις ἄριστα σωματῶν ἔχοι, καὶ ταῖς ἱππικαῖς, ἣτις κράτιστα ἵππευοι· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖν. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὅρᾱν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον τῶν ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστάς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἦν θέας ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστή παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὀπλῶν ὀνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατεσκευάζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως οἶεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

§ 18 - 19 Ἐπερρώσθη δ' ἂν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. Ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβουσιν, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν

ἀλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὀρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἀφ' οὗ ἐξέ- § 20 - 21
πλευσεν ὁ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἡριππίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἱππέας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμῶδεις ὀπλίτας, Ἡριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρεῖους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὥς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοντο ὥς ἀγωνιούμενοι. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίου κατέστησεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε.

Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος § 22 - 23
πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὥς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἡθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. Ἐνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὐπω παρεῖη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. Σφαγιασάμενος οὖν τὴν

μὲν φάλαγγα εὐθύς ἤγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἄφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑψηγεῖσθαι. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὥς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθύς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰρουῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ ἡὔρε πλεόν ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέρνηους. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26 «Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν ὥστε ἡτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρνην αἷτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. Τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· «ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἷτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ σέ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὖσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν». Ἀποκρινάμενου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσεις ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν, «Σὺ δ' ἄλλὰ, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον», ἔφη, «εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τετιμώρημαι».

« Ἔως ἂν τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « ἐκεῖσε περεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια ». Ἐκείνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαβὼν ἤει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ὅντι δ' αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γινώσκει, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὄντινα αὐτὸς βούλοιτο. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὥς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφανομένου τοῦ πεζοῦ, ἔνθα δέοι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίαις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὁπόσας ἐκάστη βούλοιτο τῶν πόλεων. Καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἱ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ὥς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἔρρωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὥς δεῖ. Καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν. Ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

(5, 1 - 2)

Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησί- § 1 - 2
λαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ
διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας
ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῶτο τοῖς
πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δούς
χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶ-
σθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προσετηκό-



σιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἐφ' ὅτε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ καὶ Γαλαξειδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθῃ, ἐν Ἀργεὶ δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν δὲ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

BIBΛION TETARTON

A. ΛΗΞΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν. Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν § 1 - 3 τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει, πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. Λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὥς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, Ὅτυν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους ἄξιοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὅτυς καὶ συμμαχίαν ἐποίησατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει. Πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησίλῳ Ὅτυς χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύ- § 15 - 16 ετο, ἔνθα καὶ τὰ βασιλεία ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια καὶ θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, ἀγχαλαί. Παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. Ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν § 17 - 19

πρότερον ἐσφάλλθαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδιον ἐσπαρμένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἱππέας δὲ ὡς τετρακοσίους. Οἱ δ' "Ἕλληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, συνέδραμον ὡς εἰς ἐπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἱππεῦσι ὅπισθεν γενόμενος ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἄθρόον, ταχὺ οἱ ἱππεῖς κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς ὀπλίταις ὦν.

§ 20 - 21 Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῇ κώμῃ μεγάλη στρατοπεδεύομενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Ἡριππίδαν. Καὶ ὁ Ἡριππίδας, ἐπιθυμῶν λαμπρόν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσούτους καὶ ἱππέας τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπόσους πείσειεν.

§ 22 - 25 Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο. Καὶ ἅμα δείλῃ καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. Ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρῆναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. Σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἐκάστων ἐξῆλθον. Ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῶν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχεν. Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκευὴ πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. Διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μή, εἴ που κατασταίῃ, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρας ἀπῆει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἱ τε Παφλα- § 26 - 28
 γόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἑριππίδας ταξιάρχους
 καὶ λοχαγούς ἀφείλετο ἅπαντα τὸν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς
 Παφλαγόνας, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λα-
 φυροπόλοις. Ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ ἤνεγκαν,
 ἀλλ' ὥς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμε-
 νοι ὤχοντο ἀπιόντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύσαν-
 τες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστάς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ.
 Ἀγησίλαω μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ
 Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον
 ἐν τῇ στρατείᾳ.

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζω § 29 - 31
 ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὧν καὶ Ἀγησίλαω κατ' ἐκεῖνον
 τὸν χρόνον ἐξενώθη. Οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὥς
 οἶοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβα-
 ζον. Ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν
 ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγη-
 σίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόᾳ τινὶ κατα-
 κείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἦκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ
 χρυσοῦ ἄξιαν. Ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ,
 ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἡσχύνθη ἐντροφῆσαι,
 ὁρῶν τοῦ Ἀγησίλαου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐ-
 τός, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. Καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν
 προσεῖπον· ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου
 ἀντιπροὔτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο τοῦ λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ § 32 - 33
 ἦν πρεσβύτερος· «Ὡ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λα-
 κεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναῖοις ἐπολεμεῖτε, φίλος
 καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρή-
 ματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποιοῦν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ
 ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον

τοὺς πολεμίους, καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πώποτε μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι· τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἑμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μὴ τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. Ἄ δέ μοι ὁ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς ἡυφραινόμην, ταῦτα πάντα ὁρῶ τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γινώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶ ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι ».

§ 34 - 36 Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπὶ ἡσυχνῇ ἦσαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· « Ἄλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται ἄνθρωποι. Οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιοι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἡναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοί γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησάμεθα. Καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότης βασιλέως ἡμᾶς δεσπότης, οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων· οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι· καίτοι, εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιτο, τίνος ἂν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι ; »

« Οὐκοῦν », ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, « ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρί- § 37
νωμαι, ἅπερ ποιήσω; » « Πρέπει γοῦν σοι ». « Ἐγὼ τοίνυν », ἔφη, « ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπὴ-
κοον ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος
εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάτῃ, (τοιοῦτόν τι, ὡς
ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν), εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν,
ὥς ἂν δύνωμαι ἄριστα ».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ § 38
καὶ εἶπεν· « Εἴθ', ὦ λῶστέ, τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιτο.
Ἐν δ' οὖν ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἅπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα,
ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, καὶ πόλεμος ἦ, ἕως ἂν ἐπ'
ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα ».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. Καὶ ὁ μὲν § 39 - 40
Φαρνάβαζος ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπῆει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παρα-
πίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν
« Ξένον σε », ἔφη, « ὦ Ἀγησίλαε, ποιούμαι ». « Ἐγὼ δέ γε
δέχομαι ». « Μέμνησο τοίνυν », ἔφη. Καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν,
(εἶχε δὲ καλόν), ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ. Ὁ δὲ δεξάμενος φά-
λαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περι-
ελὼν ἀντέδωκεν αὐτῷ. Τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ
τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δῆ, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς § 41
ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἕαρ ἤδη ὑπέφαιναν.
Ἀφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδῖον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ
τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε,
συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Παρεσκευάζετο
γὰρ πορευσόμενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτω, νομίζων, ὁπόσα
ὀπισθεν ποιήσαιο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας.

(2, 1-8)

- § 1 - 2 Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ἦσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθὺς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. Ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν, ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.
- § 3 - 4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἶων τιμῶν καὶ οἶων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· « ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάβωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε ». Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι. Εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.
- § 5 - 6 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατάλιπεν Εὐξενον ἀρμостὴν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασφῆξιν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὄρων, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλλήνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἅθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμπει, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγαῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων στρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν· προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις

εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὥς καὶ τοῦ-
τοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσῃ, ἐπεὶ δια-
βαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως
εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκτεπεποιημένα εἰς § 7
κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἵππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυ-
σοῖ. Τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων
ταλάντων. Τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρη-
μάτων ὅπλα εἰς τὴν στρατιάν κατεσκευάσθη.

Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λα- § 8
κεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὀρσιππος,
τῶν συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ
τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν
ὁδόν, ἥνπερ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

B. ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ἢ ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ)

16. Ἡ ἐν Νεμέᾳ μάχη (394 π. Χ.)

(2, 9-15, 18-23)

Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἡ δὲ πόλις, § 9-12
ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον, τοῦ γένους ὄντα
καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγεῖσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ
δ' ἐξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ
ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβουλεύοντο, πῶς ἂν τὴν μάχην συμφο-
ρώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος
ἔλεξεν· « Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, τοι-
οῦτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἷόνπερ τὸ τῶν
ποταμῶν. Οἱ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγά-

λοι εἰσὶν ἄλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρῳ γένωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοὶ τοσοῦτῳ ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ῥεῦμα ποιοῦσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίνονται. Ὅρῳ δ' ἔγωγε », ἔφη, « καὶ ὅπόσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἂν μὲν ἐκθέοντες τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἂν δ' ἔτι ἔνδον ὄντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφῆκας. Ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, ὅ,τι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαιμόνος τὴν μάχην ποιεῖσθαι ». Δόξαντος δ' εὖ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13 - 15 Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἐξῆσαν τὴν ἀμφίολον. Καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἅμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. Ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπεικί ν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποιοῦν οἱ γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· ὥς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κἀντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κἀκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

§ 18 Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ'

Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τὰ τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης· καὶ πρῶτον μὲν, ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῶς ἐποίησαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἦγον ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γινώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἴη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι οὐκ ᾔσθάνοντο προσι- § 19
όντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευάζεσθαι ὡς εἰς μάχην. Ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἐκάστους οἱ ξιναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγουμένῳ, ἦγον δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἐξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, σφαγιάσάμενοι οἱ Λακε- § 20 - 22
δαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἡγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. Ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελλήνεῖς δὲ κατὰ Θεσπιδέας γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἐπιπτον ἑκατέρων. Αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἅτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες συνταχθέντες ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλάς τῶν Ἀθηναίων, πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον, ὥστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν· τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφεῖναι

τοὺς πρώτους. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνά πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. Ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. Ἐπὶ δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν.

§ - 23 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τεῖχη· ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνωσαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμειξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν.

Ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη (394 π. X.)

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2 Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβόηθει· ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῶν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου· « Ἰὼ ἄν, ὦ Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμμέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὥς τάχιστα πύθοντο ; » ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· « Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι ». « Οὐκοῦν, σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἂν ἀπαγγεῖλαις ; », ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ αἰεὶ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· « Εἰ σὺ τάττεις ». « Ἀλλὰ τάττω », ἔφη, « καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν ».

§ 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο, ὁ δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννῶνιοι καὶ Σκουτουσ-

σαῖτοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

Ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμί- § 4 - 5
σεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἱππέων. Ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὀπίσθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει § 6 - 8
τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἠλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψε τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισία γίγνεται ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἠλίσκοντο. Ἐστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο με- § 9
ταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ ἐνε- νικήκει σὺν τῷ ἱππικῷ, ὃ αὐτὸς συνέλεξε. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὄρια.

Ὦντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ ὁ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε § 10 - 14
φανῆναι, καὶ ἡγγέλθη, ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίῃ. Ὁ οὖν Ἀγη-

σίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν. Ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἶη αὐτῷ οἷον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὄρῳεν, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκώς, νικῶν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. Ἄμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ ὡς τῶν Λακεδαιμονίων νικῶντων τῇ ναυμαχίᾳ.

§ 15 Ἦσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφοτέρω· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἢ ἐκ Κορίνθου διαβάσα, ἡμῖς δὲ μόρας τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαιμονος νεοδαμῶδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὗ Ἡριππίδας ἐξενάγει, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὅσας διῶν παρέλαβεν. Αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὀπλίται Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. Πελτασταὶ γε μὴν πολὺ πλείονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου. Ἴππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων.

§ 16 - 17 Διηγῆσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γάρ που ἐγένετο, οἷα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδῖον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν. Ἠνίκα δ' ἀπειχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. Ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεπεξέδραμον

ἀπὸ τῆς Ἀγγησιλάου φάλαγγος οὗτοι, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα.

Κάνταῦθα οἱ μὲν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν § 18 - 19 Ἀγγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἤγεν ἐπ' αὐτούς. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐρρωμένως. Ἐνταῦθα Ἀγγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὀπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. Καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη Ἀγγησιλάου ἐγεγέννητο, τετρωμένος § 20 δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἡρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. Ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἔαν τε ἀπιέναι, ἢ βούλονται, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶα. Τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ), δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρῶ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάζει τε ἐκέλευε τὸ § 21 στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητάς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποιοῦν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς

νεκρούς αἰτοῦντες θάψαι, καὶ οὕτω δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίνονται καὶ Ἀγγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάντων. Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22 - 23

Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκευὴ ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἤρπαζον. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. Ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὅπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι. Γῦλις τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. Εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν ἅπαντες ἀπολέσθαι.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Ἡ Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν τευχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π. Χ.)

(4, 1 - 14)

§ 1

Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὀρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. Ὁρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δηουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ αἰεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλ-

λους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὖσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γνόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ § 2 - 3
Κορινθίων οἱ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὥς, εἰ μὴ ἐκποδῶν ποιήσονται τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσει, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχειρουν ποιεῖσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κὰν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἂν ὦντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτείνειν. Ὡς δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἷς εἴρητο, οὓς ἔδει ἀποκτείνειν, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μὲν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δὲ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. Ὡς δὲ ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθύς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἐνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἳ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν.

Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· § 4 - 5
μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κραναίῳ. Ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ἤσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργεῖους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δέ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὔτε σεισμοῦ οὔτε ἀνέμου γενομένου. Καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ

ιέρα, ὥστε οἱ μάντεις ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καί τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευζόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοὺς ἐπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τινὲς ὁμνύντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6 - 7 Ὅρῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὄρους ἀνεσπᾶσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἀργεὶ μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἱ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἔξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιεῖσθαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι, καὶ τῶν μὲν μισαιφόνων καθαρὰν, εὐνομίαν δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιτο καταπρᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιτο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν· οὕτω δὲ ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς αὐτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον ὅτι δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη. Ὁ δέ, καὶ πρόσθεν γινώσκων τοὺς ἄνδρας ἀξιοπίστους ὄντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν μέλλουσαν ἀπιέναι ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἔπραττε τὴν εἴσοδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ τρόπαιον ἔστηκεν, οὕτω δὲ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔρχεται τὴν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίους, ὅσοι φυγάδες ὄντες ἐτύγχανον. Ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσο-

δον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰσπέμψαι, σκεψόμενον τὰ ἔνδον. Οἱ δὲ εἰσήγαγον καὶ οὕτως ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἷάπερ ἔλεγον. Ἐκ τούτου δ' εἰσέρχεται.

Ὡς δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παρατατ- § 9 - 10
τόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον, οἷαν ἐδύναντο πρὸ αὐτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Ἦν δὲ καὶ ὁπισθεν αὐτῶν ἐν τῇ λιμένι Βοιωτῶν φυλακή. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἥ εἰσῆλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὑστεραία ἦκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίους δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἐφ' ὧ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἐφ' ὧ τείχους οἱ περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι· εὐώνυμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἵππαρμωστής, ἔχων ἱππέας, οὐ πολλούς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ἦι ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὀρῶντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. Ἐνθα δὴ λέγεται, εἰπὼν ὁ Πασίμαχος «Ναὶ τὼ σιῶ, Ἀργεῖοι, ψευσεῖ ὑμεῖς τὰ σίγμα ταῦτα», χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν.

Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' § 11
αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστὺ κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἦσθοντο κρατούμενα τὰ

κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἐξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταυρώμα. Οἱ γέ μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὅπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. Καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῇ τείχει ἀθρόοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. Ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. Ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτείνουσιν ἔδωκε γὰρ τότε γέ ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἷον οὐδ' ἠῤῥαυτὸ ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἂν τις θεῖον ἡγήσαιτο ; Τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε εἰθισμένοι ὄρᾱν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. Ἐπεὶ δὲ ἡθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρὶ τὸν μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατοπέδῳ ἰκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ' ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἤγε τὴν ἐπὶ Μέγαρᾳ καὶ αἰρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδουῖντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυᾶνα. Καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεϊκίαν, ἵνα

φρούριον εἶη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαὶ ἐκατέρων διεπέπαιναν- § 14
το, φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα ἐφύλαττον τὰ τεῖχη· μισθοφόρους γε μὴν ἐκάτεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐρωμένως ἐπολέμουν.

**19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς
Κορίνθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π. Χ.)
(5, 1-19)**

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, § 1
ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βοσκήματα ἔχοιεν καὶ σφί-
ζοιντο ἐν τῷ Πειραιῶ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθεν, στρα-
τεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγου-
μένου. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Ἴσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μὴν,
ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται καὶ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε
ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργούς τῆς Κορίν-
θου ὄντος. Ὡς δ' ἦσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, κατα-
λιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν
πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγ-
χρεῖας ὁδόν.

Ὁ μὲντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὄρων οὐκ § 2 - 3
ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἔθυσε
καὶ περιέμενεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ
Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἁγῶνα. Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ
Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια καὶ
ἐκείνῳ τῷ ἔτει τινὰ μὲν ἅ τῶν ἄθλων δις ἕκαστος ἐνικήθη, τινὰ
δὲ δις οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησί-
λαος ἦγε πρὸς τὸ Πείραιον τὸ στράτευμα. Ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολ-
λῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ,
ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὥστε οἱ Κορινθιοὶ δέισαντες

μὴ προδιδόιτο ὑπὸ τινων ἢ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἴφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτοὺς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἦγε. Καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προΐει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα ὁ μὲν πρὸς ταῖς θερμαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευεν.

§ 4 Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος, μικρῷ, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε· τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψύχους δὲ ὄντος διὰ τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, ῥιγόντων δ' αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλη καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο ἅτε πολλῆς ὕλης παρούσης, πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ ἀρχῆς. Φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτῃ τῇ νυκτὶ καόμενος ὑφ' οὗτου δ' ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἦσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνεσθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἑραιοὺν κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖστα. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόνῃ τὸ ἐντετεχισμένον τεῖχος αἰρεῖ καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. Οἱ δ' ἐν τῷ Ἑραίῳ καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησίλῳ γινῶναι, ὅτι βούλοιο περὶ σφῶν.

§ 6 Ἐκ τούτου δ' ἐξῆι μὲν ἐκ τοῦ Ἑραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθεν τε πολλαὶ παρῆσαν καὶ ἐκ

Βοιωτῶν ἦκον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὄρᾱν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὕπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες αἰεὶ πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

Ἔτι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ § 7 τοῖς πεπραγμένοις, ἱππεὺς τις προσήλανε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅ,τι, ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὢν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. Ὁ δ' ὥς ἤκουσεν, εὐθὺς τε ἐκ τῆς ἑδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ξιναγούς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν· Ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, (οὐ γὰρ πῶ ἡρίστοποίηντο), ἐμφαγοῦσιν ὅ,τι δύναιντο, ἤκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑψηγεῖτο ἀνάριστος· καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑψηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων.

Ἦδη δὲ ἐκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ § 8 Λεχαίου, προσελάσαντες ἱππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἶησαν. Ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθεντο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώ- § 9 μενοι, ὅ,τι ἤκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἰπον δέ, ὅτι, εἰ μὴ τι κωλύει, βούλονται εἰς ἄστὺ πρὸς τοὺς

σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. Ὁ δ' ἐπιγελάσας « Ἄλλ' οἶδα μέν », ἔφη, « ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γένηται. Περιμείνατε οὖν », ἔφη, « ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἄξω καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἐστί ». Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἦγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. Καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κάων ἐπεδείκνυ, ὥς οὐδεὶς ἀντεξῆι. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίους μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 Ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὥσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τοιῷδε τρόπῳ.

§ 11 - 12 Οἱ Ἀμυκλαῖοι αἰέποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. Καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ· ὁ δ' ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροὺς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαίους παρῆγεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπείχον ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὀπλίταις, οὓσιν ὥς ἑξακοσίοις, ἀπῆει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δ' ἱππαρμωστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαίους, μέχρι ὁπόσου αὐτοὶ κελεύειν, μεταδιώκειν. Καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὀπλίται, οὐδὲν ἡγνόουν· κατε-

φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἂν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεως, Καλλίας τε ὁ Ἴπ- § 13
πονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἴφικράτης,
τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθορῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς
ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφα-
λὲς εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. Εἰ μὲν γὰρ πο-
ρεύοιντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνὰ
ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ῥαδίως ἂν ἀποφυγεῖν
πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὀπλίτας. Γινόντες δὲ ταῦτα
ἐξάγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω § 14 - 15
τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἴφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστάς ἐπέθετο
τῇ μόρᾳ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἤκοντιζοντο καὶ ὁ μὲν τις
ἐτέτρωτο ὁ δὲ καὶ ἐπεπτῶκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς
ὑπασπιστάς ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι
τῆς μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε
τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. Ὡς δὲ ἐδίω-
κον, ἤρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς ὀπλῆται ὄντες πελτα-
στάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας
ὁμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαν-
τες ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἴφι-
κράτη, οἳ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἤκοντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ
πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνὰ. Καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ
πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἢ δέκα αὐτῶν. Ὡς δὲ τοῦτο
ἐγένετο, πολὺ ἤδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος § 16
διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. Ἀναχωρούντων δὲ ἔτι
πλείονες αὐτῶν ἢ τὸ πρῶτον ἔπεσον. Ἦδη δὲ τῶν βελτίστων
ἀπολωλότων, οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις
αὐθις δίωξιν ἐποιήσαντο. Ὡς δὲ ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν

τούτω κακῶς οἱ ἵππεῖς ἐπέθεντο· οὐ γάρ, ἕως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. Ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν αἰεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ αἰεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχὺν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὥς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὥς ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα.

§ 17

Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰσβάντες εἰς πλοῖα-
ρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. Οἱ δ' ἀπο-
ροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν
δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ ὀρῶντες καὶ τοὺς ὀπλίτας
ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν
θάλατταν, ὀλίγοι δὲ τινες μετὰ τῶν ἱππέων εἰς Λέχαιον ἐσώ-
θησαν. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ
πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

§ 18 - 19

Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν
ἔχων ἀπῆει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. Διὼν δὲ ἐπ'
οἴκου ὥς μὲν ἐδύνατο ὀψιαιτάτα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὥς
δ' ἐδύνατο πρωαιτάτα ἐξωρμάτο. Παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἕξ
Ὀρχομενοῦ ὄρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. Οὕτω
χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομέ-
νους τῷ δυστυχίῳ θεάσασθαι. Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ
τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. Καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν
ἐν Σιδουῖντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτα, ὅτε ἐκεῖνος
εἶλε ταῦτα τὰ τεῖχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, ὅτεπερ τὸ
Πεῖραιον ἐάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. Τὸ μέντοι Λέ-
χαιον ἐφρουροῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. Οἱ φυ-
γάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος
διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν
ὁρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει·

Γ. Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

20. Ἐπιδρομή τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου.
Ἀνοικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν (393 π. Χ.).

(8, 1-3, 6-11)

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. Ἐν § 1-2
ὥ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς
πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων
τὰς μὲν ἀξιωμασιμονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου
ἀφήσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνί-
κησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ
τὰς νήσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνι-
κοὺς ἄρμοστὰς ἐξήλαυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὥς
οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχιοῖεν ἐάσοιεν τε αὐτονόμους. Οἱ δ'
ἀκούοντες ταῦτα ἠδοντό τε καὶ ἐπήνουν καὶ ξένια προθύμως
ἐπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. Καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρναβάζον
ἐδίδασκεν, ὥς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῶ αἱ πόλεις φίλῃαι
ἔσονται, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, ἔλε-
γεν, ὥς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανῇ εἴῃ παρέχειν καὶ
κίνδυνος εἶη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἰσθόιντο, συ-
σταῖεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο Φαρνάβαζος.

Ἀποβάς δ' εἰς Ἐφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δούς τετταρά- § 3
κοντα τριῆρεις εἰς Σηστόν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ
ἀπῆει ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχήν. Καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅσπερ καὶ
πάσαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὢν, ὅτε ἡ ναυμα-
χία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄρμοσταί ἐξέλιπεν, ἀλλὰ
κατέσχε τὴν Ἀβυδὸν καὶ διέσωζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Ὁ δὲ Φαρναβάζος ἐπεὶ ἤυρε τὴν τε Ἀβυδὸν καὶ τὸν Ση- § 6
στόν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὥς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν

θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδῆρου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἐπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ' ἑλλήσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἕαρ ὅ,τι πλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθεῖη. Ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ,τι δύναιτο.

§ 7 - 8 Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὄντες διῆγον. Ἄμα δὲ τῷ ἔاري ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος, ἐπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαράς ἐδῆωσε ταύτην τὴν χώραν· ἔπειτα καὶ ἄλλοτε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει ὅ,τι ἐδύνατο· φοβούμενος δὲ τὴν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοηθείας καὶ τὴν σπανοσιάν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὠρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἀλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τεῖχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτὸς δ' ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος φρουροὺς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἀρμοστήν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἴσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν, ὥχετο ἐπ' οἴκου ἀποπλέων.

§ 9 - 10 Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὥς, εἰ ἐφ' αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τὰ τε μακρὰ τεῖχη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὐ εἰδέναι ἔφη, ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο, « καὶ τοῦτο οὖν », ἔφη, « σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαι-

μονίοις τετιμωρημένος· ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς ποιήσεις », ὁ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὥρθωσε, τὰ τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδούς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. Τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσiai συνετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρη- § 11 μάτων, ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῇ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν Ποδάνεμος ἦρχεν. Ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένη ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὧν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἑριππίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλειπε τὸ Ῥίον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. Μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας ἐπὶ τὰς Ἑριππίδου ναῦς ἦλθε καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλπου πάλιν ἐκράτει.

21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ. Ἀσίαν. Διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.

(8, 12 - 16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖ- § 12 - 13 χος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσχοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν, ἥ καὶ ἀποστῆσαι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἂν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. Γινόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστά-

ξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. Συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις καὶ παρεγένοντο ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἷα σπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει· τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι τὰς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. « Καίτοι », ἔφη, « τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίῃ ἢ χρήματα δαπανῶῃ ; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατόν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων ».

§ 15 Τῷ μὲν δὴ Τιρίβαζι ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἥρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν· οἳ γε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθεῖεν, οἳ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθεῖνσιν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἳ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἀργὸς ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἵκαδε ἕκαστος.

§ 16 Ὁ μέντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλές αὐτῷ ἡγήετο εἶναι. Λάθρα γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδῃ, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἳ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὡς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμο-

νίων εἶρξε. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων,
ἃ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφώς
εἶη ὡς ἀδικοῦντι καὶ ἐρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων
ἀπάντων.

Α. Η ΑΝΤΑΛΚΙΔΕΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ (387 π. Χ.)

22. Ἀποδοχὴ τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης παρὰ τῶν Ἀθηναίων
καὶ τῶν συμμάχων.

(1, 25 - 36)

§ 25 - 26

Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπραγμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἥ αὐτὸς ἔλεγεν· ὥς δ' ἤκουσε Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἴφικράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ὥχετο εἰς Ἀβυδὸν. Ἐκεῖθεν δὲ λαβὼν τὸ ναυτικὸν ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὥς μεταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων· ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περκώτῃ ἡσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὴν τὴν ἐπὶ Προκοννήσου. Ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας εἰς Ἀβυδὸν ἀφίκετο· ἠκηκόει γάρ, ὅτι προσπλέοι Πολύξενος ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

§ 27

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ ἔπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις ἄττικαῖς ναυσὶ συμμεῖξαι. Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν, ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτὼ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προσπληρώσασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν, ὥς ἐδύνατο ἀφονέστατα. Ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δὲ ἰδόντες ἔφευγον. Τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτό-

πλοιοι τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας· ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἀλίσκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἤλίσκοντο. "Ωσθ' ἤλωσαν ἅπασαι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον αὐτῷ αἱ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, § 28 ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσας ἐγκρατῆς ἦν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤδη ἀνακεκλημένος ὥχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἡγάγετο γυναικα τὴν βασιλέως θυγατέρα, ὁ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους κατῆγεν.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας § 29 - 30 ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθεῖσαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγεννημένου, πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρα δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Οἱ γὰρ μὴν Ἀργεῖοι εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γινώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. "Ωστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι τῇ εἰρήνῃ, ἦν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα· εἶχε δὲ ὧδε.

«Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ § 31 Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενᾶς καὶ

Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὅποτεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολέμῳ μετὰ τῶν ταῦτὰ βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν ».

§ 32 Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἡξίουσιν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγηςίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἀπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἶη. « Ἴτε τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγηςίλαος, « καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται ». Οἱ μὲν δὴ ὥχοντο.

§ 33 Ὁ δὲ Ἀγηςίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἱππέων κατὰ τοὺς περιόικους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξαναγοὺς εἰς τὰς πόλεις. Πρὶν δὲ αὐτὸν ὀρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφίᾳσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν αὐτονόμους ἀφέντες τῆς Βοιωτίας πόλεις.

§ 34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ἀγηςίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργεῖους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὐτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταί-

τιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὠμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμε- § 35
νεῖν ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη
μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικά στρατεύματα. Λακε-
δαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω
μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι
τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις § 36
πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ
τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Προστάται γὰρ
γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν
αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες προσέλαβον μὲν σύμμα-
χον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιω-
τίας πόλεις ἐποίησαν, οὐπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ
καὶ Ἀργεῖους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες
ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κορίνθου.

Β. Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύνθου.

Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς Ἀνταλκιδείου
εἰρήνης (382 π. Χ.).

(2, 24-32, 35-36, 4, 1)

Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν 2 § 24
καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σχι-
ριτῶν ἄνδρας ὥς δισχιλίους. Ὁ μέντοι Εὐδαμίδας ἐξίων ἐδεή-
θη τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα
τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων· αὐτὸς δὲ
ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν

πόλεων φρουρούς ἔπεμπε, Ποτειδαίαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἐκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει ὥσπερ εἰκός, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

§ 25 - 27

Ὁ δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἡθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. Ὡς δ' ἐγένετο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἑκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καί, ἐπεὶ εἰσωκειώθη, ἔλεγε τάδε : « Ἐξεστὶ σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσης ἐμοὶ σὺν τοῖς ὀπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν· τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. Κοίτοι νῦν μὲν, ὡς ὀρᾷς, ἀποκεκήρυκται μηδὲνα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίους, ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξης, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμψομεν. Ὡστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καί, ἐν ᾧ μέλλει ἐκεῖνος Ὀλυνθον καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μείζω πόλιν Ὀλυνθου ».

§ 28 - 29

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστῆς· οὐ μέντοι λογιστικός γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὠμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ συνεσκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· « ἡνίκα δ' ἂν ᾖ ἡ καιρός, πρὸς σὲ ἔξω ἐγώ », ἔφη ὁ Λεοντιάδης, « καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι ». Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾷ διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμεΐᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους

δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθύς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδοὺς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅντινα μὴ αὐτὸς κελεύει, εὐθύς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλήν.

Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε· «Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμό- § 30 - 31
νιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ. Ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντας ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν ὡς πολεμοποιοῦντα. Καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἐνθα εἴρηται ». Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπέιθοντο καὶ συνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδόντων ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθύς ἔξω τῆς πόλεως δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἥσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτά γινώσκοντες Ἀνδροκλείδῃ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι.

Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου § 32
ἄλλον εἵλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθύς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. Ἡὔρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μὲντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιον εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν· « αὐτὸ οὖν τοῦτ' », ἔφη, « προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα ».

Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τὴν τε ἀκρό- § 35 - 36

πολιν, ὥσπερ κατείληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. Ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἓνα ἀφ' ἐκάστης μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. Ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγεννημένος εἴη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεκληφῶς εἴη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἐπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει. Οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπερέτουν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

4 § 1

Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἔασιν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π. Χ.)

(4, 1 - 16)

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὰς τε φρουρὰς ἐκ τῶν § 1 - 2
 πόλεων ἀπῆγον καὶ Ἰφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί,
 ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐν Λακεδαίμονι γε-
 νομένους, πάντα ἡνάγκασαν ἀποδοῦναι, Λακεδαιμόνιοι μὲν-
 τοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τοὺς τε ἀρμοστὰς καὶ τοὺς
 φρουροὺς ἀπῆγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι
 στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρή ποιεῖν, ἐκέ-
 λευσαν μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς
 Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις.

Ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπεὶ ᾔσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως § 3
 τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας,
 οὕτως δὴ ἄγει τὴν στρατιάν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ ἥ μὲν οἱ
 Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ
 στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν
 καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ
 τεῖχος αἰρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει.
 Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπε-
 δεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λό- § 4 - 5
 φῷ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἡ
 τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσ-
 ἰόντες ἔλεγον· «ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους
 ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
 Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτι εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικό-
 μενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδῆωσας καὶ ὅτε ὕστερον

στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρώνος. Εἴπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας». Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι «Νῦν δὴ», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται». Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

§ 6 - 7

Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὥς, εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσονται μὲν αἱ περιουκίδες αὐτὸν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσονται· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τά-πιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσει καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. Ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μὲν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὥς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίοις ἡττηθῆναι. Ἀπηγγέλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὥς οἱ τε νεῶ πάντες αὐτόματοι ἀνέφγοντο, αἳ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὥς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὥς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρμημένου. Τινὲς μὲν δὴ λέγουσιν, ὥς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

§ 8 - 9

Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τάναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. Ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παροξύναι τι αὐτοὺς ἔλεγον. Ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, ὅτι μάχῃ ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρσκευακότων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιιόντες κύκλῳ οἳ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἱππέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ

τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. Ἐπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξὺ, προὔτάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

Ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε § 10 - 11 τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιάς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἱππικόν· ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα, ὅποια δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν· τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἐκατέρων ἦν.

Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς § 12 τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνει αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὥς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

Ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμί- § 13 ους, πρῶτον μὲν, πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι· ὁμῶς δὲ ὥς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίῃ τις ἂν· οὐ γὰρ ἂν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας § 14 τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι, οἳ τε ἄλ-

λοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὠθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐώρων τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἥ πρὸ τοῦ σταρτοπέδου ἔτυχεν οὖσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὥρμηγνο. Ἦν μέντοι οὐ πᾶν ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλον τι τὸ στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μὲν τινες τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἰστάναι τοὺς πολεμίους, τοὺς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι.

§ 15 Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὀρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεώτας ἐγγὺς χιλίους, ὀρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δ' αὐτῶν οὐδὲ ἀχθόμενους τῷ γεγεννημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιροτάτους ἐβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν· ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν.

§ 16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιδιῶν τε οὔσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος· οἱ δὲ ἔφοροι, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μὲν, ὥσπερ, οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μὲντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἶων. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδωκαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναίξιν μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. Τῇ δ' ὑστεραία ἦν ὁρᾶν, ὧν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερωῖ ἀναστρεφόμενους, ὧν δὲ ζῶντες ἡγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιμόντας.

BIBΛION EBΔOMON

25. Συνασπισμός πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς τὴν Πελοπόννησον.
Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (362 π. Χ.).

(5, 1 - 27)

Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρὸς τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκά- § 1 - 3
δων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡσαύτως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὡς ῥᾶστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο· τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφοτέροι δεώμεθα ; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεόμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες ; οὐ δῆλον, ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεῦειν παρασκευάζονται ; ἔπεμπον δὲ καὶ ἀθήναζε βοηθεῖν κελεύοντες ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμόνα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῇ διακωλύειν, ἂν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. Περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσονται.

Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῆλθε Βοιω- § 4 - 5
τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρὰ τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ ἠκολούθουν, λέγοντες, ὅτι συνθῆκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις

ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν· ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. Ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργεῖους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. Ἦσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολιῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραὶ τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἡναγκάζοντο· ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριβεν ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρρῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν, ὥς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις ὅτι ἐλαττοῖντο Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῆσαν πάντες οἱ ὁμοφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν.

§ 7 Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνωκέναι, κατὰ θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ὥς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν.

§ 8 Εὐτυχῇ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φήσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἐνθ' ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύετο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, ὅ,τι πράττειτο. Καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἰ τοῦ ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. Τῶν δ' ἐτέρων ἔξω στρατοπεδευομένων ἐξῆν ὁρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. Καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὀρώη χωρίους πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἐξήγετο ἐπιτίθεσθαι.

Ὅρῳ δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν § 9 - 10
 τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι εἰ δὲ μή,
 ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. Ἐπεὶ
 οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους
 πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάν-
 τας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἥσθητο ἐξεστρατευμένον τὸν
 Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος
 καὶ παραγγείλας ἡγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτῃν.
 Καὶ εἰ μὴ Κρῆς θείᾳ τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἐξήγγειλε τῷ Ἀ-
 γησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα, ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ
 νεοττιὰν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνομένων. Ἐπεὶ μέντοι
 προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελ-
 θὼν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι
 ὄντες· οἳ τε γὰρ ἱππεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῆσαν
 καὶ τὸ ξενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων οἱ τρεῖς.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρ- § 11 - 13
 τιατῶν, ὅπου μὲν ἐμελλον ἐν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ
 τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσῆει ταύτῃ, οὐδ' ὅπου γε μη-
 δὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἐνθα δὲ πλεο-
 νεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ
 ἀνέβαινε εἰς τὴν πόλιν. Τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἐξεστι
 μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἐξεστι δὲ λέγειν, ὥς τοῖς ἀπονενοημέ-
 νοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ. Ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο Ἀρχίδαμος οὐδὲ
 ἑκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυ-
 μα, ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὲ οἱ
 πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ
 παντὶ πλείονες, καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ
 ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ' ἐγκλίνουσι· καὶ οἱ
 μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδου ἀποθνήσκουσιν. Ἐπεὶ μέντοι
 ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἐνδοθεν πορρωτέρω τοῦ και-
 ροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσιν· περιεγέγραπτο γάρ, ὥς ἔοικεν,

ὑπὸ τοῦ θεοῦ, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἵστατο, ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.

§ 14 Ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοηθήσοιεν οἱ Ἀρκάδες εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθεὶς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ' ἱππέας ἐπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὔσης. Καὶ οἱ μὲν ὥχοντο.

§ 15 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἱππεῖς ὀρμηθέντες ἐξ Ἐλευσῖνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἴσθμῳ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. Ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἱππέων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὄντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

§ 16 - 17 Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἂν ἀγασθεῖ; οἱ καὶ πολὺ πλείονας ὀρῶντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορίνθῳ δυστυχήματος γεγεννημένου τοῖς ἱππεῦσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἱππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αἰσχυρόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρῶντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρίαν δόξαν. Καὶ μαχόμενοι αἵτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ

ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δῆλον ὅτι τοιού-
τους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὄπλον ἐκάτεροι εἶχον, ὥ οὐκ
ἐξικνοῦντο ἀλλήλων. Καὶ τοὺς μὲν φιλίους νεκροὺς οὐκ ἀφεῖν-
το, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

Ὁ δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας ἐνθυμούμενος ὅτι ὀλίγων μὲν § 18
ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἐξήκειν τῇ στρατείᾳ
τὸν χρόνον, εἰ δε καταλείψοι ἐρήμους, οἷς ἦλθε σύμμαχος,
ἐκεῖνοι πολιορκήσονται ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λελυ-
μασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἡττημένος μὲν
ἐν Λακεδαιμόνι σὺν πολλῷ ὀπλιτικῷ ὑπ' ὀλίγων, ἡττημένος δὲ
ἐν Μαντινείᾳ ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγεννημένος διὰ τὴν εἰς
Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους
καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους,
ἡγήσατο οὐ δυνατόν εἶναι ἀμαχεῖ παρελθεῖν, λογιζόμενος ὅτι,
εἰ μὲν νικῶν, πάντα ταῦτα ἀναλύσαιο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν
τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν
Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δο- § 19 - 20
κεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα δια-
νοήματα· τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ὥς πόνον
τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε
μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως
πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι· καὶ
γάρ, ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι
ὥς μάχης ἔσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἵππεῖς τὰ
κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκά-
δων ὀπλῖται ῥόπαλα ὥς Θηβαῖοι ὄντες, πάντες δὲ ἡκονῶντο
καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ § 21 - 22
κατανοῆσαι, ἃ ἐποίησε. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ εἰκός, συνε-
τάττετο· τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην

παρεσκευάζετο ἐπεὶ γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη κατ' ἀντιπέρασ τῆς Τεγέας ἡγεῖτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίους μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὄπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. Ἐπεὶ γε μὴν παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον ἰσχυρὸν ἐποίησατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγείλας τὰ ὄπλα ἡγεῖτο· οἱ δ' ἠκολούθουν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔθειον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσι ἐφύκεσαν.

§ 23 - 24

Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρωρον ὥσπερ τριήρη προσῆγε, νομίζων, ὅπῃ ἐμβαλὼν διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρῳ ἀπέστησεν, εἰδὼς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἂν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ρώμην δὲ τοῖς πολεμίους. Καὶ μὴν τοὺς ἱππέας οἱ μὲν πολέμιοι, ἀντιπαρετάζαντο, ὥσπερ ὀπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίππων. Ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποίησατο καὶ ἀμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἱππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκῶς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὐρεῖν τοὺς ἐθελήσαντας μένειν, ἐπειδὴν τινὰς φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὀρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὀπλίτας, φόβον

βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὥς, εἰ βοηθήσοιεν, ὅπισθεν οὗτοι ἐπικείσονται αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποίησατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἦ προσέβαλεν, ὅλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

Ἐπεὶ γε μὴν ἐκεῖνος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ § 25 ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρῆσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὀπλῖται οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας, οὔθ' ὀπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένων διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. Καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

Τούτων δὲ πραχθέντων τὸναντίον ἐγεγέννητο, οὗ ἐνό- § 26 27 μισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι· συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. Ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυνον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν, ἀμφοτέροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.



ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(6, 1 - 28, 32 - 38)

§ 1 - 3. τῷ ἐπιόντι ἔτει· ἦτοι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π.Χ. — **πα-
ρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου**· ἐνν. τῆς ναυαρχίας. Ὁ Λ. εἶχεν
ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φθινόπωρον τοῦ
408. — **ναυμαχία νενικηκώς**· τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει
τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον, πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο ὁ Ἀλκιβιά-
δης· ἐπειδὴ ὅμως παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆ-
κε προσωρινὸν ἀντικαταστάτην του τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος
Ἀντίοχον. Πρὸς αὐτὸν ἔδωκεν αὐστηράς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῇ
κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, ὁ
ὁποῖος ἦτο ἡγχυροβολημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύ-
σανδρον. Ἀλλ' ὁ Ἀντίοχος παρήκουσε τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου
καὶ παρασυρθεὶς εἰς ἀπερίσκεπτον ναυμαχίαν ἡττήθη (ἴδ. εἰσαγωγὴν
σ. 186). — οὐ· ἐπέρρ. = ὅπου. — οὐ φημι ἀρνοῦμαι. — **πολυπρα-
γμονέω** - ὦ ἀναμειγνύομαι εἰς ξένας ὑποθέσεις. — **προσπληρώ** - ὦ
ἐξοπλίζω προσέτι. — **ἀπαντάω** - ὦ τινι ἐπέρχομαι κατὰ τινος.

§ 4. **καταστασιάζομαι ὑπὸ τινος** εὐρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πο-
λιτικούς λόγους ἐκ μέρους τινός. — **διαθρόεω** - ὦ διαδίδω. — **παρα-
πίπτω** περιπίπτω εἰς σφάλμα. — **διαλλάττω τοὺς ν.** ἀλλάσσω τοὺς
ν. — **γιγνομένων**· ἐνν. ναυάρχων. — **ἄρτι** πρὸ ὀλίγου. — **συνίημι τὰ
ναυτικά** κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — **ἄγνῳς** ἄγνωστος. — **τοῖς
ἐκεῖ**· δηλ. εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα στέλλονται. — **παθεῖν τι**· του-
τέστιν ἀτύχημα, ἤτταν.

§ 5. **τὸ κατ' ἐμέ** ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παρα-
μονὴν τοῦ Λυσ. ὡς ναύαρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπό-
διον ὁ Καλλικρατίδας, ἀλλ' ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος ἀπηγόρευε νὰ γίνῃ τὸ

ἴδιον πρόσωπον δύο φορές ναύαρχος (Βιβλ. Β', 1, § 7). — πρὸς ἃ ἐν σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα. — φιλοτιμέομαι - οὔμαι ἐπιδεικνύω ζῆλον. — αἰτιάζομαι κατηγοροῦμαι.

§ 6 - 7. ἐφ' ἃ ἦκει = ταῦτα, ἐφ' ἃ ἦκει. — παρὰ Κῦρον· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου 'Αναβάσεως' οὗτος, ὅπως οἱ ἄλλοι σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἦτο φίλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον καὶ ἐνίσχυνεν αὐτοὺς οἰκονομικῶς. — ἐπέχω περιμένω. — ἄχθομαι δυσχερεστοῦμαι, δυσφορῶ. — θύρα κατοικία. — φοιτήσεις συχνὰ ἐπισκέψεις. — κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατόν κατὰ τὴν ἰδικήν του τοῦλάχιστον δύναμιν.

§ 8 - 11. πεπονθέναι· τοῦ πάσχω. — ἐξηγοῦμαι τινι χρησιμεύω ὡς παράδειγμα εἰς τινα. — οἷχομαι ἀναχωρῶ. — ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα τυχόν θὰ συμβοῦν εἰς ἡμᾶς. — ἐκεῖνα· τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χρήματα. — ἀξία ἐπαξία.

§ 12 - 15. οἱ αἰτιαζόμενοι· νοοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Λυσ. — ἐναντιόομαι - οὔμαι ἀντιδρῶ. — πόρος χρημάτων τρόπος ἐξευρέσεως χρημάτων. — ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι. — ἐπαγγελλόμενοι· δηλ. δοῦναι χρήματα. — ἰδίᾳ ἐξ ἰδίων. — ἐφοδιάζομαι τινί τι φροντίζω νὰ δοθῇ εἰς τινὰ τι. — οἱ ἔμφρουροι ἢ φρουρά. — οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἐξουσίαν. — κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας. — ἀποδίδομαι τι πωλῶ τι. — εἰς τὸ ἐκείνου δυνατόν κατὰ τὴν δύναμίν του. — 'Αθ. φρουρούς' οἱ ὁποῖοι ἦσαν δοῦλοι. — ἀνάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — ὑποτέμνομαι προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.

§ 16 - 18. ἐκλελέχθαι· τοῦ ἐκλέγω. — ὡς ἔφθη (τοῦ ρ. φθά- νω) κατακλυθεῖς ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἐπρόλαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν σφύζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — ὑπὸ τῷ τείχει· διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὠχυρωμένος. — ὀρμίζομαι ἀγκυροβολῶ. — ἐκπλους ἐξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — πανδημεὶ μὲ ὅλον τὸν στρατόν.

§ 19 - 20. **σίτος** τρόφιμα. — **εὐπορῶ** τινος ἐξευρίσκω ἀρκετὴν ποσότητα ἐκ τινος. — **ἐπιβάται** οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ ὁποῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — **εἰς κοίλῃν ναῦν** εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — **παρarrύματα**· ἀλλαχοῦ **παραβλήματα** (Βιβλ. Β', 1, 22 - 24)· ἦσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέρματος, μὲ τὰ ὁποῖα ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντίπαλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — **παραβάλλω** τοποθετῶ, κρεμῶ. — **οὕτω ἀνεῖχον** εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἦσαν. — **ἐξεβίβαζεν**· δηλ. τοὺς στρατιώτας. — **ἐφορμέω** - ὦ ἐνεργῶ ἀποκλεισμόν. — **ὀλιγώρως ἔχω** δὲν προσέχω, εἶμαι ξένοιαστος.

§ 21 - 23. **ἀνύτω** κατορθώνω. — **τεταραγμένοι** ἀτάκτως. — **ἀναδέομαι** - οὔμαι προσδένω καὶ σύρω, ρυμουλκῶ. — **διέφυγε** ὑπὸ τὸν Ἑρασινίδην. — **εὐριπος** πορθμός. — **τῶν Μυτ.** ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Μυτιλ. ἔκειτο ἐπὶ μακρᾶς νήσου, τὴν ὁποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβον στενὸς πορθμός.

§ 24 - 25. **τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας**· εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 17 - 60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18 - 20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτεροι (50 - 60), ἔμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρουρήσιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20 - 50 ἔτους, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — **ἀπαίρω** ἀποπλέω. — **καὶ τῶν ἱππέων πολλοί**· αὐτὸ ἐγίνετο εἰς ἐκτάτους μόνον περιστάσεις. — **ἔξω οὔσαι**· δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ ἱερὰ πλοῖα, Σαλαμινία, Πάραλος, Δηλιάς.

§ 26 - 28. **αὐτοῦ**· δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — **Ἐτεόνικον**· Λακεδαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναθέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Κόνωνα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἤρχετο εἰς βοήθειάν του. — **Ἀργινοῦσαι**· συστάς νήσων μετὰ τὴν Λέσβου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. — **Μαλέα ἄκρα**· τὸ μεσημβρινὸν ἄκρωτήριον τῆς Λέσβου. — **ἐξαπιναιῶς** αἰφνιδιαστικῶς. — **ἀναγωγή** πλοῦς. — **ἀνέσχεν**· τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν ἡ βροχή. — **ἀντανάγομαι** ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τινος.

§ 32. ἐστὶ καλῶς ἔχον καλῶς ἔχει. — οὐ δέος· ἔνν. ἐστὶ = δὲν ὑπάρχει φόβος. — κακῶς οἰκοῦμαι δυστυχῶ.

§ 33 - 34. ἐμβάλλω συγκρούομαι πρὸς τινα (ἐδῶ πρὸς ἐχθρικὸν πλοῖον). — ἐντεῦθεν· χρονικὸν = τότε. — εἰς Φώκαιαν· πόλιν τῆς Ἰωνίας. — προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν παλαίων πρὸς τὸ κύμα προσεγγίζω εἰς τὴν ξηράν.

§ 35. ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς πρὸς διάσωσιν τῶν βυθισθέντων πλοίων. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὑπηρετικὸς κέλῃς μικρὸν πλοιάριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

§ 36 - 37. ἐστεφανωμένους· διότι οἱ κομισταὶ εὐχαρίστων ἀγγελιῶν ἦσαν ἐστεφανωμένοι. — θύω τὰ εὐαγγέλια προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα. — τοῖς ἐμπόροις· τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἠκολούθουν πάντοτε ἔμποροι, διὰ τὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χρήσιμα εἶδη καὶ διὰ τὰ ἀγοράζουσιν τὰ λάφυρα. — πλοῖον ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ ὀλκάς καὶ στρογγύλον πλοῖον. — τὸ πνεῦμα οὖριον· ἔπνεε δηλ. βόρειος ἄνεμος. — τὴν ταχίστην· ἔνν. ὁδὸν = τάχιστα. — ἐμπρήσας· τοῦ ἐμπίμπρημι πυρπολῶ.

§ 38. ἐπανάγομαι πλέω ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

(7, 1 - 15, 34)

§ 1 - 3. ἐν οἴκῳ· δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι. — ὁ τοῦ δήμου προεστηκώς δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατεῖχεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀξίωμά τι, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκοῦντος ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγῳ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως **προστάτης τοῦ δήμου**. — **διωβελία**· ἡ καταβολὴ εἰς ἕκαστον ἄπορον Ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους τῆς πολιτείας δύο ὀβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εισιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον **θεωρικά**. — **ἐπιβολή**· πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία ἀνετέθη εἰς αὐτούς. — **ὄντα τοῦ δήμου**· ἴσως προήρχοντο ἐκ πολεμικῆς λείας διότι τὰ ἐκ

τοιαύτης πηγῆς χρήματα ἢ λάφυρα ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον. — **δέω** - ὥ ὀδηγῶ εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **δῆσαι**· ὡς ὀφειλέτην τοῦ δημοσίου.

§ 4. **λόγον ὑπέχω** δίδω λόγον. — **διότι** διατί, διὰ ποῖον λόγον. — **ἀναιρέομαι** - **οὐμαι** τοὺς ναυαγοὺς σηκώνω τοὺς ναυαγοὺς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφήν. — **καθάπτομαι** **τινος** κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα. — **αἰτιόομαι** - ὠμαι προφασίζομαι.

§ 5 - 7 **προτίθεται λόγος** τινὶ ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — **κατὰ τὸν νόμον**· ὁ ὁποῖος ὥριζεν, ὅτι ἕκαστος κατηγορούμενος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὠρισμένον χρόνον, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. — **τῶν τριηράρχων**· κατὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν ὁ Θ. καὶ ὁ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ' ἀπλοῖ τριηραρχοί. Ἐν τούτοις δὲν ἐστεροῦντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς πρόηγουμένας περιόδους ἐχρημάτισαν στρατηγοί. — **δέοι**· ἐνν. αἰτιάσασθαι. — **εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου **φραμέν**. — **ἐγγυᾶσθαι**· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον, ἂν ἀνελάμβανον νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιόχρεοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **ἀναβαλέσθαι**· τὴν ψηφοφορίαν. — **ὀψέ** ἄργά. — **τὰς χεῖρας**· διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ **χειροτονίας**, δηλ. ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. — **προβουλεύω**· ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει : καταρτίζω προβούλευμα, ἤτοι σχέδιον νόμου. — **εἰσφέρω**· προτείνω. — **εἰσενεγκεῖν**· εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψήφισιν. — **ὄτῳ τρόπῳ** τίνι τρόπῳ.

§ 8. **Ἀπατούρια**· οἰκογενειακὴ ἑορτή, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανεψιώνα (Ὀκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διήρκει τρεῖς ἡμέρας. — **σύνεισιν σφίσιν αὐτοῖς** συνέρχομαι (πρὸς ἑορτασμόν). — **χρῶς** ἐπιδερμῖς. — **ἐν χρῶ κεκαρμένους**· εἰς ἔνδειξιν πένθους. — **ὥς δὴ ὄντες** ὅτι δῆθεν ἦσαν.

§ 9 - 10. **Καλλιξένου εἰπόντος** κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. — **διαψηφίζομαι** ψηφίζω κατὰ σειράν. — **ὕδρια**· εἶδος κάλπης. — **προτέρα** πρώτη. — **εἰς τὴν ὑστέραν ψηφίσασθαι**· παρὰ νόμῳ, καθόσον ἡ ψηφοφορία ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστικῇ. — **ζημιῶ** - ὦ τιμωρῶ. — **οἱ ἔνδεκα**· ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος διὰ κλήρου

(εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς)· εἰς τούτους συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος. Οἱ ἑνδεκα εἶχον ὡς ἔργον νὰ ἐκτελοῦν τὰς σωματικὰς ποινάς, αἱ ὁποῖαι ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. — **δημοσιεύω τὰ χρήματα** δημεύω τὴν περιουσίαν. — **τῆς θεοῦ**· δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ δέκατον δηλ. τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας θὰ διετίθετο διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

§ 11 - 13. **παρέρχομαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν** παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας. — **τεῦχος ἀλφίτων** δογεῖον δι' ἄλευρα, ἄλευρο-θήκη. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **ἄριστος** ἀνδρεϊότατος. — **προσκαλοῦμαι τινα**· εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = κατηγορῶ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. — **γράφω** προτείνω ἐγγράφως. — **Εὐρυπτόλεμος**· συγγενὴς τοῦ Περικλέους, ἐνὸς ἐκ τῶν δικαζομένων στρατηγῶν. — **κλήσις** κατηγορία (πρβλ. **προσεκαλέσαντο**). — **ἐπιθορυβέω** - ὦ ἐπιδοκιμάζω θορυβωδῶς. — **ἠναγκάσθησαν**· ὁ Εὐρυπτόλεμος καὶ οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς προτάσεώς του.

§ 14 - 15. **τῶν πρυτάνεων**· τί ἦσαν οἱ πρυτάνεις, ἴδε ἱστορίαν. — **προτίθημι τὴν διαψήφισιν**· ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ ἐσήμαινε : προκαλῶ τὴν ψηφοφορίαν. — **παρὰ τὸν νόμον**· ὁ ὁποῖος ὠριζεν, ὅτι ἕκαστος ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἰδιαιτέρως. — **τὰ αὐτά**· δηλ. **τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι**, ὅπως ἐπρότεινεν ὁ Λυκίσκος, καὶ διὰ τὸν Εὐρυπτ. — **καλεῖν** = **κατηγορεῖν**. — **Σωκράτης**· ὁ γνωστὸς φιλόσοφος (469 - 399 π.Χ.). Ὁ Σωκρ. παντοῦ καὶ πάντοτε ἀντιμετώπισε μὲ ἀκαμφίαν καὶ ἀφοβίαν τὸν κίνδυνον ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον.

§ 34. **προβολή** καταγγελία ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Ἡ προβολὴ ἐγένετο ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπρόδιδον τὴν πόλιν ἢ παρέσυρον τὸν δῆμον εἰς ἐπιπολαίας καὶ ἀσυμφόρους ἀποφάσεις. — **ὕστερον**· τὸ 405 π.Χ. — **Κλεοφῶν**· δημαγωγὸς, φονεὺς ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. — **κατέρχομαι** ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας. — **ὅτε καὶ οἱ ἐκ Π.**· εἰς τὸ ἄστυ· ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δημοκρατικοί, οἱ ὁποῖοι ἐνίκησαν τοὺς τριάκοντα καὶ ἀποκατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 1 - 7, 10 - 30)

§ 1. οἱ ἐν Χίῳ κλπ. ἴδ. βιβλ. Α', 6, 36 — τῆς ὥρας τῶν καρπῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — μισθοῦ ἀντὶ ἡμερομισθίου. — κατὰ χώραν εἰς τοὺς ἀγρούς. — συνίσταμαι τινι ἔρχομαι εἰς συνενόησιν μετὰ τινος. — συντίθεμαι τινι συμφωνῶ μέ τινα.

§ 2 - 4. ἡπόρει, τί χρῶτο τῷ πράγματι εὐρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. — ἐπιχειρῆσαι· ἐνν. αὐτοῖς = νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. — σφαλερὸν ἐπικίνδυνον. — διαβολὴ ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — σχοῖεν = παράσχοιεν. — δύνουσι πρὸς ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — σχοῖεν = παράσχοιεν. — δύνουσι πρὸς ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — ἐντυγχάνω τινὶ ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινὶ ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινὶ ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ὀφθαλμιάω - ὦ πάσχω ἐξ ὀφθαλμίας, ἀπὸ πονόματον. — ἐξ ἰατρείου· εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὑπῆρχον ἰατροὶ ὅλων τῶν νόσων. — κατὰ τὴν παραγγ. εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀνακοινώσεως. — ἀεὶ ἐκάστοτε.

§ 5. νεωτερίζω προκαλῶ ταραχάς. — σημαίνω δίδω διαταγὴν. — ἐν μέρει κατὰ σειράν. — ὡς οὐδὲν εἰδῶς προσποιούμενος ὅτι. . .

§ 6 - 7 τὰ ἐνεσθηκότα πράγματα ἢ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. — εὖ φέρομαι παρὰ τινι προσελκύω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τινος. — κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν· κατὰ τὸ 408 - 406, ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν ὡς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ διπλωμάτης μὲ ἐξάίρετον εὐστροφίαν. — ἐν Νοτίῳ· πόλει πλησίον τῆς Ἐφέσου (πρβλ. βιβλ. Α', 6, § 1 - 3). — ἐπιστολεὺς ὑποναύαρχος.

§ 10 - 12. τῷ ἐπιόντι ἔτει· πρόκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου (405 - 404 π.Χ.). — ἐν Ἀντάνδρῳ· πόλει ἐν τῷ μυκῷ τοῦ

Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου. αἱ νῆες αὗται ἐναυπηγοῦντο διὰ χρημάτων τοῦ σατράπου τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας Φαρναβάζου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἐβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ χρήματα, τοὺς Λακεδ. — τὰ παρὰ βασιλέως ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως. — ἔχοι = εἰλήφει ἤδη. — ἐπὶ τὰς τριῆρεις· τὰς πρὸ ὀλίγου ναυπηγηθείσας. — ἐφίστημι τρ. διορίζω τρ. — οἱ τῶν Ἀθ. στρατηγοί· Κόνων, Ἀδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς. — πρὸς τὸ ναυτικὸν διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.

§ 13 - 14. ἐπὶ τούτοις μετὰ ταῦτα. — μετεπέμψατο· τὸν Μάρτιον τοῦ 405. — Θαμνήρια τῆς Μηδίας πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης. — Καδοῦσιοι· ἔθνος μηδικόν. — παραδείκνυμι ἐπιδεικνύω καὶ χορηγῶ. — περιττὸς ἀρκετός. — ὥς εἶχε φιλίας ποῖα φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφεν. Ὁ Κύρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (βιβλ. Γ', 1, § 1).

§ 15. μετάπεμπτos προσκεκλημένος. — ἀνάγομαι =; (βιβλ. Α' 6, § 12 - 15). — Κεδρεῖαι ἢ Κεδρεῖαι· σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον τμήμα τῆς Καρίας. — δέ = γάρ. — κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας, ἐξ ἐφόδου. — μειξοβάρβαροι κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες.

§ 16. Χίον καὶ Ἑφeson· τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. — πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι· ἴδε § 10 - 12. — προσείλοντο· τοῦ προσαιρέομαι - οὔμαι ἐκλέγω ἐπὶ πλεόν· ὑποκείμεν. τοῦ προσείλοντο οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.

§ 17-21. παρὰ τὴν Ἰωνίαν παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας. — πρὸς τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν· διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δηλ. τὴν μεταφορὰν σίτου τῶν περὶ τὸν Εὐξείνιον χωρῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ξηρᾶς ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγις. — πελάγιοι πλέοντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. — Ἀβυδος, Λάμψακος, Ἐλεοῦς, Σηστός· πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου· αἱ μὲν δύο πρῶται ἔκειντο ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωργ. πίν.). — αὐτῶν τῶν Λακεδαιμο-

νίων. — ἡγεῖτο· τῶν διὰ ξηρᾶς πορευομένων Ἀβυδηνῶν. — τὰ ἐλεύθερα σώματα οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες. — κατὰ πόδας ὀπισθεν. — διέχει ὁ Ἑλλήσποντος ἔχει πλάτος ὁ Ἑλλήσποντος. — ταύτη εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

§ 22 - 24. εἰσβαίνειν· συναπτέον τῷ εἰς τὰς ναῦς. — παραβλήματα ἢ παραρρύματα· ἴδ. βιβλ. Α', 6, § 19 - 20. — ἀνέχει ἢ ἀνίσχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. — ἐν μετώπῳ εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμὴν. — ὁψὲ τῆς ἡμέρας ἄργα πρὸς τὴν ἑσπέραν. — ἐξεβίβασεν· ἐνν. τοὺς στρατιώτας. — αὐται· τίνες; — ἐπανάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

§ 25 - 26. ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410 - 409 π.Χ., ὅτε διὰ μισθοφόρων ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρακῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπεχώρησε μετὰ τὴν ἥτταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (βλ. Εἰσαγ. σ. 186). — αἰγιαλὸς ἀλλίμενος παραλία. — ὀρμέω - ὦ εἰμαι ἡγκυροβολημένος. — μετέρχομαι τὰ ἐπιτήδεια ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτηδείων. — οὐκ ἐν καλῷ, ἐνν. χωρίῳ = ὅχι εἰς καλόν, κατάλληλον μέρος. — μεθορμίσαι· δηλ. τὰς ναῦς· μεθορμίζω τὰς ν. μετακινῶ τὰ πλοῖα εἰς ἄλλον ὅρμον. — οὐ· ἐπιπρ. = ὅπου.

§ 27. ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις ἄφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον κατὰ τοῦ Α. — τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένους εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντας, διὰ τὰ παρακολουθοῦν (τοὺς Ἀθ., § 24). — ἐσκεδασμένους· τοῦ σκεδάννυμαι διασκορπίζομαι. — πολὺ μᾶλλον· ἄφ' ὅτου ἐπείσθησαν, ὅτι ὁ Α. δὲν σκέπτεται τὰ ναυμαχίῃ. — τοῦμπαλιν = τὸ ἔμπαλιν πρὸς τὰ ὀπίσω. — κατὰ μέσον τὸν πλοῦν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ. — ἐσήμηνε· διὰ τῆς σάλπιγγος. — τὴν ταχίστην = ; (βιβλ. Α', 6, § 36 - 37). — συμπάρεμι πορεύομαι συγχρόνως μετὰ τίνος.

§ 28 - 29. ἰδὼν τὸν ἐπίπλου· ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὗρίσκετο. — βοηθῶ εἰς τὰς ναῦς σπεύδω εἰς σωτηρίαν τῶν πλοίων. — κατὰ κράτος· ἐδῶ = πάσῃ τῇ δυνάμει. — δίκροτοι ἦσαν εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ. οἱ Ἀθην. εὗρέθησαν διασκορπισμένοι εἰς τὴν ξηράν, ὅτε ὁ Α. ἐπέπλευσε κατὰ τῶν πλοίων των,

ὀλίγοι ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὐρέθησαν μὲ δύο μόνον σειράς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι ὅλως διόλου κεναί. Κανονικῶς ἐκάστη ναῦς εἶχε τρεῖς σειράς κωπηλατῶν (τριήρης). — **Πάραλος**: μία τῶν ἱερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων· ἡ Πάραλος, ἡ Σαλαμινία καὶ ἡ Δηλιάς ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς μεταγωγὴν τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, **τῶν θεωρῶν**, εἰς τὰς ἐθνικὰς πανηγύρεις· δι' αὐτῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὐνόητον κατὰ ταῦτα, ὅτι ἦσαν ἐλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — **πρὸς τῇ γῇ** πλησίον τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. — **εἰς τὰ τευχύδρια** τῆς Σηστοῦ. — **τὰ Ἀθηναίων πράγματα διαφθείρεται** ἢ (ναυτικὴ) δύναμις τῶν Ἀθ. καταστρέφεται. — **κατέχω** καταπλέω, προσεγγίζω. — **τὰ μεγάλα ἱστία**: δηλ. τὰ πανιά τοῦ μεγάλου ἱστοῦ, διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν οἱ ἀρχαῖοι ἄφηναν τὰ μεγάλα ἱστία εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Κόνων λοιπὸν προέβη εἰς ἐγγχείρημα παράτολμον μὲν, ἀλλὰ σωτήριο·ν κατέστησε μὲ ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξίν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — **παρ' Εὐαγόραν** βασιλέα τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος.

§ 30. **τὰς ναῦς**: ὅλαι ἦσαν 180· ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς χεῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171. — **τοὺς αἰχμαλώτους**: ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκάστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπου ἀνδρῶν. — **τριταῖος** μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

(2, 1 - 8, 10 - 19)

§ 1 - 2. **κατεστήσατο** ἐτακτοποίησεν· ὁ Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις ὀλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας **δεκαρχίας**. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον. — **Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα** (σημερινὸν Κατίκιοι)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδόνα ὁ Θρασύβουλος. — **ὑποσπόνδους** κατόπιν συμβάσεως. — **εἰς τὰς Ἀθήνας**: διὰ νὰ αὐξάνῃ ὁ πληθυσμὸς καὶ ἐπέλθῃ ἡ πείνα ταχύτερον, δεδομένου, ὅτι ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἤδη ἀδύνατος. — **ἀρμοστήν**.

οὕτως ἐκάλουν οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκοον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (πρβλ. τὸ ἰδικὸν μας ὕπατος ἀρμοστής).

§ 3 - 4. **νυκτὸς ἐν καιρῷ νυκτός.** — **οἰμωγὴ** θρήνος, ὀδυρμός. — **διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν** οὕτως ἐλέγοντο τὰ τεῖχη, τὰ ὅποια ἐπροστάτευον τὸ μεταξὺ Ἀθηναίων - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμήμα τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀπέληγον τὸ μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Π. Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει ὁ Κίμων (**Κιμώνειον τεῖχος**), ἐπεράτωσε δ' αὐτὰ ὁ Περικλῆς. Ὁ Π. μάλιστα πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τρίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (**διὰ μέσου τεῖχος**) (ἴδε σχεδιάγραμμα). — **διήκω** φθάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. — **παραγγέλλων**· δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλων... — **πείσεσθαι**· τοῦ **πάσχω**. — **Μηλίους, Ἰστιαίεας, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινήτας**· οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπον. πολέμου (415 π.Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ Ἰστιαεῖς ἐπίσης νικηθέντες τὸ 405 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς πόλεως τῶν· οἱ Σκιωναῖοι καὶ Τορωναῖοι - κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων Σκιώνης καὶ Τορώνης — ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον (420 π.Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ Αἰγινῆται τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξεδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου των τὸ 434 π.Χ. — **τοὺς λιμένας** τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μουνιχίας — σημερινὸν Τουρκολίμανον — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνι — καὶ τοῦ Κανθάρου, ὁ ὁποῖος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). — **πλὴν ἐνός**· τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ **Ἐμπορίου** καλουμένου (ἴδε σχεδιάγραμμα). — **εὐτρεπίζω τὰ τεῖχη** ἐπισκευάζω τὰ τεῖχη.

§ 5 - 7. **κατασκευάζομαι πόλιν** τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατὰστασιν πόλεως· ἐδῶ ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαρχιῶν. — **πρὸς Α.** μετέστησε μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Α. — **τῶν γνωρίμων** οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. — **πρὸς Ἀγιν**· ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῇ συμβουλῇ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενωῶς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς Δεκελείας.

§ 8. **πλὴν Ἀργείων**· οἱ ὅποιοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουσι πιστοὶ εἰς αὐτήν. — **παραγγείλαντος**· ἐνν. **ἐξιέναι**. — **ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ**· ἡ ὁποία ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, ΝΔ. τοῦ Κολωνοῦ. — **τὰ πλοῖα**· τὰ σιταγωγὰ. — **εἶργω** ἐμποδίζω.

§ 10 - 12. **σωτηρία** μέσον σωτηρίας. — **τιμωρέομαι - οὔμαι** **τινα** ἐκδικουμαι τινα. — **ὕβρις** ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ, αὐθαιρεσία. — **μικροπολίτης** ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὡς ἡ Αἴγινα, Μῆλος, Τορῶνη κλπ.). — **ἐκείνοις**· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **ἄτιμος** ὁ ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀντίθετον **ἐπίτιμος**. — **ἐκαρτέρουν**, δηλ. πολιορκούμενοι· **καρτερῶ** ὑπομένω. — **ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τῷ ὄρω**. — **εἶναι** τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νοουμένου **ἔλεγε**.

§ 13. **οἱ ἔφοροι**· ἦσαν 5 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος· εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — **αὐτόθεν**· χρονικὸν = ἀμέσως. — **ἤκειν**· εἰς Σπάρτην.

§ 14 - 15. **καθαίρεσις τειχῶν** κατακρήμνισις τειχῶν. — **προσκαλοῦμαι** **τινα**. μετ' ἀπαρεμφ. (**εἰρήνην ποιεῖσθαι**) προσκαλῶ **τινα** νὰ κάμῃ κάτι. — **εἰρήνην ποιεῖσθαι**· συναπτέον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **δέομαι - οὔμαι** φυλακίζομαι. — **ἐπὶ δέκα σταδίου** εἰς ἑκτασιν δέκα σταδίων· τὸ στάδιον (πληθυντικὸς τὰ στάδια καὶ ἑτερογενῶς οἱ στάδιοι) ἰσοῦτο πρὸς 185 γαλλικὰ μέτρα. — **καθελεῖν ἑκατέρου**· δηλ. μέρος τι. — **ψήφισμα**· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

§ 16 - 17. **τοιούτων δὲ ὄντων**· ἐνν. τῶν πραγμάτων = οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων. — **παρὰ Λύσανδρον**· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — **ἤκω**· ἐδῶ = **ἐπανάκω** ἐπιστρέφω. — **ἀντέχω** **περί τι**· **νος** ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινας. — **πίστις** ἐγγύησις. — **ἐπιτηρέω - ὦ** περιμένω τὸν καιρὸν. — **ὅ,τι τις λέγοι** πάντα ὅσα τις λέγει. — **ὁμολογέω - ὦ** δέχομαι. — **κατέχω** **τινὰ** κρατῶ **τινα** εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, αἰχμάλωτόν μου. — **εἶτα** κατὰ Μάρτιον τοῦ 404. **οὐ γὰρ εἶναι** ἐννοεῖται **ἔλεγε** (ἐκ τοῦ προηγουμένου **κελεύει**).

§ 18 - 19. πρεσβευτῆς αὐτοκράτωρ πρ. με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, με ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα. — δέκατος αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῆς ἐννέα ἄλλων.

(2, 20 - 23)

§ 20. σπένδομαι συνθηκολογῶ. — ἐξαιρεῖν ἐνν. Ἀθήνας ἐξαιρέω - ὦ τι ἀφανίζω, καταστρέφω τι. — μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην κλπ. τί ὑπονοοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι ; — ἐφ' ᾧ μετ' ἀπαρεμφ. : ὑπὸ τὸν ὄρον. — τὸν Πειραιᾶ τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — κατάγω τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ ἐκ τῆς ἐξορίας.

§ 21 - 23. ταῦτα δηλ. τοὺς προταθέντας ὄρους τῶν νικητῶν. — περιχεῖται ὄχλος τινὰ συρρέει πλῆθος καθ' ὁμάδας περίξ τινός. — φοβούμενοι ἡ μτχ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις ὄχλος εἶναι περιληπτική. — ἐγγχωρεῖ εἶναι ἐπιτετραμμένον. — προηγορέω - ὦ τινος λαμβάνω τὸν λόγον ἐξ ὀνόματός τινος. — περιαιρέω - ὦ = καθαιρῶ καταδαφίζω. — Λύσανδρος κατέπλει λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. Ὁ κατάπλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἔγινε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404, ἦτοι τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. — ὑπ' αὐλητρίδων ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν καὶ τὰ ἄσματα αὐλητρίδων.



BIBLION TRITON

(1, 1 - 8)

§ 1 - 2. ἡ Ἀθήνησι στάσις νοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου. — **ἐκ τούτου** δηλ. τὸ 401 π.Χ. — **οἱ ἔφοροι** Βιβλ. Β', 2, § 13. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **Συέννεσιν** τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — **ὥς πῶς**. — **ἡ μάχη** ἡ παρὰ τὰ Κούναξα. — **Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται** ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν ἡμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Κύρου Ἀνάβασιν λόγῳ τῆς ἐξορίας του, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Θεμιστογένους τοῦ Σουρακουσίου.

§ 3. πολλοῦ ἀξίος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι· ὁ Τισσ. εἶχε προσφέρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὕτω λ.χ. πρῶτος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατὰ τὴν μάχην τῶν Κουνάξων. Ἐπὶ πλεόν αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἕλληνας στρατηγούς καὶ ἐπεδίωξε νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι συνεξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου. — **ὦν τε... ἦρχε** δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας. — **καὶ ὦν Κῦρος** ἔνν. ὕστερον ἦρχεν· ἦρχε δὲ ὁ Κῦρος τῆς Λυδίας (τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπήγαγεν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ υἱοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππαδοκίας. — **προστάτης** προϊστάμενος, ἡγεμὼν. — **δηρῶ** — **ὦ** λεηλατῶ.

§ 4. πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα· τὴν ἀνοιξιν τοῦ 399 π.Χ. — **νεοδαμώδης**· λέξις σπαρτιατικὴ = ὁ πρὸ ὀλίγου ἀπελευθερωθεὶς εἰλως, ὁ νεοπολίτης. — **ἐπὶ τῶν τριάκοντα** οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆνας, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403. — **νομίζοντες** ἔνν. εἶναι ἄν.

§ 5. ἡπειρος· κυρίως ἡπειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡ Ἀσία. — πρὸς τὸ ἱππικόν· δηλ. τοῦ Τισσαφέρνου. — ἀγαπῶ, εἰ... μένω ἱκανοποιημένος, ἀρκοῦμαι, ἄν.

§ 6. συνέμειξαν αὐτῷ· ἡ συνένωσις ἐγένεν εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 309 π.Χ. — **Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν**· ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάικον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον. — οἱ ἀπὸ τοῦ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν 5' καὶ μέρος τοῦ 6' αἰῶνος π.Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομένους τοῦ Α' ἐξέπεσε τοῦ θρόνου (451 π.Χ.) καὶ ἐξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολῦτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, ἠκολούθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — **ἐκ βασιλέως** τοῦ Δαρείου. — **ἀντὶ τῆς... συστρατείας** ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — **Γοργίων καὶ Γογγύλος**· ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρω ἀναφερομένου Γογγύλου. — **ὅτι μόνος... μηδίσας**· ὁ Γογγύλος ἐμήδισε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρίου καὶ Ἀρταφέρνου (490 π.Χ.) ἐναντίον τῆς Ἑρετρίας.

§ 7. τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην· ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Λάρισα, διότι συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τινὰ μάχην πρὸς αὐτοὺς μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατόκλειεν ἐκεῖ. — **φρεατία** δεξαμενὴ. — **τέμνομαι** αἰχμαλώτους καὶ κατόκλειεν ἐκεῖ. — **ὕπονομον ὥρυττεν**· ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὕδραγωγ-άνοιγος. — **αὐτὸν ἐτέρου** = καὶ αὐτός. — **χελώνην**· πολιορκεῖται τῆς πόλεως. — **ὕλην**· ὕλην δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην κηρικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὕλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. Ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ ἐπὶ τροχῶν. — **αὐτοῦ**· δηλ. τοῦ Θίβρωνος. — **ἐπὶ Καρίαν**· χώραν νοτίως τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

§ 8. ἀφίκετο· τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π.Χ. — **μηχανητικὸς** πανουργός. — **καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος**· λόγῳ τῆς πανουργίας του.

Διότι ὁ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἰόλου, οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν του κατεδικάσθη ἐν τῇ Ἑλλادي νὰ κυλῇ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους βράχον, ὁ ὁποῖος ἐπιπτεν ὀπίσω, προτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν. — **ζημιόμαι - οὔμαι** τιμωροῦμαι. — **οἱ σύμμαχοι** δηλ. αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις. — **ἐφείη** τοῦ **ἐφίημι** ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

(1, 9, 16 - 28)

§ 9. **κοινολογοῦμαι τινι** ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν πρὸς τινά. — **ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος** κατὰ τὸ 405 π.Χ. — **κηλὶς** στίγμα, προσβολή. — **τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων** διότι οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφεραν τὴν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν ἐκράτει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης. — **ἀταξία** ἀπειθεια. — **ζημίωμα = ζημία** (πρβλ. **ζημιόμαι**, § 8). — **παράγω τὸ στράτευμα** ὁδηγῶ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 16 - 17. **καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις** δηλ. τὰς λοιπὰς. — **Νεανδρεῖς, Ἰλιεῖς, Κοκυλίται** οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τρωάδος. — **Μανία** ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς Αἰολίδος, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μετὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. — **περιέπω τινὰ μεταχειρίζομαι τινά** (καλῶς ἢ κακῶς)· **καλῶς περιέπομαι** τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιποιήσεως. — **ὁ ἐν Κεβρῆνι τὴν φυλακὴν ἔχων** ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρῆνος. — **οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ** ἔνν. καλὰ ἱερὰ θυσιάζει. — **τῇ πρώτῃ** δηλ. ἡμέρᾳ. — **καλλιερεῖται τὰ ἱερὰ = καλὰ γίγνεται τὰ ἱερὰ**. — **καρτερῶ θυόμενος** ἐπιμένω νὰ θυσιάζω. — **ἐγκρατὴς** κύριος.

§ 18 - 19. **Σικυώνιος** ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυῶνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — **φλυαρέω - ὦ ἀνοηταίνω, ματαιοπονῶ**. — **διατρίβω** ἔνν. τὸν χρόνον χάνω τὸν καιρὸν μου. — **συγχῶ - ὦ τι σκεπάζω τι με χῶματα** — **ἐπεξέρχομαι = ἐκθέτω ἐπὶ τινά** (πρβλ. § 7). — **συντιτρώσκω τινά** τραυματίζω τινά θανασίμω. — **παίω - βάλλω** κτυπῶ ἐκ τοῦ πλησίον - κτυπῶ ἀπὸ μακρὰν. — **ἀπελαύνω** ἀπομακρύνω. — **ἄχθομαι**

λυποῦμαι. — ἄθυμος ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ ἡθικόν του, ὁ ἄτολμος. — ὁ ἄρχων = ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων. — ἦκε· δηλ. ἄγγελος. — καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν τὰ λέγουσιν μετὰ τὴν ἐγκρισίν του, ἐκφράζουν καὶ τὴν ἰδικήν του γνώμην. — ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα· πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

§ 20 - 21. ὁ Μειδίας· ὅστις δῖφκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτὰς αὐθαιρέτως, ἀφοῦ ἐδολοφόνησε τὴν πενθεράν του Μανίαν. — προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον· διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμηνύσει εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τῆς Μανίας. — ὀκνέω - ὦ τινα δυσπιστῶ πρὸς τινα. ὀκνῶν... τοὺς πολίτας, ὡς Ἕλληνας, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀναπτρωθῇ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου. — λόγοι· ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις. — ἐπὶ τίσιν με τοίους ὅρους. — ἐφ' ὧτε ἐπὶ τῷ ὄρω. — βία τῶν πολιτῶν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π. — πολιτεύω ζῶ ὡς πολίτης, συμπεριφέρομαι. — συμ-προπέμπω τινὰ προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.

§ 22. τὴν τῶν Γεργιδίων πόλιν παραδούναί· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του. — εἰρηνικῶς καὶ ὅχι εἰς σχηματισμόν, τὸν ὁποῖον ἐλάμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῇ. Τοῦτο ἐγίνετο πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν φρουρῶν. — εἰς δύο ἀνὰ δύο. — παραχρῆμα ἀμέσως. — θύσω· ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως.

§ 23 - 24. τίθεμαι τὰ ὄπλα παρατάσσομαι ὡς εἰς μάχην. — ἀνεῖπε· τοῦ ἀναγόμενῳ δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος. — ἐπὶ τῷ στόματι πρὸ τοῦ μετώπου. — οὐδὲν ἐστὶ δεινόν τινι οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται τις. — ξένια τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα. — ἐμέ τεθυκότα· διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεκάλουν τοὺς φίλους των εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ὁποῖον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἱερείου. — ἐν ᾧ· ἐνν. χρόνῳ. — τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. — διασκοποῦμαι μετ' ἀκριβείας ἐξετάζω.

§ 25 - 26. οἶκος τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ περιουσία. — χῶρος ἀγρόκτημα. — νομὴ λιβάδι. — ψεύδομαι τινα προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μετὰ ψεύδους· ψεύδεται σε οὗτος· διότι κατέγραψεν ὡς ἰδίαν

κτήσεις τῆς πενθεράς του Μανίας. — **μικρολογοῦμαι** λεπτολογῶ. **τίνος ἦν**· ἡ ἐρώτησις διατυπῶνται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατώτεροι ἐθεωροῦντο κτήματα τῶν ἀνωτέρων των.

§ 27 - 28. **τοῖς ὑπηρεταῖς**· ἐνν. τοῖς ἑαυτοῦ. — **προεῖπε**· τοῦ προαγορεύω = δηλῶ δημοσίᾳ. — **κατασημαίνομαι** τι ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τινος τὸ σῆμα, τὴν σφραγίδα = σφραγίζω καλῶς. — **τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν**· εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ μὲν τάξις, τῆς ὁποίας προΐστατο ὁ **ταξιάρχος**, ἦτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ **λόχος**, τὸν ὁποῖον διῶκει ὁ **λοχαγός**, ἐξ 100. — **ἡμῖν**· ποιητικὸν αἴτιον = ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἐμοῦ. — **εἴργασται μισθός**· ἔχει ἐξευρεθῆ, ἐξασφαλισθῆ μισθοδοσία. — **προσέσται**· ἐνν. τῷ μισθῷ· **πρόσειμί τινι** προστίθεται εἰς τι. — **εὐτακτος** πειθαρχικός. — **θεραπευτικός** ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

(2, 1 - 2, 6 - 20)

§ 1 - 2. **ὅπως πῶς**. — **βαρύς εἰμί τινι** εἶμαι φορτικός, ἐνοχλητικός εἰς τινα. — **καταφρονῶν**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — **ἐπιτετεῖχίσθαι τὴν Αἰολίδα** ὅτι ἡ Αἰολίς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βάσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις. — **τῇ ἑαυτοῦ οἰκῇσει**· ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἦτο τὸ Δασκύνειον παρὰ τὴν Προποντίδα.

§ 6 - 7. **ἅμα τῷ ἡρι**· τοῦ ἔτους 398 π.Χ. — **τὰ οἶκοι τέλη** οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης). — **ἐπισκοπέομαι - οὔμαι** τι ἐξετάζω τι. — **ὁ τῶν Κυρείων προεσσηκῶς**· δηλ. ὁ Ξενοφῶν. — **τοῦ μὴ νῦν ἐξαμαρτάνειν**· ἐνν. ἡμᾶς· ἐξαμαρτάνων παρεκτρέπομαι.

§ 8. **φέρομαι καὶ ἄγομαι**· ἐπὶ χώρας = λεηλατοῦμαι. — **ἀποτεῖχίζομαι** περικλείομαι ὑπὸ τείχους. — **διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων**· δηλ. τῶν μεταξὺ Λαμψάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων.

§ 9. **γινώσκω** σχηματίζω γνώμην, κρίνω. — **καταλιπών**· ἡ μετοχὴ συνάπτεται τῷ κατωτέρῳ **ἐν εἰρήνῃ** — αἱ περὶ τινα πόλεις αἱ πόλεις, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα ἐπικρατείας τινός. — **φιλίας**·

ένν. εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρναβά-
ζου συμβάσεως.

§ 10. **ἦν καταμαθῶν**· ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσσην στιγμήν καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γὰρ κλπ.). — **πόλεις ἔνδεκα ἔχουσιν**· τῶν πόλεων τούτων ἐπισημόταται ἦσαν ἡ Καρδία, ὁ Ἐλαι-
οῦς, ἡ Καλλίπολις καὶ ἡ Σηστός. — **πάμπορος** ὁ παράγων παντὸς εἶδους προϊόντα, γονιμώτατος. — **τοῦ ἰσθμοῦ**· τοῦ στενωτάτου δη-
λαδὴ μέρους τῆς χερσονήσου μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύης (ἴδε γεω-
γραφικὸν πίν.). — **κατὰ μέρη** εἰς χωριστὰ μέρη. — **τὸ χωρίον** τὴν
ἐκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — **ἐκτειχίζω** φέρω εἰς πέρας τὴν τεί-
χισιν. — **ὥς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν** κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἐκά-
στου (εἰς τὴν τείχισιν). — **ἡρινὸς ἑαρινός**. — **ὀπώρα** φθινοπώρον. —
ποιῶ ἐντὸς περιλαμβάνω ἐντός. — **σπόριμον**· ἐνν. γῆν.

§ 11. **ἐπισκοπῶν**· ἵνα ἐξακριβώσῃ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐ-
τῶν κατάστασιν καὶ ἂν μένουν εὐχρησιμοποιήμεναι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς
διοικήσεως. — **Χίων φυγάδας**· οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμὸν, εἶχον ἐκ-
διωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — **Ἀταρνέα**· αἰολικὴν
πόλιν ἐν Τευθρανίᾳ ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — **παρίσταμαί τινα** ὑπο-
τάσσω τινά. — **Πελληνέα**· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγόμε-
νον. — **κατασκευάζω** συγκεντρώνω. — **ἐκπλεως** ἄφθονος. — **καταγωγὴ**
τόπος χρησιμεύων ὡς κατάλυμα, σταθμός.

§ 12. **μέχρι τούτου τοῦ χρόνου**· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ
397. — **οἱ ταύτη "Ελληνες"**· ἐνν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνίᾳ. — **ἀφι-
κνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα**· διότι δὲν εἶχον παύσει αἱ
ἐναντίον αὐτῶν πιέσεις τῶν Περσῶν. — **διδάσκω** λέγω. — **ἂν εἰς τὸ
ἀφεῖναι** θά ἄφηνε.

§ 13 - 14. **πρὸς Τισσαφέρην ἀφигένος**· εἰς Σάρδεις, ὅπου
διέμενεν ὁ Τισσαφέρης. — **στρατηγὸς τῶν πάντων ἀρχιστράτηγος**. —
ἀπεδέδεικτο· κεφ. 1, § 3 « **σατράπης κατεπέμφθη** » κλπ. — **δια-
μαρτύρομαι**, ὅτι διαβεβαιώνω, ὅτι. — **καὶ περὶ τούτων**· τίνων; —
ἔρυμα φρούριον. — **καταθέω** κάμνω ἐπιδρομάς. — **φέρω καὶ ἄγω τὴν
χ.** = ; (§ 8). — **τὴν χώραν**· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

§ 15. οὐδέν τι οὐδαμῶς. — ἐπὶ τῶν μνημάτων... εἰς τὰ μνημεῖα νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — τύρσις - ἰος πύργος. — ἦ ἐπίρρ. = ἐκεῖ ὅπου. — αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς = ἐμελλον πορεύεσθαι. — καὶ τὸ 'Ελληνικόν' δηλ. "Ἕλληνες μισθοφόροι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίον τῶν 'Ελλήνων.

§ 16 - 17. τὴν ταχίστην· ἐνν. ὁδὸν τάχιστα. — εἰς ὀκτὼ εἰς βάθος ὀκτὼ ἀνδρῶν.. — τὰ κράσπεδα τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — καθίσταμαι λαμβάνω θέσιν. — ὅσους γε καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· ὁ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακοσίους 'Αθηναίους ἱππεῖς, οἵτινες ἐστάλησαν μετὰ τοῦ Θίβρωνος εἰς τὴν 'Ασίαν, καὶ ὀλίγους ἄλλους, οἱ ὅποιοι προσετέθησαν ἐκεῖ. — Πριήνης τε καὶ 'Αχιλλείου· πόλεων τῆς Καρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — σῖτος ἐνταῦθα = σιτόσπαρτος ἀγρός.

§ 18. ἐξαγγέλλεται· ἀπροσώπως = φθάνει ἀγγελία. — κελεύειν ἐνν. τὸ αὐτοῦ στράτευμα. — τὰ εἶδη = τὸ εἶδος κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν παράστημα. — πιστὰ ἔνορκοι βεβαιώσεις.

§ 19 - 20. ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — περαίνομαι ἐκτελοῦμαι. — εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας· περὶ τὸ σημερινὸν 'Αιδίνιον. — εἰς Λεύκοφρυν· πόλιν τῆς 'Ιωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου ΝΔ. τῶν Τράλλεων. — εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον εἰς τὴν συμπεφωνημένην τοποθεσίαν (τὴν ὁποίαν εἶχον ὀρίσει κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πιστῶν). — Δερκυλίδᾳ ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου.

(4, 1 - 10)

§ 1. ἐν Φοινίκη ὧν· χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων του· ἡ δὲ Φοινίκη ἦτο χώρα τῆς νοτίου Μ. 'Ασίας, ὀριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ ὅρους Λιβάνου. — ναύκληρος πλοιοκτήτης, ἐφοπλιστής. — ὅποι· διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.

§ 2. ἀναπτεροῦμαι ἀνησυχῶ· ἀνεπτερωμένων τῶν Λακεδαιμονίων· ἡ ἀνησυχία των ἦτο δικαιολογημένη, ἐφ' ὅσον πρὸ ἔτους μόλις εἶχε συναφθῇ ἀναχωρῇ μετὰ τὸν Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν

Τισσαφέρνους καὶ Φαρναβάζου. — **περίειμι** = **ὑπέριμι** εἶμαι **ὑπέρ-
τερος**. — **ὥς πῶς**. — **τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὥς ἐσώθη**· ἡ σωτηρία
τῶν μυρίων θεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ
περσικοῦ κράτους. — **ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω**. — **τριάκοντα μὲν Σπαρ-
τιατῶν**· ὅσοι δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς
ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χρησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὡς σύμβουλοι πολι-
τικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — **σύνταγμα** παρατάξιμος δύναμις,
στρατός. — **ἑξακισχιλίους ὅστις (στρατός) ἀνήρχετο εἰς ἑξ χιλιάδας**. —
ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου πάλιν...
καταστήσει· τὰς δεκαρχίας, τὰς ὁποίας, ὅπως εἶδομεν (βιβλ. Β',
2, § 1-2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμαχούς
τῶν Ἀθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔφοροι. Εἰς τὴν πρᾶξιν
ταύτην προέβησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αἴγλην, τὴν
ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τερματίσας εὐτυχῶς τὸν Πελοποννησι-
κὸν πόλεμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν ὁποίων
τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἡδὴ ὁ Λύσανδρος. — **οἱ... παρήγγειλαν**· διὰ τοῦ
Δερκυλίδου. — **τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω** δίδω διαταγὴν
νὰ ἀποκατασταθοῦν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.

§ 3-4. **σῖτος** ζωοτροφία. — **καὶ τᾶλλα**· ἐνν. **ιερά**, δηλ. τὰς θυ-
σίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς ὁποίας προσέφερον οἱ μέλ-
λοντες νὰ ἐκστρατεύσουν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας των βασιλεῖς. —
διαβατήρια ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων, ἡ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ θυσία· διότι
προκειμένου νὰ ἐξέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Α. ἐκ τῶν ὁρίων τῆς χώρας του
ἐθυσίαζε προηγουμένως παρ' αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς
καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πό-
λεσι**· δηλ. **ταῖς συμμαχικαῖς**. — **ἐκασταχόθεν** ἐξ ἐκάστης πόλεως. —
ἐν Αὐλίδι· παραλιακῇ πολίχνῃ τῆς Βοιωτίας (σήμερον Βαθὺ) ἀπέ-
ναντι τῆς Εὐβοίας. — **οἱ Βοιώταρχοι**· οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τῆς βοιω-
τικῆς ὁμοσπονδίας. Ἦσαν 11 τὸν ἀριθμόν. — **εἶπαν μὴ θύειν**· διότι
δὲν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τοῦ ἐν Αὐ-
λίδι ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα
εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς. — **ὀργιζόμενος**· διὰ τὴν
ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κυρίως διότι θεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν
διακοπὴν τῆς θυσίας. — **ἐπὶ Γεραστὸν** (Γεραιστὸν)· ἀκρωτήριον, λι-
μένα καὶ κώμην τῆς Ν. ἄκρας τῆς Εὐβοίας (σημερινὴ Κάρυστος).

Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, ὀρίσει ὁ Ἀγησίλαος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (πρβλ. § 2 τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων). — ποιοῦμαι τὸν στόλον πλέω.

§ 5. ἐπεὶ ἐκεῖσε ἀφίκετο· κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π.Χ. — σπείσασθαι· τοῦ σπένδομαι συνθηκολογῶ. — ταῦτα διαπραξάμενον· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιτύχῃς τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — ἀλλὰ βουλοίμην· εἰς τοὺς διαλόγους ὁ ἀλλὰ = μάλιστα, ὥραϊα. — πιστὶν λαμβάνω τινὸς = πιστὰ λαμβάνω τινὸς λαμβάνω ἐνὸρκους διαβεβαιώσεις διὰ τι. — ἢ μὴν (μὴδὲν ἀδικήσῃ) ὄντως, ἀληθῶς. — σοῦ πράττοντος ταῦτα ἐμμένοντος δηλαδὴ εἰς τὰς σπονδὰς. — τῆς σῆς ἀρχῆς· δηλαδὴ τῆς σατραπείας σου.

§ 6. ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν· εἰς Σάρδεϊς. — καὶ Δερκυλίδα· ὅστις μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως ἀπετέλεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῷ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρέσβεις Ἑριππίδας καὶ Μέγίλλος. — πράττω τὴν εἰρήνην ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἡ εἰρήνη. — ἐμπεδώ - ὦ τὰς σπονδὰς στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

§ 7. ἄτε συντεταραγμένων... τῶν πολιτειῶν ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἄνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῇ. — ἄτε γινώσκοντες πάντες τὸν Λ. διότι, ὡς γνωστόν, δύο φορές εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τὸ 408/7 καὶ τὸ 406/5 π.Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἐπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — πρόσκειμαι τινὶ πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κοντά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — θεραπεύω τινὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά. — ιδιώτης ἀπλοῦς πολίτης.

§ 8. μαίνω τινὰ κάμνω ἔξω φρενῶν, ἐξοργίζω τινά. — ἐδήλωσεν· ἀπροσώπως = δῆλον ἐγένετο. — γε μὴν ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα· δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — ὀγκήρως μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινὶ τι καταβάλλω ἐνεργείας μετὰ τινος πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς (ὑποθέσεώς του). — ἡττωμένους χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των. —

δη ἤδη. — ὄχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν. — ἔλαττον ἔχω εὐ-
ρίσκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθε-
σίν μου.

§ 9. τῇ ἀτιμίᾳ διὰ τὸν ἐξευτελισμόν. — μὲν = μὴν = πράγμα-
τι. — ἄρα ὡς ἀποδεικνύεται τώρα. — ἡπίστω· πρκτ. τοῦ ἐπίσταμαι. —
ἡ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπάθειάς του διὰ τὴν εἰς τὸν
θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησιλάου. — ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἐνν. χρόνου
διὰ τὸ μέλλον. — ἐν καιρῷ εἰμί τινι εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα.

§ 10. Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην· ὑποδιουικτὴν, ὅπως φαίνεται,
ἐν τῇ σατραπείᾳ τοῦ Φαρναβάζου. — τοὺς... παῖδας· θυγατέρα καὶ
υἷόν. — ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ χειρσονήσου τῆς Προποντί-
δος (ἶδε γεωγρ. πίν.), κατεχομένη τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. —
καὶ τὸν υἱόν· Μεγαβάτην ὀνόματι (πρβλ. βιβλ. Δ', 1, § 26 - 28). —
ἀναβιβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ναῦν. — πρὸς Ἀγησίλαον· εὐρισκόμε-
νον ἐν Ἐφέσῳ.

(4, 11 - 24)

§ 11. ἐπὶ τῷ καταβάντι· § 6 «στράτευμα πολὺ... μετεπέμ-
πετο». — ἀχθεσθέντες· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο.

§ 12. ἄφιππος ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν. — τὸ πεζὸν ἅπαν·
ἀνερχόμενον εἰς 50.000. — διεβίβασε· πόθεν; — τὸ ἵππικόν· ἀποτε-
λούμενον ἐκ 10.000 ἱππέων. — εἰς Μαιάνδρου πεδίον· διότι ἀπὸ
ἐκεῖ θὰ διήρχετο ὁ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῇ εἰς Καρίαν. —
ἐκεῖ θὰ διήρχετο ὁ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῇ εἰς Καρίαν. —
περιάγω = ἄγω. — δύσιππα· ἐνν. χωρία μέρη, εἰς τὰ ὅποια δυσκό-
λως κινεῖται ἵππικόν. — τάναντία ἀποστρέφω λαμβάνω ἀντίθετον
διεϋθύνουν. — ἐπὶ Φρυγίας· ὅπου «ἡ τοῦ Φαρναβάζου οἰκησις». —
ἀπροσδοκῆτοίς· ἐνν. ταῖς πόλεσι.

§ 13 - 14. οἱ ἱππεῖς· 600 τὸν ἀριθμόν· διότι ἐκτὸς τῶν 300
Ἀθηναίων καὶ τινων ἄλλων ἐκ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων εἶχον προστεθῇ
καὶ οἱ 200 ἱππεῖς τοῦ Σπιθριδάτου. — τέτταρα πλέθρα· τὸ πλῆθρον
ἦτο μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 1/6 τοῦ σταδίου, ἦτοι 31 γαλλικὰ μέ-
τρα. — ὥσπερ φάλαγξ· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν. — ἐπὶ τετ-

τάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν. — οἱ πρῶτοι ἡ πρώτη γραμμή, τὸ μέτωπον. — ἐπὶ πολλῶν εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακράς στήλας.

§ 15. ἐπὶ προόδῳ προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν. — ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερὰ τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος = αἱ θυσαί ἀποβαίνουν δυσοίανοι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ μικρότης τῶν λοβῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές. — γιγνώσκω μετ' ἀπαρεμφ. (κατασκευαστέον εἶναι) κρίνω. — καταλέγω τινὰ καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον. — ἄνδρα δηλ. ἱππέα. — δόκιμος πεπειραμένος. — τὸν ἀποθανοῦμενον = τὸν ἀποθανεῖν βουλούμενον.

§ 16 - 17. ὑποφαίνει (ἀμετάβ.) ἔαρ ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἄνοιξις. — ἔαρ τοῦ 395 π.Χ. — ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσιν, ἦτις = τῶν τε ὀπλιτικῶν τάξεων ταύτῃ, ἦτις. — ἄριστα σώματος ἔχω εὐρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἐπόψεως σωματικῆς παραστάσεως, παραστήματος, ὅπως λέγουν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν. — καὶ πελτασταῖς = καὶ ἀκοντισταῖς. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ξίφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον. — πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα εἰς τὰς ἰδιαζούσας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις. — μελετῶντας ἢ μετοχὴ ἐκ τοῦ ὄραν μελετάω - ὦ ἀσκοῦμαι. — χαλκοτύπος χαλκεύς. — τέκτων ξυλουργός. — χαλκεύς = σιδηρεὺς σιδηρουργός. — σκυτοτόμος ὁ κόπτων, ὁ κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα. — οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύαζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὀπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαμῶνας κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἢ γράμματα. — οἶσθαι τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.

§ 18 - 19. ἐπιρρώννυμαι τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι. — τῇ Ἀρτεμίδι τῇ Ἐφεσίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ ναός, θεωρούμενος ὡς ἐν ἐκ τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπυρπολήθη ἀργότερον (356 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου. — τοῖς κήρυξι νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγοραπωλησίαν τῶν αἰχμαλώτων. — ὑπὸ τῶν ληστῶν τῶν πρὸς λαφυραγωγίαν δηλαδὴ ἐξερχομένων ἐξ Ἐφέσου Ἑλλήνων στρατιωτῶν. — μαλακὸς ἄβρὸς, ἀφράτος. — ἄπονος ἀσυνήθιστος εἰς ταλαιπωρίαν.

§ 20 - 21. οἱ περὶ Ἡριππίδαν οὕτως ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν τὸ

νέον τριακονταμελές συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (396 - 395) ἐκάλει «οἱ περὶ Λύσανδρον», ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπιστημότεροι. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἡριππίδας μετεῖχε καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἥδη δὲ εἶναι καὶ πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπιστημότερον. Τοῦτο ἴσως ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ ὁποίου, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀσίαν. — καὶ ἄλλον· πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Κυρείων. — ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας· δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογηθέντας (πρβλ. § 3 - 4). — ἐπὶ τὰ κράτιστα (= εὐφορώτατα) τῆς χώρας· δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν (πρβλ. κατωτέρω «εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλλεν»). — αὐτόθεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς. — γνώμη ψυχῇ, φρόνημα, — πάλιν· ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396), ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐνῶ ἄφηνε νὰ ὑπονοῇται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 «στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν»). — καθάπερ τὸ πρόσθεν· § 12 «τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκείσε (ἐπὶ Καρίαν)» κλπ.

§ 22 - 23. ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πακτωλοῦ. — ὁ ἡγεμὼν τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν. — αὐτοὶ δέ· δηλ. ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἱππέων. — τοὺς ἀκολουθούτους· δηλ. τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στράτευμα ὑπηρέτας. — βοηθεῖν· ἐνν. αὐτοῖς (τοῖς ἀκολουθοῦσι). — παμπληθέσι... τάξεσιν εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος. — οὕτω παρείη τὸ πεζόν· διότι τοῦτο, ὅπως εἶδομεν (§ 20 - 21), εἶχε διαβιβάσει ὁ Τισσαφέρνης εἰς Καρίαν. — τῶν παρεσκευασμένων· ἐνν. στρατιωτικῶν σωμάτων. — σφαγιαζόμεναι θυσιάζω. — τὰ δέκα (δηλ. ἔτη) ἀφ' ἥβης οἱ ἔχοντες δεκαετὴ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 28 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ «δέκα ἀφ' ἥβης» νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίπου ἔτος ἄνδρες. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν τὰ δέκα ἀφ' ἥβης αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις. — θέω ὁμόσε τινὶ ὁρμῷ κατὰ τινος. — ἐμβάλλειν· δηλ. τοῖς πολεμίοις.

§ 24. δέχομαι τινα ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ὁρμὴν τινος. — πάντα

τὰ δεινὰ παρῆν ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἦσαν παρόντα, ἐχρησιμοποιήθησαν (τουτέστιν ἡ ἐπέλασις τῶν ἱππέων καὶ αἱ ἔφοδοι τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν). — ἐγκλίνω ὑποχωρῶ. — καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸ καταφυγόντων ἱππέων. — ὥσπερ εἰκὸς (ἦν)· διατί; — καὶ φίλια καὶ πολέμια καὶ φίλους (δηλ. τοὺς πελταστὰς) καὶ ἐχθρούς. — ἡὔρε· ὑποκείμενον τοῦ ρήματος τὸ ἄ (χρήματα) τὰ ὁποῖα πωληθέντα ἀπέδωκαν.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26. ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν· διότι μετὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἱππικοῦ του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτωλὸν ὁ Τισσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι, ὅμως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναϊότητα τῶν Ἑλλήνων. — καὶ αὐτός· ὅπως ὁ Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι. — Τιθραύστην· χιλιάρχον τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. — τὰ πράγματα αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπελάδες. — ἔχω τὴν δίκην ὑφίσταμαι τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. — ἀποφέρω καταβάλλω. — ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν· διότι ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐφόρων (βιβλ. Γ', 1, § 1 - 2).

§ 27 - 29. τῷ ὑπὲρ (= πέραν) Κύμης· πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι. — ἔρχεται ἔρχεται διαταγῇ· τοῦτου ὑποκείμενον τὸ ἄρχειν καὶ καταστήσασθαι. — καὶ τοῦ ναυτικοῦ· ἐνῷ μέχρι τότε ἡ στρατηγία οὐδέποτε συνεδυάσθη μετὰ τῆς ναυαρχίας. — ὥς ὅτι. — ἄν... εἶναι = ἄν... εἶη. — καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις ὅταν ἡ δύναμις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἑνός. — χαρίζεσθαι· δηλ. τῷ Ἀγησιλάῳ. — τοῦ παρασκευάζεσθαι ὥστε νὰ παρασκευάζεται. — πράττω τὰ ναυτικά· καταγίγνομαι μὲ τὸ ναυτικόν, μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

(5, 1 - 2)

§ 1 - 2. τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆς βασιλέως δυνάμεως. — οὐδαμῇ οὐδαμῶς. — αἰρέω - ὦ τινα· ἐνταῦθα = νικῶ

τινα. — εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν
 ταλάντων. — πιστὰ ἐγγυήσεις. — ἐφ' ὥστε μὲ τὸν ὄρον. — πόλεμον
 ἐκφέρω κηρύττω πόλεμον. — καὶ οὐ μεταλαβόντες = καίπερ οὐ
 μεταλαβόντες· — προάγω τινὰ εἰς μῖσός τινος παρασύρω τινὰ
 εἰς μῖσος ἐναντίον τινός. — συνίστημι τὰς πόλεις ἐνώνω, συνασπίζω
 εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις. — τὰς μεγίστας πόλεις· οἶμαι αἱ Ἀθῆναι
 καὶ αἱ Θῆβαι.



BIBAIION TETARTON

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

§ 1 - 3. ἄμα μετοπώρῳ (= φθινοπώρῳ)· τοῦ ἔτους 395.— εἰς λόγους ἄξιοι· ἐνν. αὐτῶ, τῷ Ἀγησίλαῳ· εἰς λόγους ἄγω τινὰ τινι φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφὴν μετὰ τινος. — ἔθνος· καὶ ὄχι μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦδε. — οὐκ ἀνεβεβήκει· εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ ἔδραν αὐτοῦ. — πείσαντος· ἐνν. αὐτόν.

§ 15 - 16. ἀποπορεύομαι ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι. — θῆραι ζῶα πρὸς θήραν, κυνήγιον, — περιείργομαι περιφράσσομαι. — ἀναπεπταμένος χώρος ἀνοικτὸς τόπος, ἐλεύθερον ὑπαιθρον. — παρέρρει· παρὰ τὰ ἀνάκτορα. — ὀρνηθεύω κυνηγῶ ὀρνιασ, πτηνά. — αὐτόθεν ἀπ' ἐδῶ. — προνομαὶ ὠργανωμένοι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαὶ (εἰς ἐχθρικὴν χώραν πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).

§ 17 - 19. σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα. — δρεπανηφόρα· τὰ ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — συνέδραμον = ἡθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο (βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23). — εἰς ἑπτακοσίους· πιθανῶς οὗτοι ἦσαν ψιλοί. — ἐλαύνειν· ὑποκείμενον τὰ ἄρματα· ἐλαύνω εἰς τινὰ = ἐμβάλλω εἰς τινὰ. — τὸ ἀθρόον τὸ συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ἡ φάλαγξ τῶν (ἑπτακοσίων) Ἑλλήνων.

§ 20 - 21. λέγει· δηλ. τοῦτο. — τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας· δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοὺς χιλίους τοῦ Ὀτυος. — πείσειεν· ὁ Ἡριππίδας.

§ 22 - 25. καταλύω τι τερματίζω τι. — παρεῖναι· ὑποκείμ. αὐτούς, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν. — ἐκάστων ἐξ ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελταστῶν, τῶν ἵππέων). — εἰ ἀποτρέποιτο· ἐνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχει-

ρήσεως. — ἐπιπεσών... πολλοὶ ἔπεσον· συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὄνομαστικὴ ἀπόλυτος)· κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτως : ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἑριππίδου) πολλοὶ ἔπεσον. — αὐτοί· δηλ. ὁ Φαρναβάζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν. — ἔκπωμα ποτήριον. — καὶ ἄλλα δὴ κτήματα = καὶ ἄλλα κτήματα οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν (ὅποια ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχη ἄνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου). — διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι· διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἐκπώματα καὶ ἄλλα πολὺτιμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκευή. — στρατοπέδευσις ἢ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

§ 26 - 28. ὑφίστημί τινα τοποθετῶ κρυφίως τινά. — τοῖς λαφυροπώλαις· οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν. — οὐκ ἤνεγκαν = οὐκ ἠνέσχοντο. — οἰχομαι ἀπὼν γίνομαι ἄφαντος. — πρὸς Ἀριαῖον· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως ὕπαρχον τοῦ Κύρου. — πιστεύω ἔχω ἐμπιστοσύνην. — ὅτι· αἰτιολογικὸς. — πιστεύσαντες (αὐτῶ), ὅτι ἐπολέμησεν αὐτῶ· ἐνῶ πράγματι ἀμνηστευθεῖς, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως. — ἀπόλειψις ἐγκατάλειψις, λιποταξία. — καὶ τοῦ Μεγαβάτου· τοῦ υἱοῦ τοῦ Σπιθριδάτου (βιβλ. Γ', 4, § 10). — βαρὺ γίγνεται τί τινι προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλιψίν τινος.

§ 29 - 31. ξενόομαι - οὔμαι τινι συνάπτω σχέσεις μετὰ τινος. — συνάγω εἰς λόγους τινά τινι προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρὸς τινα. — ἤκουσεν· ὁ Ἀγῆσ. — σπονδὰς λαβών· ὁ Ἀπολλοφ. παρὰ τοῦ Ἀγῆσιλάου· σπονδὰς λαμβάνω λαμβάνω, δέχομαι δῆλωσιν περὶ ἀνακωχῆς. — καὶ δεξιάν· εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως. — παρῆν = ἐπανῆκεν. — συγκείμενον χωρίον =; (βιβλ. Γ', 2, § 19 - 20). — ἐν-ράπτων τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάτης. — ἐν-τρυφῶ φαίνομαι τρυφηλός, ἀβροδίαιτος. — φαυλότης ἀπλότης. — πρassaγορεύω τινά χαίρειν ἀποτείνω πρὸς τινα τὸ «χαῖρε», χαιρετίζω τινά.

§ 32 - 33. ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε· δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πόλεμον, ὅτε καὶ ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. καὶ ὁ Κῦρος ἐβοήθησαν διὰ χρημάτων κυρίως τὴν Σπάρτην. — μαχόμενος μεθ' ὑμῶν.

κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἀβυδὸν ναυμαχίαν (411 π.Χ.). Κατ' αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἡττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἀβυδὸν, ὃ δὲ Φαρνάβ. « παρεβοήθει καὶ ἐπεισβαίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατόν ἦν ἐμάχετο » βιβλ. Α', 1, § 6). — **διπλοῦν** διπλοπροσωπία, δολιότης. — **δεῖπνον** ἐνταῦθα = ζωοτροφία. — **τὸ ὅσιον** τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου καθωρισμένον = τὸ θεῖον δίκαιον. — **τὸ δίκαιον** τὸ καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — **δὲ τέλος πάντων**. — **ὅπως** πῶς, κατὰ ποίαν λογικὴν. — **ἔστι τινός τι** ἀρμόζει τι εἰς τινα.

§ 34 - 36. **χρόνῳ ποτέ** μετὰ ἀρκετὴν ὥραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσκολος). — **γένωνται** ἐνν. ἀλλήλαις. — **ἂν οὕτω τύχῳσιν** ἂν συμβῇ νὰ εὗρεθοῦν εἰς τοιαύτην (δυσάρεστον) θέσιν. — **ἀπέκτειναν** = ἀποκτείνουσιν. — **περὶ παντὸς ποιοῦμαι τι** θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν. — **ἀλλάξασθαί σε ἡμᾶς δεσπότης ἀντὶ βασιλέως δεσπότης** νὰ ἀλλάξης κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσης ἡμᾶς (= ἐμέ) ὡς κυριάρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως. — **μηδένα προσκυνοῦντα** οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέπιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφίλουν τὸ χῶμα, τὸ ὅποιον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τοὺς θεούς. — **ἐλευθέρων εἶναι** = **τὸ ἐλευθέρων εἶναι** (**τινα**) — **ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων** πρβλ. τοὺς λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἐλευθερίας ἐν Κύρου Ἀναβάσει, βιβλ. Α', 7, § 2 - 4. — **ὁ ὁμόδουλός τινι** ὁ σύνδουλος, ὁ δουλεύων μετὰ τινος εἰς ἄλλον. — **δέω τινὸς ἔχω ἀνάγκην τινός**, μοῦ λείπει τι. — **μὴ οὐχί... εἶναι** = ὥστε εἶναι. — **πάμπαν** ἐπίρρ. = ἐντελῶς.

§ 37. **ἀπλῶς** ἀδόλως, εἰλικρινῶς. — **ἅπερ τίνα, τί.** — **πρέπει...** σοι· συμφώνως πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παρρησίαν του. — **πέμπη** ἐνν. ἐφ' ὧμας. — **τὴν ἀρχὴν** τὴν στρατηγίαν.

§ 38. **λῶστος**· ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθοῦς ἄριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλέ μου φίλε, φίλτατε. — **ἐπίστω**· προστ. τοῦ ἐπίσταμαι. — **ἀπειμι**· μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — **κἂν πόλεμος ᾗ**, ἐνν. πρὸς τὸν βασιλέα.

§ 39. **παλτὸν** (**πάλλω**)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — **φάλαρα**· τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ

κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμήμα τοῦ χαλινουῦ. — γραφεύς γραμματεὺς. — περιαιρέω — ὦ ἀφαιρῶ. — μεταδιώκω τινὰ τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.

§ 41. δὴ πράγματι. — ἔαρ· τοῦ 394 π.Χ. — Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἀρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἀστύρων (ὄνομ. Ἀστυρα), εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτῆς. — ἄνω πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — ὀπισθεν ποιοῦμαι ἀφῆνω ὀπίσω.

(2, 1 - 8)

§ 1 - 2. εἰμὶ ἐν τινι ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι. — τὰς μεγίστας πόλεις· Κόρινθον, Ἀργος, Ἀθήνας, Θήβας. — παρεσκευάζοντο ταῦτα· δηλ. τὰ πρὸς ἐκστρατεῖαν ἀπαραίτητα. — τὰ τε ἄλλα διηγέιτο ὡς ἔχοι διηγέιτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς.

§ 3 - 4. τοὺς συμμάχους· δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας. — ἐκεῖνα· τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὁ μέλλων νὰ διεξαχθῇ πόλεμος. — εὖ ἐπίστασθε· προσκτ. — οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως... — πάλιν πάρειμι ἐπιστρέφω. — ψηφίζομαι ἀποφασίζω, διατυπῶνω εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

§ 5 - 6. Εὐξενον· ἓνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα. — διασώζω προστατεύω. — οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν· τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας συμμάχων. — ταῖς πόλεσιν = τῶν πόλεων ἐκείνῃ. — καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = καὶ ἐκείνῃ (ἐκ) τῶν λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων. — εὐοπλος ὁ καλῶς ὠπλισμένος. — καὶ τοῖς ἱππάρχοις = τῶν ἱππάρχων ἐκείνῃ. — εὐῖππος ὁ ἔχων καλοὺς ἵππους. — νικητήριον βραβεῖον διὰ τὴν νίκην. — ὡς... δώσων ἀντὶ (προεῖπεν ὑπέσχετο) ὡς δώσει. — ὅπως εὖ εἰδείσαν· δηλ. αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἱππάρχοι. — εὐκρινῶ προσέχω πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν· ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν· διὰ τὴν ἀνακλήρυσιν δηλ. τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὑπ' ὄψιν πρωτίστως τὸ εὐοπλον καὶ εὐῖππον τῶν λόγων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιδειχθησομένη πειθαρχία, ἀντοχή καὶ κανονικότης

εις τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας. "Οθεν ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχή κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρατιωτῶν.

§ 7. ἐκπονῶ κατεργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς. — εἰς κόσμον περικαλλῶς. — οὐκ ἔλαττον ἐγένετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων. — τοσοῦτων· δηλ. ὀλίγων. — παμπόλλων χρημάτων ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

§ 8. Μένασκος καὶ Ἑριπίδας καὶ Ὀρσιππος· ἐκ τοῦ συμβουλίου τῶν τριάκοντα. — ἦν περ βασιλεύς· ὁ Ξέρξης.

(2, 9 - 15, 18 - 23)

§ 9 - 12. φρουρὰν φαίνω· στρατιωτικὸς ὄρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστρατεύσιν. — Ἀγησίπολις· υἱὸς τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου. Ὁ Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐρήμην δι' ἐπιδειχθεῖσαν εὐνοίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, ὅπου ἀπέθανε. — πρόδικος ἐπίτροπος. — ἐκέλευον· τὸ ρ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις πόλις εἶναι περιληπτική. — ἡγοῦμαι τῇ στρατιᾷ ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ. — πορρωτέρω· ἔνν. τῶν πηγῶν. — ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οἱ ποταμοὶ χύνονται ἐντὸς ἄλλων. — ἔνθεν ἐκεῖ ἔνθεν. — τὰς πόλεις τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων. — ἐξαιρῶ =; (βιβλ. Β', 2, § 20). — ἐκθέω· ἐπὶ σφηκῶν = ἐξέρχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς. — θηράω - ὦ φονεύω. — τύπτομαι (ὑπὸ σφηκός) = πλῆττομαι μὲ τὸ κεντρί. — χεῖρομαι - οὔμαι φονεύω. — ἐψηφ. ταῦτα δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.

§ 13 - 15. διαπράττομαι διαπραγματεύομαι, συζητῶ. — διομολογοῦμαι μένω σύμφωνος μὲ ἄλλον εἰς ἓνα πρᾶγμα. — εἰς ὁπόσους εἰς πόσον βάθος. — βαθείας τὰς φάλαγγας· διότι, ἂν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἶχον μικρὸν μέτωπον, ὅποτε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν. — αἱ πόλεις· αἱ κατὰ τῶν Λ. συνησπισμέναι. — καὶ δὴ ἤδη. — ἐξέρχομαι προχωρῶ. — τὴν ἀμφίαν· ἔνν.

χώραν, τούτέστι τὴν περιοχὴν, ἣ ὁποία εὐρίσκεται μεταξύ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν ἰσθμὸν. — **Σικυῶν**, ἔκειτο μεταξύ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας (σημερινὸν Βασιλικόν). — **ἐμβαλλόντων**, ἔνν. εἰς τὴν Κορινθίαν. — **Ἐπειεῖα**, τοποθεσία μεταξύ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. — **ὑπερδέξια**, ἔνν. χωρία τόποι ὑψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐχθρῶν = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἐχθροῦ. — **κακῶς ποιῶ** ἐπιφέρω φθοράν. — **γυμνῆτες**, τοὺς ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — **τῶν ἀντιπάλων**, δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων. — **ἐπὶ θάλατταν**, τοῦ Κορινθιακοῦ, ἥτοι ἀριστερά, διὰ τὴν ἀποφεύγουν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιᾶ αὐτῶν ὑψωμάτων. — **ταύτη** ἀπὸ ἐδῶ. — **οἱ ἕτεροι**, δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων. — **τὴν χαράδραν** ἔννοεῖ τὸν ποταμὸν Νεμέαν. — **κάκεινοι**, ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδ.).

§ 18. **κατήπειγον**, οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἦσαν δυσηρεστοί, μένοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ. — **τὸ δεξιὸν ἔσχον**, ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν. — **τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα**, ἔνν. ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα. — **ἔτι δὲ ἔπειτα**, ἔνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα). — **ὑπερέχω τῷ κέρατι τῶν π. κυκλώνω** τοὺς ἐχθρούς. — **διασπάω** - ὦ ἀπομονώνω.

§ 19. **λάσιον χωρίον** δασώδης τόπος. — **ἐπαιάνισαν**, οἱ σύμμαχοι τῶν Κορινθ. **παιανίζω** ψάλλω τὸ πολεμικὸν ᾄσμα (κεφ. 5, § 11 - 12). — **ἐγνώσαν**, οἱ Λακεδ. — **διασκευάζομαι** ἐξοπλίζομαι. — **ξυναγοί**, οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ Σπαρτιάται στρατηγοὶ οἱ διοικοῦντες συμμαχικὰ στρατεύματα. — **παρεγγυάω** - ὦ διατάσσω. — **ὑπερτείνω τὸ κέρας** ἐκτείνω τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρατάξεως τοῦ ἐχθροῦ.

§ 20 - 22. **τῇ Ἀγροτέρᾳ**, ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ὡς θεᾶς τῆς ἄγρας (κυνηγίου). — **ὥσπερ νομίζεται** κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον. — **χίμαιρα** αἶξ (ιδίως νέα). — **τὸ ὑπερέχον κέρας** τὸ ἐξέχον ἄκρον τῆς παρατάξεώς των. — **ἐπικάμπτω** στρέφω. — **συμμειγνυμι** συμπλέκομαι. — **ἐν χώρᾳ** ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου. — **ἐκατέρων**, ἡ γεινική ἐκ τοῦ νοουμένου **τινές**. — **ὅσον κατέσχον** ὅσους (ἐκ τῶν

Ἀθηναίων) εἶχον ἐντὸς τῆς ἀκτῖνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἐξ φυλαί). — **ἐπορεύοντο**· κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Ἀργείων), οἱ ὅποιοι ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν Λ. — **τέτταρας φυλάς**· αἵτινες εἶχον καταδιώξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν παρατεταγμένους Τεγεάτας. — **ἐπαναχωρῶ** ἐπιστρέφω. — **παρέρχομαι** **τινα** ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά. — **ἀναχωρῶ** = **ἐπαναχωρῶ** ἐκ τῆς διώξεως. — **τοῦ πρώτου πολεμάρχου**· ἐκ τῶν ἐξ πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν ὁ πρῶτος εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. — **ἐκ τοῦ ἐναντίου** κατὰ μέτωπον. — **συμβάλλειν** = **κελεῦσαι συμβάλλειν**. — ἄρα αἰφνιδίως, ἀπροσδοκῆτως. — **ἀφεῖναι τοὺς πρώτους** νὰ ἀφήσουν τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν. — **παρθέοντας** ἐνῶ διήρχοντο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες. — **ἐπιλαμβάνομαι** ἐπιτίθεμαι.

§ 23. πρὸς τὰ τεῖχη· τῆς Κορίνθου. — **εἰρξάντων Κ.** δηλ. τὸ κόμμα τῶν λακωνιζόντων Κ. — **εἶργω** ἀποκλείω τὴν εἴσοδον.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. **ἐβοήθει**· δηλ. εἰς Πελοπόν. καὶ δὴ καὶ εἰς Κορινθίαν. — **ἐν Ἀμφιπόλει**· κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. — **παμπληθεῖς**· ἐγγὺς μύριοι κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν Ἀγησίλαον· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται ὁ Ξεν., εἶπε μὲ ψυχικὸν πόνον ὁ φιλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς «**φεῦ, φεῦ, ὦ Ἑλλάς, ὁπότε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους!**». — **ἐν καιρῷ** γίγνεται τι ἀποβαίνει τι πρὸς ὄφελος. — **παρεγένου**· ἐνν. **τῇ νίκῃ**. — **καὶ τάδε**· δηλ. ὁ νέος ἀγών, τὸν ὅποιον διεξάγει ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 3. **διαλλάττω**· ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἄλλης = διέρχομαι χώραν. — **Κραννώνιοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Κραννῶνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ. τῆς Λαρίσης. — **Σκουτουσσαῖοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Σκουτούσσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν. — **φυγάδες**· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ. — **ἐτύγχανον**· ἐνν. **ὄντες**.

§ 4 - 5. **ἐν πλαισίῳ**· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν **πλαίσιον** σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι

ἴσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — οὐρὰ ὀπισθοφυλακή. — **παραπέμπω** στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν. — **τό στόμα** (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἡ ἐμπροσθοφυλακή. — **πλὴν τῶν περὶ αὐτόν** ἡ φρουρὰ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετελεῖτο ἐκ τριακοσίων ἱππέων. — **ἐν καλῷ** ἐστὶ συμφέρον εἶναι. — **σωφρόνως** μετὰ προφυλάξεων.

§ 6 - 8. ἃ **ἐκάτεροι ἡμάρτανον** τὸ σφάλμα ἐγκτεται εἰς τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσσ. ἀποχωροῦντες **βάδην**, οἱ δὲ ἱππεῖς τοῦ Ἀγῆσ. **ἐπακολουθοῦντες σωφρόνως**. — **τοῖς ἄλλοις** ἐνν. ἱππεῦσι. — **παραγγέλλειν** ἐνν. **διώκειν**. — **δίδωμί τινα ἀναστροφὴν** δίδω εἰς τινα καιρὸν νὰ στραφῇ πρὸς ἀντίστασιν. — **πλαγίους ἔχοντας τοὺς ἵππους** ἐνῷ εἶχον τοὺς ἵππους τῶν ἐστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ ἐκ τῶν Θεσσ. ἱππέων νὰ ἀναστρέψουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ κάμουν ὀλικὴν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπελαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφονεύοντο. — **ἐξαισία ἀκράτῃτος**. — **τῷ Ναρθακίῳ** τὸ ὅποῖον ἔκειτο νοτίως τῆς Φαρσάλου, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ὁμώνυμος πόλις.

§ 9. **μεταξὺ Πραντός· ὁ Πρὰς** ἦτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθακίου. — **τῷ ἔργῳ** = **τῇ νίκῃ**. — **τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ** ἤδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημίζετο. — **αὐτός** δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχείρου (πρβλ. κεφ. 2, § 5 - 8). — **τὰ Ἀχαιῖκά τῆς Φθίας ὄρη** ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἡ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτεινομένη χώρα, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοινότης τῶν Ἀχαιῶν, τὰ ὄρη αὐτῆς καλοῦνται **Ἀχαιῖκά**. — **τὴν λοιπὴν** ἐνν. ὁδόν. — **διὰ φιλίας** ἐνν. χώρας = φιλικῶς.

§ 10 - 14. **ἐμβολὴ** τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχεται τις, εἰσοδος· **ἐν τῇ ἐμβολῇ** δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαῖρῶνειαν. — **μνηοειδὴς ὁ ἔχων σχῆμα μήνης, νέας σελήνης** = δρεπανοειδής. — **ἔδοξε** ἐνν. αὐτοῖς. — **ὁ ἥλιος μνηοειδὴς ἔδοξε φανῆναι** συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἐγένετο τὴν 14 Αὐγούστου τοῦ 394 π.Χ. — **τῇ ναυμαχίᾳ** τῆς Κνίδου, παραλίῳ πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυ-

μαχίαν ταύτην (394 π.Χ.) ὁ περσικὸς στόλος διοικούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον· δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐθέλονταί. — οἶον = τοιοῦτον οἶον τοιοῦτον, ὥστε. — χαλεπὸν δυσάρεστον. — ὀρῶεν· ὑποκείμεν. τὸ πλεῖστον (= οἱ πλεῖστοι) τοῦ στρατεύματος. — οὐκ ἀνάγκη εἶναι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνεθυμήθη κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = ὅτι οὐκ ἀνάγκη εἶη. — κοινωνεῖν· ἐνν. αὐτοῦ. — αὐτοῖς μετ' αὐτῶν· ἐτέθη ἡ δοτικὴ τοῦ ἄρσεν., καθότι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον = οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν (πρβλ. ὀρῶεν). — κοινωνῶ τινὸς τινι μετέχω τινὸς μετὰ τινος. — μεταβαλὼν· ἐνν. τὰ ἡγγεγμένα μεταβάλλω τι τροποποιῶ, παραποιῶ τι. — τετελευτηκῶς = ὅτι τετελευτηκῶς εἶη. — βουθυτῶ θυσιάζω βοῦς. — ὡς εὐαγγέλια = ὡς θυσίαν εὐαγγελίων ὡς εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν. — πολλοῖς· ἐνν. τῶν φίλων. — διέπεμπε· δηλ. μερίδας. — τῶν τεθυμένων· διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζώων δὲν ἐκαίοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ὀλοκαυτώσεως), ἀλλὰ παρτίθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθεῖν συμπόσιον. Μέρους αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλάκις κατ' οἶκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — τῷ λόγῳ ὡς... νικῶντων = τούτῳ, ὃ εἶπεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι νικῶεν.

§ 15. Αἰνιᾶνες· θεσσαλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλιάδα τοῦ Σπερχειοῦ. — Λοκροὶ ἀμφότεροι· δηλαδή οἱ λεγόμενοι Ὀζόλαι ἢ Ἐσπέριοι καὶ οἱ Ὀπούντιοι. — μόρα· σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (βιβλ. ΣΤ', 4 § 12). — διαβᾶσα· ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν Ἰσθμὸν κατεῖχον οἱ ἐχθροί. — ἔξ Ὀρχομενοῦ· δηλ. τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν ὅποιον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — οὗ Ἡριπ. ἐξενάγει· δηλ. τῶν Κυρείων κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', 4, § 20 - 21 λεγόμενα. — ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἑλλησπόντου (πρβλ. § 16 - 17 «καὶ Ἑλλησπόντιοι»). — αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης (εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἤδη ὁ Ἀγῆσ.) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

§ 16 - 17. καὶ γὰρ που διότι φρονῶ. — συνέρχομαι συναντῶ-

μαί. — ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ· τοῦ βοιωτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἐχύνετο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι. — εἶχεν... δεξιὸν ὡς ἀρχιστράτηγος. — ὁμόσε φέρομαι τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἐφορμῶ. — ἀντεκτρέχω τρέχω καὶ ἐγὼ ἐναντίον τινός. — εἰς δόρυ ἀφικνοῦμαι φθάνω εἰς ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναμαι νὰ χρησιμοποiehσω δόρυ· ὅθεν = πλησιάζω πολὺ.

§ 18 - 19. διακόπτω τινὰ διασπῶ τὴν γραμμὴν τινος. — ἐν τοῖς σκευοφόροις· δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νώτων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀγησ. (ἴδ. σχεδιάγρ.) — ἐξελίσσω τὴν φάλαγγα ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος· ἐδῶ = μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ. — τοὺς συμμάχους· τίνες; — διαπίπτω πρὸς τινα διαφεύγω πρὸς τινα. — συσπειράομαι - ὦμαι σχηματίζω πυκνὴν φάλαγγα. — παρέντι· τοῦ παρήμι ἀφήνω κατὰ μέρος, « νὰ πάη στὸ καλὸ ». — συρράττω τινι συγκρούομαι πρὸς τινα. — συμβάλλω τὰς ἀσπίδας συγκρούω τὰς ἀσπίδας. — διαπίπτουσι· ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμὴν τῶν ἀντιπάλων.

§ 20. προσενήνεκτο· τοῦ προσφέρομαι μετακομίζομαι. — τὴν φάλαγγα· τὴν ἑαυτοῦ. — τῶν ἱππέων· οἱ ὅποιοι εἶχον σταλῆ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. — ὑπὸ τῷ νεῷ· τῆς Ἰτωνίας λεγομένης Ἀθηνᾶς. — καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων· καὶ ἐπομένως θὰ ἐδικαιολογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως. — οὐκ ἐπέλαθετο τοῦ θεοῦ· διότι ἐθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἢ ἔστω βωμὸν θεοῦ.

§ 21. αὐλεῖν· διὰ τὸν πανηγυρικώτερον ἑορτασμὸν τῆς νίκης. — αἰτῶ ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — τῶν ἐκ τῆς λείας· ἐνν. χρημάτων· λείαν δὲ ἐννοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε βιβλ. Γ', 4, § 24). — ἀποθύω προσκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε βιβλ. Γ', 4, § 24). — ἀποθύω προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα· ἐδῶ = ἀφιερῶ. — εἰς τὴν Λοκρίδα· τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν.

§ 22 - 23. τὴν ἄλλην τὴν ὑπόλοιπον. — τὸ σιμὸν ἡ ἀνωφέρεια. — δυσχωρία κακοτοπία. — παραστάτης ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος· ἐδῶ

λέγονται **παραστάται** οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιαῖται, οἱ ὅποιοι συνώδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ. — **καταλεύομαι** φονεύομαι διὰ λίθων. — **οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου**· ἐκεῖνοι δηλ. οἱ ὅποιοι « οὐκ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν », ἀλλ' ἐσταμάτησαν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἤδη. — **τὸ ἄλλο στράτευμα**· ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

(4, 1 - 13)

§ 1. **ἀποθνήσκοντας**· ὑποκείμενον **ἑαυτούς**· — **ἐνεργὸς χώρα** καλλιεργουμένη καὶ παράγουσα προϊόντα χ. — **βέλτιστοι** ἔγκριτοι πολῖται. Οὗτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὧων λέγονται κατωτέρω, ἐλακύνιζον. — **συνίσταμαι** συναντῶμαι κρυφίως. — **ἐδίδασκον ταῦτα ἀλληλους** ἀντήλλασσαν μεταξύ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων.

§ 2 - 3. **χρημάτων μετεσχηκότες**· βιβλ. Γ', 5, § 1 - 2. — **οὕτω** δη ὑπὸ τὸ κράτος ἤδη αὐτῶν τῶν σκέψεων. — **καταγιγνώσκεταιί τις** καταδικάζεται τις. — **Εὐκλείων**· τὰ Εὐκλεία, ἑορτὴ κατ' ἐξοχὴν θηβαϊκὴ, ἑωρτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτεμίδος Εὐκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας. — **τὴν τελευταίαν**· ἐνν. **ἡμέραν**. — **ἂν**· εἰς τὸ λαβεῖν. — **σημαίνω** δίδω τὸ σύνθημα. — **οὓς ἔδει**· τίνες ; — **συνεστηκότες ἐν κύκλῳ**· νοοῦνται οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι καθ' ὁμίλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον. — **κριτὴν**· δηλ. δραματικῶν παραστάσεων. — **καθήμενον**· εἰς τὸ θέατρον. — **οἱ πειθόμενοι**· τουτέστιν οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς σφαγῆς. — **νόμιμος** δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θρησκευτικὰς) παραδόσεις. — **ἀδημονῶ** θλίβομαι ὑπερβολικά.

§ 4 - 5. **μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ**· παρὰ ὅπουδῆποτε ἄλλου. — **Πασιμήλου**· ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα. — **ἐν τῷ Κρανεῖῳ**· τὸ Κρ. ἦτο γυμναστήριον μὲ ἄλσος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου. — **ἐκ τοῦ κράγματος**· δηλ. ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς τῶν πρεσβυτέρων. — **Ἀργεῖους**· οἱ ὅποιοι κατεῖχον τὸν Ἀκροκόρινθον. — **ἐν δυνάμει εἰμί** ἔχω εἰς χεῖράς μου τὴν ἐξουσίαν.

§ 6 - 7. **ἀνασπῶνται οἱ ὄροι** καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ ὄροσσημα (χώρας τινός) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία της· ἀφοῦ δη-

λαδὴ ἡ Κόρινθος ὑπεδουλώθη εἰς τοὺς Ἀργεῖους, ἡ ὀροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἀργεῶν καὶ Κορίνθου ἐξέλιπεν. — **αὐτοῖς** πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — **μετοίκων** οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινὰ πόλιν ξένοι, δὲν εἶχον πολιτικά δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἐστεροῦντο πολιτικῆς δυνάμεως. — **οὕτω** ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας. — **μιαιφόνος** ὁ διὰ φόνων μαινόμενος, ὁ αἰμοσταγής. — **εὐνομία χρωμένην** εὐνομίαν λέγων ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα. — **ἄξιον εἶναι** τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμιζον. — **οὕτω** δὴ μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις λοιπόν. — **διαδύνω** διολισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω. — **κατατείνω** ἐκτείνομαι. — **Λέχαιον** λιμὴν κατορθώνω νὰ διαφύγω. — **κατατείνω** ἐκτείνομαι. — **Λέχαιον** λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λουτράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, ὅπως ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. — **ἔπραττε τὴν εἰσοδον** ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8. **κατ' ἐπιμέλειαν** ἐξ ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ ἴδιοι τὸ ἐπεδίωξαν. — **τὸ τρόπαιον** κεφ. 2, § 23. — **ἀπλῶς** καθαρά, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9 - 10. **σταύρωμα** περίφραγμα μὲ ὀρθίους πασσάλους (σταυρούς) = χαράκωμα. — **ἐν τῷ λιμένι** νοεῖται τὸ Λέχαιον. **πασσίδας** πανστρατιᾶ. — **ἐαυτῶν** δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἐχομένους** ἐνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακ.). — **ἔω** ὁ πρὸς τὴν ἔω ἐστραμμένος, ὁ ἀνατολικός. — **Ἰφικράτης** Ἀθηναῖον στρατηγόν, ὅστις διεκρίθη κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστών. — **οἱ ἐκ τῆς πόλεως** ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας. — **τῷ πλήθει** ἔνεκα τοῦ πλήθους των. — **διασπάσαντες τὸ σταύρωμα** διὰ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιήσουν ἐκ νέου οἱ Σικ. — **ἐπὶ θάλατταν** τοῦ Λεχίου. — **ἱππαρμοστής** ἱππαρχος. — **αὐτῶν** νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ τραπέντες εἰς φυγὴν. — **μετὰ τῶν ἐθελοντῶν** πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἱππέων, οἱ ὅποιοι οἰκειοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. — **τὸ σίγμα** τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ Ἕλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα — ὡς Σικ. ἐνν. ὄντας. — **Ναὶ τὼ σιῶ, ψευσεῖ ὑμέ τὰ σίγμα ταῦτα** ἔκφρασις σπαρτιατικῆς = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκόρους, τὸν Κάστορα

καὶ τὸν Πολυδεύκην), θὰ σᾶς ἀπατήσουν τὰ σίγμα αὐτά. — ὁμόσε χωρῶ ἐφορῶ.

§ 11. τοὺς καθ' αὐτούς· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἰφικράτους. — κύκλος τεῖχος, περίβολος (ἐδῶ τῆς Κορίνθου). — ἥσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους ἀντελήφθησαν, ὅτι οἱ Σικυωνιοὶ ἡττήθησαν. — ἐξελθόντες· ἐνν. τοῦ σταυρώματος. — ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα· διότι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων. — ἐκπίπτω ἐξέρχομαι. — ἔσχατοι αὐτῶν· οὗτοι ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων. — τῷ τείχει· τῷ πρὸς ἀνατολάς. — ὄχλος θόρυβος, ταραχή. — ἀποκλίνω στρέφομαι ὀπίσω. — ἀναβαίνοντες· οἱ Ἀργεῖοι ἀφ' οὗ ἐτέθησαν μεταξὺ δύο πυρῶν, τῶν Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος καὶ ριπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

§ 12. εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας οἱ ὅποιοι ὅλοι ἔκαμναν ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφὴν των. — οὕτως· τὸ ἐπίρρ. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ ἐν ὀλίγῳ (ἐνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ πολλοί. — τέγος στέγη. — νεώσοικοι (= νεῶς - οἶκοι) ἦσαν στοαὶ παρὰ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευάζοντο ἢ ἀνεσύροντο ἀπλῶς, διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθειρῶνται, τὰ πολεμικὰ σκάφη.

§ 13. ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς = ὑποσπόνδους ἀναιροῦμαι τοὺς νεκροὺς περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — γιγνώσκω μετ' ἀπαρμφ. (καθελεῖν) κρίνω σκόπιμον. — καθελεῖν· ἐνν. τοσοῦτον. — ὥστε δίδον στρατ. ἱκανὴν εἶναι ὥστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός. — ἄγω· ἀμετάβ. = πορεύομαι. — τὴν ἐπὶ Μέγαρα· ἐνν. ὁδόν. — Σιδούντα... Κρομμυῶνα· πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — τοῦμπαλιν = τὸ ἐμπαλιν πρὸς τὸ ὀπίσω. — πρὸ τῆς φιλίας· ἐνν. γῆς.

(5, 1 - 19)

§ 1. τῶν φευγόντων δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε

λόγος εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — ἐν τῷ Πειραίῳ· τὸ Πείραιον ἔκειτο παρὰ τὴν σημερινὴν Περαιώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου. — τὰ Ἰσθμια· ἅτινα ἐτελοῦντο ἀνὰ τριετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. — τὰ ἀριστοποιούμενα τὰ διὰ τὸ ἄριστον (πρόγευμα) προοριζόμενα κρέατα. — Κεγχρειαί· ὁ λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.

§ 2-3. ἐν τῷ ἱερῷ· τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὅποιον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους ἐξ ἐλατῶν. — τινὰ τῶν ἄθλων ὡς πρὸς τινα ἔπαθλα (ἐπομένως ἀγωνίσματα). — ἕκαστος· ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγώνων. — ἐκηρύχθησαν· δηλ. νικηταί. — ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· τοῦτο ἦτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, ὁ ὅποιος ἐπέδωκε δι' αὐτοῦ τὴν γεννήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἡ πόλις των προδίδεται. — τὸν Ἰφικράτη· ὁ ὅποιος ἐφρούρει, φαίνεται, τὸ Πείραιον. — παρεληλυθότας· δηλ. εἰς τὸ ἄστυ. — τὰ θερμά· τὰς σημερινὰς θερμὰς πηγὰς Λουτρακίου. — τὸ ἀκρότατον· τῆς Γερανείας.

§ 4. καίριος μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος. — ἐνθύμημα σκέψις. — εὐδοκιμέω - ὦ διακρίνομαι. — οἶα... σπειρία = σπειρία τοιαῦτα, οἶα δὴ εἰκὸς ἦν ἔχειν τούτους θέρους ὄντος· σπειρίον ἐλαφρὸν θειρινὸν ἐνδυμα. — ἀθύμως ἔχω πρὸς τι δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι. — ἄλλος ἄλλη ἄλλος ἀπ' ἐδῶ, ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ. — ὕλη ξύλα καὶ κλάδοι, χαμόκλαδα. — ἡλείφοντο· δι' ἐλαίου, ἵνα ἀπαλύνουν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος. — ὕφ' ὅτου ὑπό τινος.

§ 5. Ἡραίων· ἀκρωτήριον πατὰ τὸν Ἰσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισαίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυνῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἥρας. — παρὰ θάλατταν· τὴν πέραν τῶν λουτρῶν πρὸς τὴν Περαιώραν. — Οἰνόνη· φρούριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραιῶ. — ἐντετειχισμένον τείχος ὀχυρὸν φρούριον. — γινώσκω ἀποφασίζω.

§ 6. ἄλλοθεν ἴσως καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας. — μεγαλοφρόνως· ἡ ὑπεροψία τοῦ Ἀγησ. εἶναι προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτήρος ἦτο ἄνθρωπος μετριοφρονέστατος. — τοῦ προξένου· ὁ θεσμὸς τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁ Φ. εἶναι ἀντιπρόσωπος τῶν

συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην. — **περὶ τὴν λίμνην τὴν Ἑσχατῶτιν ἢ Γοργῶπιν** καλουμένην, ἡ ὁποία εὐρίσκεται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη. — **κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος** ἴσως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς. — **τῶν Λακεδ.** ἐνν. **τινές.** — **ἀπὸ τῶν ὅπλων** ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. — **οἱ κρατοῦντες** οἱ νικηταί.

§ 7. πεντηκοντήρ· ὁ διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. — **ξαναγοί**· βιβλ. Δ', 2, § 19. — **ἐνεσθίω** τρώγω ἐν σπουδῇ, εἰς τὸ πόδι. — **δαμοσία**· ἐνν. **σκηνή** ἢ **σκηνή** τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου τῆς Σπάρτης. — **οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν** τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως. — **οἱ δορυφόροι**· ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὠνόμασε **φύλακας**. — **μέτειμι** ἔρχομαι ὅπισθεν.

§ 8. τὸ πλατὺ τοῦ Λ. ἡ πεδιάς τοῦ Λ. — **διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα** ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους.

§ 9. οὐ κατέβαλεν· διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο ἱερά. — **ἀνήμε τινα εἰς τι** ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τι. — **Κρεῦσιν**· λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακόν· ἦτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν.

§ 10. πλὴν ὅσων = πλὴν τούτοις, ὅσων. — **κατὰ χώραν** εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

§ 11 - 12. Ἀμυκλαῖοι· οἱ κάτοικοι τῶν Ἀμυκλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα. — **ἀπέρχονται**· δηλ. εἰς τὴν πατρίδα των. — **Ῥακίνθια**· ἐτελοῦντο εἰς τὰς Ἀμύκλας κατὰ μῆνα Ἑκατομβαιῶνα (Ἰούλιον - Αὐγούστον) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ Ῥακίνθου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων ἀκουσίως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν καλούμενον παιᾶνα, ᾄσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἴδιον παιᾶνα ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαχῶν (πρβλ. **ἐπαιάνισαν**, βιβλ. Δ', 2, § 19). — **παρὰ τὴν πόλιν** κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — **μεταδιώκειν**· ἐνν. αὐτόν, τὸν πολέμαρχον· **μεταδιώκω τινά** τρέχω νὰ προφθάσω τινά. — **οὐδὲν ἡγνῶουν**· ὁ πολέμαρχος καὶ οἱ ἐξακόσιοι. — **κατα-**

φρονῶ μετ' ἀπρμφ. = φρονῶ ἐγωιστικῶς. — τύχη εὐτυχία, νίκη. — ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά.

§ 13. οἱ δ' ἐκ τῶν Κορ... καθορῶντες αὐτούς· ἡ πλοκή : οἱ δὲ Καλλίας τε... καὶ Ἴφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἄστεως τῶν Κορινθίων αὐτούς. — Καλλίας ὁ Ἴππονίκου· σημαίνων Ἀθηναῖος διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — πορεύομαι ἐν τῇ ὁδῷ συνεχίζω τὴν πορείαν. — ἀπόλλυσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμισαν. — ἀποφυγεῖν· ὁ Καλλ. καὶ ὁ Ἴφ.

§ 14 - 15. τοὺς ὑπασπιστάς· οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθουν τοὺς ὀπλίτας καὶ ἐσήκωνον τὰς ἀσπίδας των. — τὰ δέκα ἄφ' ἥβης· βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23. — αἰρέω - ὦ προφθάνω. — ἐξ ἀκοντίου βολῆς εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν μου. — ἐκέλευε· ὁ Ἴφικρ. — τοὺς ὀπλίτας· τῶν Λακ. — ἀνεχώρουν· οἱ Λακ. — ἄτε διώξαντες· δηλ. τοὺς πελταστάς. — ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους, μεθ' ὅσης ταχύτητος ἠδύνατο ἕκαστος. — ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκ τῶν ὀπισθεν. — παραθέω τρέχω παραλλήλως. — θρασὺς θαρραλέος.

§ 16. ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγὴν. — ἔκδρομοι· εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ἐξορμοῦν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ἀκροβολισταί. — ἰσομέτωποι οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τοὺς πεζοὺς. — ποιῶ καὶ πάσχω τὰ ὅμοια· τοῦτοις ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. — μαλακὸς δειλός, ἄτολμος. — συνίσταμαι συγκεντρώνομαι.

§ 17. οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχική· ἡ δύναμις αὕτη δὲν ἠδύνατο, φυσικά, νὰ ἀφήσῃ τὴν φρουρήσιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευσόντων. Ἦδη προσπαθεῖ νὰ παράσχω βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. — τοὺς ὀπλίτας· τοῦ Καλλίου, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξέλθει ἐκ τῆς Κορίνθου. — εἰς τὴν θάλατταν· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

§ 18 - 19. ἐκ τούτου· χρονικόν. — σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα, νικῶμαι. — ὀφιαίτατα (ὀψὲ) πολὺ ἄργά, πρὸς τὴν ἐσπέραν. ἀντίθετον πρωαίτατα. — κατάγομαι εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα. — παρὰ Μαντίνειαν· διότι οἱ Λ. εἶχον περιπαίξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς πελταστάς, ὅπως τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν. — ἐξ Ὀρχομενοῦ· κειμένου ἐπὶ ὑφώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλπάκι). — χαλεπῶς μὲ ψυχικὸν πόνον. — ἄν· εἰς τὸ θεάσασθαι.

(8, 1 - 3, 6 - 11, 12 - 16)

§ 1 - 2. τῇ ναυμαχίᾳ· τῆς Κνίδου. — παραμυθέομαι - οὔμαι τινα καθησυχάζω τινὰ δι' ὑποσχέσεων. — ἐντειχιόειν· ἢ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ ξένου εἰς τινα πόλιν ἐσήμαινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς. — ξένια δῶρα. — μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συσταῖεν μήπως καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνωθοῦν (κατὰ τῶν Περσῶν). — πείθομαι τι πείθομαι εἰς τι.

§ 3. ἀπαντάω - ὦ (τινι) = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινας. — παρέρχομαι ἐπὶ τι ἀπέρχομαι εἰς τι. — τὴν αὐτοῦ ἀρχήν· τὴν σατραπείαν του (Φρυγίαν). — Δερκυλίδας· ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλάσποντον, διὰ τὴν ἀναγγελίαν τὴν ἐν Νεμέᾳ νίκην.

§ 6. ἐκφέρω πόλεμον κηρύττω πόλεμον. — περαίνω τι κατορθώνω τι. — καταστρέφομαι ὑποτάσσω. — εὐπρεπίζομαι τὰς πόλεις συμφιλιοῦμαι, ἔρχομαι εἰς συνενόησιν μὲ τὰς πόλεις. — εἰς τὸ ἔαρ μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π.Χ.). — ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει κλπ.· κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἀσίαν.

§ 7 - 8. συμπληρώω - ὦ ναῦς ἐξοπλίζω τελείως ναῦς. — Φαραί· πόλις τῆς Μεσσηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται περὶ τῶν Καλαμῶν. — κακουργέω - ὦ βλάπτω. — καὶ τὰ τῆς βοηθείας· διότι ὑπῆρχε φόβος μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς ὑφισταμένας τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις. — ἀναστρέφω ἀπομακρύνομαι. — ὑπόσπονδος ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. — Νικόφημον· ὅστις διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

§ 9 - 10. ἀπὸ τῶν νήσων· δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους θὰ ἐπέβαλλεν εἰς τὰς νήσους. — τοῦτο ταύτην τὴν χάριν, μὲ αὐτὴν τὴν χ. — **χαρίζομαι τινι** ὑποχρεῶνω τινά. — **ἀτελὲς ποιῶ τι** δὲν ἀφήνω νὰ γίνη, ματαιῶνω κάτι. — **εἰς τὸν διὰ τόν.** — **λιθολόγος** λιθοτόμος.

§ 11. ἀντιπληρώ - ὦ ναῦς ἐξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα.

§ 12 - 13 ἀπὸ τῶν ἐκείνου· δηλ. χρημάτων. — **τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις** μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κνίδον ἤτταν οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἀ-βυδον (§ 3). "Οἱ αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (ἐν τῇ ἡπείρῳ) καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῇ Λακεδ. ἀρμοσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος. — **εὐτρεπίζω τινά τινι** συμ-φιλῶνω τινά μετὰ τινος. — **Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν** τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοούμενον τοῦ βασι-λέως σατράπην τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν., βιβλ. Δ', 4, § 4), ὅστις ἤδη ἔχει ἀντικαταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ. — **ἀφίστημί τινα πρὸς ἑμαυτὸν** προσελκύω τινά πρὸς τὸ μέρος μου. — **παῦσαι** δηλ. αὐτόν. — **πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν** περὶ τὸ τέλος τοῦ 393 π.Χ. — **ἀπὸ Βοιωτῶν** δηλ. Θηβαῖοι. — **ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς** κεφ. 5, § 1 - 2.

§ 14. ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὰς Σάρδεις, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας κλπ. — **καὶ ταύτης καὶ μάλιστα ἐκείνης.** — **ἀντιποιοῦμαι τινός τινι** διεκδικῶ τι παρὰ τινος **οὐκ ἀντιποιεῖσθαι** τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω **ἀρκεῖν**, ἐκ τοῦ ἔλεγε. — **αὐτονόμους εἶναι** ἡ αὐτονομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἐχθροὶ αὐτῶν θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφθῆ αὐτόνομοι. — **αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων** διότι τότε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συγκροτηθῇ ἰσχυρά συμμαχικὴ δύναμις ἱκανὴ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν βασιλέα.

§ 15. τοῖς ἐναντίοις· δηλ. εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἀθη-νῶν, τῶν Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀργούς, οἱ ὁποῖοι παρευρί-

σκοντο εἰς τὰς Σάρδεις. — **λόγοι** κενοὶ λόγοι, ἀνοησίαι. — **ταῦτα**· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου. — **συντίθεμαι** συνάπτω συνθήκην, συγκατατίθεμαι. — **Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου**· παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι. — **οἱ τε Θηβαῖοι**· δηλ. ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς πόλεις. — **τὰς Βοιωτίας πόλεις**· τὰς ὁποίας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ ὁμοτίμων ὑποτελεῖς. — **οὐ ἐπεθύμουν**· ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ἔχειν. — **ὥς Ἄργος ἔχειν**· οἱ Ἀργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρινθον ἰδικήν των. — **ἀτελής γίνεταί ἡ εἰρήνη** δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

§ 15. **γίγνομαι μετὰ τινος** δέχομαι τὰς προτάσεις τινός. — **ὅπως ἂν... προσδέονται** ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν (ἂν) λάβωσιν ἀναγκήν, ἐπιθυμήσουν. — **εἶρξε**· ὁ Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὁποίῳ διαμένων ἀπέθανε.

Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χρημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους. — **πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν ληστῶν** οἱ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνισχύομενοι ἤδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των. — αὐτῶν ἄλλου. — **μόρα;** (κεφ. 3, § 15). — **Ὀρχομενῶ** τῷ βοιωτικῷ (βιβλ. Δ', 3, § 15). — **αἷς δὲ ἠπίστων** ἐννοεῖ τὸν Φλειοῦντα καὶ τὴν Μαντίνειαν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ** ἡ δικαιολογία περὶ τῶν ἐορτῶν τῶν μηνῶν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει** οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ ἐπέλθουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῶν Θηβῶν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν προηγουμένως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ Ἄργος· ὅθεν ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. — Οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνηδες δι' αὐτοὺς τέχνασμα· ἰσχυρίσθησαν δηλαδὴ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς ἐορτάς, αἱ ὁποῖαι ἐωρτάζοντο εἰς χρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φύλων· ἦτο ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν. — **παρεῖναι** κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις. — **τὰ βασιλέως σημεῖα** ἡ βασιλικὴ σφραγὶς (διὰ τῆς ὁποίας ἐπιστοποιεῖτο ἡ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου).

§ 31. καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς αἱ Κλαζομεναὶ (σημερινὰ Βουρλά) κατ' ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τινος ἀπέναντι νήσου (πρὸς Β. τῆς Ἐρυθραίας), τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ὁ Μ. Ἀλέξανδρος συνέδεσε δι' ἐπιχωματώσεως μὲ τὴν ξηράν. — **Κύπρου** τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. Ἐναντίον τοῦ βασιλέως τούτου ἐπολέμησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον. — **καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας** τὸ διαφέρον τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων προήρχετο ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἐξεμηδενίζετο ἢ μετὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον ἡγεμονία τῆς Σπάρτης. — **πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου**· διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἐδάφη καθαρῶς ἀθηναϊκὰ (βιβλ. F', 8, § 15). — **μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων**· δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς ὅρους τῆς προτεινομένης συνθήκης, ἥτοι τῶν Σπαρτιατῶν.

§ 32. ὤμνυσαν· συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην. — ὑπὲρ πάντων τῶν Βοιωτῶν· τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις. — ὁ Ἀγισίλαος· ὡς ἐκτελεστής τῶν ὅρων τῆς συνθήκης. — τὸ βασιλέως γράμμα τὸ ἔγγραφον τοῦ βασιλέως. — ταῦτα· δηλ. ὁμνῦναι αὐτόνομους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. — αὐτοῖς· ἐννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων εἶχον λάβει τὴν ἐντολήν.

§ 33. διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν· βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4. — ἐθύετο· δηλ. τὰ διαβατήρια =; (βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4.). — εἰς τὴν Τεγέαν· πόλιν τῆς Ἀρχαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ. — τῶν ἱππέων· ἐνν. τινάς. — κατὰ τοὺς περιοίκους εἰς τὰς πόλεις τῶν περιοίκων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων. — ἐπισπεύσοντας· δηλ. αὐτούς. — ξεναγούς· βιβλ. Δ', 2, § 19.

§ 34. οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι· εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἐχθροὶ τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί. — οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν· βιβλ. Δ', 8, § 15 «ὡς Ἄργος ἔχειν». — καὶ τούτοις· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους. — προεῖπε· τοῦ προαγορεύω δηλῶ ἀπεριφράστως. — τοῖς μέν· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους. — τοῖς δέ· εἰς τὴν φρουράν τῶν Ἀργείων. — αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. — οἱ σφαγεῖς· νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ ὅποιοι κατέσφαζαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικούς (βιβλ. Δ', 4, § 1). — μεταίτιός τις οὗ συναίτιος, συνένοχός τις. — τοῦ ἔργου· δηλ. τῆς σφαγῆς. — αὐτοὶ γνόντες οἰκαιοθελῶς. — οἱ ἄλλοι πολῖται· δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. — καταδέχομαι τινα δέχομαι τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα. — τοὺς πρόσθεν φεύγοντας· φαίνεται, ὅτι εἰς παράρτημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο ὁ ὅρος νὰ δεχθῶν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διὰ πολιτικούς λόγους ἐξορίστων.

§ 35. τὰ πεζὰ στρατεύματος· τὰ ὅποια ἦσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29 - 30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἐβοήθουν τὸν Εὐαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν. — καὶ τὰ ναυ-

τικά· οὕτως ὁ περσικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εὐαγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως. — **τὸν ὕστερον**· δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον. — **τὸν ὕστερον... τῆς καθαιρέσεως** τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνισιν (βιβλ. Δ', 8, 12 - 13).

§ 36. **ἀντιρρόπως πράττω** τινὶ διατελῶ ἐν ἰσορροπίᾳ δυνάμεων πρὸς τινα. — **τοῖς ἐναντίοις**· δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις (Ἀθηναίους, Θηβαίους, Ἀργεῖους, Κορινθίους). — **ἐπ' Ἀνταλκίδου**· ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη ὑπεγράφη καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτελῇται τὸ 387 π.Χ. Οἱ ὅροι αὐτῆς ἐχαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στηλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξετέθησαν εἰς τὰ πανελλήνια ἱερὰ πρὸς εὐρυτέραν δημοσιότητα. — **προστάτης**· ἐνταῦθα : ἐκτελεστής καὶ φρουρός. — **πράττω** ἐπιτυχάνω, ἐξασφαλίζω. — **προσέλαβον σύμμαχον Κόρινθον**· διότι ἤδη τὴν ἀρχὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνέλαβον οἱ φίλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί. — **αὐτόνομους... τὰς βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν**· οὕτω ἐξησθένησαν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

(2, 24 - 32, 35 - 36)

§ 24. **ἐκ δὲ τούτου**· μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλαδή, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν Χερσόνησον τοῦ Ἀθω πόλεις Ἀκανθὸν καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονος τῶν Ὀλύνθου, ἡ ὁποία ἐπεζήτηε νὰ ὑπαγάγῃ αὐτάς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Τὴν βοήθειαν αὐτὴν εἶχον ζητήσῃ διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιάται καὶ Ἀκάνθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π.Χ.) ὡς ἐποπτῶν τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης. — **Σκιρῖται**· ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ. — **μέτειμι** ἔρχομαι κατόπιν. — **Θράκης χωρία**· Θράκη ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀνατολική. — **Ποτειδαίαν**· πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν Χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς. — **ἐκείνων**· δηλ. τῶν Ὀλυνθίων.

§ 25 - 27. **στασιάζω** εὐρίσκομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς· **στασιαζόντων τῶν Θηβ.**· μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην διελύθη ἡ βοιωτικὴ ὁμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβαν εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί, φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — **πολεμαρ-**

χοῦντες τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης εἶχον οἱ 11 βσιώταρχοι· μετὰ τὴν διάλυσιν ὅμως τῆς βσιωτικῆς ὁμοσπονδίας ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι. — **διάφορος** πολιτικὸς ἀντίπαλος. — **ἐταιρεία** πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία. — **εἰσοικειόομαι** - οὐμαί τινι γίνομαι οἰκειὸς, συνάπτω στεφάνον. — **ὕπουργέω** - ὦ τινί τι προσφέρω εἰς τινὰ νὰς σχέσεις πρὸς τινα. — **εἰμί ὑπὸ τινι** περιέρχομαι εἰς τὴν τι. — **ἐγὼ**· ὡς πολέμαρχος. — **ἀποκεκήρυκται** ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ ἐξουσίαν τινός. — **ᾠλυνθον** ἀξιολογώτατην τότε πόλιν τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης). — **ᾠλυνθον** ἀξιολογώτατην τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μετὰ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28 - 29 **ἀνακουφίζομαι** ἐρεθίζεται τὸ πνεῦμά μου, παίρουν ἄερα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγουν σήμερον. — **λογιστικὸς** ὁ ἱκανὸς νὰ ὑπολογίζῃ τὰς συνεπείας τῶν πράξεων του. — **ὁμολογῶ** τι δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι. — **προορμῶ** (τοῦ προορμάω - ὦ). — **ἐνν.** τὸ στράτευμα = νὰ κινήσῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὰ ἔμπροσ. — **ἡγοῦμαι τινι** γίνομαι ὁδηγὸς τινος. — **ἐν τῇ Καδμεΐᾳ** δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς. — **θεσμοφορίζω** τελῶ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεσμοφορίων. Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατ' Ἰούνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστατίδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως. — **βαναν**· ἡ β. ἦτο ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤγρεον, δηλ. ἐπιαναν καὶ ἀφῆρουν ἀπὸ τὸν μοχλόν, τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλόν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας. — **παρήμι** τινος ἐπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἴσοδον.

§ 30 - 31. **ὅστις μὴ πολέμου ἔρῃ**· ὑπαινίσσεται τοὺς δημοκρατικούς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς ᾠλυνθ. καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακ. — **ὡς πολεμοποιοῦντα**· ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, ὅτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακ. — **ἐνθα εἰρήται** εἰς τὸ δεσμοκτήριον. — **οἰκαδε** εἰς τὰς οἰκίας των. — **μάλιστα τριακόσιοι**· τὸ μάλιστα μετ' ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32. **Ἀγασίλαος**· ἐξ ὧν λέγει ὁ Ἀγ. συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὴν Φ. τὴν ιδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμεΐαν. — **αὐτοσχεδιάζω** ἐξ ιδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35 - 36. κρίσιν ποιουμαί τινι δικάζω τινά. — ξένος φίλος (ἐκ φιλοξενίας) διότι ὁ Ἰσμηνίας εἶχε σταλῇ ὡς πρεσβευτὴς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ τὴν ἐπιδιώξῃ τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — μετεिल्-φῶς εἶη· βιβλ. Γ', 5, § 1 - 2. — μεγαλοπράγμων ὁ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — κακοπράγμων ἐπιβλαβής.

(4, 1)

§ 1. ἐκολάσθησαν κυρίως διὰ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, τὴν ὁποίαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. — κρατοῦμαι ὑπὸ τινος νικῶμαι ὑπὸ τινος.

BIBΛION EKTON



(4, 1-16)

§ 1 - 2. **ἐκ τούτου**· μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν δι' ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. — **ἐκ τῶν πόλεων**· τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀκαρνανίας. — **Κλεόμβροτον**· τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausanίου· οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (380 π.Χ.) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀγησιπόλιδος, συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. — **τὰ οἶκοι τέλη**· βιβλ. Γ', 2, § 6 - 7. — **ἀφίοιεν**· κατὰ τὰ βαρύτερα ἀντὶ ἀφιεῖν.

§ 3. **οὐχ ὅπως... ἀφιέντας** ὅχι μόνον, ὅτι δὲν ἄφηνον. — ἦ ἐκεῖ ὅπου. — **Θίσβαι** χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν. — **Κρεῦσιν**, βιβλ. Δ', 5, § 9 - 10. — **ἐν Λεύκτροις** ταῦτα ἔκειντο ἐπὶ δασώδους πεδιάδος μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

§ 4 - 5. **διαλείπω ἀπέχω**. — **οὐδένας**· ἐνν. ἄλλους. — **Κυνὸς κεφαλαί**· τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη διὰ πρώτην φοράν κατὰ τῶν Θηβαίων. — **ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς**· διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐμβολὴν δὲν κατάρθρωσε νὰ περάσῃ τὸν Κιθαιρῶνα. — **ἀκτέον** (ἄγω) δηλ. τὸ στράτευμα. — **ὥσπερ λέγεται**· λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχε βλάβει τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας εἰσβολὰς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

§ 6 - 7. **οἱ προεστῶτες**· δηλ. οἱ βοιωτάρχοι. — **ἄτε πεφευγότες** ἐπεὶδὴ πράγματι... — **πολλοὶ αὐτῶν**· οἱ δημοκρατικοί. — **Ἡράκλειον** ναὸς τοῦ Ἡρακλέους. — **μὲν δὴ πάντως**. — **τῶν προεσθηκῶν**· κυρίως τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

§ 8 - 9. **τάναντία** ἐναντίως, ἀνάποδα. — **κατορθοῦμαι** εὐοδοῦμαι, ἔρχομαι εὐνοϊκά. — **ὑποπινόντων**· δηλ. τῶν στρατιωτῶν. — **τῶν εἰς ἀγοράν παρεσκευαχόντων**· ἐννοεῖ τοὺς μικρεμπόρους, οἱ ὅποιοι ἠκολούθουν τὸ στράτευμα. — **τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι**· κυρίως τῶν Θεσπιδίων. — **μετὰ τοῦ 'Ιέρωνος**· δηλ. τοῦ Σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων. — **'Ηρακλεῶται**· ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχεῖο. — **ἐπιστρέφω τινὰ** τρέπω τινὰ εἰς φυγὴν. — **ἄθρόος** πυκνός. — **τοῦ μεταξύ**· δηλ. τοῦ χώρου μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10 - 11. **μελετῶ**· ἐπὶ στρατεύματος = ἀσχοῦμαι. — **πονηρὸς** ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. — **ὁ συντεταγμένος** ὁ καταγεγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο. — **ἐκ τοῦ παραχρῆμα** ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς προηγουμένην ἄσκησιν.

§ 12. **φάλαγξ** τὸ πεζικόν. — **εἰς τρεῖς** εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν. — **τὴν ἐνωμοτίαν**· ὅλος ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς διηγεῖτο εἰς ἑξήκοντα (τάγματα), ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιηγεῖτο εἰς τέσσαρα λόχους, ἕκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηκοστῶν καὶ ἐκάστη πεντηκοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτιῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στοίχους, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν. — **ἄγειν** = **τάττειν**. — **τοῦτο δὲ οὕτω δέ**. — **συμβαίνειν**· ἐκ τοῦ ἔφασαν ἔλεγον, ὅτι καταντᾷ (νὰ ἔχῃ ἢ φάλαγξ). — **ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν** ἦσαν συμπεπυκνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πεντήκοντα ἀσπιδοφόρων. — **εὐχείρωτος** ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὗται ἀποτελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι καὶ ἠκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13. **ἄγειν**· ἀμετάβ. — **συμβάλλομαι** συμπλέκομαι. — **ὥς ὅτι**. — **οὐ γὰρ** κλπ.· ἐπεξηγήσεις. — **ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ**· ὅτε δηλ. ἐπληγόνετο ὁ Κλεόμβροτος.

§ 14. **περὶ δαμοσίαν**· ἴδε βιβλ. Δ', 5, § 7. — **ἵπποι**· τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. — **οἱ συμφορεῖς** οἱ ὑπασπισταί. — **ὄχλος** ἢ πυκνὴ

τάξεις τῶν ἀντιπάλων. — **ἀναχωρῶ** ὑποχωρῶ εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου. — **οἱ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακ.** οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — **ἐγκλίνω** τρέπομαι εἰς φυγὴν. — **τίθεμαι τὰ ὄπλα**; (βιβλ. Γ', 1, § 23). — **ὄρθιον** ἀνωφέρεια. — **ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιροῦμαι** περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.

§ 15. **ἐπικαιριώτατοι.** οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατεύματι· ἴσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων. — **ἔπεμψαν κ. περὶ σπονδῶν**· τοῦτο ἀπετέλει ὁμολογίαν ἡττης. Ἡ ἡττα δὲ αὕτη, ἡ ὁποία ὠφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τὴν ὁποίαν δὲν ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

§ 16. **εἰς Λακεδαίμονα**· ἐνν. πεμφθεὶς. — **γυμνοπαιδιῶν αἱ γυμνοπαιδίαι** ἦσαν ἐτησίᾳ ἐορτὴ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὴν παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν ἐχόρευον γυμνοὶ καὶ ἐξετέλουν διαφόρους γυμναστικὰς ἀσκήσεις περὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος. — **τῆς τελευταίας**· ἐνν. **ἡμέρας** — **ἔνδον**· δηλ. εἰς τὸ θέατρον. — **ἀποδίδωμι τὰ ὀνόματα ἀνακoinῶ** τὰ ὄν. — **ἔστι**· μετ' ἀπρμφ. = εἶναι δυνατόν. — **ὁ προσήκων** ὁ συγγενής. — **λιπαρὸς λαμπρὸς, περιχαρής**. — **ἀναστρεφόμενους** — **περιιόντας**· δηλ. εἰς τὴν ἀγοράν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(5, 1 - 27)

§ 1 - 3. **ταῦτα**· δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ ὁποία ἐζήτει ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Θηβαίου ἀρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπειδὴ ὁ ἀρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων πρὸς τοὺς ὁποίους εὕρισκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἐξέχοντας Ἀρκάδας, τοὺς ὁποίους ἀργότερον ἀπέλυσε. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὡμῇ. Εἶπε δηλ. ὅτι ὁ Θηβαῖος ἀρμοστής ἐνήργησεν ὀρθότερον, ὅτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ ὅταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδῆλωσεν, ὅτι θὰ εἰσβάλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. — **τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων** ἡ ἀρκαδικὴ ὁμοσπονδία. — **τί... παρασκευάζονται διατί...** — **ἐπάριτοι**· ἐκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς ὁμοσπονδίας. — **αὐτόθεν** συγχρόνως, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. — **διαπράττομαι περὶ τινος**· συνενοοῦμαι, συμφωνῶ περὶ τινος. — **ἕκαστοι** ἕκαστος λαός.

§ 4 - 5. **Ἀλεξάνδρου**· τυράννου τῶν Φερῶν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἡττηθῆ ὑπὸ τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἐκὼν ἄκων μετ' αὐτῶν. — **τῶν ἐναντίων αὐτῷ**· ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἦσαν οἱ πολῖται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ ὁποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ. — **ὑπάρχω τινι** εἶμαι πρόθυμος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά. — **οἱ τὰ σφέτερα φρονοῦντες**· δηλ. οἱ δημοκρατικοί. — **Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς**· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας καὶ τοῦ Παλλαντίου κειμένων δυτικῶς τῆς Τεγέας. — **ἠναγκάζοντο**· νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6. **ἐπιρρώννυμι** τονώνω τὸ ἥθικόν. — **ὥς δὲ συνελόντι εἰπεῖν** = ὥς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι διὰ νὰ εἴπω ἐν συντομίᾳ. — **ὅ,τι καθ' ὅ,τι εἰς ὅ,τι δήποτε**. — **ὁμοφρονοῦντες**. ἐνν. αὐτῷ.

§ 7. ἀπογιγνώσκω ἀπελπίζομαι, ἐγκαταλείπω τὴν ἰδέαν.

§ 8. ἐλλείπω ὑστερῶ. — καὶ τοῖς πολ... ὅ,τι πράττειτο καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ,τι ἐσχεδίαζε νὰ πράξῃ. — εὖπορος εὐκόλος. — κρείττων ἀνώτερος ἀριθμητικῶς. — χωρίοις διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων. — ἐξάγομαι παρασύρομαι.

§ 9 - 10. εἰ δὲ μή· ἐνν. πράττει τι. — Πελλήνη· θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣ ὁποία ὠδήγει εἰς Ἀρκαδίαν. — παραγέλλω δίδω (τὰς ἀναγκαίαις διὰ τὴν πορείαν) διαταγὰς. — θεία μορα θεία πρόνοια. — νεοττία φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί. — ἔφθη· τοῦ φθάνω. — διατάττομαι λαμβάνω κατὰλληλον θέσιν. — ἐν Ἀρκαδίᾳ· δηλ. εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ ἐχθροὶ τῶν Θηβαίων.

§ 11 - 13. ἰσόπεδον ὁμαλὸν ἔδαφος. — μαχεῖσθαι ἐνν. ἐμελλον. — ταύτῃ· ἐπὶρρ. = εἰς αὐτὸ τὸ μέρος. — οὐδ' ὅπου γε μηδέν... ὄντες οὔτε εἰσῆρχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέρδος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν μαχόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον ὀλίγων. — κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινε διότι ἡ Σπάρτη ἦτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης. — τὸ ἐντεῦθεν δὲ γενόμενον ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. — αἰτιᾶσθαι = λέγειν αἴτιον εἶναι. — ἀπονενοημένος ἀπηλπισμένος. — οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ τοῖς ἀπ. κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν ἀπηλπισμένων. — Ἀρχίδαμος νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀγχιλαίου. — κώλυμα· πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας. — ὄρθιον ἀνωφερὲς ἀτραπός. — ἐνταῦθα· χρονικόν. — πῦρ πνέω· ἐπὶ λυσσασκῶς μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φωτιὰς ἀπὸ τὸ στόμα μου. — οἱ νενικηκότες Λακ. εἰς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. — παντὶ κατὰ πάντα. — ὑπερδέξια χωρία ; (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — δέχομαι· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν = ἀνθίσταμαι. — οἱ ἐνδοθεν οἱ ἐνδον. — πορρωτέρω τοῦ καιροῦ πέραν τοῦ δέοντος. — περιγράφεται τι ἔχει προδιαγραφῇ τι.

§ 14. οἱ Ἀρκαῖδες· ἐνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν. — ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα. — εὐτυχῶ· ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ. — προσκαρτερέω - ὦ ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας ταλαιπωρίας. — ἔξω· δηλ. τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὑπαιθρον. — σίτου συγκομιδῆς οὕσης·

ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

§ 15. ἱππεῖς· ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6.000 πεζοί. — **Κλεωνάς**· πόλιν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἀργεους. — **εἶναι**· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγον. — **ἀνάριστος** ἀπρογευμάτιστος.

§ 16 - 17. οἱ = οὗτοι γάρ. — **δυστυχήματος**· φαίνεται, ὅτι συνεκρούσθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι τηροῦντες οὐδετερότητα εἰς τὴν παροῦσαν ρῆξιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν διόδον τοῦ ἱππικοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχον ἀπωλείας. — **ὥς εἶδον τάχιστα** εὐθύς ὥς εἶδον. — **συνέρραξαν** ; (βιβλ. Δ', 3, § 18 - 19). — **οὐδὲν οὕτω βραχὺ ὄπλον εἶχον**· ἐχρησιμοποίησαν δηλαδὴ ὅλα τὰ ὄπλα των καὶ αὐτὰ τὰ ἀγχέμαχα (ξίφη, μαχαίρας κλπ.) πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην. — **ὥ οὐκ ἐξικνουῦντο ἀλλήλων** διὰ τοῦ ὁποίου (= ὥστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθησαν ἐκατέρωθεν.

§ 18. **ὀλίγων ἡμερῶν** ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. — **ἐξήκει ὁ χρόνος** τελειώνει ὁ διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν προκαθορισμένος χρόνος. — **λυμαίνομαί τινι** φθείρω, ἀμαυρώνω τι. — **συνίσταμαι** συνασπίζομαι. — **πατέρχομαι** ἀπέρχομαι. — **ἀναλύω** ἐξαλείφω.

§ 19 - 20. **ὥς ὥστε**. — **ἀποκάμνω** πόνον ἐξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου. — **ἐπεγράφοντο ῥόπαλα** ἐζαγράφον ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ῥόπαλα (ὥς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐθεώρουν προστάτην). — **λαμπρύνω** στιλβάνω.

§ 21 - 22. **ἐξήγαγεν**· ἐκ τῆς Τεγέας. — **σαφηνίζω** καθιστῶ φανερόν. — **ἐδόκει** τοῖς πολεμίοις. — **ἄγω τὴν συντομωτάτην** βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ. — **ἡγοῦμαι**· ἀμετάβ. = πορεύομαι. — **τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη**· τὸν Μαίναλον. — **ἐκτείνω τὴν φάλ.** ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. — **ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς**· ἐν. **χωρίοις** ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὄρεινους) τόπους. — **εἰκάζομαι** δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν. — **λύω** παρὰλύω. — **τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν** (παρασκευὴν) τὴν παράταξιν (αὐτῶν). — **παράγω** μεταφέρω στρατιώτας ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ πλάγια. — **ἐπὶ κέρως** εἰς μακρὰν γραμμὴν, στήλην. —

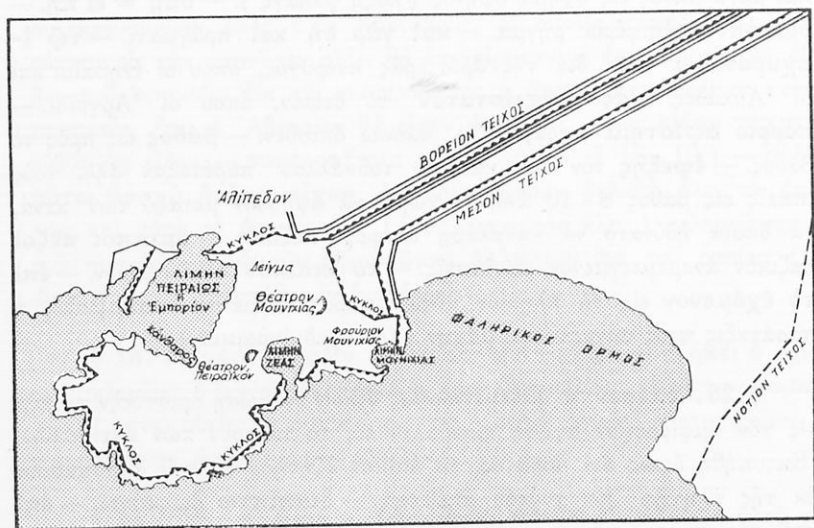
τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον· δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς παρατάξεως, τὴν ὅποιαν κατέλαβον οἱ Θηβαῖοι καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐνήργησε τὴν ἐφοδον, ὅπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων. — **πεισομένοις**· τοῦ πάσχω.

§ 23 - 24. **ἀντίπρωρος** ὁ ἔχων τὴν πρῶραν ἐστραμμένην πρὸς τινα· ἐπὶ στρατοῦ = ὁ παρατεταγμένος εἰς μικρὰν μετωπικὴν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνὸς (λοξὴ φάλαγξ). — **ὄπη** = εἴπη. — **διακόπτω** ἐπιφέρω ρῆγμα. — **καὶ γὰρ δὴ** καὶ πράγματι. — **τῷ ἰσχυροτάτῳ**· δηλ. διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, ὅπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες. — **τὸ ἀσθενέστατον**· τὸ δεξιόν, ὅπου οἱ Ἀργεῖοι. — **πόρρω ἀφίστημι** παραμερίζω, τάσσω ὀπισθεν. — **βάθος** ὡς πρὸς τὸ βάθος. — **ἐφεξῆς** τὸν ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρέταξαν δηλ. τοὺς ἱππεῖς εἰς βάθος 8 - 10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφήσουν μεταξὺ των κενά, τὰ ὅποια ἡδύνατο νὰ καταλάβῃ ἐλαφρὸν πεζικόν. — **ἄμιπποι πεζοὶ** πεζικὸν ἀναμεμειγμένον μὲ ἱππεῖς. — **τὸ ἱππικόν**· τῶν ἐχθρῶν. — **ἐπὶ τὸ ἐχόμενον** εἰς τὸ πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον. — **συμβολή** ἡ παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἶδε σχεδιάγραμμα).

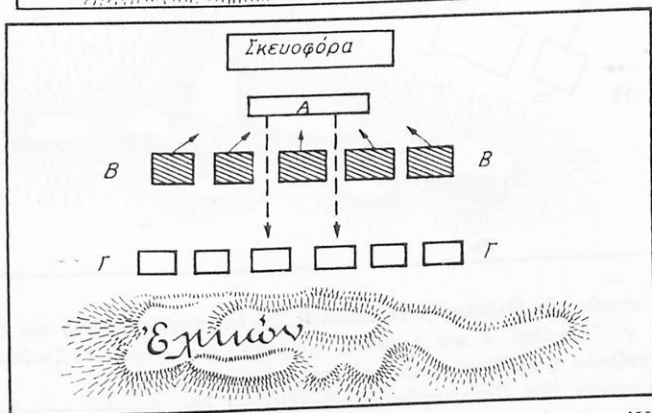
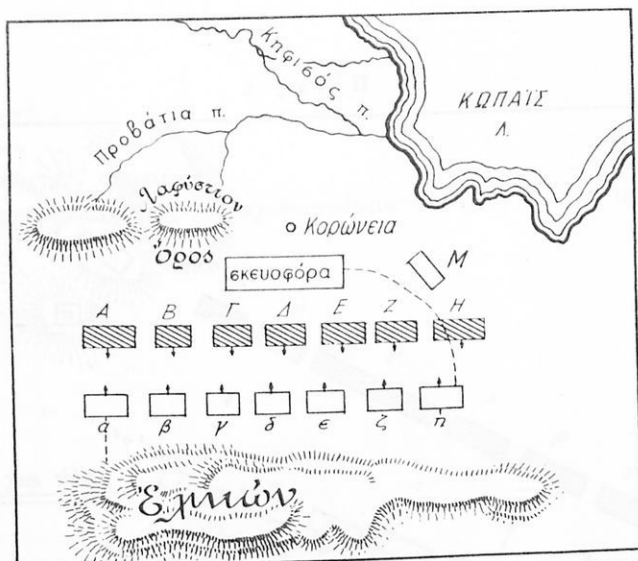
§ 25. **ἔπεσεν**· ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ ὀριστικὴν τροπὴν εἰς τὸν ἀμφίρροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Ἐκτυπήθη ὅμως διὰ δόρατος, τὸ ὅποιον ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν. — **διαπίπτω** διαφεύγω. — **ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου**· τῶν ἀντιπάλων, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι.

§ 26 - 27. **συνεληλυθυίας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος**· κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας ὁ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνῆρχετο εἰς 20.000 πεζοὺς καὶ 2.000 ἱππεῖς, ὁ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἑλλήνων εἰς 30.000 πεζοὺς καὶ 3.000 ἱππεῖς. — **καὶ ἀντιτεταγμένων**· ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον ὡσεὶ προηγέτο **συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων**. — **οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐ πάντες**. — **χώρᾳ... πόλει... ἀρχῇ** κατὰ χώραν... ἀρχὴ δύναμις. — **φαίνομαι πλέον ἔχων** προφανῶς, ἀδιαφιλονικήτως, πλεονεκτῶ. — **ἀκρισία** σύγχυσις.

Πίναξ 1



Τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς

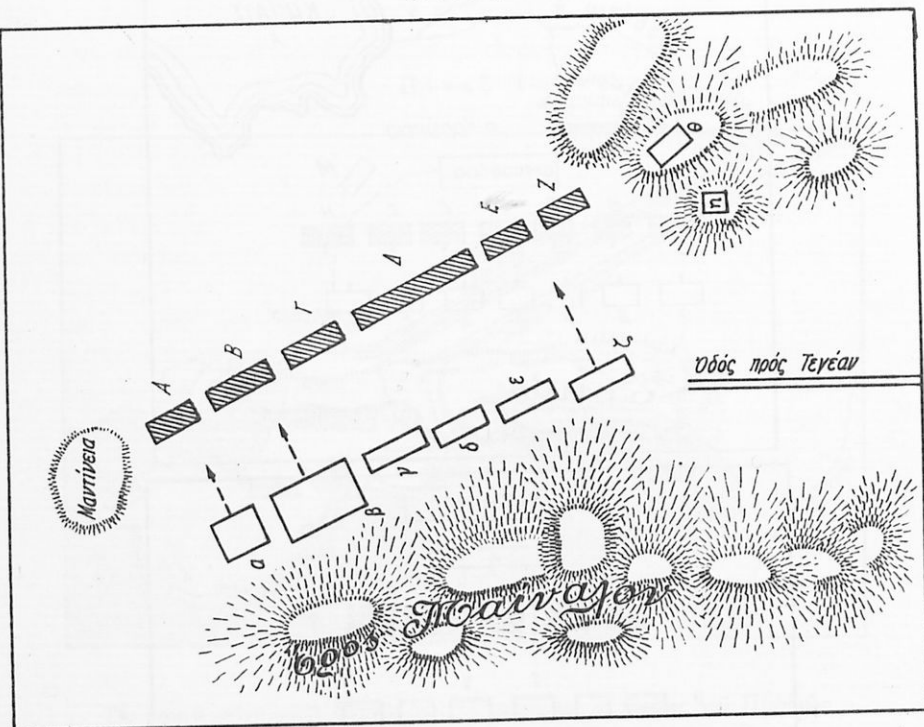


"Ανω : Α καὶ Β = Ἀγησίλαος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = Ἡριππίδας μετὰ τῶν Κυρείων. Δ = συμμαχικά στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = Ἑλλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = Ὀρχομένιοι. Μ = ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς.

α = Ἀργεῖοι, οἵτινες, εὐθὺς ὥς ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐτράπησαν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα. β = Κορίνθιοι. γ = Ἀθηναῖοι. δ = Αἰνιᾶνες. ε = Εὐβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες, μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Ὀρχομενίων, εἰσελαύνουν εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω : Α — οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ὁρμοῦν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διὰ μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ Ἀγησίλαου. ΒΒ = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθεμένου Ἀγησίλαου. ΓΓ = οἱ ἡττηθέντες καὶ πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Πίναξ 3



α=ίππικόν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίππων. β=ἐπιτιθεμένη πτέρυξ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν. γ=Ἀρκάδες, δ καὶ ε=ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων, ζ=ίππεῖς καὶ ἑλαφρὸν πεζικόν. η καὶ θ=ὀπλίται καὶ ἱππεῖς ἐπὶ τῶν λόφων.

Α=ίππικόν τῶν Σπαρτιατῶν. Β-Δ=ὀπλίται τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. =Ε πεζικόν τῶν Ἀθηναίων. Ζ=ίππικόν τῶν Πελοποννησίων.

... → γραμμαὶ ἐπιθέσεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Είσαγωγή	5 - 10
2. Κείμενον	13 - 97
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	101 - 159
4. Τοπογραφικοί πίνακες και σχεδιαγράμματα μαχών	160 - 163



0020556396

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Έκδοσις ΙΗ'/ΙΘ' - 1970 (IV) - Αντίτυπα 90.000 - Σύμβασις 1982/1 - 4 - 70
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Ο.Ε.

